

Lietuviškos pasakos 1969

LIETUVIŠKOS PASAKOS

* VILNIUS 1969 *

LIETUVIŠKOS PASAKOS

VILNIOTĖKA
Skrynius
Nr.

Iš JONO BASANAVIČIAUS rinkinių

vaikams paruošė

J o n a s S t u k a s

MILDUTĖ

GYVENO SENELIS IR SENELE Į TURĖJO DUKTERĮ MILDUTĘ. SENELE NUMIRĖ IR PALIKO MILDUTEI SAVO KARVYTĘ. SENELIS NETRUKUS VEDĖ ANTRĄ KARTĄ IR PAĒMĖ PAČIAĮ LAUMĘ RAGANĄ. TOJI atsivedė su savim tris dukteris: vyresnioji buvo viena akim, antroji — trimis, o jauniausia — keturiomis akimis.

Laumė labai nekentė savo podukros Mildutės ir vis varydavo ją laukan galvijų ganyti. Vieną dieną, genant Mildutei galvijus, pamoté jai įdavė pundelį linų ir prisakė, kad lig vakaro ganydama juos suverptų ir audeklą išausštų. Išginė Mildutę laukan ir vaikščioja verkdama. Tik émė ir prakalbėjo jos karvytę:

— Neverk, Mildute! Paimk linus, įkišk pro mano vieną ausį, papūsk, ir viskas bus padaryta.

Įkišo Mildutę linus pro vieną karvytęs ausį, papūtę, ir išlindo pro kitą ausį viskas suverpta ir suausta. Vakare parginė Mildutę galvijus namo ir parnešé visą rietimą gražios ir plonos drobės.

Kitą dieną įdavė laumė Mildutei du pundelius linų, prisakė juos suverpti ir suausti, ir kartu išleido laukan savo vienakę dukterį pažiūrėti, kaip Mildutę suverps tiek daug linų ir priaus tiek drobės. Paganius truputį, Mildutę sako laumės dukteriai:

— Duok, aš tau paieškosiu galvą!

Beieškodama Mildutę gieda:

— Užmiega miega viena akelė!

Émė ir užmigo laumės duktė. Tada Mildutė greit paémė linus, įkišo pro vieną karvytęs ausį ir papūtę. Kai laumės duktė nubudo, viskas Mildutės buvo jau suverpta ir suausta. Vakare, parginus galvijus namo, laumé išlupo savo dukterį, kad nematė, kaip Mildutė verpė ir audė.

Trečią dieną laumé išleido su Mildute ganyti savo triakę dukterį. Paganis truputį, Mildutė ir jai sako:

— Duok, aš tau galvą paieškosiu!

Beieškodama Mildutė émė giedoti:

— Užmiega miega viena akelé!

Viena akis merkési merkési ir užmigo. Mildutė vél dainuoja:

— Užmiega miega antra akelé!

Užmigo ir antra akis. O Mildutė dainuoja toliau:

— Užmiega miega trečia akelé!

Kai užmigo ir trečia akis, Mildutė paémė linus, įkišo pro vieną karvytęs ausį, papūtę — ir išėjo pro kitą ausį viskas suverpta ir suausta. Nubudus laumės duktė rado visą rietimą audeklo, o vakare, parginus galvijus namo, gavo lupti nuo močios, kad neišsaugogo.

Rytojaus dieną laumé išsiuntė saugoti savo dukterį su keturiomis akimis. Mildutė ir jai émė galvą ieškoti ir uždainavo:

— Užmiega miega viena akelé!

Užmigo viena akis, paskui kita ir trečia. Tik užmiršo Mildutė pasakyti, kad užmigtų ketvirtą akis. Kai nuéjo Mildutė prie karvytęs, įkišo linus pro vieną ausį ir papūtę — išlindo pro kitą ausį rietimas audeklo. Laumės duktė, nemiegodama viena akim, viską matė ir, parginus galvijus namo, pasakė močiai.

Užsipuolė laumé ragana senelį, kad papiautų Mildutės karvytę. Išgirdus, kad jos karvytę ketina piauti, Mildutė nuéjo į tvartą ir, apsikabinus ją, émė verkti. Karvytė jai sako:

— Neverk, Mildute! Piaus mane — tegu sau piauna. Tau reiks mano žarnas daryti. Bedarydama žarnas, rasi joste aukso obuolėlį ir aukso žiedą. Tą obuolių ir tą žiedą įkask tévo darže ižemę.

Mildutė, žarnas darydama, rado obuolėlį ir žiedą. Įkasė darže ižemę. Kitą dieną vietoj obuolio išdygo obelis su aukso obuoliais, o vietoj žiedo atsirado aukso šulinys su žaliu vynu. Niekas negalėdavo pasiraškyti nuo tos obels obuolių: kai tik prieidavo artyn, tuož šakos su obuoliais kildavo aukštyn. Taip pat ir vyno iš šulinio niekas negalėdavo pasisemti: kai tik įkišdavo kibirą, vynas tuož slūgdavo gilyn. Tiktai viena Mildutė galėdavo pasiraškyti obuolių ir pasisemti iš šulinio vyno. Užtat laumé dar labiau jos nekenté ir nuo pat ankstumos varydavo ją laukan galvijų ganyti.

Vienąkart važiavo pro šalį karalius ir pamatė Mildutę ganant galvijus. Labai karaliui ji patiko, nes buvo labai graži. Po kelių dienų atvažiavo tas karalius Mildutei pirštis. Senelio nebuvo namie, o laumé pavožė Mildutę po kubiliu ir paslėpė kamaroj. Karalius tuož klausė, kur jų gražioji duktė: jis atvažiavės jai pirštis. Laumé greituoju aptaisė savo vyresniąją dukterį ir pakišo karaliui, bet šis jos nepriémė, sakydamas, kad ne ta. Aptaisė antrają, bet ir tą karalius išpeikė. O kai įvedė laumé trečiąją dukterį su keturiomis akimis, net nusigando karalius,— tokia bai-si buvo! Supykės ant laumés, pasakė, kad jeigu nerodys gražiosios dukters, tai nukirsias jai galvą. Nebéra kas laumei daryti. Išėjo į kamarą visa perpykusi, atvožė kubilią ir suriko:

— Paskrebéle papečkėle, lisk iš po kubilo!

Ir tyčia įvedė pas karalių Mildutę visą apiplyšusią ir nepraustą. Bet kai tik pamatė ją karalius, tuož pasakė:

— Šita man patinka, ir noriu ją paimti už karalienę!

Užsakė karalius siuvėjams, kad pasiūtų rūbus kuo gražiausius ir naujas kurpes. Paskui viską atsiuntė Mildutei

ir liepė, kad apsitaisius lauktų jo atvažiuojant. Bet laumé vél pavožė Mildutę kamaroj po kubili, o jos rūbais apvilkó savo vyresniją dukterį ir naujomis kurpémis apavé jai kojas. Bet kojos buvo per didelés, tai laumé, paémus kirvį, jas aptašé, o paskui vargais negalais įkišo į kurpes ir laukia karaliaus. Atvažiavo karalius su pajauniais ir atvežé vieną karietą Mildutei, kitą sau. Isodino jaunają vienon karieton, į kitą pats įsédo, ir važiuoja į jungtuves. Važiuojant per girią, nusileido į medį gegužé ir užkukavo:

Kukū, ponas karalius,
Kukū, ką tu čia veži?
Kukū, ne savo mergelę —
Kukū, laumę raganą!
Kukū, pasižiūrėk tik:
Kukū, pilna karieta,
Kukū, juodo kraujelio!

Sustojojės karalius pasižiūréjo ir rado pilnā karietą kraujo,— karietoj sédéjo ne Milduté, bet laumés raganos dukté. Liepė išmesti ją laukan, sugrižo atgalios ir užkūrė laumę, kad atvestų Mildutę. Laumé nenoréjo, kad Milduté karaliene paliktų: greit vél aptaisé antrają dukterį ir išleido. Bevažiuojant per girią, vél gegužé užkukavo:

Kukū, ponas karalius,
Kukū, ką tu čia veži?
Kukū, ne savo mergelę —
Kukū, laumę raganą!
Kukū, pasižiūrėk tik:
Kukū, pilna karieta,
Kukū, juodo kraujelio!

Karalius liepė išmesti iš karietos ir tą laumés dukterį, vél sugrižo atgalios ir reikalauja duoti jam Mildutę. Aptaisé laumé trečiąją dukterį ir išleido, bet kai važiavo per girią, užkukavo vél gegužé ir sugražino karalių. Užpyko

karalius ir sakė nukirsiąs laumei galvą, kad neduosianti gražiosios dukters. Nebéra kas laumei daryti. Atvožus kubilą, suriko ant Mildutės:

— Paskrebéle papečkéle, lišk iš po kubilo!

Aptaisė Mildutę karalius ir išvažiavo į jungtuves. Kai važiavo vieškeliu, tai ir aukso obelis, ir vyno šulinys pas kui Mildutę sekė. Kai važiavo per girią, tai gegužė kuko vovo:

Kukū, ponas karalius,

Kukū, tai dabar veži,

Kukū, tai savo mergele!

Po vestuvių karalius su Mildute ilgai ir gražiai gy veno.

RAGANA IR JONUKAS

BUVO SENELIS IR SENUTĖ, TURĖJO JIE VAIKĄ, VARDU JONĄ. SENUTĖ NETRUKUS NUMIRĖ, IR SENELIS PAĒMĖ SAU KITĄ PAČIĄ. PAMOTĖ NEMYLĖJO JONUKO IR DAŽNAI MUŠDAVO. SENUKUI pagailo savo vaiko, tai užsodino jį ant lentos ir paleido plaukioti po ezerą. Atnešęs valgyti, jis šaukdavo:

— Jonuk, Jonuk, išplauk, išplauk: aš atnešiau sūrio, sviesto, saldaus pieno.

Taip šaukiamas Jonukas išplaukdavo į krantą, imdavo iš tévo valgį ir vėl plaukdavo šalin.

Išgirdo laumė ragana, kaip tévas savo vaiką šaukia, atėjo prie ežero ir pati pašaukė:

— Jonuk, Jonuk, išplauk, išplauk: aš atnešiau sūrio, sviesto, saldaus pieno.

Jonukas išplaukė, o laumė ragana pastvérė jį ir, įdėjus į maišą, nešasi namo. Benešdama pailso, pasidėjo savo naštą, atsigulė pailsēti ir užmigo. Jonukas išlindo iš maišo, pridėjo jį pilną akmenų, o pats sugrižo prie ežero, rado savo lentą ir vėl nuplaukė sau. Ragana išsimiegojus užsidėjo vėl maišą ir linksma paréjo namo:

— Tai, dukrele, mésos parsinešiau pilną maišą — suprasysiu visas pažystamas ir iškelsiu puotą.

Atsirišo maišą, jau ims Jonuką, ogi žiūri, kad maiše vien ni akmenys. Perpykus tuoju nubėgo prie ežero ir vėl šaukia:

— Jonuk, Jonuk, išplauk, išplauk: aš atnešiau sūrio, sviesto, saldaus pieno.

Jonukas atplaukė. Ragana, ji pastvérus, įdėjo į maišą ir nešesi jau be poilsio, o parnešus dar kelias dienas laikė: visko davė valgyti ir gerti, ko tik Jonukas norėjo.

Vieną dieną ragana gerai prikūreno krosnį ir sako dukteriai:

— Dukrele, aš eisiu viešnių suprašyti, o tu iššluok krosnį, iškepk Jonuką ir, sudėjus į dubenis, pastatyk ant stalo.

Jonukas tuo tarpu priemenėje žaidė ir viską girdėjo. Kai tik ragana išėjo, duktė tuož išslavė krosnį, paémė ližę ir šaukia Jonuką:

— Jonuk, Jonuk, sėsk ant ližės — aš tave pavėžinsiu po prieždą.

O Jonukas, žinodamas, ką jam nori padaryti, atsakė:

— Sėsk tu, aš tave pirma pavėžinsiu.

— Tu nepaveši,— atsakė raganiūtė.

— Pavešiu,— tarė Jonukas.

Raganiūtė užsisėdo, o Jonukas tik šust ją į krosnį! Iškepė mėsą, sukapojęs sudėjo į dubenis ir pastatė ant stalo, kaip senoji ragana liepė; galvą nupiovęs padėjo po patalais, kad viršugalvis ir kasos būtų matyti, o pats nubėgo ir įlindo į šulinį.

— Kur mano dukrelė? — paklausė ragana, sugrįžus ir įėjus su viešniomis į trobą.

— Ogi štai pataluose miega,— atsakė viešnios.

— Reikia prikelti.

— Nekelk, tegu miega,— sako viešnios: — žinai, nurvargo, kolei tokį į krosnį pakišo, supiaustė ir sudėjo į dubenis.

Ragana sutiko ir, susodinus viešnias, pradėjo be dukters valgyti mėsą. Privalgiusios viešnios užsimanė gerti. Ragana vėl norėjo kelti savo dukrelę, kad vandens parneštų, bet viešnios sudraudė.

— Geriau,— sako,— pačios nueisime.

Ragana vėl paklausė ir, paémus naščius, pati išėjo vandens parnešti. Eidama dainavo:

Einu, einu vandenėlio
Su variniaiš kibirėliaiš,
Su auksinaiš naščiuukėliaiš,
Jonuko mésos priédus,
Kraujo atsigérus...

O Jonukas iš šulinio atsiliepė:

Eini, eini vandenėlio
Su variniaiš kibirėliaiš,
Su auksinaiš naščiuukėliaiš,
Dukrelés mésos priédus,
Kraujo atsigérus...

Išgirdus tai, ragana be kvapo nubégo į trobą, pradengé patalus ir pamaté, kad dukrelés téra tik galva. Tada suprato, kad ne Jonuko, o dukrelés mésos priédé. Nubégo tuoju pas šulinj Jonuko žiūréti, o Jonukas tuo tarpu išlindo iš šulinio ir įlipo į medį. Atbégus pas šulinj, ragana Jonuko jau nerado, bet besidairydama pamaté ji medyje besédintj. Viešnios visos iškriko, o ragana, būtinai norédamo Jonuką pagauti, émė graužti medį, kuriame jis sédéjo. Jai begraužiant, atbégo vilkas.

— Ką tu, kūmute, darai? — paklausé jis raganą.

Ragana papasakojo, kaip buvo, o vilkas, neva gailėdama, pasaké:

— Tu, kūmute, tur būt, labai pailsai — atsigulk, pasilék trupučiuką, o aš už tave pagraužésiu.

Ragana paklausé, atsigulé ir tuoju užmigo, o vilkas apibégo kelis sykius apie medį, tas vél pasidaré toks storas, kaip buvo; po to nubégo sau į girią. Pabudus ragana pamaté, kad ją apgavo, ir vél pati graužti pradéjo. Jai begraužiant, atbéga zuikis.

— Ką tu, kūmute, darai? — paklausé jis, kaip ir vilkas.

Ragana pasipasakojo ir jam savo nelaimę, bet, kai zui-kis sakési pagraužésiąs už ją, kad ji numigtų, ragana iš sykio nesutiko.

— Ne,— sako,— neapgausi. Ana, vilkas taipgi žadėjo pagraužeti ir tik apgavo: nei graužé, nei ką.

— Tai koks nevidonas tas vilkas! — neva gailédamasis, atsaké zuikis.— Aš, kūmute, niekad niekam pikto nelinkiu — gali drąsiai manim tikéti...

Ragana patikéjo — prigulé, o zuikis, padaręs taip, kaip ir vilkas, nubégo sau. Pabudus ragana vél pamaté apgauta esanti ir dar smarkiau graužti pradéjo. Taip jai begraužiant, atbéga lapé.

— Ką tu čia, kūmute, veiki? — paklausé ji raganą.

— Taip ir taip,— pasiskundé ragana.

— Ai, kokia tu, kūmute, nelaiminga! Gal tu jau labai pailsai begrauždama? Duok man, aš pagraužésiu, o tu, kūmute, primik, atsilsék — kur matyta tokį medį vienai nugaraužti...

— Ai, ne, negaliu,— atsaké ragana:— tu irgi taip, kaip vilkas su zuikiu, padarysi.

— O ką jie, tie nevidonai, padaré?

— Gi prašé, kaip ir tu, pagraužeti, o nei graužé, nei ką,— atsaké ragana.

— Tai kokie nevidonai! Ar tu, kūmute, ligi šiol nežinojai, kad jie baisūs apgavikai? Jie niekam gero nelinki! O va aš, kūmute, niekam nieko pikto nedarau, ir jei tu manim netiki, tai gali neužmigti ir žiūréti — pamatysi, kaip aš graušiu.

Ragana paklausé — atsigulé ir tuoju užmigo, o lapé apibégo tris sykius apie medį, ir jis vél pasidaré toks, koks buvo. Pabudus ragana vél pamaté, kad apgauta; baisiai perpykus, ji kuo sparčiausiai pati graužti pradéjo. Jau nedaug reikéjo — jau medis siūbavo, tuoju grius, jau Jonukas dreba, medyje sédédamas. Léké tuo tarpu pro ji žasys. Jonukas émē prašyti:

Žąselés, gulbelés,
Sumeskit nors po plunksnele.

Kai aš nuléksiu į tévo dvarą,
Žaliu vynu pagirdysiu,
Kvieteliais palesinsiu.

Žasys sumetė jam po plunksną, bet dar buvo negana;
lékė pro šalį antys, ir tos sumetė po plunksnelę,— ir Jonukas nulékė į tévo dvarą. Tévas labai nudžiugo ir iškélé didelę puotą. Ir aš ten buvau, alų midų gëriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau. Paskui jidéjo mane į medinę klumpę, šové iš tos klumpės, ir aš čionai atlékiau.

DEVYNI BROliai IR JU SESUO ELENYTĘ

BUVО DEVYNI BROliaI IR SESUO ELENYTĘ. TĘ-
VAI MIRDAMI PALIKO SŪNUMS PO KUMELĮ, O
DUKTERIAI KUMEŁĘ, ŠITŲ DEVYNIŲ KUMELIŲ MOTI-
NĄ. NETRUKUS BROliaI IŠJOJO Į KARĄ, ELENYTĘ
atliko namie viena.

Ilgai ji laukė brolių. Praéjo devyneri metai, o jų kaip
néra, taip néra. Tada ji pasikinké savo kumelytę ir išvažia-
vo brolių ieškoti. Važiuoja važiuoja ir nežino, ar toli dar
jos broliai. Émë Elenyté ir užgiedeojo:

Sužvenk, kumeléle,
Sužvenk, juodbéréle:
Kur tavo devyni sūneliai,
Ten mano devyni broleliai!

Sužvingo kumelélė, ir Elenyté iš tolo, iš užu šimto my-
lių, išgirdo devynių kumelių žvengimą. Elenyté nuvažiavo
i tą pusę. Važiuoja pro didelį mišką, žiūri — atbèga kiške-
lis ir sako:

— Elenyt, pavéžék mane — atsiveja šaulys su skalikais!

Elenyté paémë kiškelį ir ịsidéjo į vezimą. Skalikai bέgo
ir prabέgo pro šalį.

Važiuoja ji toliau ir privažiuoja laumę. Laumé šliaužia
geldoje, kiaulę pasikinkius, žarnomis ịsivadeléjus, biau-
riais skarmalais apsitaisius. Važiuoja jiedvi toliau ir pri-
važiuoja dvi upes. Laumé sako:

— Elen, Elen, einam pasimaudyt! Šita upė pienu teka,
ana upė krauju verda.

O kiškelis sako:

— Elenyt, neklausyč laumės: šita upė krauju verda, ana
upė pienu teka.

Laumė perpykus griebė ir išsuko kiškeliu kojytę. Bet
Elenytė nepaklausė laumės ir néjo maudytis. Važiuoja to-
liau ir vél privažiuoja dvi upes. Laumė vél šaukia:

— Elen, Elen, eikš maudytis! Šita upė pienu teka, ana
upė krauju verda.

Kiškelis vél sako:

— Elenyt, neik: šita upė krauju verda, ana upė pienu
teka.

Laumė perpykus išlaužė kiškiukui kitą kojytę, o Elenytė
paklausė kiškiuko ir néjo maudytis. Važiavo jiedvi-
toliau ir vél privažiavo dvi upes. Kiškiukas vél neleido Ele-
nytės maudytis. Laumė išlaužė jam trečią, paskui ir ket-
virtą kojytę. Galų gale nusuko jam galvytę, ir kiškiukas
numirė.

Elenytė ir laumė vél privažiavo dvi upes. Laumė vadina
Elenytę kraujo upéje maudytis. Dabar nebebuvo kam Elenytę
perspėti, ir ji nuéjo su laume maudytis. Laumė grei-
čiau iššoko iš upés, užsivilko Elenytės drabužius ir įsisėdo
i jos vežimą. Elenytei nebuvo ką daryti. Ji turėjo vilktis
laumės skarmalais, įsisėdo geldon ir važiuoja. Laumė sto-
ru balsu sugiedojo:

Sužvenk, kumeléle,

Sužvenk, juodbérèle:

Kur tavo devyni sūneliai,

Ten mano devyni broeliai!

Kumelélé nepaklausė laumės ir nesužvingo. Tada lau-
mė liepė Elenytei pagiedoti. Elenytė sugiedojo, ir sužvin-
go kumelélé. Tuoj sužvingo ir devyni kumeliai — jau vi-
siškai netoli. Laumė ir nuvažiavo į tą puse.

Netrukus abidvi įvažiaavo brolių kieman. Broliai laumės nepažino; ji vilkėjo Elenytės drabužiais, ir broliai manė, kad čia jų sesuo, tik labai stebėjosi: Elenytė buvo labai graži, o šitoji tokia baisi, drūta.

— O čia mano piemenė! — pasakė laumė ir parodė broliams Elenytę.

Iš veidelio ji atrodė broliams panaši į seserį, ir jie norėjo priimti ją į savo rūmą. Bet laumė neleido, liepė jai naktį arklius ganyti. Broliai išivedė laumę į vidų, už stalo pasodino, midum, vynu girdė, o Elenytė nuėjo arklių ganyti. Ganydama arklius, ji verkė ir gailiai dainavo:

Laumė ragana midų, vyną geria,
Brolių seselė žirgelius gano!

Paskui, žiūrėdama į ménesio pilnatį, vél uždainavo:
    Oi ménuli, ménuléli, pasakyk man jaunai,
    Ką danguj beveikia mano téveliai?
Ir ménulis jai atsakė:

Tavo tévelis midų, vyną geria,
Tavo motutė šilko gijas daro!

Laumė ragana išėjo į priebutį ir suriko drūtu balsu:
    Tavo tévas mėšlą mėžia,
    Tavo močia skiedras renka!

Broliai išgirdo Elenytę dainuojant. Jiems labai patikotos dainos, ir kitą naktį vyresnysis brolis nuėjo drauge arklių ganyti, jos dainuojant paklausyti. Bet jis greit užmigo ir nieko negirdėjo. Kitą naktį vél nuėjo kitas brolis. Tasai taip pat užmigo ir negirdėjo dainuojant. Taip éjo visi broliai iš eilės, bet né vienas nieko negirdėjo. Galiausiai išėjo jauniausias brolis. Nuéjės atsigulė ir apsimetė miegas. Tada Elenytė, kaip kasnakt, pradėjo verkti ir uždainavo:

Laumė ragana midų, vyną geria,
Brolių seselė žirgelius gano!

Kai Elenytė baigė dainuoti, brolis jai sako:

— Paieškok man galvą!

Elenytė ieško jam galvą, o iš jos akių ašaros ant jo galvos krinta. Tuo metu kažin kas sužibo ant jos rankos, ir brolis pažino Elenytės žiedelį, kurį jai buvo motutė palikus. Brolis nustebės paklausė, iš kur tas žiedelis. Elenytė viską jam apsakė.

Rytojaus dieną broliai ištepė kumelę degutu ir pastatė prie durų. Paskui nuėjo pas laumę ir sako:

— Einam, sesele, po sodą pasivaikščioti!

Laumė išėjo. Pamačiusi prie durų arklį, suriko:

— Ko gi čia toji kumelė stovi?

Broliai sako:

— Sušerk jai, sesele, su ranka, tai nueis.

Laumė sušérė kumelei, ir jos ranka prilipo. Broliai sako:

— Šerk su kita ranka, tai toji atšoks!

Laumė sušérė, ir kita ranka prilipo. Tada ji spryrė su koja — ir koja prilipo; spryrė su kita — ir kita prilipo. Broliai sako:

— Šerk, sesele, su pilvu, tai atšoks rankos ir kojos!

Laumė sušérė ir visa prilipo. Tada broliai sako kumelei:

— Nešk, kumelėle, laumę raganą, kur saulė neužšviečia ir véjas neužpučia, kur joks žvérvis neužeina ir joks paukštis neužskrenda. Paskui vyno upéje nusimazgok, šilko pievoje išsvartyk ir pargrižk namo.

Kumelė taip ir padarė. O broliai ir sesuo laimingai gyveno ir dabar tebegyvena, jei dar nenumirė.

AUKSAPLAUKIS IR AUKSAŽVAIGŽDĖ

KARTĄ BUVO KARALIUS, KURIS KITOKIOS MERŽIAUSIĄ IR GERIAUSIĄ, IR PRIPIRŠO JAM TOKIĄ PUIKIAĮ MERGAITĘ SU AUKSO PLAUKAIS, KAD, I JĄ žiūrėdamas, atsigérēti negalėjai. Karalius ją labai pamilo, bet jo senojo motina savo marčios baisiai nekentė ir vis tykojo, kaip jai bloga ką padarius.

Po kiek laiko jaunoji karalienė susilaukė labai gražaus sūnelio. Senoji karalienė, ji suvysčius, neva dėjo į lopšį, o iš tiesų įmetė į skrynelę, užvožė dangtį ir, nunešusi prie upės, paleido pasroviui. O į lopšį senojo pikčiurna padėjo suvystytą katiną.

Ryto metą atėjė į gimtuves, visi stebėjos tuo keistu gauruotu kūdikiu, o išvysčius pamatė — katinas besas. Karalienė nežinojo, ką sakyti, o senojo biaurybė tuoju apskelbė, kad marti, raganā būdama, katiną pagimdžiusi.

Antrais metais vėl tas pats buvo. Karalienei gimė mergytė, graži kaip saulės duktė. Senė motina kūdikėlių vėl išnešė į upę, o į lopšį padėjo suvysčiusi katę. Karalius dabar ant savo pačios labai užpyko, karalienė nusiminė ir daugiau vaikų nebesulaukė, o visi žmonės sakė ją esant biaurią raganą.

Bet tą naktį, kai karalienei gimė pirmasis sūnus, vienas žvejys, mariose žvejodamas, išgirdo vaiko verksmą. Prisiyreş pamatė plūduriuojančią skrynelę, o ją susižvejojės,

atrado mažą kūdikytį. Pradžiugės skubinos namo savajai parodyti ir parsinešęs klausė:

— Atspék, ką skrynelėj parnešu?

Pati atspėti negalėjo, tada žvejys pravėrė dangtį, parodė miegantį kūdikėlį ir sako:

— Tu man kūdikio nedovanojai, dabar aš tau parnešu nors rastinį.

Skrynelėje jie rado puikius vystyklus bei drobes, o ant dugno ir pinigų žiupsnelį įvyniotą. Apžiūrėję kūdikį, paramatė tris aukso plaukus už ausies, todėl praminė Auksaplaukiu ir augino kaip savo sūnų. Bet pinigus ir vystyklus skrynioje paslėpė, sakydami:

— Pinigų mums nereikia: savo duonelės juk turime, ir tam vaikui dar užteks, geriau jam visa paslėpkime. Kažin ar to jam kartais neprireiks.

Po metų žvejys vėl susižvejojo skrynelę ir joje rado dailią mergaitę, taip pat puikiai aptaisytą, ir pinigų dalelę jai skirtą; rodės, ji būsianti pirmojo sesuo. O atradę tris aukso žvaigždes už ausies, praminė ją Auksažvaigžde ir su džiaugsmu augino.

Ilgus metus abu vaikai žvejo namuose gražiai augo. Jau guvūs buvo, kai kartą iš svetur parbėgo ir émė klauzinėti:

— Tétyt! Mamyt! Ar tai tiesa: kiti vaikai sakė, kad mu du ne jūsų vaikai, bet rastiniai, iš vandens sužvejoti?

Ką galėjo žvejai daryti? Turėjo sakyti tiesą, parodė abiejų skryneles ir kas jose kiekvienam buvo įdėta. Visko pasiklause ir viską apžiūrėję, tuoj taré abudu:

— Dékui jums už auklėjimą ir visa gera, dabar eisim į pasaulį tėvų ieškoti.

Ilgai jie klydinėjo, visų klausinėdami, pagaliau pailso bevaikščiodami. Užėję į vieną miestą, ten trobelę pirkosi ir puikų daržą taisési. Tuoj pasklido garsas po visą mies-

tą apie Auksaplaukį bei Auksažvaigždę. O jie né nežinojo tévus netoli esant, nes tai buvo tas pats miestas, kur jų tévai karaliaavo.

Išgirdo ir senoji karaliaus motina garsą apie tuos kūdikius, o iš vardų suprato, kas per vieni jie būsią: auksoplaukus bei aukso žvaigždes, mat, buvo pastebėjus, tuo-kart juos vystydama. Galvojo šiaip ir taip, rasi, galima juos kaip nors pražudyti.

Persirengus nuéjo ta ragana į jų namus, vis saldliežuvaudama, viską pagirdama:

— Ak, koks puikus jūsų namelis, o ir patys, putyciai, kokie jauni, gražūs! Širdyte, noréčiau matyti ir jūsų daržą: girdėjau, labai puikus esąs..

Į daržą nuéjus, vėl veidmainiavo:

— Ak, kokia čia grožybė! Mano avaite, ar tu puikiąsias gėles auginai? O visus medžius bene tu, Auksinėli, taip dailiai pasodinai? Mano vištyčiai, didžiai puikus darželis, bet kad būtų prie kiekvieno medžio kankaléliai, kaip tada skambėtų!

— O kur juos galétume gauti? — klausė tuoju Auksaplaukis.

— Žinau, ten ant kalno pilnas daržas, tik vieną reikia parsinešti, tai per naktį atsiras ant visų medžių. Tai kad tuos kankalélius turētumėt, mano baltutéliai!

Tai pasakius, išstimpino kaip kokia negerovė. Vaikus tiesiog į mirties nasrus ji siunté, nes daržas ant kalno buvo raganų užburtas: kas tame ilgiau kaip vieną valandėlę pasilikdavo, daugiau iš jo nebeišeidavo, kokiui nors medžiu pavirsdavo.

Senei išéjus, vaikai pradėjo kalbétis, ką reikėtų daryti. Auksaplaukis sako:

— Aš einu parnešti tokio kankalélio!

— Neik, neik! — draudė seselė. — Kažin kas ten gali tau nutikti.

— Nekalbėk — einu, ir gana! Nieko nebijau.
— Tai nors neužtruk, greit sugrižk, — meldė seselė.
Anksti rytą pakilęs, išbėgo Auksaplaukis ant kalno, ten rado puikų daržą, didelį be krašto, pasistiebęs nusidrėské vieną kankalėli ir neatsigréždamas, lyg kieno genamas, bėgo nuo kalno namo, o parbégęs prie medžio prikabino. Antrą rytą visas daržas skambéjo — miela buvo klau-sytis!

Senoji ragana atėjus vėl saldliežuvauja:

— Mano dukryte, kaip dabar puikiai skamba darže!
Bet kad būtų ezerelyje aukso žuvelių, tai dar gražiau bū-tų, mano balandéli!

— O kur galima jų gauti?

— Vėl ten ant kalno rasi ezerely, mano jaunutéle.
Pasakius ir iššvygždeno.

Rytą anksti išbėgo Auksaplaukis ant kalno žuvelių par-sinešti, o suradęs greit parsiskubino ir darže paleido į eže-réli. Antrą rytą visas vanduo knibždėjo vibždėjo, pilnas aukso žuvelių; tos narsté blizgédamos, net miela akims buvo.

Išgirdus ta senojo pikčiurna stebéjos, kaip vaikas galéjės gyvas išlikti ir iš to daržo išeiti. Bet dabar sumané juos tikrai pražudyti, kad ne abu, tai nors vieną.

Trečią kartą atėjus, vėl gyrė jų puikujį daržą:

— Mano dobiléliai, gražu, labai gražu! Bet dar vieno daikto reikia — tiesos paukšteliu!

— O kur tą gauti?

— Širdužyte, gi ant to kalno, galinéje troboje, ant kros-nies patupdytas.

Tai pasakius, išėjo sau juokdamasi: „Tikrai dabar vie-nas turi pradingti.“

Jai ištursavus, tuoju Auksaplaukis sakė:

— Tą paukštį turiu gauti!

Sesuo kaip įmandydama atkalbinėjo, bet veltui. Antram rytą pabudus, vėl broli draudė:

— Mielasis, neik: man taip baugu širdy! O šiąnakt taip keistai tame sapnavau. Brolytėl, meldžiamas, lik namie, nes pražūsi!

Bet tas, nieko neklausydamas, rytą išbėgo ant kalno savo nelaimei. Lyg tyčia, laiko turėdamas, po daržą stimpinėjo, žvalgė medžius bei gėles, po to į vieną trobą užėjo. Ten tokį puikių dalykų rado, kad atsigérēti negalėjo. Antroje troboje buvo pilna sidabrinių ir auksinių indų, trečioje — gražių paveikslų, ketvirtijoje — puikiausių drabužių, penktoje — pinigų ir žemčiūgų; visur norėjo atsižūrėti ir užgaišo. Pagaliau priėjo galinę trobelę, pamatė paukštį betupint ir pasilipęs jau jį tvers, tik skiblinkt — kaip stiklo šukelė ant žemės nukrito ir pasilioko begulis.

Seselė savo brolyčio laukė dieną, laukė naktį, o antram rytą atskélus éjo ant kalno ieškodama ir vis verkdama. Bevaikščiodama sutiko seną moterélę, ta jos pasigailėjo ir išklausinėjus pamokė, kas reikia daryti. Viską gerai įsidémėjus, mergaitė perbėgo daržą ir trobas, akių į šalį nepakreipdama, surankiojo stiklus į prijuostę, pasilipus sugriebė tiesos paukštį ir vėl tekina atgal į namus išbėgo. O iš daržo jai išbėgus, tik burkšt stiklai iš prijuostės išbiro ir tuoju pavirto vaikeliais, kurie visi to paukščio buvo geidę. Tarp jų pamatė savo pražuvusį broleli ir greit, už rankos nutvérus, namo vedési. O paukštį pintinėlėje namuose pasistatė.

Vėl nuskambėjo garsas per visą miestą apie laimingus vaikus ir jų paukštį. Karalius su karaliene, išgirdę tą naujinę, atéjo pasižiūrėti. Viskuo stebėjos, ypač tiesos paukščiu. Tuoju pradėjo ji klausinėti apie savo vaikus, kaip kas atsitikę, ar jie dar gyvi. Paukštis viską teisingai išpasakojo, ir susyk, visiems besistebint, atrado tévai savo vaikus, o vaikai savo tévus, ir buvo džiaugsmo be galo.

O išklausinėjė, kas visa tai padaręs, sužinojo senąją karaliaus motiną esant kaltą. Karalius supykęs liepė ją sugriebti ir surištą tokioje pat skrynioje ant vandens paleisti.

Karaliaus namuose tévai savo atrastiems vaikams didžias vaišes sutaisė, į jas daug svečių sukviêtė. Tik tave ir mane, rodos, užmiršo pakvesti.

EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ

KITĄSYK SENŲ SENOVĒJE BUVO SENELIS IR SENUTĖ. TURĖJO JUODU DVYLIKA SŪNU IR TRIS DUKTERIS, KURIŲ JAUNIAUSIOJI BUVO VARDU EGLĖ.

Vieną vasaros vakarą visos trys seserys išėjo maudytis. Prisipūškinusios ir išsipraususios, išlipo ant kranto apsitaisyti. Jauniausioji žiūri — jos marškinių rankovėje iširanęs žaltys. Vyriausioji pagriebė mietą ir buvo bešokanti jo varyti. Tuo tarpu žaltys, atsigręžęs į jauniausiąją, prašneko žmogaus balsu:

— Duok, Eglute, žodį, jog tekési už manęs, tai pats grazumu išlišiu!

Apsiverkė Eglė: kaip ji galinti už žalčio tekéti! Paskui sako rūščiai:

— Atiduok mano marškinius ir keliauk sau sveikas, iš kur atvykės!

O žaltys vis savo:

— Duok žodį, jog tekési už manęs, tai pats išlišiu.

Ką darys Eglė, émė ir prižadéjo tekéti už žalčio.

Po trijų dienų tévai žiūri — visas žalčių pulkas bešliaužias į jų kiemą. Visi nusigando, o žalčiai tik knibžda aplink namus — karstosi, vyniojas, rangosi. Piršliai nusliniko tiesiog į vidų pasikalbēti su seniais ir Egle.

Iš pradžių tévai purtési, nenoréjo tiki, bet ką padarys su tokia žalčių knypava! Noromis nenoromis turėjo atiduoti jauniausią, mylimiausią dukrelę.

Žalčiai, gavę marčią, tuoj išlaléjo iš kiemo. Namiškiai Eglė apverkė, apraudojo, ir tiek.

Tuo tarpu Eglė su visais palydovais traukė į pajūri. Ten ji sutiko dailų jaunikaitį, jos belaukiantį. Šis pasisakė esąs tas pats žaltys, kuris buvo įlindęs į jos marškinį rankovę. Tuojau persikélė visi į netolimą salą, o iš ten nusileido į požemį, po jūra, kur buvo puikiai išpuošti žalčio rūmai. Čia jie iškélé vestuves — tris savaites gérė, šoko, ūžė.

Žalčio rūmuose visko buvo pilna, ir Eglė aprimo, pralinksmėjo, pagaliau visai užmiršo savo téviškę.

Praéjo devyneri metai. Eglė jau sulaukė trijų sūnų: Ažuolo, Uosio ir Beržo, ir vienos dukrelės — Drebulės, kuri buvo visų jauniausia. Vieną sykį vyriausias sūnus besiausdamas paklausė Eglės:

— Mamyte, o kur gyvena tavo tévai? Eime kada nors jų aplankyt.

Tada ji atsiminė savo tévus, brolius, seseris ir visą gininę. Ir parūpo jai, kaip jiems ten sekasi: ar sveiki, ar gyvi, ar gal jau seniai kurie numirę. Ir baudžias eiti į téviškę pasižiūrēti, skundžiasi vyrui: tiek metų nebuvasi savo téviškėje, nemačiusi savųjų, baisiai jų išsiilgusi.

Žaltys nenorėjo sutikti.

— Gerai,— sako,— atsilankyt leisiu, bet pirma suverpk šitą šilkų kuodelį,— ir parodė jai ratelį.

Žaltienė įkibo į ratelį, tas burgzdamas sukosi kelias dienas. Verpė verpė, o šilkų kuodelis vis toks, koks buvęs. Mato, kad čia prigavimas: kuodelis, matyt, užkerėtas, o tada ir verpusi nesuverpsi. Eina Eglė pas vieną senę, pas žiniuonę burtininkę. Atėjusi dejuoja:

— Močiute širdele, pamokyk, kaip tą šilkų kuodelį suverpti.

Sené išpasakojo, ką reikia padaryti.

— Įmesk,— sako,— į ugnį, kada kūrensis, kitaip niekados nebaigsi verpti.

Eglė parėjusi užkūrė krosnį duonai kepti ir įmetė kuo-delį. Šilkai tuoj nupurškė, ir Eglė pamatė, kaip gerą kul-tuvę, pamatinę besiraitant ant ugnies: tos pamatinės ver-piant leista šilkai iš savęs.

Baigusi tokiu būdu verpti, Eglė vėl prašo žaltį, kad leis-tų nors kelias dienas paviešėti pas tévus. Dabar vyras išstraukė iš pasuolės geležines kurpes ir sako:

— Kai jas suavési, tada galési keliauti.

Apsiauvé ji tas kurpes, eina, mina, brūžina į plynas, į ak-menis, kur tik prigriebusi, bet kurpės storos, kietos, visiš-kai nedyla. Minsi neminsi — jų visam amžiui užteks. Eina vėl pas senę burtininkę patarimo prašyti. Senutė pa-mokė:

— Nunešk kurpes pas kalvi ir paprašyk, kad pagruzdintų žaizdre.

Eglė taip ir padarė. Kurpės gerai padegė, ir ji per tris dienas jas nuplėšė. Nuaplėšusi vėl prašosi vyro, kad leistų tévus aplankytı.

— Gerai,— sako žaltys,— bet eidama turi pasikepti bent kiškio pyrago lauktuvėms. Ką gi duosi brolių ir giminių vaikams?

O pats liepė paslépti visus indus, kad Eglė negalėtų pa-sikepti ragaišio. Eglė galvoja nesugalvoja, kaip čia atsi-nešti vandens be kibiro ir užmaišyti ragaišį be indo. Ir vėl kiūtina pas senę. Senutė sako:

— Paimk raugo, kur lieka nuo duonos maišymo, ir iš-tepk juo rėtį, paskui pasisemk tuo rėčiu vandens ir užmai-šyk tame ragaiši.

Žaltienė taip ir padarė: ištepė raugu rėtį, parsinešė van-dens, užmaišė ir iškepė ragaišį. Tada atsisveikino su vy-ru ir išėjo vaikais vedina į téviškę. Pats palydėjo, iškélė ant jūros kranto ir prisakė, kad viešétų téviškėje ne daugiau kaip devynias dienas ir paviešėjusi tuoju grįztų su vaikais namo.

— Kai grįši,— sako,— tai eik viena su vaikais ir, atėjusi ant jūros kranto, taip šauk mane:

Žilvine, Žilvinéli!
Jei tu gyvas — pieno puta,
Jei negyvas — kraujo puta.

— Ir jeigu,— sako jis,— pamatysi jūroje aplaukiant pieno putą, tai žinok, jog aš dar gyvas, jei kraujo putą — aš galą gavęs. O jūs, vaikai, šiukštu neprasitarkit, kaip mane šaukti reikia.

Kai Eglė atėjo į téviškę, ten radosi neapsakoma links-mybė: visa giminė, visi gentys ir kaimynai susirinko jos pažiūréti. Vienas per kitą klausinėjo, kaip ji ten gyvenusi su žalčiais, ar gražu, ar linksma pas juos, ir negaléjo atlsistebéti jos pasakojimais. Visi ją vaišino, meilias kalbas kalbėjo, ir ji nė nepasijuto, kaip devynios dienos prašoko.

Tuo tarpu jos broliai, seserys ir tévai galvojo, kaip čia padarius, kad jai grįžti neberekėtų. Ir sutaré, kad geriausia iškvosti iš vaikų, kaip jų motina grįzdama šauks savo vyra, o paskui, nuėjus į pajūrį, ji pašaukti ir užmušti.

Taip sutaré, pirmiausia išsivadino vyriausiąjį Eglés sūnų Ažuolą į girią ir apstojė émė kamantinéti, bet šis apsimeté nieko nežinąs. Plieké ji rykštémis, ką bedaré, bet iškvosti negaléjo. Paleisdami namo, dèdés igrasino, kad nieko nesakytų savo motinai. Antrą dieną išsivedé Uosi, paskui — Beržą, bet ir iš tų nieko neišgavo. Pagaliau išsviliojo jauniausiąjį Eglés dukrelę Drebulę. Toji is pradžių taip pat sakési nežinanti, bet, kai pamaté traukiant iš poskvernų rykštës, tuož viską išplepėjo.

Tada visi dyvlyka brolių, paémę dalgius, nutrauké į pajūrį. Atsistojo ant kranto ir šaukia:

Žilvine, Žilvinéli!
Jei tu gyvas — pieno puta,
Jei negyvas — kraujo puta.

Kai tik žaltys atplaukė, tuoj visi vyrai supuolė ir užkapojo. Paskui, sugrižę namo, nieko neprasitarė Eglei, ką padarė.

Praėjus devynioms dienoms, Eglė atsisveikino su visa gimine, nuėjo į pajūrį ir šaukia Žilviną:

Žilvine, Žilvinéli!
Jei tu gyvas — pieno puta,
Jei negyvas — kraujo puta.

Suviksėjo, sujudo jūra iš pat dugno, ir Eglė pamatė atplaukiant, atliūliuojant su bangomis kraujo putą. Ir išgirdo iš gelmių savo vyro balsą:

— Tavo dvylika brolių mane dalgiaiš užkapojo, mano šukį jiems išdavė Drebulė, mūsų mylimiausioji dukrelė!

Susigraudino Eglė, apsiverkė ir, atsigréžusi į Drebulę, tarė:

Kad tu pavirstum į drebuléle,
Kad tu drebétum dieną naktelę,
Kad tau išprauštų lietus burnelę,
Kad iššukuotų vėjas galvelę! ..

O sūnumas taip pasakė:

Stokit, sūneliai, stipriaus medeliais,—
Aš, jūs mamelė, liksiuos eglelė.

Kaip ji ištarė, taip ir įvyko. Ir dabar ažuolas, uosis ir beržas yra visų stipriausieji mūsų medžiai, o drebulė ir šiandien, mažiausio vėjelio pučiamą, pradeda drebèti už tai, kad drebėjo prieš savo dėdes ir išdavė tikrą tėvą ir motiną.

LEKANTIS LAIVAS

AUGINO TĖVAS TRIS SŪNUS. DU VYRESNIEJI DĒ-JOSI DIDŽIAIS GUDRUOLIAIS, O JAUNĖLĮ VISI NIEKINO IR PAIKU LAIKĘ.

VIENĄ DIENĄ VYRIAUSIAS SŪNUS PASISAKĖ SAVO tėvams, kad eisiąs į girią lekiančio laivo statyti. Motina jam prikimšo pilną pintinėlę gardžiausiu valgių, tévas pridėjo visokių įrankių, ir tas išėjo.

Nuėjės į girią, atsisėdo ant kelmo, išsitraukė iš pintinės pyragus ir ėmė valgyti. Tik atkūprina senas senutėlis ir prašo nors duonos kąsnelio.

— Kad aš kiekvienam perėjūnui duoną dalinčiau, tai pats alkanas būčiau! — piktai atkirto vyriausias sūnus ir nuvarė senuką šalin.

Tas nueidamas pasakė:

— Tavo darbas nepasiseks.

Kelias dienas vyriausias sūnus medžius kirto, rąstus tašė, visaip bandė lekiantį laivą statyti, bet nieko jam neišėjo. Galop nusiminės viską metė ir tuščiomis grįžo namo.

Antrasis brolis jį išjuokė:

— Ką tas neišmanėlis padirbs? Rytoj aš eisiu laivo statyti.

Bet ir jam taip nutiko, kaip pirmajam.

Dabar jaunėlis sakosi eisiąs, o visi iš jo tik šaiposi:

— Ne tavo kvailai galvai tas darbas! Jei aniemis ne pasisekė, tau néra ko né pradėti.

Nei jam motina pyragų prikrovė, nei jam tėvas įrankių davė — išėjo jaunėlis be nieko, tik duonos žiauberę pasi-émes.

Į girią nuėjės, atsisėdo ant kelmo ir galvoja, kaip čia reikėtų darbas pradėti. Vėl atkūprina senas senutėlis, sakosi labai išalkęs ir prašo valgyti. Jaunikaitis jam atidavė duonos žiauberę ir išsipasakojo, kad nori lekiantį laivą pastatyti, tik nežinąs kaip.

Senukas jam sako:

— Už gerą širdį, kad manės seno pagailėjai, aš tau padėsiu. Dabar tu gulk ir gerai išsimiegok, o rytoj darbas bus padarytas.

Jaunikaitis atsigulė ir užmigo. Rytą pabudęs, žiūri — ogi stovi puikiausias laivas. Kai tik jis įlipo, viskas tikosi taip, kaip jis norėjo. Jaunikaitis pagalvojo: kilsiu į orą — ir kilo, leisiuos žemyn — ir leidos, keliausiu ten — ir keliavo.

Dabar jis sumanė po pasaulį palekioti ir visą žemę apžiūréti.

Daug dienų keliavęs, pamatė neregėtą vyra. Jis buvo prisirišęs prie abiejų kojų po medį ir lékė kaip vėjas. Jaunikaitis klausia:

— Kodėl taip bégia?

Tas atsakė:

— Patinka, tai ir bēgu, o kad ne per toli ir ne per greitai nubėgčiau, prie kojų po medį prisirišau.

— Eikš pas mane! Keliausim po pasaulį drauge.

Bégikas paklausė ir įlipo į laivą.

Netrukus pamatė jie vyra ant beržo sédint ir ji grauziant.

— Ką tu čia veiki? — klausia abudu.

— Mažumą išalkau, tai ir užkandžiauju. Kelis beržus priešpiečiams sukramčiau.

— Eikš su manim, geresnį valgi duosiu,— sako jaunikaitis.

Beržų graužėjas irgi paklausė.

Dar toliau palékę, žiūri — prie ežero prigulęs vyras, o ežero vanduo bematant senka.

— Ką tu čia veiki? — klausia visi trys.

— Mažumą ištroškau, tai ir gurkšnoju. Šito ežero man nelabai užteks, reikės dar kito ieškotis.

— Keliaukim drauge, geriau girdysiu,— pasiūlė jaunikaitis.

Ir tas sutiko. Keliauja jau keturiese.

Toliau jis priémė į savo laivą dar vieną vyra, kuris per šimtą mylių į uodą taikési šauti; antrą, kuris, prie žemės ausi pridėjės, klausési augančios žolés treškėjimo; trečią, kuris nykštį į burną įsikišęs laikė,— mat, jam nykštį ištraukus, užeidavo baisus šaltis.

Taip jie ilgai skraidė po pasauly, kol pagaliau sustojo dideliame mieste, kur gyveno rūstus karalius. Tas karalius buvo paskelbęs, jog išleisiąs savo dukterį už to, kas tris sunkius darbus atliksiąs.

Išgirdęs tą žinią, jaunikaitis susigalvojo karalaite laimėti ir klausė savo draugus, ar jie apsiimsią jam pagelbęti.

— Mielai,— visi atsiliepė.

Tada jis su draugais tuoju nuėjo pas karalių ir pasižadėjo visus darbus atlikti.

Pirmiausia karalius liepė su jo bégikais eiti lenktynių: kas pirmas atbégsiąs, tas laimėsiąs. Kai karaliaus bégikai pasiruošė bėgti, ateina ir tas greituolis, sunkius medžius prie kojų prisirišęs. Žmonės stebėdamiesi klausia, kam tie medžiai.

— Man taip patinka,— atsakė šis ir, kai pasileido bėgti, bematant visus pralenkė ir greit visai dingo iš akių.

Po ilgos valandos žmonės pamatė karaliaus bégikus grįžtant, o ano su medžiais prie kojų nei girdėt, nei regėt. Mat, už akių visiems užbégęs, jis pagalvojo: „Kam sku-

bėti, geriau mažumėli nusnūsiu." O kaip atsigulė, kelmą po galva pasidėjės, taip ir įmigo.

Anas stebuklingasis šaulys tuo stvérė šautuvą, nusi-
taikęs pokšt ir išmušé jam iš po galvos kelmą. Greituolis,
iš miegų pašokęs, pasivijo karaliaus bégikus, juos pralen-
ké ir pirmas atbėgo.

Karalius davé antrą darbą — pasakyti, kelintą valandą
rodo ir kiek muša laikrodis už dviejų šimtų mylių.

Jaunikaitis pasišaukė du savo draugus ir gerai įmokė,
ką reikia daryti. Akylas maté, ausylas girdéjo, ir abu jam
tylom pašnibždėjo. O tada jis drąsiai pasakė:

— Tai man keista: laikrodis rodo dešimt, o muša
dvylika!

Ir jis atspéjo — karaliaus tyčia buvo taip sukalbėta.

Dabar karalius davé trečią darbą: per vieną naktį su-
valgyti visą pilyje esantį maistą.

— Lengvas darbelis — daugiau nieko, tik valgyti,—
sako jaunikaitis.— Bet aš noréčiau kartu ir savo draugus
pasimt̄.

Karalius sutiko.

Pasivadinęs beržų graužėją ir kitus draugus, jaunikaitis
jéjo į kambarj, kur buvo sukrauti valgiai, o karalius pats
užrakino duris ir pastatė sargą, kad jokios klastos nebūt̄.

— Dabar skubékite visi prisivalgyti,— sako beržų grau-
žėjas,— o kai aš pradēsiu, tai né kaulelio neliks.

Taip tas besotis ir padaré: viską grynai sušveitė, net
indus prarijo, o paskui dar stalus ir suolus sugraužé.

Rytą atrakinęs duris, karalius žiūri — kambarys tuštu-
télis, né šapo nelikę.

Trys darbai jau buvo atliki, bet karalius nenoréjo savo
dukters už nežinomo jaunikaičio išleisti. Paskyré dar vie-
ną darbą — visą rūsių vyno per naktį išgerti.

— Tai juk dar lengviau, nekaip valgyti,— sako jauni-
kaitis.

Nuėjo visi į rūsi, o tas ežerų gérėjas ragina savo draugus:

— Skubékite atsigerti, o kai aš pradésiu, tai nė lašelio neliks.

Taip ir atsitiko: kai pradéjo tas besotis gerti, bematant visą vyną išmaukė, paskutinę raselę išlaižė, o beržų graužéjas dar ir tuščius bosus su visais pakojais sukrimto.

Karalius rytą rado rūsi kaip iššluotą, bet dukters vis tiek nenoréjo duoti. Daugiau darbų sugalvoti negalėdama, sumané jaunikaitį su visais jo draugais nužudyti. Vakare juos klasingai įviliojo į tokią svetainę ir užrakinio. Ten jiems bebūnant, pradéjo smarkiai kaisti grindys, net padai jau svilo. Mat, karalius buvo liepęs po geležinėmis grindimis ugnį sukurti, kad jie gyvi iškeptų. Kai tik jaunikaitis su savo draugais tai suprato, tuoj vienas jų nykštį sau iš burnos ištraukė, ir užėjo toks šaltis, jog bematant grindys atvėso. Taip nė vienas ir nesudegė.

Kitą rytą karalius, atėjęs pažiūréti, ar visi iškepė, tik pravéré duris ir nušalo nosį.

Dabar pabūgęs jis atidavė jaunikaičiui savo dukterį. O po senojo karaliaus mirties jam atiteko ir visa karalystė. Toliau jaunikaitis gyveno linksmai ir laimingai. Rasi, dar ir šiandien tebéra gyvas.

NEGIRDÉTA NEREGÉTA PASAKA

BUVO TRYS BROliai: DU GUDRŪS IR VIENAS KVAILAS. KARTĄ VISI TRYS IŠEJO Į PASAULI LAIMĖS IEŠKOTI. GUDRIEJI BROliai EINA VIENU KE-LIU, O KVAILYS VIENAS PATS — KITU KELIU. PAÉJĘS kokį galą, kvailys émė juos šaukti:

— E-e, broliai! Eikit šen! Žiūrékit, ką aš čia radau!

Tuodu broliai šnekasi:

— Eiva pasižiūrėti, gal tas kvailys ir gerą kokį daiktą rado.

Atéjo pas jį:

— Tai ką tu čia radai?

Tas rodo akéčvirbalį radęs:

— Ar matot, koks čia geras iešmas briedžiui kepti?

Tuodu nusispiové ir sako:

— Mat, kad jau kvailas, tai kvailas. Nei briedžio, nei nieko, o jis džiaugias akéčvirbalį radęs — geras iešmas jam būsiąs briedžiui kepti.

Taip taré ir nuéjo sau. Bet kvailasis brolis, paéjęs gale-li, émė vél šaukti:

— Broliai, broliai! Eikit šen, ką aš čia dabar radau!

Tuodu tariasi eiti, tariasi neiti, bet vél susišnekéjo:

— Ar eiva, ar ką, gal tas kvailys ir ką gera rado.

Priéjė žiūri — kvailys prie sauso gluosnio atsistojęs ir bešukaująs. Tuodu klausia:

— Ko tu čia šukauji? Ką dabar radai?

— Žiūrékit, koks čia sausas medis briedžiui kepti.

Tada gudrieji broliai užpykę sako:

— Et, tiktais susidék su kvailiu! Be reikalo mudu jo tik klausome. Nei briedžio, nei nieko, o jis šaukia ir šaukia. Eiva mudu sau.

Ir vėl gudrieji nuéjo savo keliu, o kvailys savo. Kiek paéjës, kvailys ir vėl šaukia:

— E-e-e! Broliai, broliai! Eikit šenai! Žiūrékit, ką aš čia radau! E-e!

Gudrieji broliai nebenori klausyti, bet šis šaukia ir šaukia. Tuodu ir vėl tariasi:

— Kad jau taip jis šaukia ir šaukia, ar eiva pažiūrëti, ar ką: gal ir rado ką gera.

Ateina, klausia:

— Ką dabar radai?

Šis sako:

— Gi žiūrékit — briedis!

Dabar jau ir šiuodu nudžiugo, pamatę briedij. Tuoj visi jį nuspaudé, atsinešé tą sausajį gluosnį, tą akéčvirbalį — iešmą, tik neturi né vienas ugnies. Mato — nelabai toli, už kūlynų, smilksta kūrenasi ugnelé. Tuoj gudriųjų brolių vienas nuéjo ir rado biaurų seni, ugnį bekūrenantį. Brolis prašo:

— Seneli, duok man ugnelés.

Senis sako:

— Pasakyk negirdétą neregétą pasaką, tai duosiu ugnies, o jei nepasakysi, tai rėži rėšiu iš nugaros.

Tasai šiaip sako, taip sako — mikt, mikt, nieko neišeina. Senis tuoju išrėžé jam iš nugaros rėži. Gudrusis brolis nuéjo sau.

Eina antras brolis iš tų gudriųjų. Ir vėl taip pat senis sako:

— Pasakyk negirdétą neregétą pasaką, tai duosiu ugnies, o jei nepasakysi, tuoju rėži rėšiu iš nugaros.

Tas vėl ši tą sakinéja sakinéja, bet nieko neišsako, ir gana. Ir tam senis rėži išlupo iš nugaros.

Dabar nuéjo kvailys prašyti ugnies. Senis ir jam sako:

— Pasakyk negirdėtą neregėtą pasaką, tai duosiu ugnes. Jei nepasakysi, tuoj rėži réšiu iš nugaros.

Bet šis tuoj jam taip atsakė:

— Aš pasakysiu, tiktai tu man nesakyk — meluoji, o kad tu man pasakysi — meluoji, aš tau du rėžius réšiu iš nugaros.

Senis prisižadėjo nesakysiąs. Tada kvailys ēmė sakyti:

— Gi aš einu einu per mišką ir pamačiau drevę. Prilipės žiūriu — toj drevėj geneliai. Aš tuoj į drevę įlindau, visus genelius išmušinėjau, nusipešiau, išsiskrodžiau, susikūriau ugnele, nusvilinau, išsikepiau ir suvalgiau. Lendu iš tos drevės laukan — gi nebegaliu išlisti. Paréjau namo, atsinešiau kirvelį, prasikirtau didesnę skyle ir išlindau laukan. Ir vėl einu einu per tą mišką, klausaus ir girdžiu: trata, braška, barška, švilpia, atūžia tiesiai į mane. Žiūriu žiūriu — devynios stirnos viena koja bešokančios. Aš per tą koją pokšt, ta kojelė triokšt ir nulūžo. Aš stirnų galveles nusukinėjau, kailelius nusimausčiau ir einu. Vėl einu einu per tą mišką, girdžiu: spengia, bimbia, kaukia, čypia, švilpia. Žiūriu žiūriu — devyni vilkai vieną bitę bepiauną. Aš tuos vilkus nugainiojau, tą bitelę susigavau ir nešuosi. Ta bitelė man prinešė pilnas stirnenas medaus. Toliau einu einu ir priéjau plačią upę. Kai éjau per lieptą — ir įlūžau, man septynios stirnenos medaus į vandenį įkrito. Ką aš darysiu? Man saldaus vañdenėlio gaila palikti, o neturiu kuo gerti. Gi mąščiau mąstęs, nusivožiau nuo savo galvos kaukolélé ir pradéjau gerti tą vandenėli. Gériau gériau, kol saldus buvo, visą išgériau ir vėl einu. Ir ēmė visi žmonės iš manęs juoktis. Aš dar žvalgausi, ko jie čia iš manęs juokiasi,— gi sako: „Žiūrėk, žmogau, tau ant galvos kaukolés nebéra!“ Aš kapt sau su ranka — ir įsmego visi pirštai į smegenis. Nusispiovęs grįžtu atgal, pasiémiau savo kaukolélé, užsidéjau ant galvos ir einu. Man dar buvo likusios trys stirnenos pilnos medaus, o septyniose — tiktai vieni koriai. Aš iš tų korių

nusilipdžiau kumeliukę ir joju. Prijojau prie smuklės — neturiu kuo kumeliukés pririšti; gluosnio šaką nusilaužiau, prismeigiau — toji ir stovi. Įėjau į vidų — tuščia. Einu prie savo kumelaitės, gi žiūriu — tas gluosnis, kur aš ją prismeigiau, išaugės ligi pat dangaus. Aš tuo gluosniu pradéjau lipti, lipau lipau ir įlipau į dangų. Tuoj tas savo tris stirnenas su medium nunešęs atidaviau ponui dievui. Man ponas dievas dovanojo septynias karves. Aš tas karves varausi prie skylės, kur įlipau į dangų. Gi žiūriu — mano kumelaitė su visu gluosniu paéjus į šalį. Na, manau sau, ką dabar aš darysiu? Nusivariau tas karves pas šventą Petrą, su juo sumainiau į penkis maišus pelų. Iš tų pelų pradéjau vytį virvę, vijau vijau ir nusivijau. Įsibedžiau baslį, prisirišau tą virvę ir leidžiuosi žemyn. Leidausi leidausi ir pritrūkau virvės, tai ir kybau ore. Atjojo arklininkai, susikûrė po manim ugnį. Kaip sprogo ugnies sprogulė į mane ir išdegė man užpakaly drevę. Atlékė bitės, susimetė į tą drevę ir prinešė medaus. Aš viena ranka į virvę įsikibęs turiuos, o antra ranka medų kabiniu. Kabinau kabinau, matai, ir labai sunkus palikau, virvę man nutrūko, ir nukritau į pragara.

Senis klausia:

— Ką gi tu matei pragare?

Šis sako:

— Gi žiūriu žiūriu — mano tėvas tavo tėvu oran bejojas!

Senis nebeištvrė:

— Meluoji, taip negali būti!

Tuoj kvailys išrėžė jam du rėžius iš nugaros, pasiémė ugnies, atsinešė, iškepė briedį, ir visi pavalgė.

STALELIS, AVINÉLIS IR LAZDA

KITĄ KARTĄ GYVENO SENUKAS IR SENUTĖ, JIE TURĖJO TRIS VAIKELIUS. SENUKAI BUVO LABAI NETURTINGI, DAŽNAI PRISTIGDAVO NET DUONOS PAVALGYTI. VIENAS VAIKELIS PRAŠĖ TĖVO, KAD leistų jį pas žmones tarnauti, duonelės pasieškoti. Tėvas sako:

— Eik.

Vaikas éjo éjo, priéjo girią ir sutiko tokį senelį. Senelis klausia:

- Kur eini, vaikeli?
- Einu pas žmones tarnauti, duonos sau ieškoti.
- Tai gerai,— sako senelis,— eik pas mane avelių ganyti.

Vaikas apsidžiaugé ir nuéjo pas tą senelį.

Rytą senelis liepė vaikui ginti aveles į ganyklą. Davė jam krepšelį ir stiklinaitę ir pasakė:

— Avelių nevarinék, tegu eina, kur jos nori, o tu sek paskui. Kai avelės grįš namo, parnešk man parodyti, ką jos éda ir ką geria.

Senelis išleido aveles ganytis. Jos éjo sau pulku, o vaikas seké paskui. Priéjo didelę upę. Avelės perplaukė į kitą pusę ir nuéjo sau tolyn, net neužmatyti, o vaikas pasiliko. Atsisédo ant kranto ir laukia, kol avelės sugriš. Taip jis nematé, nei ką jos éda, nei ką geria.

Kai avelės grížo ir perplaukė atgal per upę, vaikas prisirinko į krepšelį žolių, pasisémé į stiklinaitę vandens iš upės ir nuseké paskui aveles namo. Prie namų išéjo pasi-

tikti senelis. Vaikas jam padavė krepšeli su žolémis ir stiklinaitę su vandeniu. Senelis pažiūréjės sako:

— Vaikeli, nežinai, ką mano avelės éda nei ką geria, dėl to man netinki. Už darbą aš tau duosiu staleli, ir gali sau eiti namo. Kai norési valgyti ar gerti, ištark: „Staleli, apsidenk!“ — ir visko bus.

Vaikas padékojo seneliui, pasiémė staleli ir linksmas išėjo namo. Jam beeinant, sutemo. Tada jis užėjo pagiry pas vieną žmogų ir pasiprašė nakvynės. Kai buvo laikas vakarieniauti, vaikas pasistatė staleli ir taré:

— Staleli, apsidenk!

Tuoj ant stalelio atsirado visokių valgymų ir gérimu. Vaikas pats pavalgė ir pavaišino visą šeimyną. Tie labai stebėjos, o šeimininkas sumanė vaiką apgauti. Kai tas užmigo, jis staleli pasiémė, o į jo vietą pastatė kitą, visai panašų.

Rytą atsikėlęs, vaikas išėjo namo ir nešési staleli, džiaugdamasis, kad pralinksmins tévus tokia nepaprasta dovana. Paréjės noréjo tuoj pasigirti: gana prašė staleli apsidengti, bet tas stovėjo tuščias, kaip buvės.

Po kiek laiko antras vaikas išėjo pelnytis duonos. Ir jis eidamas sutiko tą patį senelį, pas kurį pasiliiko avelių ganyti. Rytą, genant aveles į lauką, senelis jam įdavė krepšeli ir stiklinaitę, sakydamas:

— Avelės kur eina, tegu eina, jų nevarinék. Tik grįždamas parnešk parodyti, ką mano avelės éda ir ką geria.

Avelės éjo į lauką, vaikas paskui sekė. Kada priéjo upę, avelės perplaukė, o vaikas liko šitoj puséj. Vakare, grįžtant namo, jis prisirinko į krepšį žolelių ir pasisémė iš upės vandens. Parginės aveles, sutiko tarpvartėj senelį ir padavė jam krepšeli su žolémis ir stiklinaitę su vandeniu. Senelis pažiūréjės sako:

— Nežinai, vaike, ką mano avelės éda nei ką geria, užtat man netinki. Už darbą aš tau duosiu šitą avinélį, ir

gali eiti namo. Jei tau ko pritrūks, tik sakyk: „Avinéli, pasipurtyk!“

Vaikas avinélį išsivedė. Kada jau buvo vakaras, pataikė užeiti pas tuos pačius žmones, kur pirmutinis jo brolis nakvojo. Buvo laikas valgyti vakarienę, bet jis nieko neturėjo, tai paprašė avinélio:

— Avinéli, pasipurtyk!

Kai tik avinélis pasipurtė, pribiro didelė krūva pinigų. Vaikas paprašė vakarienės, pavalgė ir užmokėjo. Visa šeimyna tuo avinéliu labai stebėjosi, o naktį, kai vaikas užmigo, atėjės šeimininkas avinélį apmainė.

Rytą vaikas atsikėlės išėjo namo ir vedėsi avinéli, džiaugdamasis, kad tévus pralinksmins. Parėjės tuoj pasigyrė, kad gerai uždirbo, ir liepė avinéliui pasipurtyti. Bet avinélis stovėjo, kaip stovėjės, nė nekrustelėjo.

Praėjus vėl kiek laiko, išėjo trečias vaikelis pelnytis duonos. Jis taipgi sutiko senelį ir pasiliiko avelių ganyti. Rytą, genant aveles, įdavė jam senelis krepšelį ir stiklinaitę:

— Avelės kur eina, tegu eina, jų nevarinék. Grįždamas tik parnešk man parodyti, ką mano avelės éda ir ką geria.

Ir vaikas išėjo paskui aveles. Kada priéjo upę, avelės šoko plaukti, o vaikas jau lieka. Tada vienas avinélis priėjės sako:

— Sésk ant manęs, aš tave pernešiu.

Vaikas užsisėdo ir perplaukė į kitą pusę. Avelės suéjo į tokį puikų sodą, kad negalima nė apsakyti. Per tą sodą tekėjo upė. Vaikas prisirinko į krepšį visokiausią žolelių, kokių niekad nebuvvo matęs, o iš upės prisisémė tyriausio vandens. Vakare, kai avelės grižo namo, vaikas sekė paskui. Tas pats avinélis jį vėl pernešé per upę. Parėjės namo, jis padavė seneliui krepšelį su žolémis ir stiklinaitę su vandeniu. Senelis pažiūrėjės sako:

— Gerai, vaikeli, žinai, ką mano avelės éda ir ką geria. Dėl to duodu tau šitą lazdą, ir eik namo. Jei kas tau

norėtų ką bloga padaryti, ištarki: „Lazda, duok!“ Grįždamas namo, užeisi pas tuos žmones, kur tavo anuodu broliai nakvojo. Nakvins ir tave meiliai, norėdami apgauti, bet tu liepk lazdai suieškoti, ką tavo broliai paliko.

Kada vaikas išėjo, viskas taip nutiko, kaip jam sakė senelis. Beeinant keliu, užpuolė jį žmogžudžiai. Tada jis sako:

— Lazda, duok!

Išmušė lazda visus žmogžudžius, o jis išliko gyvas. Atėjo pas tuos žmones, kur jo broliai nakvojo. Kada jis užmigo, norėjo šeimininkas ir jo lazdą pavogti, bet tuo tarpu jis pabudo ir liepė:

— Lazda, duok!

Pradėjo lazda mušti šeimininką. Paskui vaikas liepė suieškoti, ką jo broliai paliko. Lazda tol mušė, kol šeimininkas atidavė staleli ir avinėli. Viską pasiėmės, vaikas parėjo namo.

Toliau su senelio dovanomis visi laimingai gyveno.

MEŠKOS TROBELĖ

GYVENO SENELIS IR SENELĖ IR TURĖJO MERGYTĘ. SENUTĖ NUMIRĖ, IR SENIS PAĒMĖ RAGANĄ. TA RAGANA BAISIAI NEKĖSDAVO MERGYTĘS IR VIS LIEPDAVO SENIUI, KAD JĄ KUR NORS IŠVEŽTU:

— Jeigu tu jos niekur neišveši, aš ją vis tiek nugalabysisiu.

Vienąkart senis pasiėmė kirvį ir išėjo su dukteria į mišką. Vidury miško rado tokią trobelytę. Joje palikęs savo dukterį, senis pats išėjo, sakydamas:

— Tu čia pabūk, ligi aš malkų prikaposiu.

Mergytė atliko trobelėje, o senis pririšo prie medžio kūlę ir parėjo sau namo.

Duktė sėdi sėdi troboje ir niekaip negali sulaukti su malkomis savo tévo. Vėjas supa kūlę, ta į medį pykši, o mergytei regis, kad tévas malkas kapoja. Kai nusibodo laukti, išėjo mergytė laukan ir sako:

— Gana, téveli, jau prikapojai malkų.

Sugrižo atgal į vidų ir vėl laukia. Laukia laukia, o tévas vis neateina su malkomis. Nebesulaukdama vėl išėjo,— ir vėl girdi, kad kūlė supama pykši į medį, tarytum kas malkas kapoja. Mergytė sako:

— Gana gi, téveli, jau pakaks malkų, kiek prikapojai,— ir vėl iéjo į trobelę.

Laukė laukė — tévas vis negrižta. Išėjusi trečią kartą, nuéjo ten, kur pykši, ir pamatė, kad nei tévo, nei malkų niekur néra, tik kūlė į medį pykši. Labai nusigando mer-

gytė, atlikus viena vidury didelio miško, taip toli nuo namų, ir pradėjo šaukti:

- Kas miškuose, kas laukuose, ateikit i pagalbą!
- Aš, meškelė nabagélė, aš ateisiu i pagalbą! — drūtai atsiliepė iš laužo meška.

Mergytė dar labiau persigando, įbėgo i trobelę, užsidarė, atsigulė ant lovos ir, visa drebédama iš baimės, apsklojo kailiniai. Meška priėjo prie durų ir šaukia:

— Merga, merga, atidaryk duris!

Mergytė atidare.

— Merga, merga, įkelk mane trobon!

Mergytė įkélė.

— Merga, merga, pataisyk man patala!

Mergytė pataisė.

— Merga, merga, užkelk mane ant lovos!

Mergytė užkélė.

— Merga, merga, pakrapštik man ausi!

Mergytė pakrapštė, ir émė byréti iš meškos ausies militai. Tiek daug pribyréjo — gal bent pusė maišo.

— Merga, merga, išvirk man parpeliu!

Mergytė sukūrė ugnį, užkaitė katilą su vandeniu ir dirba parpelius. Atbėgo pelytė ir prašo:

— Duok man bent vieną parpeliuką, aš tau ateisiu i pagalbą.

Mergytė papenėjo pelytę, ir ta nubėgo. Meška, privalius parpelių, prikrovė ant krosnies dvi eiles pliauskų ir plytų, užgesino žiburi, padavė mergytei raktelius ir liepė bėgioti po trobą palei pasienius, skambinant su rakteliais, o pati užlipo ant krosnies ir émė svaidyti plytomis ir pliauskomis i visas puses. Tuo laiku pribėgo prie mergytės pelytę, paémė iš jos raktelius, liepė mergytei pasislépti pakrosnyje, o pati, skambindama rakteliais, émė bėgioti pasieniais ir pasuoliais. Meška išsvaidė nuo krosnies visus pagalius ir plytas, bet pelytei né karto neklidiudė. Pe-

lytė greitai nubėgo pas mergytę ir, atidavus jai raktelius, liepė liesti iš pakrošnio. Meška nuo krosnies klausia:

- Merga, merga, ar tu gyva?
- Gyva,— atsakė mergytė.

Tada meška nulipo nuo krosnies ir liepė vėl pakrapštyti jai vieną ausį. Mergytė pakrapštė, ir pradėjo iš ausies byréti miltai. Paskui liepė meška pakrapštyti kitą ausį, ir iš tos ausies išėjo pora didelių gražių arklių, užkinkytų pauksintoje karietoje. Senelio duktė prisikepė daug gardžių pyragų, susidėjo į ratus ir išvažiavo namo. Pamatė senelio kalytę ir, atsistojus prie vartų, loja:

Kiau, kiau, atvažiuoja senio duktė,
Kiau, kiau, atsiveža daug pyragų!
Duos man kur didesnį, kur gardesnį!

Išėjo ragana, nuvijo kalytę ir vėl sugrižo į trobą. O kalytė atbėgo prie vartų ir vėl loja:

Kiau, kiau, atvažiuoja senio duktė,
Kiau, kiau, atsiveža daug pyragų!
Duos man kur didesnį, kur gardesnį!

Ragana išėjus vėl nuvijo nuo vartų kalytę, o ta atsistojos prie vartų ir kiauksi:

Kiau, kiau, atvažiuoja senio duktė,
Kiau, kiau, atsiveža daug pyragų!
Duos man kur didesnį, kur gardesnį!

Ragana, visa perpykus, išėjo laukan su žarstekliu užmušti kalytės, bet pamatė, kad senio duktė jau važiuoja į kiemą su vežimu pyragų. Patį didijį ir gražujį pyragą atidavė kalytei, o visus kitus — seniui, raganai ir jos dukteriai. Pamatė, kad mergytė gyva ir sveika, visi labai stebėjos ir klausinėjo, kaip ji atvažiavo ir kur gavo tokį gražų vežimą, pilną pyragų. Mergytė visa nusakė, kaip

jai buvo atsitikę. Ragana dar labiau užpyko ant senio dukters ir dar labiau pradėjo jos neapkęsti. Vieną dieną ragana sako seniui:

— Vežk ir mano dukterį tenai, kur buvai nuvedės savają.

Senis nuvežė raganos dukterį į tą pačią trobelę, pririšo prie medžio kūlę ir sugrižo namo. Raganos duktė sėdi troboje ir vis juokias. Truputį pabuvusi, išėjo laukan ir sako juokdamasi:

— Téveli, pakaks jau malkų!

Ir vėl sugrižo į vidų.

Taip pat ir antrą kartą buvo išėjusi. O trečią kartą nuėjo prie to medžio, kur buvo pririšta kūlė, ir, kaip senio duktė, sušuko:

— Kas laukuose, kas miškuose, ateikit į pagalbą!

Meška iš laužo atsiliepė:

— Aš, meškelė nabagélė, aš ateisiu į pagalbą!

Paskui raganos duktė nubėgo ir atsigulė troboje ant lovos. Meška priėjo prie durų ir sako:

— Merga, merga, atidaryk duris!

— Ar negali pati atsidaryti! — atsakė raganos duktė.

Meška atsidarė duris.

— Merga, merga, įkelk mane trobon!

— Ar negali pati įlipti! — atsakė raganos duktė.

Ir ką tik meška liepia, raganos duktė vis neklausė. Nei ji lovos taisė, nei ausies meškai krapštė. O kai, verdant parpelius, atbėgo pelytė ir paprašė, kad duotų jai bent vieną parpeliuką, toji suriko:

— Ar neisi šalin! Ko tau čia reikia!

Meška, gulėdama ant lovos, paklausė:

— Su kuo tu čia kalbiesi?

Sužinojusi, kad kalbasi su pele, liepė sutrepseti ir ją nuvaikyti. Pelytė nubėgo.

Išvirė parpeliai, ir pavalgius meška užgesino žiburi, padavė raganos dukteriai raktelius, liepė lakstyti po trobą

ir skambinti, o pati užlipo ant krosnies, kur buvo prikrauta daug pliauskų ir plynų, ir pradėjo svaidyti į visas pušes. Šiuokart pelytė neatbėgo užvaduoti raganos dukters, ir ją meška tuoju užmušė; paskui, nulipus nuo krosnies, suėdė ir kaulelius nučiulpė. Tada meška pasikrapštė ausį, ir iš jos išlindo kiaulė, užkinkyta geldoje. Meška sudėjo kaulelius geldon, ir kiaulė parvežė juos namo. Kalytė, stovėdama prie vartų, vėl kiauksi:

Kiau, kiau, atvažiuoja bobos duktė,
Kiau, kiau, su geldele, su kauleliais.
Duos man kur didesnį, kur gardesnį!

Ragana, sédėdama palangėje, laukė atvažiuojant dukters su pyragais. Užgirdus kalytę taip lojant, tuoju ją nuvaikė. Bet kalytė ir vėl loja. Ragana užpykus išbėgo kalytės užmušti, bet pamatė įvažiuojant kiaulę su kaulais geldoje ir persigandus vietoj nusibaigė.

Tada senis su savo dukteria labai ilgai gyveno, nieko netrūkdami.

JONUKAS IR ONUTĖ

GYVENO KITASYK ANT MARIŲ KRANTO TURTIN-GAS BAJORAS IR TURĖJO LABAI GRAŽIĄ MOTE-RĮ SAU UŽ PAČIĄ, NUO KURIOS SUSILAUKE DVIEJŲ GRAŽIŲ VAIKELIŲ, JONUKO IR ONUTÈS. NEILGAI pagyvenus, jo moteris mirė, ir bajoras, matydamas, jog pats dar stiprus vyras, o vaikai maži, vedé antrą pačią, bet toji pasitaikė ragana. Ir iš pirmos dienos pamotė ragana pradėjo nekësti abiejų vaikučių.

Kartą bajoras išvažiavo kelioms dienoms. Ragana davé padaryti meistrui stiklinę skrynutę, idéjo į ją Onutę ir užrakinus įmeté į jūrą, o Jonuką paverté avinéliu.

Bajoras parvažiavęs klausinéjo apie savo vaikus, bet niekas nieko nežinojo. Ragana pasakė:

— Kaip aš tavęs nežinau, kur važinéji, taip nežinau nei tavo vaikų, kur jie valkiojasi.

Bajoras, vaikus apgailaveęs, manė, kad gal žvërys juos sudraské ar į jūrą įpuolé.

Avinélis bajoro kaimenéje gražiai augo ir buvo labai prijunkęs prie žmonių: ne tiek kaimenés laikydavosi, kiek su žmonémis po dvarą vaikšcidavo, o kartais, pamateš bajorą, pribégęs laižydavo jam rankas. Pats bajoras ir visi dvariškiai labai myléjo avinélį, tik viena ragana jo ne-kentė.

Praéjus kiek laiko, ragana émė įkalbinéti savo vyra, kad avinélį papiautų:

— Piaukite tą avinélį, ko jis čia valkiojas po namus ir darbininkus gaišina nuo darbo.

Bajoras sutiko:

— Piaukite, žinokitės.

Kai avinėli jau vedė piauti, tas priėjo prie bajoro, émė laižyti jam rankas ir prašé, kad leistų į jūrą atsigerti:

— Pone, ei pone, leisk atsigerti: bus daugiau kraujo.

Ponas sako:

— Eik.

Ir išleido drauge vieną tarną pasaugoti, kad nepabégtų.

Nuéjo avinélis į pajūri, prikišo snukutį prie vandens ir pradéjo raudotи:

Oi Onute, oi sesele,
Ketin ponas mane piauti:
Jau peileli pagalando
Ir geldelę pamazgojo.

Avinéliui pabaigus, atsiliepé iš jūros balsas:

Oi Jonukai, oi broleli,
Pasakyki savo ponui,
Tegul mezga šilkų tinklą,
Tegul meta jį į jūrą,—
Pagaus nuostabią žuvelę.

Pasišnekéjės avinélis grijo atgal. Tarnas paréjės išpasa-kojo bajorui, ką maté ir girdéjo. Bajoras liepé dar nepiauti avinélio. Ragana iš piktumo kone duko, kad paliko avinéli nepiautą, ir kaip ımanydama vis šnekéjo, kad reikia jį piauti, ir gana. Bajoras nesikësdamas liepé vél prisirengti piauti avinéli. Avinélis ir vél, priéjės prie pono, pradéjo laižyti rankas ir prašyti:

— Pone, ei pone, leisk atsigerti: bus daugiau kraujo.

Ponas sako:

— Eik.

Tik dabar tarno nesiuntė, bet pats éjo paklausyti.

Avinélis, prięjės prie jūros, vėl pradėjo raudoti:

Oi Onute, oi sesele,
Ketin ponas mane piauti:
Jau peileli pagalando
Ir geldele pamazgojo.

Ir vėl iš jūros atsiliepė:

Oi Jonukai, oi broleli,
Pasakyki savo ponui,
Tegul mezga šilkų tinklą,
Tegul meta ji į jūrą,—
Pagaus nuostabią žuvele.

Bajoras, sugrižęs namo, liepė avinėlio nepiauti, bet kuo greičiausiai megzti tinklą, o kai tik numezgė, visi greit nubėgo ant jūros kranto. Tuoj užmetė tinklą ir ištraukė stiklinę skrynutę. Bajoras prišokės tą skrynutę sudaužė ir rado savo dukterį Onutę. Klausia ją:

- Kas tave čia, Onute, įmetė?
- Ogi pamotė,— atsakė Onutė.
- O kur Jonukas?
- Jonuką pavertė avinėliu.

Parėjės namo, bajoras kuo greičiausiai liepė pamotei, kad atverstų avinėli Jonuku. Ta noroms nenoroms atvertė. Tada bajoras, įpykės ant savo pačios, liepė bernams suvežti didelę krūvą malkų ir sukrauti laužą; ant to laužo užvedė raganą ir sudegino.

Žmonės kalba, kad žiemą, kai daug sniego ir smarkiai šala, méniesienos naktimis ant sniego kažkas žiba,— tai esą raganos taukai.

LUKOŠIUKAS

BUVО TOKS ŽMOGELIS IR TURĖJO SŪNУ. O KITĄ-SYK, BŪDAVO, RAGANOS VAIKUS VAGIA. BIJODAMAS, KAD IR JO SŪNAUS NEPAVOGTУ, TAS ŽMOGELIS PADARĘ LUOTА, ĮSODINO Į JĮ SŪNУ IR paleido į marias. Ir paleisdamas jam prisakė, kad nesiirtų prie krašto, kad atplauktų tik tada, kai išgirs šitaip šaukiant:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinélį!

Tas vaikas ir plaukioja su savo luoteliu po marias. Kai reikia paduoti jam valgio, motina ateina į pamarij ir pašaukia:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinélį!

Lukošiukas tuoj atplaukia prie krašto, motina paduoda jam valgi, ir jis vėl nuplaukia.

Išgirdo vieną sykį ragana, kaip motina šaukia Lukošiuką, ir pati émė jį šaukti:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinélį!

Bet ragana šaukė storesniu balsu. Vaikas suprato, kad tai ne jo motina, ir sako:

— Tu ne mano motina — mano motina su viena ranka.
Ragana nubégo pas kalv̄:
— Kalvi, kalvi, nukirsk man vieną ranką.
Kalvis nukirto raganai ranką. Jau ji be rankos nubégo prie marių ir vél šaukia:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinéli!

Tas vaikas sako:

— Mano motina su viena koja — tu ne mano motina.
Ragana nubégo pas kalv̄:
— Kalvi, kalvi, nukirsk man vieną koją.
Kalvis nukirto raganai koją. Ragana atšokavo ant vienos kojos prie marių:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinéli!

Vaikas sako:

— Tu ne mano motina — mano motina su viena akim.
Ragana tuoj nubégo pas kalv̄:
— Kalvi, kalvi, išdurk man vieną akį.
Kalvis tuoj išsvilino jai akį. Ragana atšokavo prie marių ir šaukia:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinéli!

Sako tas vaikas:

— Mano motina ploniau šneka — tu ne mano motina.
Ragana, tuoj nubégus pas kalv̄, sako:
— Kalvi, kalvi, paplonink man liežuv̄.
Kalvis paplojo jai liežuv̄. Ragana nubégo prie marių ir vél šaukia:

Atplauk, atplauk, Lukošiuk,
Aš tau duosiu baltus marškinélius
Ir raudoną kaspinėli!

Vaikas negali tos raganos atsiginti, sako:

— Mano motina be galvos — tu ne mano motina.

Kvaila ragana, norédama tą vaiką kaip nors pagauti,
tuoj nubégo pas kalvį:

— Kalvi, kalvi, nukirsk man galvą.

Kalvis nukirto raganai galvą, ir ji tuoj pastipo. O kai
tévai sužinojo, kad ragana jau pastipo, tą vaiką parsiga-
beno namo, ir jis laimingai užaugo.

APIE DU PANAŠIUS BROLIUS

PAUPY BUVO TROBELĖ, JOJE GYVENO SENE LIS IR SENE LĖ; NIEKO JIE DAUGIAU NETURĖJO, TIK VIENĄ KALYTĘ. VASARA SENE LIS SU SENE LE ŽUVAUDAVO, ŽIEMĄ SENE LIS BLIZGIAUDAVO, SENE LĖ namie verpdavo. Vieną kartą senelis, sugrižęs iš žuklės, rado gimusius du sūnus. Pradžiugo senelis ir sako:

— Užauklėsim sūnelius, bus medinčiai!

Praėjus kiek metų, užaugo labai gražiai abu broliai ir buvo labai panašūs vienas į kitą. Jų prašomas, nupirkotévas abiem po kumeliuką ir išleido į pasaulį laimés ieškoti. Išjojo per laukus, per miškus ir užjojo kryžkele, o kryžkelėj augo pušis. Sustojo broliai ir kalbasi:

— Kad mes josim abu drauge, tai nieko gero nesužinosim; jokim vienas vienu, kitas kitu keliu.

Taip susitarę, įkišo į pušį abu po peili ir sukalbėjo: katra s pirma sugriš į tą vietą, tuož pažiūrės vienas kito peili. Jeigu katro peilis bus surūdijęs, tai tas bus jau miręs. Paskui atsisveikino abu ir nujojo: vyresnis į dešinę, o jaunis į kairę.

Vyresnis bejodamas sutiko kiškį ir norėjo šauti, bet kiškis prašneko:

— Nešauk manęs: kai tau atsitiks kokia nelaimė, aš tau padésiu.

Bernaitis dovanojo kiškiui gyvastį, užtat kiškelis dabar sekė paskui jį.

Toliau jodamas, sutiko vilką. Norėjo jį šauti, bet ir tas prašési, kad nešautų, žadédamas pagelbęti. Jaunikaitis jo

pasigailėjo, tai ir vilkas paskui ji sekė. Šitokiu būdu sutiko toliau ir liūtą, ir mešką. Jie irgi žadėjo jaunikaičiui padėti ir sekė jam iš paskos.

Po kiek laiko prijojo miestą ir pamatė, kad visas miestas mėlynai gedulu aptaisytas ir žmonės gedulingai apsililkę. Jaunikaitis, norėdamas sužinoti, dėl ko šitas gedulas, paklausė kerdžių, šalia kelio galvijus ganantį. Tas atsakė, kad esanti karalaitė paskirta devyngalviui slibinui, akmeniniam urve gyvenančiam. Mat, jis kasmet reikalaująs vieno žmogaus praryti, dėl to meta tokius pagaliukus, kam teks eiti slibinui į nasrus. Šiemet išmetė karalaitei, dėl to visas miestas ir žmonės, jos gailestaudami, apsidengė gedulu.

Tai išgirdės, jaunikaitis sušėrė savo kumeliukui ir ijojo į miestą. Jodamas sutiko einant pulkus žmonių ir aukštam vežime vežant karalaitę mirčiai. Jaunikaitis sekė su visais žvérīmis paskui. Kada nuvežė į tą vietą, kur buvo urve slibinas, tai karalaitę vieną tenai paliko, o žmonės sugrižo atgal. Greitai slibinas, išlindės iš uţvo, nasrus išžiojės, pradėjo lervoti prie karalaitės, bet jaunikaitis tuoju užleido ji žvérīmis. Liūtas su vilku griebė slibiną ir suleido į ji nagus, o meška, nutvérus slibino uodegą, turėjo ji, kad nebėgtų. Tada jaunikaitis prišoko artyn ir su kardu nukapojo slibinui visas devynias galvas. Nukapojęs išpiaustė iš jų liežuvius, susidėjo į terbą ir tarė karalaitei:

— Dabar eik namo. Slibinas jau negyvas!

Karalaitei ji prašė užeiti pas tėvą, karalius jam atsidėkosiąs, bet jaunikaitis atsisakė ir nujojo sau į miestą naktigulto, nes jau vėlu buvo.

O karalaitei kelią į namus užstojo degučius ir, su kirviu grasydamas, liepė prižadėti, jog sakys tėvui, kad jis išgelbėjės ją nuo mirties. Susirinkęs visas slibino galvas į maišą, degučius parvedė karalaitę namo ir tuoj karaliui pasigyrė, kad jis slibiną užmušęs, ir dargi jo galvas paro-

dė. Karalius klausia dukterį, ar teisybė. Duktė, nebesiti-kédama tikrojo išgelbėtojo pamatyti, nenorom ištaré, kad degučius ją išgelbėjės. Kitaip bijojo ir sakyti, nes degučius žadėjo ją užmušti, jei ne taip sakysianti.

Karalius liepė degučių nuprausti ir gražiai aprengti. Paskui paleido žinią, kad atiduoda savo dukterį išgelbėtojui ir prašo visų šalių karalius ir ponus į vestuves. Užgirdo apie tai mūsų jaunikaitis ir pagalvojo: kas ten toks atsirado, kad giriasti išgelbėjės karalaite? Nujojo su visais žvérinmis į vestuves ir pamatė, kad veda karalaite į jungtuves su degučium. Tuoj padavė jis kiškiui raštelį, parašęs, kad jis ją išgelbėjo, tai kodėl ji už kito eina. Kiškelis šmurkšt, šmurkšt tarp žmonių įlindo ir, užbégės karalaitei už akių, numetė po kojomis raštelį. Kai tik karalaite, paėmus raštelį, perskaitė ir pamatė čia pat stovint jaunikaitį, kuris slibinui galvas nukapojo, tuoj pašaukė tėvą ir, parodžius jaunikaitį, pasakė, kad tas ją išgelbėjės. Degučius šoko ant jaunikaičio ir suriko:

— Ar turi tu ženklus, kad nukirtai slibiną? Aš nukirtau, nes aš jo galvas turiu!

Jaunikaitis atsakė:

— Galvas tai tu susirinkai, bet aš pirmiau liežuvius išsipioviau.

Čia išpylė iš maišelio visus slibino liežuvius. Šoko žmonės pažiūrėti slibino galvą, kur degučius buvo atsinešęs, ir rado jas be liežuvię. Dabar karalius liepė degučių suimti ir, įkišus į šiaudų kūlį, sudeginti. O jaunikaitį karalius paėmė už žentą.

Tame mieste, kur karalius gyveno, niekados saulė nesviesdavo, nes ją turėjo užstojuusi laumė ragana. Tuoj po vestuvių, kai išėjo mūsų jaunikaitis su karalaite į savo klėtį gulti, pamatė pro langą toli ant kalno mažą žiburėli ir paklausė, kas ten gyvena. Karalaite atsakė, kad tai ragana, kuri turi saulę užstoju.

Rytojaus dieną jaunikaitis, niekam nežinant, pasiėmė savo žvérį ir išėjo ant kalno pas tą raganą. Nuéjės rado mažutę trobelytę, kurioj sédėjo boba ir su šluota laikė užstojuſ saulę. Jaunikaitis liepė eiti laukan iš tos vietas ir numesti šluotą. Boba atsakė:

— Aš bijau tavo žvérių: jie mane sudraskys. Štai yra katilas vandens, émęs pašlakstyk save ir žvérį, tada aš nebebijosiu.

Kai tik jaunikaitis pašlakstė, tuojuſ jis pats ir jo žvérų pavirto akmenimis.

Jauniui jo broliui nusibodo keliauti po pasaulį, ir sugrižo jis į tą pusę, kur abu su broliu buvo sukišę peilius. Atrado brolio peilių surūdijusį ir tarė:

— Mano broli jau nelaimė ištiko — eisiu jo ieškoti.

Ir nujojo tuo keliu, kur buvo brolis jojės. Jis taip pat sutiko ir vilką, ir liūtą, ir mešką, noréjo kiekvieną šauti, bet žvérų išsipašė, kad jiems gyvastį dovanotų, ir sekė paskui jaunikaitį. Prijoko tą miestą, kur jo brolis buvo, ir pamatė, kad visas miestas gedulu apsidengės. Klausé kerdžių, galvijus ganantį, dėl ko šitas miestas liūdi. Atsakė jam kerdžius:

— Dėl to, kad tavęs neberanda karalius. Kam gi tu pametei jo dukterį?

Tada suprato jaunis brolis, kad čia jo brolio būta, nes jie abu labai panašūs vienas į kitą. Kai tik ijojo į miestą, tuojuſ visas miestas pradžiugo, jį pamatęs. Sužinoję karalius ir karalaitė išbėgo su džiaugsmu jo pasitikti ir klausė:

— Kurgi tu išbégai, mus palikęs?

Su didele linksmybe ir muzikomis visi jį sutiko, ir su visais žvérimis išivedė karalius į savo dvarą. Nei karalius, nei karalaitė nepažino, kad čia ne vyresnysis, bet jaunis brolis.

Atéjus vakarui, išsivedė karalaitę jaunikaitį į klėtį gulti; tas pro langą pamatė ant kalno žiburėli ir klausia, kas gi ten žiburiuoja. Karalaitė jam sako:

— Nebesakysiu dabar tau, nes kai anądien tik pasa-kiau, tuoj tu nuo manęs išbégai.

Dabar jaunikaitis pagalvojo, ar nebus nuéjės tenai jo brolis, ir būtinai noréjo sužinoti, kas ten yra. Prispirtinai kelis kartus klausiamas, karalaité nenoromis atsaké, kad ten gyvenanti ragana. Po to éjo gulti, bet jaunikaitis pa-sidéjo kardą tarp savęs ir karalaités. Ši galvojo: „Kodél gi šitaip jis daro? Toks pirmiau geras buvo!“

Kai tik karalaité užmigo, jaunikaitis tuoj atsikélé, pa-siémé savo žvérис ir išéjo ant kalno, kur gyveno ragana. Nuéjės rado trobelytę ir joje bobą. Tuoj užkūré:

— Kur padéjai mano broli?

Boba émë gintis nežinant, bet jaunikaitis užleido ją žvérimes. Nusigando boba ir pradéjo prašytis, kad tik at-gintų žvéris. Atnešé tokio vandens, ir kai tik su juo pa-slaksté akmenis, tuoj atvirto žmogum jo brolis ir žvérimes jo žvérays. Broliai abudu pasisveikino, o ragana noréjo vél tą vandenį paslépti, bet jaunis brolis ištrauké iš jos rankų katiléli ir émë daugiau šlakstyti. Jam bešlakstant, akme-nyss virto žmonémis ir gyvuliais, kuriuos ragana buvo užkeréjusi, o pats kalnas éjo mažyn ir mažyn, pagaliau pasidaré visiškai lyguma, ir dabar niekas nebeužstojo saulės.

Paskui jaunis brolis atsisveikino su vyresniuoju ir par-jojo namo tévu prilankytí, o vyresnysis sugrijo i kara-liaus dvarą ir po uošvio galvos ilgai ir laimingai kara-liavo.

KATĘ, VĒTYKLĘ IR KARNŲ PUNDELIS

BUVО VIENAS PAVARGÉLIS ŽMOGUS, TURÉJO TRIS SŪNUS. MIRDAMAS VIENAM JIS PALIKO KATĘ, KITAM — VĒTYKLĘ, TREČIAM — KARNŲ PUNDELĮ.

Vyriausias sūnus pasiémė katę į krepšį ir eina sau per pasaulį. Užėjo į tokį dvarą, kur naktį žmonės negalėjo miegoti per peles ir žiurkes. Jis pasiprašė naktigulto, o tie žmonės sako:

— Mes gana leistume tave nakvoti, bet kad, matai, ir patys turime kitur nakvynés ieškotis.

— Na, tai jūs nebijokit nieko,— sako tas,— aš galésiu čia nakvoti.

Žmogus atsigulė minkštai į patalus, katę paleidęs iš krepšio, ir laukia, kas gi čia bus. Kai tik saulė nusileido, žiurkės ir pelės kad pradės iš olų lysti, kad pradės rinktis ir telktis — net baisu žiūrėti! Dabar kataitei gyvas balius! Kaip émė gaudyt, kaip pradėjo piauti. . . Ką édė — suédé, o kitas papiovus sukrovė į didelę krūvą; kurios dar liko gyvos, tos iš išgąscio smuko ir į laukus išbégiojo.

Rytą parvažiavo tie žmonės — manė, keleivio tik kaulelius berasią; ateina pažiūréti. O jis, katę į krepšį išidėjės, sėdi sau ramiai — tik žiurkių ir pelių krūva prikrauta sulig pačių lubų! Klausia dabar tie žmonės:

— Kaip tu čia jas taip išpiovei?

O jis sako:

— Aš turiu tokį gyvulėli.

Tie žmonės prašyt:

— Parodyk, kas per gyvulėlis.

Jis paleido iš krepšio katę, o žmonės klausia:

— Ką tu nori už ją?

— Aukso statinaitę.

Žmonės davė jam, ko prašė, ir nugabeno tenai, kur jis gyveno.

Taip vyresnysis brolis pralobo.

Eis dabar antras brolis i pasaulį su vėtykle. Beeidamas bekeliaudamas atėjo į tokią vietą, kur žmonės renka grūdus po vieną iš pelų arba pusto iš saujos. Sako jiems:

— Ką man duosite, bematant aš vienas išvalysiui visus javus.

Jis émės duris uždarinėjo, sau vienas su vėtykle javus išvėtė, pelus atskyrė, grūdus sušlavė į krūvą, pašaukė žmones:

— Eikite grūdų atsiimt!

Tie klausia:

— Kaipgi tu taip greit išvalei?

Šis sako:

— Aš turiu tokį padarėli.

— Tai parodyk!

Jis parodė vėtyklę, o žmonės prašo:

— Parduok ją mums!

— Galite pirkti. Duokite už ją dvi statinaites aukso.

Žmonės davė jam, ko norėjo, ir pristatė tenai, iš kur jis buvo.

Dabar jau pralobo abudu broliai, o trečiasis nieko nėturi. Eisiąs ir jisai į pasaulį su karnų pundeliu.

Išėjo. Nuėjo į girią, prisirišo karnas prie medžio ir veja virvę. Kur buvęs, kur nebuvęs, atbėga velniukas.

— Ką gi tu čia veiki? — klausia.

— Virvę veju ir eisiu į pragarą, visus velnius iškarsiu.

Velniukas émė prašyti:

— Susimildamas, tik nevyk ir nekark! Aš tau duosiu, ką tik nori.

— Na, kad taip,— sako žmogus,— tai duosi man šitą kepurę pilną aukso pinigų, tada aš jūsų nekarsiu.

Velnias pradžiugo:

— Jau tik duosiu, duosiu,— ir nukūrė pinigų atnešti.

Dabar žmogus išpiovė kepurės dugną, iškasė viršun smailą duobę ir uždėjo ant duobės tą kepurę. Velnias atnešė maišą aukso, įpyle į kepurę — né nematyt! Nuėjo, atnešė daugiau, įpyle — vis dar nematyt! Tai vėl nuėjo, sugramštė iš visur paskutinius pinigus, atnešė ir prippylė pilną kepurę.

Gaila dabar velniams pinigų. Siunčia Liucipierius vieną velnią pas žmogų, gal tuos pinigus kaip nors atgaus. Velniukas atbėgo ir vadina žmogų imtis. Šis sako:

— Ką tu, biaurybe, eisi su manim imtis. Dar aš turiu senį prosenį, apžélusį apsamanojusį, eik tu pirma su juo persiimt!

O tenai netoli laužyne baisaus meškino gulėta. Velnias nubégės užkabino jį: tas meškinas kad šoks iš migio, kad pagaus velniuką trainiot! Sumalė jam ir kaulus, pusgyvis namo parsivilko. Paršleivojės skundžiasi:

— Ką tu čia jį priveiksi! Bandžiau su jo proseniu imtis, tai mane visą sulamdė!

Antrą dieną siunčia Liucipierius antrą velniuką. Tas atidūlino ir vadina žmogų lenktynių eiti. Žmogus sako:

— Tu nusmurgėli, ar tu užsimanei su manim lenktynių eiti? Aš turiu trijų dienų vaiką — eik tu pirma su juo lenktynių!

— O kur jis?

— Gi antai pakalnėj guli.

— O kuo jis vardu?

— Marčiukas.

O tenai pakalnėj zuikio gulėta. Velnias nukuduliaavo pas jį, o zuikis, pamates velnią, pasibaidė — ir liuoksėt! Velnias šaukia:

— Palauk gi, Marčiuk, susilyginsim!

Bet kur tau zuikis lauks — nukûrė į girią. Žmogus dabar suriko:

— Ką tu su manim eisi lenktynių, kad tu mažo vaiko nepralenki!

Velnias pardūlino namo ir pasakoja:

— Ką tu čia jį pralenksi! Su jo sūnum buvau bandęs lenktynių eiti, tai kur kas mane paliko!

Trečią dieną siunčia kitą velnią, kad vadintų žmogų neštį kumelę apie ežerą. Velnias atėjo ir sako:

— Eime nešti kumelę apie ežerą.

— Eime!

Velnias, pagriebęs kumelę, nusinešė prie ežero ir išsižiojęs timpino aplinkui tris sykius. O žmogus sako:

— Bepigu tau, užsidėjus ant pečių, nešti. O aš, išispren- dęs į tarpkojį, apnešiu šešis sykius.

Žmogus užsisėdo ant kumelės ir apjojo apie ežerą šešis sykius. Velnias nusiminė. Pardūlina namo ir sako:

— Ką tu jam padarysi? Aš apnešiau tris sykius, ant sprando užsidėjės, o jis — šešis sykius, į tarpkojį išispren- dęs!

Ką dabar veikti? Rytojaus dieną siunčia Liucipierius pas žmogų dar vieną velnią su savo lazda. Velnias atbė- gęs sako:

— Katras aukščiau išmesim lazdą?

Velnias išmetė tą velnišką lazdą iki debesų; kaip puolė, į žemę įstrigo, kad žmogus ir pajudinti nebūtų galėjęs. Ištraukė velnias lazdą iš žemės ir atnešęs pastatė ties žmogum. Tas dabar žiūri ilgą valandą aukštyn, o buvo apsi- niaukę. Velnias klausia:

— Ko tu taip žiūri?

O žmogus sako:

— Debesyse yra mano brolis kalvis, jis dabar pristigo geležies. Kad aš jam mesčiau ir įmesčiau šitą geležinę laz- dą tiesiog į kalvę, tai jis turėtų geležies nors kirviams.

Velnias, tai išgirdės, tik strakt! — kaip stvers savo lazda ir kurte nukūrė. O bėgdamas šneka:

— Mūsų pinigų pas tave tiek liko, o tu dar nori ir mūsų lazdą prapuldyti. Mes kur eidami paskui jau neturėtume nė kuo pasiramsčiuoti!

Taip pralobo ir trečiasis brolis — jam atliko visi tie velninių pinigai.

KAULINIS SENIS ANT GELEŽINIO KALNO

VIENĄ KARTĄ ŽVIRBLIS SU PELE SUŠNEKĖJO SĒTI DU MIEŽIO GRŪDUS: ŽVIRBLIS BUVO AKĒTOJAS, PELĖ — ARTOJAS. KAI PASĒJO, UŽAUGO DVI VARPOS. ŽVIRBLIS SU PELE JAS NUĒMĖ IR IŠKŪLĖ, grūdus lygiai pasidalino, bet dar vienas atliekamas grūdas liko. Žvirblis sako:

— Šitas grūdas man priklauso viršaus, aš esu akētojas — mano darbas sunkesnis.

Pelė sako:

— Ne tau, o man priklauso, nes mano darbas sunkesnis, kaip tavo,— aš artojas.

Ir juodu negali to grūdo pasidalinti. Žvirblis mato, kad nieko nebus, sako pelei:

— Tu įsikąsk grūdą, ir eisim keliu. Ką sutiksim, tas išspreš mums bylą pagal darbo sunkumą.

Pelė įsikando grūdą, ir abu eina keliu. Beeidami priėjo girių ir rado sakalą tupint. Žvirblis sako:

— Sakale, bük mums teisėjas. Aš buvau akētojas, o jি artojas, ir sėjom du miežio grūdus. Iš jų užaugo dvi varpos. Kai nunoko, jas nuémém ir iškūlém, grūdus lygiai pasidalinom, ir dar vienas grūdas liko, tai priteisk jि mums pagal darbo sunkumą.

Pelė tuo atsiliepė:

— Tas grūdas man priklauso, nes artojo darbas sunkesnis.

Sakalas sako:

— Iš teisybės, tau tas grūdas turėtų priklausyti, nes artojo darbas visados sunkus.

Kai tik sakalas ištarė tą žodį, tuoj pelė trakštelėjo grūdą ir suėdė. Žvirblis, pralaimėjęs bylą, supyko ir, lėkdamas pro šali, sakalui gūži perplėšė.

Jau neturi sakalas ką daryti — pasikėlęs nuléké netoli kaimo ir atsitūpė ant trobos stogo. Anksti rytą išėjo iš tos trobos žmogus pažiūrėti, kaip saulė teka, ir pamatė ant stogo tupint paukštį. Sugrižęs vėl į vidų, išsinešė šaudykłę, priėjo artyn ir taiko šauti į tą sakalą. Sakalas prašneko žmogaus balsu:

— Nešauk manęs, geriau atsinešk siūleli su adata, susiūk man gūži, paimk mane gyvą ir penék trejus metus — paskui aš tau atmokésiu.

Sakalas nuléké žemyn, žmogus susiuvo jam gūži, pasiémė ir išsinešė į vidų. Kasmet jis sakalui supenédavo dvidešimt jaučių ir dešimt statinių alaus išgirdydavo.

Kai suéjo lygiai treji metai, išėjo sakalas laukan, liepė sėstis ant nugaros tam žmogui ir léké tolyn per girias ir kalnus į svetimas šalis neregėtas. Belékdami priléké tokią trobą. Sakalas sako žmogui:

— Eik į vidų, aš tavęs čia palauksiu. Čionai gyvena mano vyriausia sesuo. Kai nueisi, ji klaus: „Iš kur?“ Pasisakyk, iš kur esi, o kai paklaus: „Kad iš ten, ar nematei mano užkeikto brolio, lekiojančio sakalu?“ — atsakyk: „Mačiau, ir kad norétum, dabar galéčiau parodyti, tik už parodymą turétum duoti šitą žiedą, kur ant piršto turi.“ Kaip ji sakys, išėjęs man pasakysi.

Įėjo žmogus į trobą, rado sakalo seserį. Ji tuoj paklausė:

— Iš kur?

Žmogus pasisakė, iš kur yra, o ji vėl klausia:

— Kad iš ten, ar neteko matyti mano brolio, lekiojančio sakalu?

— Mačiau, ir kad norėtum, dabar galėčiau parodyti, tik už parodymą turėtum duoti šitą žiedą, kur ant piršto turi.

Sakalo sesuo atsakė:

— Brolio gaila, žiedo dar gailiau.

Apsisukęs išėjo žmogus laukan ir pasakė sakalui, kad jo sesuo atsakiusi: „Brolio gaila, žiedo dar gailiau.“

Sakalas liepė jam sestis ant nugaros, uždegė tą trobą ir nulékė toliau. Po kiek laiko prilékė antrą trobą. Sustojo sakalas ir sako žmogui:

— Čionai mano vidutinė sesuo gyvena. Eik į vidų ir, kai klaus, pasakyk, iš kur esi. Tada ji vėl klaus: „Kad iš ten, ar neteko matyti mano brolio, sakalu lekiojančio?“ Tu atsakyk, kad matei ir, jei nori, dabar gali parodyti, tik už parodymą turėtų duoti tą rankšluostį, kur ant sienos kabo. Ką ji sakys, išėjės ir man pasakysi.

Taip žmogus ir padarė. Iėjo į tą trobą, rado sakalo seserį sédint. Ji paklausė:

— Iš kur esi?

Jis pasakė, iš kurios šalies. Tada ji vėl klausia:

— Kad iš ten, ar neregėjai mano brolio, lekiojančio sakalu?

— Mačiau ir, jei nori, dabar galiu tau parodyti, tik už parodymą turėtum duoti šitą rankšluostį, kur ant sienos kabo.

Ji atsakė:

— Brolio gaila, rankšluosčio dar gailiau.

Išėjo žmogus laukan ir persakė sakalui jo sesers žodžius. Sakalas liepė sestis jam ant nugaros ir, uždegės trobą, nulékė toliau. Belékdami prilékė trečią trobą. Sakalas tarė žmogui:

— Eik į vidų, rasi mano jauniausią seserį. Kai paklaus, iš kur esi, atsakyk. Paskui klaus, ar nematei brolio sakalo, tai sakyk, kad matei ir, jei norėtū, galėtum jai parodyti, tik už parodymą turėtų duoti tą skrynutę, kur po lova guli. Ką ji sakys, išėjės man pasakysi.

Taip šis ir padarė. Jėjo į vidų, rado jauniausią sakalo seserį. Ji paklausė:

— Iš kur?

Jis pasisakė, o ji vėl klausia:

— Kad iš ten, ar nematei mano brolio sakalo?

— Matyti mačiau ir, kad nori, dabar galiu parodyti, tik už parodymą turėtum duoti šitą skrynutę, kur po lova guli.

Sesuo atsakė:

— Skrynutės gaila, brolio dar gailiau.

Išėjo žmogus laukan, pasakė sakalui, ką iš jo sesers girdėjo. Tuoj sakalas jėjo į trobą, nusikratė plunksnas, atvirto žmogum ir pasisveikino su savo seseria. Paskui tą žmogelių gerai privalgydino, pridėjo jam pinigų, atidavė skrynutę ir išleido laimingai keliauti, prisakę tos skrynutės neatidaryti, kol namo nepareis.

Ilgai žmogelis éjo keliao, jau ir visus pinigus išleido. Atéjės į girią, atsisėdo pasilsėti. Galvodamas, kad toj skrynutėj ras pinigų, émė ją ir atidarė. Tik kad pradėjo kareiviai pulkais verstis iš skrynutės, eina ir eina be paliovos— jau pilna giria priéjo, net baisu žmogeliui pasidarė. Norėtų jis skrynutę uždaryti, bet kareiviai rékia: „Spaudi!“ Žiū, beateinąs toks senis ir kad užriks:

— Vaike, kam paleidai savo šeimyną į mano girią? Greičiau atsiimk!

Žmogus ginasi negalės tų kareivių atgal į skrynutę suvaryti, tada senis sako:

— Jei duosi man tą, ko namie nepalikai, aš juos suvarysiu.

O tasai galvoja: pačią, vaikus — viską paliko, émė tad ir prižadėjo seniui atiduoti, ko namie nepalikęs.

Senis liepė mažiuką pirštą įsipiauti ir pasirašyti. Žmogus įsipiovė, pasiraše ant luobo savo krauju ir padavė seniui, o tas, suvareš į skrynutę kareivius, uždarė ją, atidavė žmogui ir pasakė:

— Kai pareisi, pasakyk tam, ko namie nepalikai, tegu ateina ant Geležinio kalno pas Kaulinių senių.

Vėl ilgai tas žmogus éjo keliaavo, o kai namo parkeliavo, rado sūnų gimusį ir jau sulaukusį dvidešimties metų. Baisiai žmogelis nusigando, kad sūnų užrašé Kauliniams seniui ant Geležinio kalno. O sūnus, tai sužinojës, greit apsirengé ir be jokios baimës išéjo ieškoti, kur Kaulinis senis ant Geležinio kalno. Per tyrus laukus beeidamas bekeliaudamas, priéjo tokią pirkelę, joje rado senutę sédint ir paklausé:

— Močiute, ar nežinai Kaulinio senio ant Geležinio kalno?

— Vaikeli, aš tai nežinau, bet gal mano šeimyna žino, nes aš esu visų žvérių motina.

Atidaré senutę langą, švilpteléjo — ir subégo visokių žvérių per girią, per krūmus, kad net krūmai braška! Paklausé, ar kuris nežino Kaulinio senio ant Geležinio kalno, ir visi žvërys atsaké vienu balsu:

— Nežinom!

Nér ką daryti — padékojës senutei už rüpesti, vaikinas iškeliavo tollyn. Éjo éjo ir priéjo tokius kalnus, juose rado antrą pirkelę. Iéjës į vidù, pamatë vél sédint senutę ir paklausé:

— Močiute, ar nežinai Kaulinio senio ant Geležinio kalno?

— Aš nežinau, vaikeli, bet gal mano šeimyna žino, nes aš esu visų paukščių motina.

Atidaré ji langą, švilpteléjo — ir suléké paukščių visokiu per girią, kad net medžiai linksta! Senutę paklausé:

— Ar nežinot Kaulinio senio ant Geležinio kalno?

Visi paukščiai vienu balsu atsišauké:

— Nežinom!

Vaikinas vél padékojo senutei už rüpesti ir iškeliavo tollyn. Beeidamas bekeliaudamas per girią, per kalnus, priéjo trečią pirkelę, joje rado sédint senutę ir paklausé:

— Močiute, ar nežinai Kaulinio senio ant Geležinio kalno?

— Vaikeli, aš nežinau, bet duosiu tau patarimą. Tu nu-eik prie to ežero, kur matyti,— vidudienį ten atlekia dvylikas gulbių maudytis. Kai jos nusimeta savo plunksnas, stoja tokios gražios ir skaisčios mergelės, kad negali atsižiūrėti. Nuėjės įsidémek, kur jauniausia plunksnas pasidės, paimk jas ir tol neduok, kol ji pasakys, kur Kaulinis senis ant Geležinio kalno. Tik žiūrėk — vyriausios sergėkis, nepaimk jos plunksnų, nes ji iš taveč atims ir dar išpers tau kailį.

Padėkojo vaikinas senutei už gerą patarimą ir nuėjo prie ežero, kur buvo jam sakyta. Atsisėdo krūmuose ant kranto ir laukia atlekiant tą gulbių. Jau saulė atėjo beveik į pietus — ir atlékė gulbės prie ežero. Nusirengė plunksnas, pasidėjo kiekviena sau, ir stojo tokios gražios mergelės, kad negali atsižiūrėti. Kai visos sulipo į ežerą maudytis, vaikinas émęs ir paémę vyriausios plunksnas. Išsimaudžiusios mergelės apsirengė kiekviena savo plunksnomis, o vyriausioji pamatė vaikiną turint josios plunksnas, atémę iš jo, dar kailį jam išdirbo ir nulékė sau. Paréjo vaikinas namo pas senutę ir pasakė, kad jam atsitiko vyriausios mergelės plunksnas paimti.

— Kai pamatė,— sako,— kad aš turiu jos plunksnas, atémę, ir dar gavau mušti.

— Matai, aš tau sakiau, kad neimk vyriausios plunksnų, nes gausi mušti, ir ji plunksnas atims. O jei būtum jauniausios paémęs, kad būtum jai nedavęs, būtų ji tau pasakius, kur Kaulinis senis ant Geležinio kalno. Žiūrėk, kai rytoj nueisi, tik nepaimk vėl vyriausios plunksnų.

Pernakvojo vaikinas pas senutę, o rytą vėl nuėjo prie to ežero, atsisėdo ir laukia. Neilgai trukus atlékė ir gulbės, nusimetė plunksnas, vėl pavirto mergelėmis ir įbrido į ežerą maudytis. Dabar vaikinas gerai įsižiūréjo, kur jauniausioji pasidėjo savo plunksnas, prislinko ir nemačiom

jas paėmė. Kai mergelės išsimaudė, apsirengė kiekviena savo plunksnomis ir vėl pavirto gulbėmis — žiūri, kad jauniausia jų sesuo dar neapsirengus, tai visos ir nulékė, o jauniausią paliko. Ši užtiko vaikiną turint jos plunksnas, pradėjo prašyti, kad atiduotų, bet tas sako:

— Pasakyk, kur Kaulinis senis ant Geležinio kalno, tai atiduosiu.

— Tai mano tėvas,— atsakė mergelė,— bet kai pas jį nueisi, vis tiek neišliksi gyvas, nes jis yra velnių karalius. Tik aš tave prisiimsiu už patį, tada mudu šiaip taip išsi-gelbésim.

Vaikinas atidavė plunksnas, mergelė jomis apsirengė, pavirto gulbe, liepė jam sėstis ant nugaros ir lékė per kalnus į savo tėvo dvarą. Kai prilékė Geležinį kalną, ji sako:

— Eik dabar pėscias pas mano tėvą. Kad aš tave visai nunešiu, man bus gėda prieš tėvą ir seseris: sakys — jau-nikį parsinešė.

Gulbė nulékė sau, o jis nuėjo pėscias. Kai tik įžengė pro duris, Kaulinis senis suriko:

— Gerai, vaise, kad atėjai, jau aš tavęs seniai laukiu. Pirmai pradžiai rytoj man padarysi tokį darbą: nueisi giron, iškirsi medžius, į ketvirtis sukaposi; skynimą išarsi, išakėsi, kviečių pasési; kviečiai per dieną užaugs, juos nukirsi, iškulsi, sumalsi, pakepsi pyragą ir parneši man vakarienės.

Vaikinas labai nusiminė, viską apsakė savo mergaitei, o ta jam sako:

— Nebijok nieko! Tik tu, kai nueisi į giria, nepradék dirbtி, kol aš ateisiu.

Taip ir padarė. Nuėjo į pagirį, atsisėdo ir laukia. Belaukdamas užmigo, o kai pabudo, pamatė ateinant mergelę ir atnešant pusryčių. Atėjo, padavė jam valgyti, o pati pasi-émė kirvi, apsisuko aplinkui, švilptelėjo — ir viskas jau iškirsta, į ketvirtis sukapota. Vėl pasiémė žambį, apsisuko aplinkui, švilptelėjo — visas skynimas išartas, išakėtas;

paséjo — ir auga kviečiai! Eidama namo, pasaké jam, kad vél nepradétu dirbti, kol ji ateis. Vaikinas, ten likęs, atsisėdo ir užsnūdo. Pramigės truputį, pabudo — žiūri, kad saulé jau beveik pietuose, ir ateina jo mergaitę, atneša valgyti. Kol jis pietavo, ji, pasiémus dalgį, apsisuko aplink, švilpteléjo — ir kviečiai nukirsti; vél švilpteléjo — viskas jau iškulta ir sumalta. Pakepé pyragą prieš saulę ir pasaké:

— Dabar aš einu namo, o tu čia pabūk, tegu kepa pyragas prieš saulę. Kai saulę nusileis — pareik ir parnešk pyragą.

Saulei nusileidus, paréjo ir jis namo ir padavé Kauliniams seniui pyragą. Kaulinis senis sako:

— Vaike, kad tu šitą darbą padarei, tai būsi mano žentas — išsirinksi iš mano dukterų, kurią norësi, ir galési sau eiti namo. Tik rytoj dar vieną darbą padarysi: nueisi prie jūros, nusineši rėtį, išliesi visą vandenį, pririnkti nei didelių, nei mažų žuvų ir parneši man vakarienės.

Vaikinas nusiminęs pasaké savo mergelei, kad Kaulinis senis dar liepé iš jūros vandenį išlieti su réčiu, pririnkti nei didelių, nei mažų žuvų ir parnešti vakarienės, o kai tą darbą atliksiąs, galésiąs išsirinkti sau mergaitę, kurią norësiąs, ir eiti sau namo.

— Nebijok! — atsaké ji.— Kai rytoj nueisi prie jūros, nieko nepradék dirbti, kol aš ateisiu.

Rytą vaikinas atsikélé, pasiémé rėtį, nuéjo prie jūros ir atsisédęs laukia savo mergelės. Netrukus ji atnešé pusryčių; kol jis pusryčiavo, ji, pasiémus rėtį, šen ten pašvystavo — ir išūžé visas vanduo, tik liko dugne vienos žuvys.

— Dabar vakare, kai eisi namo,— pasaké ji,— prirink nei didelių, nei mažų žuvų, parnešk tévui vakarienės.

Saulei nusileidus, vaikinas pririnko nei didelių, nei mažų žuvų ir parnešé Kauliniams seniui.

— Gerai, žente,— sako Kaulinis senis,— kad šitą darbą padarei. Pramankštinsi dar rytoj mano eržilą ir galési eiti

namo. Antai kur du akmenys ant kalno guli, kad vieno akmens ketvertas nepavežtų, tai nusirisi juos į kalvę ir nusikalsi lazdą eržilui pamušti.

Vaikinas nusiminės pasakė savo mergaitei, kad liepė dar Kaulinis senis eržilą pramankštinti, o tuodu akmenis, kur ant kalno guli, liepė nusiristi į kalvę ir nusikalti akmeninę lazdą eržilui pamušti.

— Dabar tai vargas! — atsakė mergaitė. — Ne eržilą, tik jį patį teks pramankštinti. Bet ką darysi — vis išgelbésiu. Tik mudu turime apsimainyti drabužiais.

Apsimainė jie drabužiais, senio duktė tuoj nusirito abu akmenis į kalvę, nusikalė akmeninę lazdą ir pareina švytuodama. O Kaulinis senis, pasivertęs eržilu, jau stovi tvarte. Ji įėjo, išsivedė eržilą laukan, užsisėdo ir joja, o eržilas vis aukštyn keliasi, nori jojiką numesti ir užmušti. Bet ji duoda su ta lazda vis į galvą, neleidžia pakilti. Kai sušilo eržilas, pradėjo putoti, parjojo ji namo, į tvartą pastatė ir eina sau. O eržilas, vėl atsivertęs į Kaulinį senį, beateinąs priešais. Jo duktė, vaikino drabužiais apsirengusi, paklausė:

— O ką, uošvi, ar gerai išmankštinau eržilą?

— Gerai, gerai, žente, — atsakė Kaulinis senis, — nereikia nė žiūrėti, aš žinau, kad gerai!

Po kiek laiko Kaulinis senis sako vaikinui:

— Žente, išsirink sau mergaitę iš mano dukterų, kurią nori.

Tas pasakė išsirinkęs jauniausią jo dukterį.

— Dabar, — sako Kaulinis senis, — aš jas visas paversiu kuosomis ir sušauksiu pro langą. Jei atminsi, kuri tavo mergaitė, tai bus tavo, o kad neatminsi — nebus.

Vaikinas viską pasakė savo mergaitei, o ta jam sako:

— Kai sušauks mus visas kuosomis pro langą, aš truputį atskirsiu nuo kitų, o paskui nulēksiu ant karties — nuo krosnies pirmutinė būsiu.

Kaulinis senis pavertė savo dukteris kuosomis ir sušaukė pro langą. Viena kuosa truputį atsiskyrė, nulėkė ant karties ir atsitūpė. Klausia dabar Kaulinis senis to vakinio:

— Kuri tavo mergaitė?

— Ogi toji,— atsakė jis,— kuri ant karties, nuo krosnies pirmutinė.

Kaulinis senis tarė:

— Gerai, žente, atminez! Šiąnakt dar pergulékit, o rytoj galésit sau namo keliauti. Tik išeidami ateikit su manim atsisveikinti.

Kuosos vėl išlékė pro langą laukan ir atvirto mergaitėmis. Vaikinas pasakė savajai, kad Kaulinis senis liepė šiąnakt perguléti, o rytojaus dieną eiti namo, tik pirmiau dar su juo atsisveikinti.

— Dabar turim bégti,— atsakė mergaitė,— nes kai nuseisi atsisveikinti, jis tau galvą nukirs.

Ji prispiovė seilių prie lovos, pas slenkstį ir už slenksčio — ir abu išbέgo.

Rytą ateina Kaulinis senis ir šaukia:

— Vaikai, kur jūs?

Atsiliepė seilės prie lovos:

— Čia-čia-čia!

Tuojau liepė senis riestauodegiams kasti, sako:

— Čia jau prie lovos į žemę įlindo!

Riestauodegiai akimirksniu iškasė didelę duobę — neradė nieko.

Kaulinis senis vėl klausia:

— Vaikai, kur jūs?

Atsiliepė seilės pas slenkstį:

— Čia-čia-čia!

Ir vėl Kaulinis senis liepė kasti riestauodegiams poslenksčiu, sako:

— Jau lenda, nori bėgti.
Riestauodegiai iškasė — nieko nerado.
Vėl Kaulinis senis klausia:
— Vaikai, kur jūs?
Atsiliepė seilės už slenksčio:
— Čia-čia-čia!

Dabar Kaulinis senis paleido šešis riestauodegius ir liepė jiems:

— Jau bėga, vykitės!

Mergaitė pamatė, kad atsiveja šeši riestauodegiai, tuoj pasivertė į kviečius, o vaikiną pavertė į senį su ilgu botagu ir liepė nuo kviečių žvirblius baidyti.

Atbėgo šeši riestauodegiai ir pralékė pro šalį: kas jiems kviečiai ir senis su botagu. Nieko nepaviję, sugrižo namo, o Kaulinis senis juos klausia:

— Ką, ar pavijot?

Riestauodegiai atsakė:

— Nepavijom.

— O užtikot ką?

— Senį su ilgu botagu nuo kviečių žvirblius baidant.

Kaulinis senis sako:

— O jūs paikiai, reikėjo senį imti, o kviečiai būtų patys parėję. Dabar eikit devyni: ką užtiksit — imkit!

Vėl mergaitė pamatė atsivejant devynis riestauodegius, pati pasivertė į erškėčio kamieną, o vaikiną pavertė į dygliaus.

Atbėgo riestauodegiai, bandė paimti erškėtį už kamieno, bet tik snukius susibadė. Nieko negalėdami padaryti, nukuduliavo namo. Klausia juos Kaulinis senis:

— Ką užtikot?

Riestauodegiai atsakė:

— Užtikom erškėtį. Mes jį émém émém, beimdamis snukius susibadém, bet negaléjom paimti ir parbègom namo.

— Vai jūs visi kvailiai! — sako Kaulinis senis. — Šakas reikėjo imti, o kamienas būtų pats parėjęs. Dabar eikit dvylika: ką užtiksit — imkit!

Pamačiusi dvylika riestauodegių atsivejant, mergaitė pasivertė į bažnyčią, o vaikiną pavertė į kunigą ir liepė nieko daugiau nešnekėti, tik „tėve mūsų“.

Atbėgo dvylika riestauodegių ir šnekina tą kunigą, neišsitikėdami, ar tikras, ar ne. Kunigas nieko daugiau neprašnekėjo, tik kalbėjo „tėve mūsų“, tai jo neėmė ir nubėgo. Kaulinis senis klausia:

— Ką užtikot?

— Užtikom,— sako,— bažnyčią, o bažnyčioj kunigas musnoja. Mes neišsitikėjom, ar tikras, ar ne, tai neėmėm.

Kaulinis senis baisiai perpyko:

— Kad jūs kur skradžiai! Reikėjo kunigą imti, o bažnyčia būtų pati parėjus. Jau matau, kad jūs nieko nepadarysit, reikia man pačiam bėgti.

Ir nusivijo bėgliaus pats Kaulinis senis. Mergaitė atsigrėžė, pamatė, kad pats tévas atsiveja, brūkšt skepetaitę patiesé, žiedą užmetė — ir stojo ežeras. Ji pasivertė antaite, vaikiną pavertė gaigaliuku, ir plauko abudu po ežerą. Atbėgo Kaulinis senis ir taiko šauti į gaigaliuką, bet antaitė uždeda ant jo sparnelį, ir nevalia tévui šauti į savo tikrą dukterį. Perpyko Kaulinis senis ant dukters ir užkeikė:

— Kad tu man taip darai, plaukiosi šiame ežere trejus metus.

Kaulinis senis nubėgo namo, o gaigaliukas atvirto žmogum ir išėjo iš ežero. Antaitė jam sako:

— Dabar tu eik namo — čia jau netoli. Parėjęs nevesk trejus metus, kol aš pareisiu: turiu plaukioti šiame ežere tiek metų, kad mane užkeikė antaite.

Vaikinas parėjo namo, išlaukė trejus metus — dar nepareina. Galvodamas, kad jau negyva, nori kitą vesti.

Prirengė puotą, jau kels vestuves — gi pareina anoji mergaitė.

— Ar tu taip manęs klausai? — sako. — Aš tave išgelbėjau nuo tiek nelaimių ir mirties!

Jaunikis tuoj ją paémė už pačią, ir abu gyveno laimin-gai. Paskui numirė to vaikino tévai, o jiems liko toji skry-nutė su kareiviais — užkariavo visą karalystę, kur ir šian-dien tebegyvena.

NYKŠTUKAS, KALNAVERTIS IR AŽUOLROVIS

GYENO DU SENI SENUKAI, JIE NETURĖJO VAI-KŪ. VIENĄ KARTĄ SENIS KAPOJO MALKAS IR NETYČIA NUSIKIRTO SAU RANKOS NYKŠTĮ. PAĒMĖS ĮSKELĖ JIS PAGALĮ, ĮSPRAUDĖ TĄ SAVO NYKŠTĮ IR užmetė už krosnies. Nuo to laiko praėjus trims savaitėms, vieną kartą senė klauso, kad už krosnies verkia kūdikis. Tuojau kūdikį iš užkrosnio išémė, pavadino Nykštuku ir augina.

Kada Nykštukas sulaukė aštuoniolikos metų, buvo ne-paprastai smarkus vaikinas. Kartą jis sako seniui:

— Žinai ką, tévai, aš noriu eiti į pasaulį laimės ieškoti, bet pirmiau tu nukalk man lazda iš dvylikos pūdų geležies.

— Gerai,— atsakė senis, tuojau nuéjo į kalvę ir nukalė lazda iš dvylikos pūdų geležies.

Nykštukas pasiémė lazda, atsisveikino su tévais ir iške-liavo. Ėjo vieną dieną ir antrą, éjo per girią ir kalnus, ir štai susitinka antrą keleivį.

— Kas tu esi? — klausia.

— Aš esu Kalnavertis, o tu kas?

— Aš Nykštukas.

— Gerai,— sako Kalnavertis,— būsim draugai, bet píma turim parodyti vienas antram, ką mes galime nuveikti.

Tuojau Kalnavertis priéjo prie kalno, iрémé petį ir nu-verté į šoną visą kalną. Tada Nykštukas paémė savo laz-dą, išmetė aukštai į viršų, o kai lazda krito žemyn, tai pa-kišo savo mažiuką pirštą ir ją sulaikė.

— Tai gerai,— atsiliepė Kalnavertis,— būsim draugai. Padavė vienas antram ranką ir keliauja toliau per giriąs ir kalnus; ogi žiūri — eina trečias keleivis.

— Kas tu esi? — užklausė Nykštukas.

— Aš esu Ažuolrovis.

— Gerai, būsim draugai, bet pirma turi mums parodyti, ką tu gali nuveikti.

Ažuolrovis priėjo prie ažuolo, apkabino jį ir išrovė iš šaknų.

Dabar jie visi trys padavė vienas kitam rankas ir eina. Eina vieną dieną ir antrą, priėjo didelę girią, ogi žiūri — vidury girios stovi trobelė; atėjo į tą trobelę — nieko joje néra, nė gyvos dvasios! Pernakvojo per naktį, o kai pradėjo švisti, Nykštukas su Kalnaverčiu išėjo medžioti, Ažuolrovį paliko pusryčių virti. Ažuolrovis užkūrė ugnį, sukaityė puodus, ir kai pusryčiai baigė jau virti — ateina toks seneliukas pustrečios pėdos aukščio, o jo barzda dvylikos mastų. Abudu pasakė vienas kitam labą rytą, ir tada seneliukas prašo:

— Sūneli mielas, gal turi ką pavalgyti? Aš jau trys dienos kaip nieko nevalgės.

Senis visas tik dreba, atrodo labai išvargęs. Ažuolrovis pasigailėjės pripylė dubenį sriubos, davė gabala paukštienos, paémės pasodino prie ugnies, ir senis skaniai émė valgyti. Bevalgant tik drībt šaukštasis ir nukrito ant žemės.

— Sūneli mielas, paimk!

Kai tik Ažuolrovis pasilenkė, senis tuoju užšoko ant pečių, apsuko savo barzdą jam apie kaklą ir išrèžę iš pečių diržą; paskui suédė viską, kas tiktais buvo išvirta, užgesino ugnį ir išėjo sau.

Pareina Nykštukas su Kalnaverčiu iš medžioklės, žiūri, kad valgyti nieko néra.

— Kas pasidarė, kodėl pusryčių neišvirei?

— Matot, broliai,— sako Ažuolrovis,— aš apsirgau ir negalėjau.

Antrą dieną Nykštukas su Ažuolroviu išėjo medžioti, o Kalnavertį paliko pusryčių virti. Kai tik šis viską jau išvirė, ogi žiūri — vėl ateina tasai seneliukas.

— Sūneli mielas, trys dienos esu nieko nevalgęs, ar negalėtum duoti sriubelės?

Kalnavertis įpylė jam sriubos, davė ir gabalą paukštinės. Seniui bevalgant, vėl šaukštasis iškrito iš nagų.

— Sūneli mielas, paimk!

Kai tik šis pasilenkė prie šaukšto, senis tuoju užšoko ant pečių, apsuko savo barzdą jam apie kaklą ir išrežė iš pečių diržą, paskui išvalgė viską, kas tiktai buvo išvirta, užgesino ugnį ir pats išėjo. Dabar Kalnavertis vėl griebėsi darbo: užkūrė ugnį, sukaite puodus, bet tuo tarpu pareina iš medžioklės Nykštukas su Ažuolroviu.

— Kas pasidarė, kodėl pusryčių neišvirei? Mes esam alkani.

— Žinot, broliai, ugnies neturėjau,— sako Kalnavertis. — Atsinešęs du akmenis, šiaip taip ugnį iškéliau, bet užtat ilgai užtrukau.

Trečios dienos rytą Kalnavertis su Ažuolroviu išėjo medžioti, o Nykštukas pasiliko pusryčių virti. Kada jau pusryčiai išvirė, žiūri — ateina tasai seneliukas pustrečios pėdos aukščio, o barzda dvylikos mastu.

— Sūneli, aš toks alkanas, ar neduotum ko pavalgyti? Nykštukas įpylė sriubos ir padavė.

— Sūneli, gal galėtum duoti ir mésytės?

— O tu pats,— sako,— ar negali jos pasirūpinti?

Tada senis dribt ir numetė šaukštą.

— Sūneli, paduok!

— O tu pats ar negali pasiimti?

— Sūneli, aš senas.

Kai tik Nykštukas pasilenkė, senis tuoju užšoko jam ant pečių, bet šis kapt senį už barzdos, brinkt į žemę, nusitvérė savo lazdą ir kad émė jam nugarą skalbti! Paskui

nuvedė į girią, perskélė su lazda ažuolinį kelmą, įkišo senio barzdą, pleištu užkalė ir paliko.

Kada paréjo iš medžioklés Kalnavertis su Ažuolroviu, rado pusryčius išvirtus. Visi pavalgė, ir dabar Nykštukas nupasakojo savo atsitikimą, po to nusivedė abu draugus parodyti, kur užkalė seniui barzdą į įskeltą kelmą. Nuéjė į tą vietą, žiūri, kad kelmas išrautas iš šaknų, ir tik didelė šliūžė likus, kur senio nueita,— mat, negalédamas ištrauktí barzdos, jis kartu nusivilko ir kelmą. Dabar visi trys émė eiti ta šliūže ir priéjo didelių akmenių; gi žiūri — po tuo akmeniu plati skylė tiesiog į žemę. Trumpai pasikalbėjė, sutaré jie leistis į tą urvą pažiūrėti, kas ten yra. Ažuolrovis tuojau prilupo medžių brazdą, Nykštukas su Kalnaverčiu nuvijo ilgą virvę, paskui visi padaré lopši. Į tą lopšį draugai įsodino Nykštuką ir nuleido į žemę, prižadėjė laukti, kol šis sugriš.

Nusileidęs žemyn, Nykštukas žiūri — ne per toli matyti puikus dvaras. Nuéjo į tą dvarą, įéjo į vieną kambarį — viskas gražiai ištaisyta; įéjo į antrą — dar dailiau; įéjo į trečią — sédì tokia graži mergina, kad gražesnés jis kaip gyvas nebuvo regéjės.

— Vai tu žmogeli, bene tave čia véjas atpūté? Septyneri metai, kaip aš čionai gyvenu, ir jokio žmogaus neteko regéti. Traukis iš čia greičiau, nes kai pareis mano ponas, tuojau padarys tau galą.

— Nebijok nieko, aš tavo poną pažiūstu. Tik pasakyk man, kokiu būdu jis norés su manim kovoti, — užklausé Nykštukas.

— Gerai, kad tu jo nebijai, tai aš tau pasakysiu. Jis turi tokį ritinį, tai iš pradžių vadins tave métytis tuo ritiniu. Jei negalés tavęs užmušti su ritiniu, turési eiti su juo galynétis, o jei ir tada negalés įveikti, tai leis pasilséti ir duos vandens pasistiprinti. Dvare yra du šuliniai, ant vieno rentinio tupi kranklys, o ant antro — varna; kur tupi kranklys, ten yra stiprus vanduo, o kur tupi varna, ten yra

silpnas vanduo. Mano ponas, negalėdamas tavęs įveikti, pats priėjės gers stipraus vandens, o tau duos silpno.

Nykštukas, išklausęs visos kalbos, tuoju nuėjo ir sumainė aną kranklį su varna: varną patupdė prie stipraus vandens, o kranklį — prie silpno. Kai tik spėjo sumainyti, žiūri — jau ir tas senis pareina.

— A, tai čia mano nevidonas! Palauk, mudu dabar išméginsim savo galybę!

Tuoju senis išsinešė savo ritinį, ir émė mėtytis viens į antrą: kai senis meta į Nykštuką, šis atkiša savo lazdą, ir ritinys jam nepataiko, o kai Nykštukas parita į senį, tai šiam pataiko vis į kojas.

— Negerai,— sušuko senis,— eisim galynétis!

Abu susiémé, bet nieko viens antram negali padaryti.

— Palauk, pasistiprinsim!

Senis pribėgo prie šulinio, kur tupi kranklys, o Nykštukui liepė gerti iš to, kur tupi varna. Atsigéręs stipraus vandens, Nykštukas vienu spustelėjimu sulaužė seniui visus kaulus. Po to sugrižo į kambarius pas merginą ir apsakė jai savo pergalę. Toji labai nudžiugo, davė Nykštukui savo žiedą ir pasipasakojo, kaip ją tas senis trijų pėdų aukščio, su barzda dvylikos mastu, pavogęs nuo jos tévo karaliaus.

Pabaigus kalbą, karalaitė pasiémė visų brangiausius savo daiktus, ir abudu su Nykštuku nuėjo prie tos skylės, kur viršuje laukė Kalnavertis su Ažuolroviu. Nykštukas ją įsodino į lopšį, ir anuodu ištraukė į viršų. Ištraukę ir pamatę labai gražią merginą, didžiai apsidžiaugė, o kai Nykštukas antru kartu sudėjo į lopšį karalaitės daiktus ir davė ženklą traukti į viršų, jie užtraukė tiktai iki pusės ir paleido virvę, manydami, kad lopšyje sėdi Nykštukas. Lopšys su visais daiktais nukrito žemyn, o Kalnavertis su Ažuolroviu nuėjo sau ir nusivedė karalaitę.

Likęs urve, Nykštukas labai nusiminė, ypač gailėjosi savo išgelbėtos karalaitės. Jis grįžo į dvarą, bet ten nieko

nerado, ir nuéjo tolyn. Ėjo dieną ir naktį, priėjo girią; eina per tą girią, žiūri — medžio viršūnėj didelis paukščio lizdas. Užsigeidė jis pažiūrėti, kas tame lizde yra; išlipo į medį, o ten tupi keturi pliki paukšteliai, du patinukai ir dvi pataitės. Jam bežiūrint, tuo tarpu ištiko baisus vėjas, užėjo smarkus lietus su ledais ir émė kapoti medžių lapus ir šakas. Pagailo Nykštukui tų paukštelių: jis nusivilkė savo sermęgą, uždengė paukštelius, o pats pasislėpė po medžiu. Kada lietus su ledais praejo, žiūri — parlelia didelis paukštis gripas, toks pailses, sušiles. Parlékės tuoju puolė prie savo vaikų.

— A, koks čia geradarys mano vaikelius išgelbėjo?

Emė tuoju ieškoti ir atrado po medžiu Nykštuką.

— Sakyk, mielasai, ko reikalauji, aš tau viską už tai padarysiu. Jau septyneri metai, kaip aš auginu vaikus, ir kasmet, išlēkus man medžioti, ledai juos užmuša. Siemet irgi auginu dvi poras, ir tiktais per tavo geradarystę jie liko gyvi.

Nykštukas pagalvojės atsakė:

— Aš nieko daugiau nereikalauju, tiktais noriu, kad tu mane išneštum į viršų.

— Gerai,— sako gripas,— aš tave išnešiu, bet tu turi užmušti šioj girioj dvylika jaučių ir sudėti į statines, kad man būtų kuo maitintis.

Nykštukas tuoju émési darbo: sugavo dvylika jaučių, papiovę, sudėjo į statines, susūdė, paskui sukrovę gripui ant pečių ir liepė nešti. Dabar gripas émė lékti į viršų, ir kiekvieną kartą, kai jis atsigréždavo, Nykštukas vis įmesdavo jam į gerklę gabalą mésos. Kada gripas buvo jau nulékės netoli viršaus, Nykštukas pabaigė mésą,— gripas atsigréžė vieną kartą ir antrą kartą, bet negavo maisto ir émė veikiai pulci žemyn. Matydamas pavojų, Nykštukas išpiovė minkštima iš savo kojos ir, kai gripas atsigréžė trečią kartą, įmetė jam į snukį; tada gripas tuoju pakilo ir išneše Nykštuką į viršų.

— Kokią mėsą tu man davei, kada aš apilsės atsigrežiau trečią kartą? — paklausė gripas.

Nykštukas pasakė teisybę:

— Aš nebeturėjau mėsos, bet kai pamačiau, kad tu apilsės pradėjai pulsi žemyn, tai išsipioviau iš savo blauzdos minkštimą ir tau daviau.

— Tavo laimė, kad aš nežinojau pirmiau, koks tu gardus,— būčiau tave visą suėdės.

Gripas išspiovė tą gabalą mėsos, pridėjo Nykštukui prie kojos, ir tuoju prigijo.

Dabar jie padékojo viens kitam ir atsisveikino. Gripas nulékė žemyn, o Nykštukas éjo į tą dvarą, iš kur buvo pagrobta anoji karalaité. Atéjės rado jau vestuves, bet kai jis pasirodė, viskas suiro. Nykštukas pats vedé tą karalaitę ir gyveno ilgus metus, o Kalnavertį su Ažuolroviu liepė pririšti arkliams prie uodegų ir išvalkioti po visus laukus.

ŠIMTAS ZUIKUČIŲ

PRIEŠ DAUG DAUG METŲ BUVO KARALIUS. JIS TURĖJO VIENTURTĘ DUKTERĮ IR NIEKAM KITAM NENORĖJO JOS DUOTI Į PAČIAS, KAIP TIK TAM, KAS TRIS SUNKIUS DARBUS ATLIKS, NORS TAS BŪTŲ IR prasčiausias elgeta. Daug kas bandė karalaitę laimėti, bet nė vienas netesėjo.

Netoli karaliaus dvaro gyveno prastas žmogelis, kuris turėjo tris sūnus. Vyriausias ir gudriausias sūnus sako:

— Aš eisiu karalaitės laimėti.

Beeidamas sutiko jis seną elgetą, bet nė labas rytas jam nesakė. Tas paklausė:

— Kur taip skubinies, sūnau?

— Kas tau rūpi! — suniurnėjo tas, tolyn eidamas.

— Tavo žygis nepasiseks! — pasakė jam senis.

Taip ir nutiko: vyriausias ir gudriausias sūnus sugrižo namo, nieko nelaimėjės.

Dabar sakėsi eisiąs antras gudrusis sūnus ir tikrai karaliaus dukterį gausiąs. Bet ir jam taip sekési, kaip pirmajam.

Trečiasis sūnus, paikiausias, kalbėjo:

— Jei vyresnieji abu éjo, ir aš nueisiu, gal man pasiseks.

— Ko tu nori, kad gudrieji nieko nelaimėjo?!

Bet tas, nieko neklausydamas, išéjo pas karalių. Beeidamas vėl sutiko tą senajį elgetą; kaip pridera, jam nusilenkė ir, kepurę nusiémęs, palinkėjo labo ryto. Senukas padékojės émė klausinėti, kur einąs. Jauniausias jam visą

savo širdį atvėrė, nieko nenutylėjo. Tada elgeta davė švilpynę, sakydamas:

— Šiandien gausi šimtą zuikučių ganyti, tai tik pašvilpk, ir jie klausys.

Pas karalių nuėjus, pirmas jo žodis buvo:

— Kur yra duktė? Norėčiau matyti, ar ji man patiks.

Ją pamateš, sako:

— Patinka! Dėl jos noriu tuos tris darbus atliki.

Karalius tą dieną jam davė šimtą zuikučių ganyti. Kai išneše juos į lauką ir paleido, į visas šalis tuoji išbėgiojo po krūmus išlandžiojo, nei regėt neregėti. Paikasis sūnus jiems davė valią, tik paskui, visiems išlaksčius, norėjo pažiūrėti, ar jie švilpynės klausys. Pašvilpė, o zuikučiai kaip žaibas ir čia; suskaitęs né vieno nepasigedo.

— Tai vėl bėkit, pasiganykit, o kai reiks — sušvilpsiu! — prisakė visam šimtui.

Bet kažkas užmatęs karaliui tai pranešė. O tas pabūgės siunčia savo moteriškę, kad vieną zuikutį iš to skaičiaus iškaulytų. Ta, apsirengus kaip sena boba, atslimpina pas jį ir klausia, ar negalėtų jai vieną vienintelį zuikį duoti: labai esas jai reikalingas. Jis atsiliepė:

— Nei pirktinai, nei dovanai tau duoti negaliu — ne mano.

O ta neatstoja, vis kaulija:

— Vieną juk galétum duoti!

Supratęs, kas per viena ta esanti, paikutis galiausiai pasakė duosiąs zuikutį, jei jis smagiai pabučiuosianti. Karalienė gynės gynės, bet matydama, kad kitaip nieko neišeina, šmakšt ir pabučiavo. Zuikutį į pintinėlę įlaminus, linksma nuėjo namo, nes manė paikutį apgavusi. Tas palaukė, kol ji visai arti namų jau buvo, ir, išsiémės švilpynę, sušvilpė. Kai tik sušvilpė, zuikutis dunkst į antvožą, drykt iš pintinėlés, dudulkt pas savo poną. Karalienė paliko besidairanti — zuikio kaip nebūta!

Vakare paikutis su švilpyne sušaukė visą šimtą zuikučių, parginė namo ir atidavė karaliui.

Kitą dieną, eidamas į karaliaus dvarą, jis vėl sutiko senąjį elgetą. Tas jam davė tokią dūdą ir pasakė:

— Šiandien gausi arklius ganyti. Kai tik šita dūda uždūduosi, visi arkliai subėgs.

Kaip tas sakė, taip ir buvo. Karalius tą dieną jam paskyrė šimtą arklių ganyti ir liepė vakare visus suvaryti į tvartą. Paleisti į lauką, arkliai bematant į visas šalis išlakstė — kas ten juos kur besuvaikys! Bet paikutis po valandos pabandė uždūduoti, ir tuoju visi subėgę jį apstojo.

Karalius vėl siuntė savo moteriškę arklio iškaulyti, bet ta néjo: sakési arklio bijanti, pats geriau eitų. Tada karalius persirengé, kad jo nepažintų, demžė pas jaunąjį vyra į lauką ir klausinéjo, ar neturis arklio parduoti.

— Parduoti neturiu,— atsakė šis.

Ar negaljis paskolinti?

— Irgi ne.

Tai gal dovanotų?

— Jei labai reikia, galéčiau vieną dovanoti, bet tik tada, kai savo asilui uodegą pakylėjės palaikysi.

Karalius gudravo šiaip, gudravo taip — niekas negelbėjo, turėjo asiléliui uodegą pakylėti, šiaip nebūtų arklio gavęs. O kai gavo, linksmas ant jo užsisédo ir parjojės tvarte uždaré, galvodamas: „Šiandien jি tikrai apgavau, vieno arklio jis vakare neturės.“

Bet jauniausias sūnus kai uždūdavo, arklys išgirdės kaip šoko prieš duris, durys tik tvokst atsivérē, ir karalius, į tą trenksmą prie lango pribégės, tik uodegos galeli tepamatė švytuojant. Vakare paikutis parginė visus arklius ir suvarė į tvartą.

Trečią dieną liepė karalius pilną maišą primeluoti, iki sakysis „užriškit“. Paikutis, burną į maišą įkišęs, melavo ir svilino vis kaip drūtas, o maišas kaip tuščias, taip tuščias: melai juk ne pelai. Tada jis sumanė kitaip maišą pri-

pildyti ir pradéjo teisybę kalbéti: kai jis zuikius ganęs, tai atéjusi karalienė pirkti, bet jis nedavęs, kol jo nepabučiavusi. Karalius iš to daug gardaus juoko turėjo. Bet dabar tas toliau pasakojo: kai arklius ganęs, tai pats karalius arklio atéjęs, bet jis nedavęs, kol anas asilo...

— Tik užriškit maišą, jau pilnas! — sušuko karalius, jam dar nebaigus kalbēti.

Taip paikutis ir laimėjo karalaite.

NAŠLAITĖLIS IR MILŽINAS

NEŽINAU NEI KUR, NEI KADA, TÈVELIAMS IŠMI-RUS, LIKO PASAULY VIENAS VAIKUŽĖLIS. VARG-ŠAS BŪDAMAS IR NIEKUR SAU VIETELÉS NETURĖDA-MAS, SUSIGALVOJO Į PASAULĮ KELIAUTI, BENE RAS-kur pastogėlę.

Kelionei našlaitėlis nieko daugiau naturėjo, kaip tik varškės ryšulėli ir sūrelio kamputytį, o rankelėj — stiprią ąžuolinę lazduzę. Bekeliaudamas rado nuvargusį paukštystuželį, ant žemės gulintį kaip negyvą. Atsildyti norėda-mas, išikišo jį užantin ir eina. Priėjęs kalnuželį, užlipo ant jo apsidairyti. Ten sutiko baisų milžiną, jį užmušti pasikėsinusį. Našlaitėlis savo lazduže į kojos pirštą milžinui bakstelėjo, ir tas ant vienos kojos šokinėti pradėjo, nesavu balsu šaukdamas.

— Na, na,— sako našlaitėlis pasidrąsinęs,— ko taip bai-siai rékauji? Juk dar vos pridėjau savo lazdutyte! Kas bus, kai pataikęs išilgai sveikatélés uždrošiu?

Ir jau iškélé lazdelę. Milžinas pradėjo šaukti:

— Nemušk, nemušk! Susikalbësim kaip brolužiai, būsim drauguželiai. Tavo ta lazdelytē labai skaudi. Verčiau pabandykim spausti, tai matysim, katras daugiau turim sveikatélés!

Ir milžinas, paémęs rąstigalį, taip suspaudė, kad net medžio syvai pradėjo virti.

— Tai niekis! — atsiliepė našlaitėlis.— Aš spausiu ak-menuži.

Ir, pagriebės savo varškės ryšulėli, taip suspaudė, kad skystimas čiurkšlémis bėgti pradėjo.

— Tai stiprumėlis! — sako milžinas.— O dabar pažiūrėsim, katras toliau numesime.

Milžinas pagriebé akmenį sulig gera galva ir tolokai nulakdino, o našlaitėlis, išsitraukęs paukštužytį iš užančio, kai meté, tai tas nusigandęs léké ir léké, kol visai iš akių pradingo.

— Tai koks metimas!

Milžinas pabūgo toliau su našlaitéliu rungtis, draugužiu jį pavadino ir pasikvietė į namus pas savo brolužaičius. Broliai nusigando tokio stipruolio ir susitarė jį nakčia be miegantį užmušti. Paémé storą geležinę kartę ir taip drožé per priegalvėli, kad net lovužė sugriuvo,— manė našlaitéliui galvytę sukulsią. O tas tyčiomis kojūgaly buvo atsigulęs ir galvelės vietoj puodelaitį padėjęs. Kai lovytė suiro, jis pašokęs suriko:

— Kas čia mano lovužytę užgavo? Kur tik mano lazdytélė?

Milžinai pabūgę pro duris išbildėjo, našlaitéliui vienam namužius paliko ir paskui toli jo lenkési.

DAILIDĖ, PERKŪNAS IR VELNIAS

SYKI VIENAS JAUNAS VYRUKAS, GERAI IŠSIMOKĘS DAILIDĖS AMATO, UŽSIGEIDĖ KELIAUTI PO PASAULĮ. KELIAS DIENAS ĖJĘS, SUTIKO VIENĄ ŽMOGŲ, EINANTĮ TUO PAČIU KELIU, IR DABAR JUODU ējo drauge, kad abiem laikas ne taip prailgtų. Pakeliui tas žmogus dailidei prisipažino, kad jis Perkūnas esąs. Taip eidami, antrą dieną sutiko dar vieną keliauninką, o tas sakęs esąs velnias. Dabar jie ējo visi trys ir atkako į didele girią, kurioje daug visokiu žvérių buvo. Jie nieko neturėjo valgyti, tai velnias sako:

— Aš esu stiprus ir greitas, tuoju parnešiu mėsos ir duonos ir šiaip ko dar reikės.

Perkūnas sako:

— O aš pradėsiu skaudžiai žaibuoti ir griausti, kad vi sur viena ugnis bus, tai visi žvėrys nuo mūsų šalin bėgs.

O dailidė sako:

— Aš gražiai išvirsiu ir iškepsiu, kas bus parnešta.

Kaip susitarė, kiekvienas taip ir darė, ir visi apie porą savaičių po plynų dangum gyveno.

Bet paskui sako dailidė:

— Žinot ką, draugužiai? Mes pasistatysisim gražų namelij, tai galėsim tame gyventi kaip žmonės. Kam čia turime vargti kaip kokie laukiniai?

Aniem dviem toks sumanymas labai patiko, ir dabar dailidė tik turėjo tinkamus medžius parodyti, o anuodu nutevėre tuoju iš šaknų rovė ir į paskirtą vietą vilko. Kai jau pakankamai medžių buvo parūpinta, jie pradėjo sta-

tyti. Dailidei tereikėjo visa numatuoti bei nužymėti, o anie su nagais medžius draskė ir viską padarė, kas tik buvo reikalinga. Netrukus visai dailus namelis stovėjo, ir jie čia labai gražiai išsitaikė.

Paskui iš tuščio girios sklypo jie parengė dirvą. Dailidė padarė smarkią žagrę ir, anuodu į ją išikinkęs, išėjo arti; kad arė, tai arė — éjo tiesiog per kelmus, per šaknis, per akmenis! Po to dailidė padarė baisiai dideles akéčias ir, vél anuodu išikinkęs, taip akéjo, kad per porą dienų visą sklypą kuo smulkiausiai išpureno. Kai jau žemė buvo gerai išdirbta, velnias turėjo visokių daržovių sėklų parūpinti, ir jie tas išėjo, bet daugiausia pasodino ropių.

Kai jau daržovės, o ypač ropės, gerai paaugo, jie kas rytą rasdavo nemaža jų išvogta ir negaléjo suprasti, kas tą žalą būtų padaręs. Tad susitarė panakčiui saugoti.

Pirmą naktį išėjo velnias. Jam besaugant, atvažiavo vagis, pradéjo ropes rauti ir į vežimėlį krauti. Velnias, greitai prišokęs, norėjo tą vagį nutverti ir namo pargabenti, bet vagis jam taip skaudžiai sukirto, kad jis vos gyvas išliko, o pats su ropémis nuvažiavo.

Rytą išėjo dailidė su Perkūnu pažiūréti, rado vél daug ropių išvogta ir velnią labai subarę. Bet šis saké, kad jam iš vakaro buvę negera, o kai blogumas praéjės, tai jis mažumą prisnūdės; tur būt, tuo tarpu ropes kas išvogės.

Antrą naktį turėjo Perkūnas saugoti. Bet ir jam taip nutiko: kai norėjo vagį nutverti, tas jį nežmoniškai suplakė ir, vežimėlį ropių prisikrovęs, nuvažiavo.

Rytmetį vél rado didele žalą padarytą. Dailidė Perkūną dėl to pabarę, o tas saké, kad jam iš vakaro labai dantį skaudėjė, o kai skausmas kiek praéjės, tai jis prisnūdės, ir vagis tuo tarpu ropes išvogės.

Trečią naktį dailidė turėjo eiti ropių saugoti. Mokédamas šiek tiek griežti, jis pasiémė savo smuiką ir, po viena egle atsisédės, kada jau miegas pradéjo imti, sau bet ką smuikavo: jis norėjo žinoti, kas per vagis, todėl buvo

pasiryžęs per naktį ištverti nemiegojės. Apie vidurnaktį išgirdo — atvažiuoja tiesiog į ropes, vis su botagu pyškina ir be pertraukos šūkalajo:

— Pykšt pokšt, geležinis vežimaitis, vielų botagaitis!

Dailidė pagavo dabar juo labiau smuikuoti, manydamas vagį tuo pabaidysiąs. O vagis, muziką išgirdės, sustojo pas ropes, nutilo ir émė klausytis. Ta muzika vagiui patiko, tai atėjo pas dailidę. O čia būta smarkios ir nelabos laumės, kuri toje pačioje girioje gyveno ir kurios niekas įveikti negaléjo. Ši laumė buvo ropes rovusi ir velniai bei Perkūną supliekusi. Dabar dailidė jau gerai žinojo, kaip aniedviem sargams éjos ir kad su laume reikia labai švelniai elgtis.

Pas dailidę atėjusi, laumė jam labą vakarą pasakė ir dėjosi labai meili. Valandėlę muzikos paklausiusi, tarė ji dailidei:

— Eigi, bük toks geras, duok ir man pabandyti.

Dailidė, jos rankas nusitvéręs, parodė, kaip ji turi daryti. Laumė ir šiaip, ir taip bandė, bet nieko jai neišėjo. Tada prisižadėjo dailidei atsigerinti, kadjis ir ją taip gražiai smuikuoti išmokytų. Dailidė sako:

— Tai man tik menkas daiktas tave išmokyti: aš žinau, ko tau reikia. Jei apsiimsi taip daryti, tai tuoju mokési.

Laumė sakė su džiaugsmu visa padarysianti, kaip jis liepsiąs.

Tada dailidė sako:

— Veizdék, kokie stori tavo pirštai, o va kokie manieji; tu turi duot savo pirštus paploninti, tai paskui mokési.

Laumė sutiko. Tada dailidė nuéjės atsinešė savo kirvį ir pleištą, suieškojo didžiausią kelmą, ji iškélė ir taip giliai pleištą įmušė, kol plyšys toks didelis pasidarė, kad laumė pirštus įkišti galéjo. Kai ji abiejų rankų pirštus įkišo, jis pleištą ištraukė, kelmo plyšys susičiaupė ir taip skaudžiai jos pirštus suspaudė, jog visi kraujai išėjo. Laumė iš didžiausios kančios pagavo baisiai rékti ir melsti, kad tik

dailidė ją paleistų: ji daugiau nebeisianti ropių vogti. Bet dailidė dar atsinešė jos vielų botagaitį ir pradėjo jai išilgai sveikatos rėžti. Kai ją skaudžiai išplakė, tai vėl paémė pleištą ir įmušė į kelmo plyši, kad ji pirštus galėtų ištraukti. Laumė nudūmė kaip véjas, palikusi savo geležinį vežimaitį bei vielų botagaitį.

Rytmetį visi atėjo ropių pažiūrėti — nė viena nebuvo pavogta. Tai dailidė šiuodu išjuokė:

— Šaunūs judu vyrai, dedatės tokie stipruoliai, o leidžiatės bobos priveikiami ir dar plakami. Bet dabar aš jai taip atmokėjau, kad ji, kol gyva, daugiau nebeis ropių vogti.

Anie dabar pradėjo dailidės bijoti ir didžiai ji gerbė, kad jis toks stiprus, o iki šiol buvo manę, kad jis tik menkas daiktas prieš juos.

Taip jiems čia kelerius metus pagyvenus, pradėjo nepapaktiki visiems krūvoj būti; geriau vienam gyventi. Bet jie negaléjo sutarti, katram tas namelis turėtų tekti, nes kiekvienas gyrési, kad daug prie jo dirbęs. Ilgai ginčijosi, kol pagaliau susitarė taip daryti: jie ims panakčiu baugintis, ir namelis turės tam pasilikti, kuris ištvers nepabégęs ir pats kitus įbaugins.

Pirmą naktį išėjo velnias bauginti. Apie vidurnaktį pasikėlė didelis véjas ir toks siautimas, kad namelis pradėjo drebéti ir braškéti, net lubos kilnojos ir visos sienos siūbavo. Perkūnas, tai girdėdamas bei matydamas, tuoju pro langą išbėgo, o dailidė, savo knygas pasiémės, vienas sau skaitė ir troboj pasiliko: velnias jo įbauginti negaléjo, nors didžiausią bildėjimą ir vėtrą pakėlė, nors tą namelį visaip draskė ir purtė. Taigi Perkūnas lažybas buvo pralošęs, o dailidė laimėjės.

Antrą naktį išėjo Perkūnas bauginti, o dailidė su velniu troboj pasiliko. Kai jau gera naktis buvo, užkilo tokie juodi debesys, jog tamsu kaip maiše pasidarė, ir pradėjo baisingai griaudėti; juo arčiau perkūnija éjo, juo

smarkiau trankési, tarsi visa giria ir namelis bus sutriuškinti, o žaibai taip šaudė ir pyškéjo, rodés, viskas tuojau užsidegs. Velnias, tai matydamas, staigiai kaip véjas pro langą išdūmė ir pabέgo: jis Perkūnu nelabai pasitikėjo, kad tas jo su žaibu nenušautų. Dailidé, vienas pasilikęs, knygas sau skaitė ir nieko nepaisė. Taip jis vél lažybas laimėjo, o velnias pralošė.

Dabar trečią naktį éjo dailidé bauginti, o Perkūnas su velniu troboj pasiliko. Juodu mané: kaipgi tas mudu bau-gins? O dailidé, apie vidurnaktį nuéjės, pasiémé aną laumės geležinį vežimaitį bei vielų botagaitį, kuriuos jis, aniedviem nieko nesakęs, giriros tankumyne buvo pasislépęs. Kai tik jis į tą vežimaitį išisėdo ir su botagaičiu pradėjo pyškinti, vežimaitis émė važiuoti vis artyn prie namelio. Dailidé, taip su botagu pyškindamas, pagavo šaukti:

— Pykšt pokšt, geležinis vežimaitis, vielų botagaitis!

Anuodu, troboje bebūdami, tai išgirdo ir mané: čia niekas kitas, kaip ana laumė, kuri andai taip skaudžiai buvo juos išplakusi. Ir tokia baimé juos apémé, kad ilgiau troboje išbūti nebegaléjo. Perkūnas, ugnimi aplink save spiaudydamas, pro langą išbildéjo, o velnias iš baimés tiesiai pro lubas ir per stogą išlékė.

Nuo to laiko juodu niekad daugiau prie to namelio nepasirodé, ir taip jis atliko dailidei.

KAKTOJ SAULĘ, PAKAUŠY MĒNUO, IŠ ŠALIU ŽVAIGŽDĖS

BIJO VIENAS KARALIŪNAS, NETOLI JO DVARO STOVĖJO GRYTELĖ, O TOJ GRYTELĖJ GYVENO TRYS MERGOS RAGANOS. KARALIŪNAS VIS, BŪDAVO, EINA PRO TĄ JŪ GRYTELĘ PASIVAIKŠTINĖTI, O eidamas pasiklauso po langu.

Syki viena iš tų mergų vėlė skrybėlę ir veldama taip sako:

— Kad mane karaliūnas imtų, aš jam duočiau šitą skrybėlę; kai jis tą skrybėlę užsidėtų, tai jo niekas nematytu, o kare né kulkos neimtų.

O antra sako, ausdama šilkų staltiesę:

— Kad jis mane imtų, aš jam duočiau šitą staltiesę; kai tą staltiesę patiestų ant stalo, būtų jam valgyti ir gerti.

O trečia tų mergų sako:

— Kad mane karaliūnas imtų, aš jam pagimdyčiau tris sūnus — būtų kaktoj saulė, pakaušy mēnuo, iš šalių žvaigždės.

Karaliūnas vis klauso, ką tos mergos šneka. Pirmųjų dviejų pažadai niekais nuėjo, o ši trečioji, kur žadėjo tuos tris vaikus pagimdyti, jam patiko. Tuojau liepė pašaukti ją į savo dvarą ir, ilgai trumpai nelaukdamas, ją vedė.

Netrukus karalius turėjo išjoti į karą. Išjodamas sako savo pačiai:

— Reikia pašaukti bent vieną tavo seserį — su ja tau bus smagiau.

Karalienė nenorėjo, nes žinojo, kad seserys jai gyvėnimo karališko pavydi, bet kad karalius liepė, tai turėjo pašaukti.

Karaliui bekariaujant, gimė sūnus — kaktoj buvo saulė, pakaušy mėnuo, iš šalių žvaigždės. Kai tik kūdikis gimė, karalienės sesuo ji nugriebė ir išmetė pro langą. Vaiką nunešė vėtra, o į jo vietą toji ragana paguldė ožiuką ir tuoj nurašė karaliui: „Tavo pati sakė, kad pagimdys sūnų — saulė kaktoj, mėnuo pakaušy, iš šalių žvaigždės, o dabar gimė sūnus su ragais.“

Karalius, gavęs tokį laišką, liepė gimusių sūnų nužudyti.

Parjojės iš karo, pagyveno kelis mėnesius, ir vėl kitas karalius pašaukė ji kariauti. Išjodamas karalienei taip sako:

— Bus tau smagiau su seseria — reikia ją vėl pašaukti.

Karalienė, žinodama, kad anoji vėl taip padarys, jos nenorėjo, bet karalius nieko nežinojo ir liepė ją pavadinti. Kai išjojo į karą, tuosyk vėl gimė sūnus — kaktoj saulė, pakaušy mėnuo, iš šalių žvaigždės. Sesuo ragana tą kūdikį vėl išmetė pro langą, ir ji nunešė vėtra, o pas karalienę paguldė ožiuką ir tuoju parašė karaliui, kad gimeš ožys. Karalius liepė ir tą nužudyti.

Sugrižo namo iš karo — vaikų néra, bet ką daryti? Reiks, sako, dar pažiūrėti, kas bus toliau. Pagyveno su pačia vėl kelis mėnesius, kaip prieš nelaimę pašaukė ji kitas karalius į karą. Pas karalienę ir dabar paliko jos seserį, o kai gimė sūnus, toks pat gražus, kaip ir pirma, toji ragana išmetė kūdikį pro langą ir, sugriebus kažin kokį laumiuką, paguldė jo vieton. Paskui parašė karaliui, kad gimė trečias sūnus, tarytum žmogysta, bet ir tas pats nei šioks, nei toks.

Karalius, gavęs tokią žinią, atrašė atgal: „Tegul būna gyvas iki man sugrižtant.“

Sugrižo karalius namo, sako savo pačiai:

— Sakei tu man, kad pagimdysi tris sūnus: kaktose bus saulė, pakauišiuos mėnuo, iš šalių žvaigždės. O dabar kas? Du pagimdei gyvulius, o trečias neva žmogysta, bet ir tas pats nei šioks, nei toks. Eik sau su tuo vaiku! — ir ją išvarė, o pats vedė tą kitą raganą.

Eina karalienė su tuo vaiku, nuėjo į girią ir ten gyvena. Ilgai trumpai ji paaugino — jau tas bėgioja po girią. Vie na sykį išbėgo šaknelių pasirinkti, rado tokį senuką kertant malkas su vario kirveliu. Paėmės tą kirvuką, vaikas klausia:

— Ką tu, senuk, su šituo kirvuku veiki?

Sako senukas:

— Ką paliepiu tam kirvukui, tai jis viską padaro.

Vaikas pradėjo prašyti, kad jam duotų tą kirvuką. Ilgai trumpai prašomas, atidavė jam senukas vario kirvelį. Parsinešė ji vaikas pas motiną, sako:

— Kirvuk, kirvuk, nešk mus pas marias!

Kirvukas tuojau nunešė juos prie marių. Sako vėl vaikas:

— Kirvuk, kirvuk, kad čionai būtų mums labai gražus dvaras!

Tuojau stojo pamary toks gražus dvaras, kad kito tokio dvaro visoje žemėje nebuvo! Gyvena jie dabar sau linksmai, džiaugiasi.

Vieną sykį atvažiavo per marias pirkliai vaizbūnai iš kitos žemės. Žiūri — kiek sykių tais keliais važiavo, niekad nebuvo čionai tokio gražaus dvaro. Užėjo į dvarą, pernakvojo, rytą sako:

— Mes važiuojam pas karalių.

O tas vaikas atsiliepė:

— Aš pasiversiu diržu, apsijuoskit mane ant pilvo, tai ir aš girdēsiu, ką šneka tame karaliaus dvare.

— Gerai, galési važiuoti.

Pasivertė vaikas diržu, apsijuosė jį vienas vaizbūnas ant pilvo, nuvažiavo pas karalių. Pasakoja tie vaizbūnai karaliui:

— Tieki sykių važiavom šitais keliais pas jus, ir niekad nebuvo pamary tokio gražaus dvaro, koks dabar stovi.

Karalius sako:

— Kai jūs grįšit atgalios, ir aš važiuosiu su jumis pažiūrėti.

O jo pati, kaip ragana, viską žino, tai sako:

— Ko tu tenai važiuosi? Ana, mes važiuosim pažiūrėti ten ir ten už marių, kur yra vyno šulinys ir sidabro obelis su aukso obuoliais.

Karalius paklausė pačios, nevažiavo su vaizbūnais. O vaikas, kai tik išgirdo, kur tas šulinys su obelim, tuoju nusileido nuo pilvo ir sako kirvukui:

— Kirvuk, kirvuk, nešk mane pas tą šulinį!

Kirvukas tuoju nunešė jį pas šulinį. Pamatė vaikas, kad tokia graži obelis ir vyno šulinys, sako:

— Kirvuk, kirvuk, nešk tą šulinį ir tą obelį į mano dvarą, pas mano motiną!

Kirvukas viską nunešė į dvarą.

Važiuoja antrusykl tie vaizbūnai pas karalių, užėjo vėl į dvarą nakvynės. Žiūri — stovi sidabro obelis su aukso obuoliais, o iš šulinio vynas kvepėte kvepia. Pernakvojo vaizbūnai, o rytą vaikas jiems sako:

— Aš pasiversiu šaliku — užsinerkit mane ant kaklo, tai ir aš girdēsiu, ką šnekės karaliaus dvare.

— Gerai, gali važiuoti.

Pasivertė vaikas šaliku, užsinéré vaizbūnas jį ant kaklo — nuvažiavo pas karalių. Pasakoja vaizbūnai tam karaliui:

— Kad jau gražus dvaras prie marių, tai gražus, bet tame dvare dar stovi sidabro obelis su aukso obuoliais ir vyno šulinys, o tas vynas kvepėte kvepia.

Karalius sako:

— Kai jūs grįšit, važiuosiu ir aš pažiūrėti.

O karalienė išgirdus atsiliepė:

— Ana, važiuos jis ten! Geriau važiuosim mudu ten už marių, kur yra toks stulpas, o ant to stulpo katinas — kai į viršų lipa, dainas dainuoja, kai į apačią lipa, pasakas seka.

Karalius jos paklausė, nevažiavo su vaizbūnais. O vaikas nusinėrė nuo kaklo, sako:

— Kirvuk, kirvuk, nešk mane pas tą stulpą!

Kirvukas jį nunešé.

— Kirvuk, kirvuk, dabar nešk tą stulpą, katiną ir mane į mano dvarą!

Kirvukas tuojuoju nunešé į dvarą.

Ar ilgai, ar trumpai trukus važiavo vėl tie vaizbūnai pas karalių. Vaikas jiems sako:

— Imkit ir mane kartu — girdésiu ir aš, ką ten šnekės.

— Gali važiuoti.

Vaikas pasivertė skepetaitė, vaizbūnas ją įsidėjo į kišenę, nuvažiavo pas karalių ir pasakoja:

— Koks dailus dvaras prie marių, tame yra vyno šulinys ir sidabro obelis su aukso obuoliais. Bet dar kad matém — stovi stulpas, o ant to stulpo katinas: kai į viršų lipa, dainas dainuoja, o kai žemyn lipa, pasakas seka.

Karalius sako:

— Važiuosiu pažiūrėti.

— Ana, važiuos jis tenai! — atsiliepė išgirdus karalienę.— Geriau mes važiuosim į tą sodą, kur trys vaikai labai gražūs: saulė kaktose, ménuo pakaušiuos, o iš šalių žvaigždės.

Karalius, išgirdės apie tokius gražius vaikus, jau nevažiuoja pas katiną, jau važiuos pas tuos vaikus. O vaikinukas sako kirvukui:

— Kirvuk, kirvuk, nešk mane namo!

Sugrižęs namo, sako motinai:

— Paimk nors kiek savo pieno, užmaišyk ir iškepk tris pyragaičius.

Toji užmaišė pyragaičius su savo pienu ir iškepė. Vaikas, tuos pyragaičius pasiėmės, sako:

— Kirvuk, kirvuk, nešk mane pas tuos vaikus!

Kirvukas jį nunešė. Vaikinas sode pametė vienam daikte vieną pyragaitį, kitam daikte — kitą, trečiam — trečią. Rado tie vaikai vieną pyragaitį, susilaužė visi trys, valgo ir giria:

— Mūsų motinos pienu kvepia tas pyragas.

Taip pat sakė, radę antrą ir trečią pyragaitį.

Dabar pasirodė jiems tas vaikinas, sako:

— Aš jus nugabensiū pas jūsų motiną. Kirvuk, kirvuk, nešk mus visus į mano dvarą!

Kirvukas tuoju juos nunešė pas jų tikrą motiną.

Netrukus važiuoja vėl tie vaizbūnai. Vaikinas jiems sako:

— Važiuosiu ir aš pas karalių paklausyti, ką šneka. Aš pasiversiu žiedu — galėsit užsimauti ant piršto.

— Gali važiuoti,— sako vaizbūnai.

Nuvažiavo pas karalių ir pasakoja:

— Prie marių koks dvaras gražus, vyno šulinys taip ir kvepia, o sidabro obelis aukso obuolius veda. Ir dar tame dvare yra trys vaikai: saulė kaktose, ménuso pakaušiuos, iš šalių žvaigždės.

Taip bepasakodamas, vaizbūnas pasidėjo ant kelio ranką su žiedu. Iš kur buvus, kur nebuvus, ateina per rūmus karaliaus višta: „Ko, ko, ko, ko!“ O ta višta buvo pasi-vertus karalienė ragana. Priéjus prie vaizbūno, tik džiupt į žiedą — émė akį ir išlupo. Dabar jau tas žiedas nebegali žmogum atvirsti.

Tuo tarpu karalius, pačios nebesudraustas, émė ir nu-važiavo su vaizbūnais į tą dvarą pažiūrėti. Pažino jis čionai savo pirmutinę pačią, pamatė savo gražiuosius vaikeilius ir visas kitas grožybes. Bet vaizbūnai papasakojo, kad

višta prariojo žiedo akį, o tame žiede buvo vaikinas, kuris viską padarė. Tada sugrižo visi atgal, vištą pusiau perplėšė, akį išémę pridėjo prie žiedo — prilipo, ir vaikinas stojo gyvas. Paskui vėl nuvažiavo į dvarą prie marių, iškélé didele, linksmą puotą — ir pasiliko tame dvare karaliauti.

O tas katinas ir po šiai dienai, kai lipa į viršų, dainas dainuoja, o kai lipa žemyn, vis pasakas seka.

VANDENŲ, RANKŠLUOSČIŲ IR ĮNAGIŲ DVARAS

GYVENO TĖVAS IR DUKTĘ ELENYTĘ. MOTINA BUVO JAU SENIAI MIRUS. PO KIEK LAIKO NUMIRE IR TĖVAS. MIRDAMAS LIEPĖ ELENYTEI TRIS NAKTIS BUDĒTI PRIE JO KAPO.

Pirmą naktį nuėjo Elenytė ant tévo kapo ir graudžiai verkė. Iš kapo išėjo tévas ir davė jai rūko maišelį, žvaigždės rūbus, apsiavimus, karietą, arklius ir vežlį. Antrą naktį Elenytė vėl nuėjo ant tévo kapo, ir tévas davė jai méniesio rūbus, karietą, arklius ir vežlį. Trečią naktį tévas jai davė saulés rūbus, karietą, arklius ir vežlį ir pasakė, kur viską sudėti.

— Prie vieškelio yra didelis ažuolas,— sako tévas.— Reikia nueiti pas tą ažuolą ir sugiedoti: „Oi ažuole, ažuoléli, atsidaryk atsiverki!“ Tada ažuolas atsidarys, ir sudék iji visus tuos daiktus. O jeigu kas vysis, norës pamatyti, kur dedi, tai reikia paleisti rūko maišelis.

Elenytė taip ir padarė: sudėjo į ažuolą karietas, arklius ir rūbus ir išėjo darbo ieškoti. Nuėjo pas karalių, ir karalius ją priémė kiauliu liuobti.

Atėjo sekmadienis, ir karaliūnas ruošias bažnyčion. Norėtų nusiprausti, bet niekur neranda vandens. Jis pradėjo rékti:

— Vandens, vandens!

Elenytė greit pašoko ir padavė jam proustuvę su vandeniu.

— Tu, pečialanda! Dar čia maišysies man po kojų! — suriko karaliūnas ir išpylė ant Elenytės vandenį.

Toji pasiprašė karaliaus, kad ir ją leistų bažnyčion. Karalius leido. Ji nuėjo miškan prie ąžuolo ir sugiedojo:

Oi ąžuole, ąžuolėli,
Atsidaryk atsiverki!

Ažuolas atsidarė, Elenytė išsiémė žvaigždės rūbus, apsaitisė, atsisėdo žvaigždės karieton ir liepė vežliui bažnyčion važiuoti. Nuvažiavo ir apšvietė visą bažnyčią. Žmonės žiūrėjo ir stebėjos, iš kur tokia panelė atsirado. Karaliūnui ji labai patiko, tai jis nusiuntė savo tarną paklausti, iš kur ji esanti. Elenytė atsakė, kad iš Vandens dvaro.

Po pamaldų Elenytė greit išėjo iš bažnyčios, įsėdo karieton ir liepė vežliui važiuoti. Karaliūnas norėjo paskui vytis ir pažiūréti, kur ji nuvažiuos. Tada Elenytė atrišo maišelį ir paleido rūką: pasidarė tamsu, ir niekas nematė, kur ji nuvažiavo. O ji greit nuvažiavo miškan prie ąžuolo ir sugiedojo:

Oi ąžuole, ąžuolėli,
Atsidaryk atsiverki!

Ažuolas atsidarė, Elenytė sudėjo rūbus, karietą, vežlį ir arklius. Paskui užsivilko savo skarmalus, apsiavė vyžomis ir parėjo namo karaliaus kiauliu liuobti.

Antrą sekmadienį karaliūnas vėl ruošės bažnyčion: jam prireikė rankšluosčio. Nesulaukdamas paduodant, suriko:

— Rankšluosčio, rankšluosčio!

Tarnas negirdėjo, o Elenytė greit pašoko ir padavė karaliūnui rankšluostį.

— Tu, pečialanda, nesimaišyk man po kojų!

Elenytė vėl pasiprašė karaliaus bažnyčion. Karalius pasakė:

— Kai apsiruoši, galési eiti.

Elenytė greit apsiruošė, nuéjo miškan ir sugiedojo:

Oi ąžuole, ąžuoléli,
Atsidaryk atsiverki!

Ažuolas atsidarė, ji išsiémé ménesio rūbus, apsiavimus, išédo ménesio karieton ir nuvažiavo bažnyčion. Karaliūnas negali atsistebéti, iš kur tokia graži panelė atsirado. Siunčia tarną paklausti. Elenytė liepė vežliui atsakyti, kad esanti iš Rankšluosčių dvaro.

Kai Elenytė drauge su kitais išéjo iš bažnyčios ir išédo savo karieton, karaliūnas žiūréjo, kur ji nuvažiuos. Bet Elenytė paleido rūko maišelį, ir niekas nematé, kur ji nuvažiavo. O ji nuvažiavo miškan, paprašé ąžuolo, kad atsidarytų, sudéjo rūbus, karietą, arklius ir paréjo namo karaliaus kiauliu liuobti.

Trečią sekmadienį karaliūnas nusiprausé, apsitaisé ir ruošias bažnyčion. Jau užsédo ant arklio, bet niekur neranda įnagio. Suriko:

— Įnagio, įnagio!

Elenytė greit pašoko, padavé jam įnagi.

— Tu, pečialanda, vis maišsysies man po kojų! — suriko karaliūnas ir sušéré Elenytei įnagiu.

Ji pasiprašé karaliaus bažnyčion, nuéjo miškan ir sugiedojo taip, kaip pirma. Ažuolas atsidaré. Ji išsiémé saulés rūbus, saulés karietą ir arklius, nuvažiavo bažnyčion. Kai jéjo, visa bažnyčia nušvito: niekas iš ją negaléjo tiesiai pažiūréti, kaip iš saulę. Karaliūnas vél siunčia tarnus paklausti, iš kur tokia panelė atsirado. Vežlys atsaké, kad iš Įnagių dvaro. Tada karaliūnas émë ir papylé po bažnyčios slenksčiu smalos. Kai Elenytė éjo laukan, prilipo jos saulés kurpelé. Bet ji to nepabojó, išoko karieton be kurpelés ir nuvažiavo.

Karaliūnas išsiuntinéjo visur tarnus ieškoti Vandenu, Rankšluosčių ir Įnagių dvaro. Bet jie niekur nerado, niekas tokio dvaro nei matęs buvo, nei girdéjės. Tada kara-

liūnas pradėjo matuoti visos karalystės mergelėms tą saulės kurpelę, norėdamas būtinai jos savininkę atrasti. Išmatavo visoms kunigaikštystėms, paskui didelių ponų duktėiams, paskui paprastoms mergaitėms, bet nė vienai netiko toji kurpelė. Pagaliau sušaukė visas savo tarnaites, bet ir joms netiko. Tada atsiminė dar karaliūnas, kad pas jo tévą yra kiaulių liuobėja, ir liepė ją pašaukti.

— Eikš tu, pečialanda! — sako karaliūnas.— Rasi, tau tikš ta kurpelę.

Elenytė užsimovė kurpelę — kaip tik jai pasiūta! Tada ji nusiauvė antrają kurpelę nuo kitos kojos, ir karaliūnas pamatė ją turint antrą tokią pat kurpelę.

— Mano pečialanda, mano! — suriko karaliūnas nustebės.

Elenytė jam viską papasakojo. Karaliūnas puolė jai po kojų ir atsiprašinėjo, kad pirma taip negražiai su ja elgési.

Dar praėjo kiek laiko, ir karaliūnas vedé Elenytę. Pukios buvo jų vestuvės!

KAIP KVAILYS RAGANAS IŠKEPĖ

GYVENO TRYS BROLIAI: DU IŠMINTINGI, TREČIAS KVAILAS. TĖVAS MIRDAMAS PALIKO VIENAM SŪNUI ŠUNĮ, KITAM KATĘ, O MAŽAJAM KVAILIUI — KŪLĘ. VYRESNIEJI BROLIAI PARDAVĖ ŠUNĮ IR KATĘ ir gavo daug pinigų. Kvailys kūlės nepardavė ir vis sakė:

— Man pravers.

Po kiek laiko visi trys broliai išėjo iš namų. Eina eina ir pamatė trobelę; aplink trobelę buvo daržas, ropių prisodintas. Išmintingieji broliai siunčia kvailajį ropių parauti. Kvailys išoko į daržą, rauna ropes ir meta krūvon, rauna ir meta. Broliai išsigandę pradėjo ant jo rékti:

— Eikš greičiau, dar tu čia bédą mums užtrauksi!

— Aš tas raunu, kur raudonos, aš tas raunu, kur raudonos! — atsakė kvailys ir vėl rauna ropes ir meta.

Tuo tarpu iš trobelės iššoko laumė ragana, sugavo vi-sus tris brolius ir uždarė į pakrosnį.

Ta laumė buvo vyresnioji duktė senės laumės raganos. Kitos dvi dukterys su močia buvo išskridusios vakaruoti.

Palūkėjus truputį, pakilo audra, vėjas... Atskrido, atūžė laumė ragana.

— Žiūrėk, mama! — suriko duktė.— Sugavau tris meitėlius, bus mésos!

— O kurgi? — paklausė ragana.

— Uždariau į pakrosnį!

Laumė ragana liepė dukteriai iškepti vieną broli ir vėl išskrido. Vyresnioji laumyčia atidarė pakrosnį ir meiliu, laibu balseliu paklausė:

— Ar esat bent vienas, broliukai?

— Esam, esam! — atsakė kvailys.

Broliai išsigandę liepia kvailiu tylėti, o tas neklauso ir dar kartą suriko:

— Esam, esam!

Laumé sako:

— Išliškit bent vienas, broliukai!

— Lisk tu, kvaily! — sako broliai ir išstūmė kvailą.

Laumyčia nuprausė kvailį geldoje, įsodino į gražų vežimėli ant prieždos ir sako:

— Atsigulk, broliuk, aš tave pavažinésiu.

Kvailys, nors ir kvailas, suprato, kad laumyčia nori ji pastumti su vežimėliu į krosnį ir iškepti. Jis gulas visaip: tai skersai vežimėlio, tai kreivai ir vis sako:

— Kad aš, panyt, nemoku! Kad aš, panyt, nemoku!

Tada laumyčia pati atsigulė į vežimėli ir sako:

— Va, šitaip, šitaip!

Kvailys émė ir pastūmė ją krosnin, o pats vél palindo į pakrosnį. Auštant parskrido laumé ragana su dukterimis, atsidaré krosnį, išsitraukė laumyčią, nepažinus ją suédė ir išskrido žmonių gaudyti. Išskrisdama paliko vidutinę dukterį ir liepė jai iškepti kitą broli.

Ir šitai taip pat atsitiko. Močia parskrido ir suédė antrąją savo dukterį. Ėsdama senę ragana manė, kad abi vyresniosios dukterys išskrido kur vakaruoti arba žmonių gaudyti.

Trečią dieną liko namie šeimininkauti jaunoji duktė. Laumé liepė jai iškepti trečią broli ir išskrido.

— Išliškit bent vienas, broliukai! — prakalbėjo jaunoji laumyčia laibu balseliu.

Ir vél broliai išstūmė kvailį. Kvailys gulés skersai vežimėlio ir vis saké:

— Kad aš, panyt, kitaip nemoku!

Laumyčia norėjo parodyti kvailiu, kaip reikia atsigulti į vežimėli, ir pati atsigulė. Kvailys pastūmė vežimėli krosnin, o pats vél palindo į pakrosnį.

Parskrido laumė ragana ir suėdė paskutinę dukterį. Baimant valgyti, kažin kas sublizgėjo. Laumė pažino jaunėlęs dukters žiedelį ir pradėjo raudoti:

— Tai aš visas savo dukteris suėdžiau! . . Aš jiems parodysiu! Išnaikinsiu visus, kad jų nė veislės nebeliktų!

Ji atidarė pakrošnį ir tarė laibu balseliu:

— Ar esat čia bent vienas, broliukai?

Kvailys atsiliepė:

— Esam, esam, ką veiksim nebuvię!

— Išliškit bent vienas, broliukai!

— Ogi išsitrauk, kad nori! — atsiliepė kvailys.

Laumė ir lenda, kiša galvą į pakrošnį. Kvailys kad davė jai kūle per galvą ir užmušė.

Dabar broliai išlindo iš pakrošnio ir keliauja toliau. Kvailys pasiémė negyvą laumę ir gražią su varpeliais prijuostę. Broliai liepė jam palikti, sako, dar reikės už tai atsakyti, bet kvailys nė klausyti nenorėjo.

Broliai eina ir eina. Užėjo naktis. Jie išlipo miške į medį pernakvoti. Naktį atvažiavo žmogžudžiai puikiais arkliais, gražiomis karietomis, apsitaisę brangiais rūbais. Sustojo po tuo medžiu, kur sédėjo išlipę broliai, ir susikūrė ugnį. Virėjas prikaitė katilėli ir verda košę. Kvailys suskambino su prijuoste. Broliai liepė jam nutilti, bet jis dar labiau émė skambinti ir numeté laumę. Žmogžudžiai išsigandę leidosi bėgti. Virėjas pagailėjo košés ir sugrižo atgal. Prie košés pamatė kvailį. Šis sako:

— Ar gardi tavo košė?

— Dar neragavau,— atsaké virėjas.

— Tai išsižiok, duosiu paragauti!

Virėjas išsižiojo, kvailys émė ir nupiovė jam liežuvį. Virėjas balbatuodamas kad ims bėgti! Žmogžudžiai dar labiau išsigando ir pradėjo dar greičiau bėgti. Tada kvailys iššaukė kitus brolius iš medžio. Jie suémė visus arklius, karietas, pinigus, kuriuos žmogžudžiai buvo palikę, parvažiavo namo ir laimingai gyveno.

DVIGALVIS ŽIRGAS

BUVO KARALIUS, VARDU DOMERTAS. JIS TURĖJO SŪNU, TAIP PAT DOMERTĄ. KARTĄ SUVAŽIAVO DAUG KARALIU, VISI ĖMĖ GIRTIS — VIENAS KAREIVIAIS, KITAS PINIGAIS, TREČIAS ŽIRGAIS, BET NĖ vienas negalėjo pasigirti žirgu, kuris turėtų dvi galvas ir dvi uodegas. O karalius Domertas paklausė, ar yra kur toks žirgas su dviem galvom ir dviem uodegom. Sūnus sako:

— Aš žinau. Yra devintoj karalystėj toks žirgas — juo slibinas jodinėja.

Tévas klausia:

— Ar tu galéatum ji parvesti?

— Duok man du tarnus, tai parvesiu.

Davė jam tévas du gerus tarnus, ir jie išjojo. Nujojo į devintą karalystę, rado tokią pirtį, o i tą pirtį kasnakt gabendavo po vieną žmogų slibinui praryti. Rado jie ten atgabentą senę, prašos ją:

— Priimk pernakvoti.

Ta atsakė:

— Kaip aš galiu jus priimti? Jokit toliau, nes į šitą pirtį kasdien gabena po vieną žmogų slibinui praryti.

Jie sako:

— Tai nieko, liksim ir mes čionai!

Paliko karaliaus sūnus savo tarnus pirtyje, liepė tik nemegoti, o pats išėjo po tiltu laukti slibino.

Sutemus atjoja slibinas ant tilto. Kai tik ant tilto užjoko, tuoj kurtai ēmė staugti, sakalai — švilpti. Sako slibinas:

— Kurtai, nestaukit, sakalai, nešvilpkit — néra čia Domerto nei Domerto sūnaus: čionai jo né varnas kaulų neatneš!

— Mano kaulų varnas neneš,— atsiliepė Domertas,— mane atnešė mano tévo geras žirgas.

— Ar tu čia?

— Čia!

— Kaip didelis?

— Kaip žirnis.

— Kaip drūtas?

— Kaip akmuo.

— Kaip lengvas?

— Kaip plunksna.

— Ar nenori eiti su manim imtynių?

— Aš to tik ir noriu!

Sustojo ant tilto abudu. Slibinas buvo su trim galvom. Tuojau Domertas nukirto tas galvas, o jį patį, į gabalélius sukapojęs, įmetė į upę. Paėmė jo žirgą — vedasi, o iš pasenos kurtai bėga ir sakalai lekia. Atejo į pirtį, rado tarnus miegant. Norėjo jiems galvas kirsti, bet tie nubude émė prašytis, tai dovanojo.

— Dabar,— sako Domertas,— slibiną užmušiau, galit miegoti, ir aš miegosiu.

Išsimiegojo. Kitą naktį Domertas vél sako:

— Čia jūs likit ir neužmikit; aš vél einu po tiltu lauki ti slibino.

Kada jau buvo vidurnaktis, klauso — atjoja slibinas. Kai tik jis ant tilto — kurtai staugti, sakalai švilpti!

— Kurtai, nestaukit, sakalai, nešvilpkit — néra čia Domerto nei jo sūnaus: čionai jo né varnas kaulų neatneš!

Atsiliepė po tiltu Domertas:

— Ne varnas kaulus mano neš, bet mano tévo geras žirgas mane atnešé.

— Ar tu čia?

— Čia!

- Kaip didelis?
- Kaip žirnis.
- Kaip drūtas?
- Kaip akmuo.
- Kaip lengvas?
- Kaip plunksna.
- Ar neitum su manim muštynių?
- Aš to ir laukiu!

Iššoko Domertas iš po tilto, o ant tilto slibinas su šešiom galvom. Kaip griebė, nukirto visas šešias galvas, o patį slibiną sukapojo į gabalus ir įvertė į upę. Paémės parsivedė jo žirgą, kurtus ir sakalus.

Ir trečią naktį nuéjo Domertas po tiltu. Atjojo devyngalvis slibinas ant žirgo su dviem galvom ir dviem uodegom. Kurtai émė staugti, sakalai švilpti! Sako slibinas:

— Kurtai, nestaukit, sakalai, nešvilpkit — néra čia Dometo nei jo sūnaus: čionai jo né varnas kaulų neatneš!

Domertas atsiliepė:

— Varnas mano kaulų neneš, tik mano tévo geras žargas.

- Ar tu čia?
- Čia!
- Kaip didelis?
- Kaip žirnis.
- Kaip drūtas?
- Kaip akmuo.
- Kaip lengvas?
- Kaip plunksna.
- Eik šen su manim į karą.
- Aš to tik ir laukiu!

Išéjės iš po tilto, kaip émė kirsti, kaip émė kirsti — nukirto šešias galvas, jau apilso. Slibinas vél šoko ant jo, o jis pasistiprinės kaip griebė — nurentė ir paskutines galvas. Paskui, sukapoja slibiną, įvertė į upę, o tą dvigalvį žirgą, sakalus ir kurtus atsivedė pas pirtį. Paémės savo

sidabrinį kardą, apsirėžė aplink save rėži, liepė tarnams migti ir pats atsigulęs neva miega.

Neilgai trukus ateina trijų slibinų pačios.

— Dabar jie miega,— sako pirmutinio slibino pati.— Šoksiu aš pas juos ir prarysiu miegančius.

Šoko — negali peršokti per sidabro rėži. Šoko antra ir trečia — irgi neperšoko. Pirmoji sako:

— Žinot ką! Aš pasiversiu į dobilus: kai tik jie atjos, kai tik griebs žirgai ēsti — aš ir prarysiu.

O kita sako:

— Aš pasiversiu į vyno upę: kai jie atjos, kai tik ims gerti — aš juos prarysiu.

O trečia sako:

— Aš pasiversiu į obelį, kad tokių obuolių niekur nebūs. Kai jie atjos, tie obuoliai jiems labai pakvips — kai tik skins, aš juos prarysiu.

Domertas nemiega, viską girdi. Prašvitus jis sako tai senei:

— Eik tu sau — likai gyva nuo mirties. Daugiau čia neberekis gabenti žmonių slibinui praryti.

O jie išjojo į savo karalystę. Jojo jojo, prijojo dobilų lauką. Tarnai sako:

— Ana dobilai, žirgus pasiganysim.

O Domertas:

— Žiūrékit, kad nė galvų žirgai nepalenktų!

Prajojo gerai. Toliau rado upę — vanduo vynu kvepia!

Tarnai vėl sako:

— Čia labai gardus vanduo — girdysim žirgus.

O Domertas:

— Žiūrékit, kad nė galvų žirgai nepalenktų!

Ir ten gerai prajojo. Toliau rado obelį — obuoliai gražūs, o jau kad kvepia! Sako tarnai:

— Šitų obuolių skinsim.

Domertas nespéjo jų sudrausti — tarnai po vieną obuolių nusiskynė. Tuojau abu tarnus ir jų žirgus prariojo, liko tik jis vienas.

— Domertai — sutiko tokį senuką. Tas senukas sako:

— Domertai, dabar tu joji, bet dar turėsi daug vargo. Pirmiausia rasi ant kelio akmenis mušantis kaip avinus; tu jok tiesiai, tai jie trauksis. Toliau rasi du prūsukus imantis — tu nesijuok, nes kai susijuoksi, tai liksi pésčias.

Kiek pajojės, žiūri — akmenys mušasi kaip avinai. Jis jojo tiesiai, tie akmenys traukėsi iš kelio. Toliau rado tuos prūsukus imantis: mažiukas didžių kaip meta, tai net dulkės parūksta. Jis pamatės negalėjo iškentėti nesijuokęs; susijuokė — jau žiūri, kad stovi pésčias. Eina vargšas pésčias, pamatė: trys mergos uogas renka, o vieną akį tetur. Kai viena prisirenka, duoda tą akį kitai; kai toji prisirenka, duoda trečiąi, o kai visas prisirenka, tą akį pasideda ant kelmanio. Domertas prislinko ir pavogė tą jų akelę. Kada jau viena suvalgė uogas, sako kitai:

— Kur déjai akelę?

— Ant kelmanio padėjau.

Graibo — néra.

— Mačiau,— sako,— kad Domertas éjo, tai jis pavogé mūsų akelę.

Mergos émė prašyti:

— Atiduok, Domertuk, akelę! Mes tau ką pasakysim: eidamas tu sutiksi važiuojant smalininką, tai nuo jo nusipirk tą mažiuką arklį — kiek prašys, tiek duok.

Atidavė Domertas joms tą akelę. Eina toliau — sutiko smalininką; nupirko nuo jo arkliapalaikį, užmokėjo šimtą raudonujų. Joja ant tos lupenos — kuo tolyn, tuo geryn pradėjo eiti, galop pavirto puikiausiu žirgu.

Prijojo Domertas tokį dvarą. Tas dvaras buvo prakeiktas ir aukštu mūru aptvertas, o ten gyveno slibinai. Sako jie:

— Domertai, perjok šitą tvorą, tai būsi mūsų žentas.

Tas kaip leido savo žirgą — skriste perskrido per
tvorą!

— Dabar tu būsi mano žentas,— sako slibino pati.

— Aš žentu nenoriu būti! Tiktai atiduokit man žirgą
su dviem galvom ir dviem uodegom.

Noromis nenoromis atidavė jam tą žirgą. Joja Domer-
tas tolyn. Tik žiūri — atsiveja juoda kiaulė, iš jos ger-
kės liepsna eina. Dabar jau jam galas! Prijoko kalvį ir
prašo:

— Kalvi, gelbék mane!

Kalvis tuojuj ji kalvėje uždarė. Atbėgo ta kiaulė, sako:

— Kalvi, išduok man Domertą!

O Domertas kalviui:

— Tu sakyk: „Kaip aš tau ji išduosiu,— rasi, po ga-
balą?”

Kalvis sako kiaulei:

— Aš čia išgręšiu per sieną skyle ir tau po gabalą Do-
mertą paduosiu.

Kol gręžė per sieną skyle, ugnyje įkaitino geležgalį.

— Na,— sako,— laikyk!

Ir duoda neva Domerto ranką. Bet vietoj rankos metė
kiaulei į gerklę karštą geležį ir sako:

— Tvirtas vyras — tvirta ranka!

Paskui metė neva kitą ranką — vėl gabalą karštos ge-
ležies, po to vėl taip — kojas, o galiausiai sako:

— Dabar įkišk liežuvį, tai aš tau paduosiu, kaip ant
kokios ližės, visą kūnā.

Kiaulė įkišo liežuvį, o kalvis capt įkaitintom replém už
liežuvio ir laiko. Domertas iššoko iš kalvės su savo kardu,
tą kiaulę — kapot! Kiaulė tuoji išspiaudė Domerto tarnus
ir žirgus, kurtus ir sakalus. Paskui jis ją į gabalus suka-
pojo ir parkeliavo su dvigalviu žirgu į savo tévo kara-
lystę.

O kokia ten buvo linksmybė, kokios puotos, kad net ir
aš ten pribuvau!

BALTAS VILKAS

BUVО KARALIUS IR TURЁJO TRIS DUKTERIS: VIE-
NA GRAŽI, KITA GRAŽESNЁ, O JAUNIAUSIA —
GRAŽIAUSIA.

TЁVAS NORЁJO І VILNIU VAŽIUOTI TARNAITЁS —
apsižiūrēti, kiauléms apserti, apsišluoti. Jauniausioji duk-
té sako:

— Tévai, nereikia man tų tarnaičių: aš pati apsižiūré-
siu. Kai važiuosi į Vilniu, parvežk man gyvų gélių
puokštę.

Išvažiavo karalius į Vilniu. Vienai nupirko šilko suk-
nią, antrai nupirko skepetą brangią, o jauniausiajai duk-
teriai gyvų gélių visame mieste niekur nerado.

Važiuoja namo per girią. Tik žiūri — šalia kelio tupi
baltas vilkas, ant jo galvos — gyvų gélių puokštę. Kara-
lius sako vežéjui:

— Lipk iš karietos, paimk tas géles ir atnešk.

Bet vilkas prašneko:

— Galingas karaliau, ne taip pigu gauti gyvų gélių
puokštę.

Karalius klausia:

— Ko tu nori? Aš tave pinigais apipilsiu.

— Nereikia man tavo pinigu, tik prižadék atiduoti, ką
pirmiausia sutiks.

Karalius pagalvojo: „Namai dar toli, sutiksime gal kokį
žvérį ar paukštį.“ Émė ir prižadéjo vilkui atiduoti, ką pir-
miausia sutiks, o už tai gavo gyvų gélių puokštę.

Bet nieko daugiau kelionėje karalius nesutiko. O kai parvažiavo į savo dvarą, pirmoji išbėgo jo pasitikti jau niausioji duktė ir pamatė, kad tévas labai nusiminęs.

— Ko toks liūdnas, téveli? — paklausė karalaitė.

— Kaip aš nebūsiu liūdnas,— atsakė karalius,— kad pažadėjau tave baltam vilkui: ateis trečią dieną į dvarą, tau reikės su juo eiti.

Trečią dieną atėjo vilkas į dvarą, sušvilpė:

— Atiduokit man, ką žadėjot!

Karalius sumané gudrumu vilką apgauti. Aptaisė kambarinę kaip karalaitę ir nuvedė vilkui. Tas sako:

— Sėsk ant manęs, nunešiu į savo dvarą.

Mergaitė atsisėdo jam ant nugaros, ir vilkas nulékė į girią. Pribėgo tą vietą, kur tupėjo su gélių puokšte ant galvos, ir sako:

— Sėskim pailsėti.

Susėdo pailsėti. Vilkas klausia:

— Ką tavo tévas veiktu, jei šitą girią valdytų?

— Mano tévas neturtingas,— atsakė mergaitė,— jis medžius kirstų ir statines darytų, jas parduoṭų ir vis duonos kąsnį turėtų.

Vilkas sako:

— Tai ne toji. Sėsk ant manęs, nešiu į tą dvarą, iš kur tave paémiau.

Parnešė ją, vėl sušvilpė:

— Atiduokit man tikrają, o kad neduošit, išgriausiu višą dvarą.

Verkia tévas motina:

— Eik, vaikeli, kad jau esi pažadėta baltam vilkui.

Užsisodino vilkas karalaitę ant nugaros ir nunešė į tą pačią vietą, kur su ana sédėjo. Ir vėl klausia:

— Ką tavo tévas veiktu, jei šitą girią valdytų?

— Mano tévas medžius kirstų ir naujus dvarus statytų, tai kad dabar turtingas, paskui dar turtingesnis būtų.

Vilkas sako:

— Tai toji pati. Sėsk ant manęs, nešiu į savo dvarą.

Nunešė per girias, per raistus į savo dvarą: rūmai dai-liai išstatyti, kiemai akmenimis išgristi. Karalaitė sako:

— Gražus dvaras, tik man bus ilgu be tévo ir motulés.

— Pagyvenk čia metus,— sako vilkas,— tada eisim ta-vo tévų aplankyt.

Karalaitė viena gyvena tame dvare. Po metų pareina baltas vilkas ir sako:

— Šiandien tavo vyriausioji sesuo išteka. Renkis į vestuves, aš tave nunešiu. Bet kai ateisiu tavęs paimti, tu nieko neklausyk, nei tévo, nei motinos. Vos tik sušvilpsiu, viską mesk ir eik pas mane, kitaip nerasi kelio pareiti per girias.

Nunešė ją į vestuves ir paliko. Tévai labai apsidžiaugė ir niekur nebenorėjo jos leisti. Bet kai atėjo vakaras ir už langų vilkas sušvilpė, karalaitė viską metė ir išbėgo iš puotos. Vilkas užsisodino ją ant nugaros ir parnešė į savo dvarą.

Prabėgo dar metai. Atėjo vėl vilkas ir sako:

— Renkis į vestuves: šiandien tavo vidurinė sesuo iš-teka. Dabar abudu eisim pas tavo tévus ir tenai nak-vosime.

Kai baigėsi vestuvių puota, senoji karalienė nuvedė savo dukterį ir baltąjį vilką į kambarėlį ir liepė gulti. Vos tik karalienė išėjo, vilkas nusimetė savo kailį ir pavirto dailiu jaunikaičiu.

Bet senoji karalienė, už durų patykojusi, irgi matė, kaip vilkas pavirto jaunikaičiu. Tuoj ji sušaukė mergas, liepė užkurti virtuvėje krosnį ir įmesti į ugnį vilko kailį. Vos tik kailis émė spriegtis, jaunikaitis pašoko iš lovos, vėl pavirto baltu vilku ir kaip véjas išūžė pro duris.

Apsiverkė nuliūdusi karalaitė ir išėjo ieškoti savo jaunikaičio. Ėjo per girias, per tankumynus — niekur neatse-kė nei kelio, nei takelio. Taip vaikščiojo pusę méniesio,

kol priéjo trobelę vidury girios. Ieina į vidų, žiūri — vėjas sėdi ir skaito. Klausia jį:

— Vėjeli pūtėjėli, ar nematei balto vilko?

— Pūčiau dieną, pūčiau naktį, bet niekur balto vilko nemačiau,— atsakė vėjas ir davė jai tokią kurpaitę.— Su šita kurpaite galési žengti po šimtą mylių.

Nužengė karalaitė pas žvaigždę ir klausia:

— Žvaigždele spinduolėle, ar nematei balto vilko?

— Spindėjau visą naktį, bet nemačiau.

Davė jai žvaigždė tokią kurpaitę, kad galėjo žengti po du šimtus mylių. Nužengė pas ménulį ir klausia:

— Méneselis žiburėli, ar nematei balto vilko?

— Žibėjau visą naktį, bet nemačiau.

Ir ménulis davė jai tokią kurpaitę, kad galėjo žengti po keturis šimtus mylių. Nužengė pas saulę ir klausia:

— Saulele šviesele, ar nematei balto vilko?

— Mačiau, bet tavo baltas vilkas kitą rengiasi vesti,— atsakė saulė.— Jis gyvena stiklo kalne, dieną baltu vilku laksto, o naktį jaunikaičiu atvirsta. Kai tu nužengsi palei tą kalną, rasi kalvę. Iėjus paprašyk apkaustytį rankas ir kojas ir nukalti keturių sieksnių grandinę. Tik tada užlipsi ant to kalno ir rasi vilko dvarą.

Davė jai saulę tokią kurpaitetę: kad ji žengė — penkis šimtus mylių nužengė. Davė tokį ratelį: kad ji samanas verpė — šilko siūlai vijosi. Davė tokį peilį: kad ji medį drožė — aukso skiedrelės krito.

Ir išejo karalaitė balto vilko ieškoti. Nužengė už devynių girių, už devynių upių, rado stiklo kalną, o prie to kalno stovi kalvė. Apkaustė kalvis jai rankas ir kojas, nukalė keturių sieksnių grandinę, ir užlipo karalaitė ant stiklo kalno. Tenai rado puikius rūmus ir ipsisprāsė, kad ją priimtų lovą kloti ir ruoštis.

Viską apsiruošus, atsisėda karalaitė ir verpia saulės dovanotu rateliu. Bet savo veido nerodo, apsigobus galvą skara, kad jos nepažintų.

Pamatė balto vilko antroji mergelė, kad ji šilko siūlus verpia, ir prašo:

— Bobut, atiduok man šitą ratelį.

— Jei leisi po jaunikio lova šiąnakt pergulėti, tai atiduosiu.

— Leisiu.

Bet vakare ji davė jaunikiui gerti stiprių gérimu, ir tas atsigulęs tuoj užmigo. Tada nuvedė bobutę į jo kambarį ir leido po lova pergulėti.

O toji, vos atsigulus, pradėjo viską pasakoti: kaip jos buvusios trys seserys, ji jauniausia ir gražiausia; kaip tėvas ją pažadėjęs baltam vilkui; kaip ji éjusi į seserų vestuves — vienose buvusi viena, antrose buvę abudu; kaip motina liepusi mergoms jo kailį sudeginti, o jis su vėju išūžęs pro duris; kaip dabar ji verkdama éjusi ieškoti, klausinéjusi véją, žvaigždę, ménulį ir saulę; kaip saulė jai pasakiusi, kad matė baltą vilką, bet tas jau kitą rengiasi vesti; kaip kalvis sukaustęs jai rankas ir kojas, nukalęs keturių sieksnių grandinę, ir ji užlipusi ant stiklo kalno; kaip atidavusi antrajai mergelei saulés dovanotą ratelį, o ji leidusi vieną naktį pergulėti po jaunikio lova.

Bet jaunikaitis kietai miegojo ir nieko negirdėjo. Tik sargybiniai, budėję prie durų kiaurą naktį, girdėjo bobutę kalbant ir rytą pasakė savo ponui:

— Ką ten toji bobutė šiąnakt po jūsų lova tiek daug šnekėjo...

Parūpo ir jaunikaičiui tai sužinoti, jis žadėjo kitą naktį nemigti ir pasiklausyti.

O karalaitė apsiruošė, paklojo lovas ir atsisėdusi drožinėja pagalélius saulés dovanotu peiliu. Ji drožia — aukso skiedrelės krinta.

Pamatė antroji mergelė ir prašo:

— Bobut, atiduok man šitą peilį.

— Jei leisi dar vieną naktį po jaunikio lova pergulėti, tai atiduosiu.

— Leisiu.

Vakare ji vėl davė jaunikiui stiprių gérimų, bet tas juos išpylė ir atsigulė negéręs.

Naktį karalaité, po lova gulėdama, vėl émė pasakoti, kaip ji baltam vilkui buvo pažadėta ir kaip per didelį vargą jį surado, bet tas kitą vesti rengiasi.

Jaunikaitis viską girdėjo ir suprato, kad pirmutinė jo mergelė atsirado. Rytojaus dieną jis sukvieta daug svečių ir pasakė:

— Pikta ragana buvo mane užkeikusi. Aš tol turėjau baltu vilku lakstyti, kol mergelė mane taip pamils, jog dėl manės jokio vargo nepabijos. Vai, ačiū tau, karalaite, kad mane iš piktų burtų išvadavai.

Tuoj buvo iškeltos šaunios vestuvės. Svečiai devynias dienas ūžė ir šoko, net stiklo kalnas dundėjo.

DEVYNIABROLĖ

GYVENO SENIAU TARP MIŠKŲ DEVYNI BROLIAI
GIR VIENA SESUO. PO KIEK LAIKO SESUO IŠTEKĖ-
JO TOLI UŽ VYRO, TENAI PAGYVENUS, LABAI PA-
SIILGO SAVO BROLIŲ IR SUMANĘ VIENĄ **KARTĄ**
važiuoti pas juos kieminėti. Prisikepė bandelių, visiems de-
vyniems broliams po vieną. Paskui įsidėjo verpstę ir de-
vynis kuodelius linų, ketindama viešnagėje suverpti ir su-
austi kiekvienam broliui po marškinius.

Viską susitaisius, sėdo ir išvažiavo. Bevažiuodama per
didelę girią, sutiko devyngalvių velnia. Tas jai sako:

— Devyniabrol, devyniabrol, aš tave piausiu!

Nusigando moteriškė ir, nebežinodama, kas daryti, pra-
dėjo mėtyti jam bandeles, kurias vežės broliams dovanų.
Bet kas devyngalviui tos bandelės! Kiekviena galva prari-
jo po bandelę ir vėl sako:

— Devyniabrol, devyniabrol, aš tave piausiu!

Nebeturi moteriškė daugiau ką mėtyti, tai numetė verps-
tę ir kuodelius. Devyngalvis ir tuos sudorojo ir vėl gieda:

— Devyniabrol, devyniabrol, aš tave piausiu!

Mato devynių brolių sesuo, kad devyngalvis jau ir ark-
lij baigia ryti, jau prie ratų gretinasi. Nebesumodama, kas
daryti, šoko iš ratų ir įlipo į ažuolą. O devyngalvis prari-
jo ir ratus, bet jos aukštai negali pasiekti, tai émė graužti
ažuolą. Sėdi moteriškė ažuole nei gyva, nei mirusi. Tik
štai pamatė gegužę skrendant ir pradėjo ją prašyti, kad

duotų žinią jos devyniems broliams. Nuskrido gegužė vyresniojo brolio palangėn ir ēmė kukuoti:

Devyni broliai — kukū!
Jūsų seselė — kukū!
Pati dešimta — kukū!
Ažuole sėdi — kukū!
Devyniagalvis — kukū!
Ažuolą graužia — kukū!

Užgirdo vyresnysis brolis ir tarė:

— Vykit šalin gegužę! Ko čia ji, palangėn atskridus, ausis kurtina.

Priskrido gegužė prie antrojo brolio palangės ir taip pat užkukavo, bet ir tas liepė nuvaikyti. Paskui ji skrido prie trečiojo, prie ketvirtos, prie visų brolių iš eilės, bet visi ją nuvaikė. Tada nuskrido gegužė į girią ir pasakė devynių brolių seseriai, kad visi broliai ją nuvaikė. Sesuo nusimovė nuo piršto savo žiedą, padavė gegužei ir liepė nunešus atiduoti jaunéliui broliui ir pasakyti, kad devyngalvis jau pusę ažuolo nugraužė. Nuskrido gegužė jaunio brolio palangėn ir užkukavo. Kai priėjo jaunis brolis gegužės vaikyti, tada gegužė tilin-n-n-n! ir įmetė žiedą į stiklinę, padėtą ant lango. Pasisiūrėjo brolis ir pažino, kad tai sesers žiedas. Tuoj klausia gegužę, iš kur ji gavusi. Gegužė atsakydama užkukavo:

Devyni broliai — kukū!
Jūsų seselė — kukū!
Pati dešimta — kukū!
Ažuole sėdi — kukū!
Devyniagalvis — kukū!
Ažuolą graužia — kukū!
Baigia jau graužti — kukū!
Lakinkit kurtelius — kukū!
Galąskit šobleles — kukū!
Vaduokit sesele — kukū!

Pasakė tada jaunis brolis kitiems, ir sušoko visi broliai galąsti šobles ir lakinti kurtus. Paskui sėdo visi ant arklių ir leidosi šuoliais į girią. O devyngalvis jau baigia graužti ažuolą. Begrauždamas girdi, kad kas atitrenkia per girią. Paklausė paklausė ir sako:

— Devyniabrol, devyniabrol! Ar tik ne tavo broliai su kurtais atmedžioja?

Sulig tuo žodžiu gegužė atsakė:

Kukū! Tai ne jos broliai! Kukū!

Kukū! Tai girių ūžia! Kukū!

Kukū! Tai medžiai griūva! Kukū!

Aprimęs devyngalvis vėl émė graužti. Visiškai jau baigia pagraužti ažuolą, jau tas į žemę pradeda linkti, o devynių brolių sesuo, nei gyva, nei mirusi, išikabinus į ažuolo viršūnę...

Tik tuo laiku suūžė, sutraškėjo krūmai — iššoko iš tankumynės devynių brolių kurtai ir visi drauge puolė devyngalvį. Vienkart prišoko visi devyni broliai ir nukapojo jam galvas. Paskui iškélė iš ažuolo seserį ir laimingai parkeliavo namo.

RUDUOLELIS

GYVENO SENUKAS IR SENUTĖ. JIE TURĖJO SŪNELĮ IR DUKRELĘ. ĖMĖ SENUTĒ IR NUMIRĖ. TADA SENELIS VEDĖ KITĄ PAČIAJĄ IR PAEMĘ LAUMĘ RAGANĄ. PAMOTĖ LABAI NEKENTĖ SAVO POSŪNIO IR podukros ir vis graužė senuką, kad tas savo sūnų papiautų, išvirtų ir jai paduotų.

Tévas nuvedė sūnų į mišką ir paliko, o pačiai nušovės parnešę kiškį. Laumė valgo kiškieną, o kaulus meta pro langą. Atskrido juodvarnis ir krankia:

Krun! Krun! Čia ne sūnaus mësa!
Krun! Krun! Čia pilko kiškelio mësa!

Laumė, tai išgirdusi, suprato, kad vyras ją apgavo. Kiškelio mésą tuoj numetė ir šoko ant senuko bartis, kodél sūnaus jai nepapiovė. Nebér seneliui ką daryti. Nuéjo vél į mišką, papiovė savo sūnų, parnešé namo ir atidavé laumei raganai.

Laumė linksma pasidėjo tą sūnų ant stalo, valgo ir kaulus meta pro langą. Atskrido juodvarnis, nusileido ant lange ir krankia:

Krun! Krun! Čia tai sūnaus mësa!
Krun! Krun! Čia ne pilko kiškelio mësa!

Surijo laumė visą posūnį, o kaulus laukan išmetė. Išéjo sesuo, surinko brolio kaulelius, nunešé už klojimo ir padéjo į ruduolėlio gūžtą. Atskrido pavasarį ruduolėlis ir išperéjo iš tų kaulelių labai gražų berniuką. Tas berniukas,

iš gūžtos išlipės, nuėjo į mišką, įlipo eglén ir sėdi sau.
Besédédamas pamatė atvažiuojant gelumbių pirkli ir už-
dainavo:

Mane tévelis papiové, papiové,
Laumé ragana surijo, surijo
Ir kaulelius išmeté, išmeté.
Sesutélė surinko, surinko,
Balton skarelén surišo, surišo,
Ruduolélio gūžton padéjo, padéjo.
Ruduolélis išperéjo, išperéjo.

Pirklys klausés klausés tos dainelés ir, pasigailėjės berniuko, išmeté jam iš savo vežimo visokių gelumbių. Pirkliui nuvažiavus, berniukas susiémé gelumbes ir vėl įlipo į eglę. Žiūri — atvažiuoja žmogus su vežimu girnų. Berniukas tuoj vėl uždainavo:

Mane tévelis papiové, papiové,
Laumé ragana surijo, surijo
Ir kaulelius išmeté, išmeté.
Sesutélė surinko, surinko,
Balton skarelén surišo, surišo,
Ruduolélio gūžton padéjo, padéjo.
Ruduolélis išperéjo, išperéjo.

Žmogus klausés klausés, ir pagailo jam berniuko. Neturédamas daugiau ką duoti, išmeté iš vežimo girnapusę ir nuvažiavo sau. Berniukas išlipo iš eglés, pasiémé gelumbes, tą girnapusę ir nuėjo į savo tévo namus. Užlipo ant gryčios stogo ir, pradéjus aušti, uždainavo:

Mane tévelis papiové, papiové,
Laumé ragana surijo, surijo
Ir kaulelius išmeté, išmeté.
Sesutélė surinko, surinko,
Balton skarelén surišo, surišo,
Ruduolélio gūžton padéjo, padéjo.
Ruduolélis išperéjo, išperéjo.

Išgirdo laumė dainuojant ir siunčia savo podukrą:

— Eik, nustumk nuo gryčios — kas ten toks gieda!

Mergaitė išėjo ir pažino savo broli. Berniukas irgi pažino seserį, numetė jai gelumbes ir vėl dainuoja savo dainelę:

Mane tévelis papiové, papiové,
Laumé ragana surijo, surijo
Ir kaulelius išmeté, išmeté.
Sesutélė surinko, surinko,
Balton skarelén surišo, surišo,
Ruduolélio gūžton padéjo, padéjo.
Ruduolélis išperéjo, išperéjo.

Laumé, išgirdus vėl dainuojant, labai užpyko, pagriebé žarsteklį ir bėga dainininko užmušti, bet vos tiktai iškišo galvą iš priemenės, berniukas paleido nuo stogo girnapusę ir užmušė laumę raganą.

Tada berniukas nulipo, ir toliau gyveno visi gražiai ir laimingai.

MERGAITĖ IŠ JŪROS

VIENAS TĒVAS TURĖJO DU SŪNUS. KAI TĒVAS NUMIRĖ, VAIKAI LIKO PRIE SVETIMŲ ŽMONIŲ IR VARGE AUGO.

KARTĄ ŠEIMININKĘ VIENĄ TŪ VAIKŲ PASIUNTĘ į lauką nešti pusryčius. Vaikas buvo dar visai nedidžiukas, eina su puodais, negali jų panešti. Kiek laiko vargės, pastatė puodus ant kelio, o pats nuėjo, kur akys veda.

Ėjo éjo, jau ir valgyti išalko, ir kojas pavargo. Atnisėdo pakelėj atsikvępti, žiūri — kažin kokia duobiukė, gal piemenų bežaidžiant iškasta. Toje duobiukėje skruzdėlė, nusitvérusi kažkokį šapiuką, vis lipa į viršų; lipa lipa ir vél atgal įkrinta. Vaikas paémė ant lazdos galo ir iškélė skruzdėlę iš duobiukės. Kai iškélė, ta skruzdėlė jam sako:

— Dabar imk tą šapiuką ir paslėpk, o kai tau bus kokia bėda, tai įsmeik šapiuką į žemę, ir aš ateisiu tau į pagalbą.

Vaikas pasiémė šapiuką, paslėpė ir pagalvojo pats sau vienas: „Menka man iš jos pagalbininkė.“

Ir vél jis eina tolyn. Priéjo nedidelį upelį, atnisėdo ant kranto, kojas į vandenį įleido ir ilsis. Žiūri jis į vandenį, kad atplaukia žuvis; kaip griebé su rankomis ir sugavota žuvį. Labai apsidžiaugės, sako pats sau:

— Kursiu ugnį, išsikepsiu ir pavalgysiu.

O ta žuvis jam sako:

— Nekepk tu manęs, verčiau pasiimk tris mano žvynus, o kai tau bus kokia nelaimė, pamerk tuos žvynus į upę ar į jūrą, ir aš ateisiu tau į pagalbą.

Vaikas paklausė, nekepė tos žuvies, tik pasiémė tris žvynus ir paslėpė.

Eina jis dabar toliau, beeidamas pamatė labai puikų dvarą. Atėjės vaikštinėja po tą dvarą, ar negaus kur valgyti. Užmatė ji dvaro užvaizdas, paklausė, kas jis toks ir iš kur. Vaikas pasisakė neturės nei tėvų, nei namų ir nežinąs, kur einąs. Tada užvaizdas pasikalbėjo su savo ponu ir paliko tą vaiką dvare tarnauti.

Jau išbuvo vaikas tame dvare metus ar dvejus. Ponas, matydamas ji ištikimai tarnaujant, paémė arčiau save, į rūmus už liokajų. O tas ponas buvo dar nevedės ir labai plačiai važinėjo po pasaulį, ieškodamas sau mergaitės, bet niekaip negalėjo rasti, nes jam visos buvo negražios. Vieną kartą jis su savo liokajum nuéjo į jūrą maudytis ir pamatė vandenų mergaitę. Ji ponaičiui labai patiko, sakėsi niekur kitur tokios gražios nematęs.

— Kaip nori daryk,— paliepė ponaitis savo liokajui,— aš viskam duosi pinigų, tik būtinai sugauk man iš jūros tą mergaitę.

Jūroje netoli krašto buvo sala, tai liokajus sugalvojo, kad toj saloj reikia pastatyti gražius namukus, visą vidų dailiai išpuošti, ant stalo pridėti gardžių gėrimų, o kai viskas bus padaryta, vienam žmogui reikia ten pasislėpti; ta mergaitė, pamačiusi namukus ir įsiveizdėjusi, kad ten negyvas daiktas, ateis artyn pažiūréti, o atėjusi turės įeiti ir į vidų; radusi viduj dar gražiau papuošta, ji užsižais, tuokart reikia pašokus duris uždaryti ir ją sugauti.

Toks sumanymas ponaičiui labai patiko. Kaip liokajus sakė, taip viską liepė padaryti, paskui nusiuuntė liokajų ten saugoti, tą vandenų mergaitę sugauti ir jam parvezti.

Nuéjo vaikinas saugoti, laukia vieną dieną ir kitą — ateina iš jūros mergaitė pažiūréti. Kai tik į vidų įėjo, greit jis duris uždarė, sugavo ją, tuoju į laivą ir veža ant kranto.

Ta mergaitė turėjo ant rankos žiedą, tai paémė tą žie-

dą, perkando, vieną pusę įmetė į vandenį, o antrają sau pasilikio. Kai parvežė ją ponaičiui, tas žiūri, kad ji labai graži, tik nemoka šnekėti. Metus ar dvejus ją mokė ir tiek išmokė, kad jau viską galėjo susikalbėti. Dabar ponaitis jau ves tą mergaitę, o toji vis nenori už jo eiti ir pyksta ant liokajaus, kam ją sugavo. Ji taip sako tam savo sužadėtiniui:

— Paimk aguonų pūrą, pasék daržę ir užakék, o tas liokajus, kad toksai gudrus, tegul išrenka, tada aš tekésiu už tavęs.

Ponaitis tuoju taip ir padaré: paséjo aguonas, o liokajui liepė išrinkti. Ką dabar turi daryti tas vargo vaikelis? Pasiémé maišą, nuéjo į daržą, pasidairė — nei tu aguonų matyti nei vienos, nei nieko, ką ten išrinksi! Atsisėdo ir verkia, pats sau kalbédamas:

— Kas čia jas išrinks, nebent tik vienos skruzdélėlės galėtų išrinkti!

Taip sau pagalvojės, atsiminé, kad prieš kelerius metus skruzdélė jam tokį šapiuką davė. Suiškojo tą šapiuką ir įsmeigė į žemę. Kai tik įsmeigė, tuoj atsirado skruzdélė ir sako:

— Ar aš nesakiau, kad šauksies mano pagalbos?

Ta skruzdélė pasivadino daugiau skruzdelių, visos émė rinkti aguonas, per kelias valandas surinko, ir liokajus jas parnešé savo ponaičiui. Ponaitis suseikėjo, visą pūrą rado ir nunešęs parodė vandenu mergaitei, kad viskas jau padaryta, kad dabar ji turi tekéti. Bet mergaitė pasaké, kad liokajus dar turis parnešti tą pusę žiedo, kur ji jūroje paskandinusi. Ponaitis tuož pasiunté liokajų, kad žiedą atrastų ir parneštų, o jei neparnešias, tai būsiąs labai nubaustas.

Vaikinas ką veiks? Eina prie jūros, nuéjės dairosi — ką ten padarys, kaip įbris? Verkia atsisédęs ir sako pats sau:

— Čia niekas kitas neras, kaip tik žuvelės!

Taip pasakės, atsiminė, kad žuvis jam davė tris žvynus ir žadėjo pagelbęti. Susirado tuos žvynus ir pamerkė į vandenį. Kai tik pamerkė, tuoju žuvis atplaukė ir sako:

— Ar aš nesakiau, kad galésiu tau kada pagelbęti?

Ta žuvis pasivadino daugiau žuvų, ir visos nuplaukė ieškoti žiedo. Neilgai trukus atnešė jam tą žiedą, o vaikinas su džiaugsmu parnešė jį namo ir atidavė ponaičiui. Dabar ponaitis vėl prašo vandenų mergaitę, kad tekėtų už jo. O ji sako:

— Padaryk kokį indą uždaromą, tokio didumo, kad galėtų žmogus išsitekti, paskui pašildyk pieno, pripilk ir išsimaudyk, tuokart aš eisiu už tavęs.

Ponaitis liepė viską padaryti kuo greičiau. Kai tik jis įlindo proustis, mergaitė pribėgo, uždarė indą ir tą savo jaunikį nutroškino. Tada sako liokajui:

— Dabar būsime abudu laisvi, nes jis mus abu vargino. Tu man leisk grįžti atgal į jūrą, o pats eik sau į pasaulį.

Vaikinas palydėjo mergaitę lig jūros, pats sugrižo į dvarą ir sako sau:

— Kam aš pėčias eisiu? Pasikinkysiū kokią kumeliukę ir važiuotas į pasaulį išvažiuosiu.

Pasiėmė jis vaško kumeliukę, pasikinkė į molinių brikiukų, apsivalkstė popieriniais drabužiais, kojas apsiavė stikliniais batais, nusitvėrė kirmelių botagą ir išvažiavo. Kai tik išvažiavo, sutiko gaidij; norėjo sukirsti su botagu, gaidys pagavo ir sulesė tą botagą. Bevažiuojant pradėjo lyti; émė ir sugriuvo molinis briukiukas, sutijo popieriniai švarkai. Kur jis dabar dėsis? Užsisėdo raitas ir joja. Pasidarė jam šalta, pamatė pamiškėj ugnyukę, nujojo pasišildyti; kaip lipo nuo kumeliukės, sudužo stiklo batai. Prisirišo kumeliukę netoli ugnies prie medžio, apšilo vaško kumeliukę ir sutirpo. Paliko pats vienas ir dar nuogas. Tuokart éjo prie žmonių, gavo drabužius ir triūsė plušėjo, kaip ir visi varguoliai žmogeliai.

STEBUKLINGAS AKMENIUKAS

TARNAVO BERNAS PAS PONAĮ, ĖMĖ ALGOS MĒTAMS PO TRIS SKATIKUS. TREJUS METUS PATARNAVĘS, UŽDIRBO DEVYNIS SKATIKUS, PASIĒMĖ TUOS PINIGUS IR IŠÉJO. EINA KELIU, ŽIŪRI — PIEMENYS muša šuniuką.

- Vaikučiai, kam jį mušate? Parduokit man.
- Gali ir dykai imti. Mums šeimininkas liepė jį užmušti.

Bet beras davė piemenims tris skatikus ir išpirko šuniuką nuo mirties. Pasiémės jį, éjo toliau ir rado piemenis mušant katiną. Pagailo jam gyvulélio:

- Vaikučiai, kam tą katinuką mušate? Parduokit man.
- Gali ir dykai imti. Mums šeimininkas liepė jį užmušti.

Beras vis tiek davė už jį tris skatikus. Pasiémės katinuką, éjo toliau, rado piemenis mušant gyvatę. Klausia:

- Kam, vaikučiai, ją mušate? Parduokit man.
- O kam tą biaurybę pirksi? Jei nori, gali dykai imti.

Beras ir už gyvatę sumokéjo tris skatikus. Nešasi ją su savim, bet gyvaté jo nekanda, ramiai guli ant rankų.

Paéjus kelio galą, gyvaté prašneko:

- Mesk mane per kairį petį, o per dešinį pasižiūrėk.

Meté beras gyvatę per kairį petį, o per dešinį pasižiūréjo — graži mergelė bestovinti. Ta mergelė jam sako:

- Eikim dabar pas mano tévą, ir prašyk jį tokio akmeniuko, su juo galési gerai gyventi. Kai tą akmeniuką įsi-

dési į burną ir švilptelési, tai ko tik panorési, viskas taip ir bus.

Nuéjo bernas pas tos mergelés tévą ir prašo užmokesčio už dukters išgelbėjimą. Bet nieko daugiau neima, tik vis prašo to akmeniuko. Akmeniuką jam ir davé.

Paréjės namo, bernas rado savo motiną dar gyvą, o jo motina gyveno netoli karaliaus dvaro. Po kelių dienų jis susigalvojo ir nusiunté motiną pas karalių, kad leistų už jo dukterį.

Karalius davé jai kelis skatikus ir pasaké:

— Kvaila boba — pati nežino, ką šnekanti. Jei tavo sūnus nori vesti mano dukterį, tegu per vieną naktį nutiesia platų kelią nuo savo namų iki mano dvaro, ir kad tas keliais būtų apsodintas medžiais, o tuose medžiuose augtų obuoliai. Rytoj aš tuo keliu nueisiu pas jį pietų, tada susitarsime dėl vestuvii.

Motina paréjusi viskā apsakė sūnui. Tas įsidéjo akmeniuką į burną ir švilpteléjo — tuoj nusitiesé plačiausias keliais, iš šonų medžiai žaliuoja, juose prinokę obuoliai kvepia. O vietoj prastos pirkelés stovi dailūs rūmai, gražesni nei karaliaus.

Rytą žiūri karalius ir atsistebéti negali: viskas padaryta taip, kaip jis liepė. Nuéjo tuo keliu pas berną pietų, šis gražiai jį priémė, už stalo pasodino, gardžiai valgais pavaišino. Bet karalius galvojo, kad jam kokių monų į akis įleido, ir nedavé bernui savo dukters.

Kitą dieną bernas vėl sako motinai:

— Eik dar sykį pas karalių, tegu duoda man savo dukterį.

Motina nuéjo, bet karalius jai taip pasaké:

— Tegu tavo sūnus stoja rytoj su manim į karą. Jei įveiks mane, tai atiduosiu dukterį.

Rytmeti atsikélęs, bernas įsidéjo akmeniuką į burną ir pagalvojo, kad jam būtų kariuomenés kiek reikiant. Kai tiktais švilpteléjo, tuojo stojo didžiausi pulkai kareivii. Su

tais kareiviais bernas išžygiavo prieš karalių ir lengvai ji nugalėjo.

Nebéra dabar karaliui ką daryti — reikia atiduoti bernui dukterį.

Po vestuvių parsivedė bernas karalaitej į savo namus ir gyvena. Kai ateina laikas valgyti, įsideda akmeniuką į burną, sušvilpia — ir visko atsiranda, ko tik širdis geidžia.

Bet karalaitei nepatiko prastas bernas, ir ji vis galvojo, kaip galėtų juo atsikratyti. Nužiūrėjusi, kad jis turi tokį stebuklingą akmeniuką, slapta ji paémé ir nunešé savo tėvui. Karalius, išbandęs akmeniuko galią, vėl šaukė berną į karą.

Dabar bernas nebegaléjo karaliui pasipriešinti, buvo sugautas ir užmūrytas tokiam mūre, kad badu numirtų.

Tame mūre buvo mažas langelis, pro jį galėdavo įliisti katinas ir šuniukas. Jie vis atbègdavo pas savo šeimininką ir atnešdavo valgyti. Taip katinas ir šuniukas ji maitino mažne trejus metus. O jo pati ištakėjo už kito karaliaus.

Tada katinas ir šuniukas prinešé bernui duonos, lašinių ir kitokių valgymų, o patys išéjo už marių į kitą karalystę, kur neištikimoji karalaite buvo nutekėjusi.

To karaliaus dvare buvo privisę labai daug žiurkių. Kai émė katinas ir šuniukas piauti žiurkes, jos visos suéjo draugén ir susitarusios apskundé tuos pléšikus žiurkių karaliui. Žiurkių karalius émė šaukti:

— Kam jūs mus taip piaunate?

Katinas atsaké:

— Kad mums nepavogsit iš karaliaus tokio akmeniuko, tai jus visas išpiausim.

Žiurkių karalius sušauké visas žiurkes ir klausia:

— Ar jūs žinote tokį daiktą?

Viena sena žiurkė atsaké:

— Aš žinau, kur tas akmeniukas: skrynioj yra skrynelé, toj skryneléj dar mažesnė skrynelé, ir jos visos užrakinotos.

Tada žiurkių karalius sako:

— Eik ir atnešk tą akmeniuką.

Žiurkė pradėjo gintis:

— Aš jau sena, nebegalėsiu pragraužti skrynelių ir ne-prieisiu prie akmeniuko.

Pasiuntė jaunesnes žiurkes. Jos išgraužė skyles, pavogė akmeniuką ir atidavė katinui.

Katinas įsikando akmeniuką ir nešasi. Priėjo prie marių. Šuo moka plaukti, o katinas nemoka, tai užlipo šuniui ant nugaros, kad jį perneštų. Šuo sako:

— Duok man akmeniuką, tu dar paskandinsi.

Bet katinas norėjo būti geresnis savo šeimininkui, pats parnešti akmeniuką ir šuniui jo nedavė.

Vidury marių staiga ūžtelėjo didelė banga. Katinas ga-v'o į snukį vandens ir paleido akmeniuką.

— Jau,— sako,— neturiu, prapuolė visas mūsų darbas.

Perplaukė abu per marias, vaikštinėja nusiminę palei krantą. Tik žiūri — ištraukė žuvininkai iš marių tinklą, pil-ną žuvies. Šuo sako katinui:

— Gal tos žuvys galėtų surasti mūsų akmeniuką?

Viena žuvelė ėmė ir prašneko:

— Paleiskit mane į vandenį, aš jį atnešiu.

Žuvininkai įleido žuvelę į marias, o toji netrukus at-nešė akmeniuką ir padavė šuniui.

Sugrįžo katinas ir šuniukas į karaliaus dvarą ir rado ber-ną visai nusilpusį, vos gyvą. Padavė jam akmeniuką, o kai tas įsidėjo į burną ir sušvilpė — tuoj išėjo iš mūro į laisvę.

Dabar bernas vėl pašaukė karalių į karą, sumušė jį ir su visa šeimyna išvarė už jūrų marių, o pats liko tame dvare karaliauti.

KARALIŪNAS IR VARINIS VILKAS

BUVO VIENAS KARALIUS IR TURĖJO SŪNU. KARTĄ TAS JO SŪNUS IŠĖJO Į SODĄ PASIVAIKŠČIOTI, TUO METU ATLĖKĘ PAUKŠTIS GRIPAS, PAGRIEBĖ JĮ IR NUNEŠĖ Į SALĄ VIDURY MARIŲ.

— Čia būsi trejus metus,— pasakė gripas.— O kai susis treji metai, aš tave vėl parnešiu į tévo karalystę.

Vaikščioja karaliūnas po salą, užėjo tokią trobelę, o trobelėje rado senutę. Ji klausia:

— Iš kur tu čia atsiradai, berneli?

— Aš esu karaliaus sūnus, mane toks paukštis čia atneseš, žadėjo po trejų metų vėl parnešti į tévo karalystę.

Senutė sako:

— Tai gerai, galési pas mane tuos trejus metus būti.

Ir apsigyveno karaliūnas pas senutę — padėdavo jai trobelę aptvarkyti, visus sunkesnius darbus nudirbtį.

Kai praéjo treji metai, jis sako:

— Jau aš eisiu laukti to paukščio.

Senutė jam davė tokį krepšelį.

— Tu man gerai tarnavai, tai imk šitą krepšelį. Tik nežiūrék į vidų, nes turési bédą.

Bet jam rūpi pažiūrėti, kas gi tame krepšyje yra. Vos tik ji atrišo, tuoj iššoko trys arkliai: vienas sidabro, antras aukso, o trečias deimanto. Laksto aplinkui, o atgal į krepšį neina.

„Kas dabar bus? — galvoja karaliūnas.— Atléks tas paukštis, o arklius aš turésiu palikti.“

Taip jam besigraužiant, atbėga varinis vilkas ir sako:

— Ką tu man duosi? Pasirašyk savo krauju, kad nevesi, kol gyvas, tai aš tau arklius suvarysiu atgal į krepši.

Karaliūnui taip patiko arkliai, jog jis, daug negalvojės, įsipiovė pirštą ir pasirašė. Tada varinės vilkas paėmė krepšelį ir lengvai suvarė į jį arklius.

Netrukus atskrido gripas, pastvérė karaliūną ir per marias parnešė į tévo karalystę. Visame dvare kilo didelis džiaugsmas, nes jau niekas nebesitikėjo karaliaus sūnaus gyvo pamatyti.

Po kiek laiko karalius sako:

— Jau laikas tau vesti, sūnau.

— Negaliu aš vesti,— atsakė karaliūnas: — pasirašiau tokiam variniam vilkui nevesti, kol gyvas.

— Tai nieko,— nuramino karalius,— pastatysim sargybą per dyvilių mylių — vilką **užmuš**.

— Na, gerai.

Tuoj aprinko jam į pačias karalaite, ir jau bus vestuvės. Pastatė sargus per dyvilių mylių aplink visą dvarą, kad neprileistų artyn vilko. Bet varinės vilkas kaip éjo, taip ir praéjo pro visus sargus: nei iš šaudyklių galéjo nusauti, nei ietimis subadyti.

Mato karaliūnas, kad vilkas jau netoli, kad bus blogai. Nieko nebelaukės, šoko ant arklio ir leidosi bégti.

Visą dieną jojės, prijojo tokią trobelę, o joje rado senutę.

— Kur joji? — klausia senutę.

— Bégu nuo varinio vilko.

— Tai gali čia nakvoti: aš turiu tokią kalaitę, ji suuodžia vilką už devynių mylių. Kai sulos kalaitę, galési toliau joti.

Ar jis ten migo, ar nemigo — sulojo kalaitę. Žadina ji senutę:

— Kelkis, vilkas atsiveja, jaujis už devynių mylių.

Karaliūnas vél jojo visą dieną, prijojo kitą trobelę ir rado senutę.

- Kur joji? — klausia senuté.
- Bégu nuo varinio vilko.
- Tai nakvok čia: aš turiu kalaitę, ji suuodžia vilką už šešių mylių. Kai kalaité sulos, galési toliau joti.

Dar jis nespéjo né akių sudéti — émė loti kalaité. Senuté sako:

- Jau vilkas už šešių mylių, kelkis ir jok.
- Vélgis visą dieną jojo ir prijojo trečią trobelę, o ten rado senutę.
- Kur joji?
- Bégu nuo varinio vilko.
- Tai gali čia nakvoti: aš turiu kalaitę, ji suuodžia vilką už trijų mylių. Kai kalaité sulos, galési toliau joti.

Gal jis tą naktį miegojo, gal nemiegojo — émė loti kalaité. Senuté žadina:

- Kelkis ir jok, vilkas jau už trijų mylių.
- Davé jam senuté du kamuoliukus ir sako:
- Netrukus prijosi tokį tiltą. Kai tik užjos ant tilto, negalési tverti miegu. Tavo arklys užmigs, tai tu jí palik, o pats stenkis pereiti į kitą pusę. Peréjës tiltą, mesk žemén tuos kamuoliukus.

Paémé karaliūnas kamuoliukus ir išjojo. Kai tik prijogo tiltą, taip jí apmarino miegas, kad negali tverti. Arklys ant tilto tuoju užmigo, o jis pats vargais negalais peréjoti į kitą pusę. Kaip meté žemén kamuoliukus, iš jų iššoko du balti kurtai. Eina karaliūnas toliau pésčias, o kurtai iš paskos sekā.

Éjo éjo, priéjo tokią trobelę. Toje trobeléje gyveno pikta laumé ragana, varinio vilko sesuo. Vos tik karaliūnas su kurtais iéjo, ragana émė aimanuoti:

- Oi, kaip aš sergu! Ar negalétum, berneli, man padéti? Čia netolies yra malūnas su devyniom durim, ten prikeptą baltą pyragą. Kad tu nueitum į tą malūną ir parneštum man pyragą, tai aš pasveikčiau.

Pagailo karaliūnui senés, ir jis nuéjo į malūną, o kurtai iš paskos nusekė. Radęs pyragų, paémé ir nešasi. Bet kai tik išéjo iš malūno, visos durys taukšt užsidarė ir užsiratino devyniomis spynomis, o kurtai viduje pasiliko.

Mato karaliūnas, kad čia jau negerai, mégina duris išlaužti, bet nepajégia, tik girdi, kaip kurtai iš vidaus jas graužia. Tuo metu atlekia baltas karvelis, duoda jam tokią dūdelę ir sako:

— Kai pareisi, rasi jau vilką laukiant. Jis norës tave suésti, bet tu prašyk, kad pirmiau dar leistų nusimaudyti. Kai įlisi į vandenį, tai greit neišlipk, o kai jau išlipsi, tai dar prašyk padūduoti. Prie kūdros stovi liepa, tu įlipk į tą liepą ir dūduok.

Pareina jis į trobelę, jau vilkas laukia.

— Na, dabar tu mano,— sako vilkas,— aš tave suésiu.

— Gerai, aš tavo, bet pirmiau leisk man šioje kūdroje nusimaudyti, tai bus gardesnė mësa.

— Gali maudytis.

Karaliūnas įlindo į vandenį ir pliuškenasi, o kurtai jau baigia malūno duris graužti.

— Na, gana tau proustis,— liepia vilkas,— lišk laukan!

Išlipo karaliūnas iš kūdros ir prašo:

— Leisk man dar įlipti į liepą ir padūduoti.

Vilkas pagalvojo, kad tas niekur nepabégs, ir leido.

Įlipo karaliūnas į liepą ir émė dūduoti. Uždūdavo vienąsyk — išgirdo kurtai ir dar smarkiau émė duris graužti. Uždūdavo antrąsyk — kurtai visai duris pragraužė ir išbėgo iš malūno. O vilkas jau nekantrauja, žiūri aukštyn į karaliūną ir liepia lipti žemén. Bet tas uždūdavo trečiąsyk — parlékę kurtai, puolé iš nežinių vilką ir perpus perpléšę.

Dabar karaliūnas nuéjo į trobelę pas raganą, įskélė trinką, užspraudé raganos plaukus, ir tol kurtai ją draské, kol visai sudraské.

Karaliūnas su kurtais sugrižo ant tilto, rado savo arkli ir laimingai parjojo į tévo dvarą.

JAUNIKAITIS SU PIKTŠAŠIU KEPURE

BUVO TOKS PONAS NELABAS, JIS TURĖJO TARNAĮ, TAM TARNUI VISUR LEIDO VAIKŠCIOTI, TIK Į VIENĄ KAMBARĘLĮ LIEPĖ NEITI.

KARTĄ PONAS IŠĖJO, KUR JAM REIKĖJO, O TAS jo tarnas galvoja, kas tame kambarėlyje būtų, kad jam neleidžiamą pažiūrėti. Ėmęs ir pradarė duris, bet durys įkrito jam pirštą, ir nieko jis ten nepamatė. Parėjo ponas, sako:

— Kodėl tu buvai tame kambarėlyje, kad aš tau liepiau neiti?

Dar jis pradėjo gintis, kad nebuvės, o ponas sako:

— Nugi va, tau ir pirštą įkrito durys. Už tai reikėtų tave pakarti, bet pirmą sykį dovanoju, tik daugiau neik, nes jau gyvas neliksi!

Ponas vėl išėjo, o tarnas galvoja: kaip bus, taip bus — eisiu dar sykį pažiūrėti, kas ten yra. Atidarė duris, žiūri — viename kampe pririšta kumelė, kitame — vilkas. Abu pašerti: vilkui paduota šieno, o kumelei mésos. Tas vilkas ir ta kumelė taip sudžiūvė nuo to pašaro, kad tik oda ir kaulai belikę! Prašneko ta kumelė:

— Brolau, permainyk tu mums pašarą: paduok vilkui mésą, o man šieną.

Tas taip ir padarė. Pareina ponas, sako:

— O kodėl tu vėl buvai? Dabar jau aš tave nužudysiu.

Tarnas buvo muzikantas, tai prašosi:

— Kad jau žudysi — žudyk, tik leisk man prieš mirtį pagroti, truputį pasilinksminti.

Ponas leido. Ir émė tarnas taip gražiai, taip graudžiai groti, kad ponas, sédédamas už stalo, klausési klausési to grojimo, ir taip jam patiko, jog beklausydamas užmigo. Pabudęs sako:

— Kad tu taip moki groti, aš tau dovanoju ir šiuo tarpu, tik daugiau nebeik i tą kambarėli.

Ponas vél išėjo savais reikalais, o tarnas ten vaikščiojo vaikščiojo, bevaikščiodamas susimané dar sykį eiti pažiūrėti. Atidarė duris, žiūri — vidury to kambarėlio sidabro šulinys. Jis įkišo pirštą i tą šulinį, pirštas pasidarė šviesus kaip sidabras. Dabar jam sako toji kumelė:

— Šis yk tau nebedovanos, kai pareis ponas; dabar tu visas lišk i šulinį.

Tas tuoju i lindo — pasidarė visas šviesus kaip saulé!

— O dabar,— sako kumelé,— paimk rankšluostį, šepeči ir kočélą, sėsk ant manęs atbulas, kad tau būtų geriau matyti, ir mudu bégsim.

Paémé jis, kas buvo liepta, užsėdo ant kumelés atbulas — ir bégta. Kumelé jam sako:

— Kai pamatysi netolies debesų su vėju, tai mesk šepeči.

Kiek pajoyęs, mato — atsiveja debesis su griausmu, su vėju. Kaip meté šepeči, iš to šepečio pasidarė giria, tokia tanki, kad uodas nosies neįkištų. Atsivijo ponas iki girių — negali pereiti. Parbėgo namo, atsinešé kirvi, tą girią krito krito, iškrito taką — ir vél juos gena.

Kumelé klausia:

— Ar nieko nematyti?

— Nieko.

Vél bégta toliau, antrusyk klausia:

— Ar dar nieko nematyti?

— Jau ateina debesis, jau netoli.

— Tai mesk kočélą.

Kaip meté kočélą — stojo kalnas, toks aukštas, kad paukštis neperskristų. Atbėgo ponas prie to kalno — ne-

gali perlipti. Vėl parlékė namo, atsinešė kastuvą, kasė ką sé tą kalną, išsikasė urvą ir vėl vejas béglius.

Kumelé klausia:

- Ar nieko nematyti?
- Jau atūžia debesis su véju, su griausmu.
- Mesk rankšluostį, tik pataikyk išilgai.

Kaip metė rankšluostį — stojo jūros neužmatomos. Atbέgo ponas iki tų jūrų — nér ką jam daryti. Pripuolęs émę vandenj lakti, laké laké ir trўko.

- Na, dabar,— sako kumelé,— jau galim ramiai joti.

Atjojo į girią, sustojo, sako kumelé:

- Dabar duok, kiek tik gali, abiem rankom man trisyk į ausj, tai iššoks iš ausies tabokiné. Toj tabokinéj tau viskas bus: ir gerti, ir valgyti, ir ko tik norési.

Tas kaip davė į ausj vieną sykį, antrą ir trečią sykį — iššoko iš ausies tabokiné. Tada kumelé girioj prapuolé, o jis, tą savo tabokinę atidaręs, sako:

- Kad čia man būtų gerti ir valgyti!

Tuojau stojo stalelis, ant jo pridéta valgių ir gérimu. Pavalgęs, atsigéręs, tabokinę uždaré — viskas pradingo.

Dabar jau jis eitų iš girios — pro drabužius nematyti jo šviesaus kūno, tik plaukai labai šviečia, kaip saulé spindi. Atsidaręs tabokinę, sako:

- Kad čia man būtų piktšašių kepuré!

Tuoj atsirado tokia kepuré vienų šašų. Jis tą kepurę užsimové ant galvos ir eina. Išėjo iš girios, priéjo karaliaus dvarą — ten jí priémë į sodą sargu: pastaté jam sodo kampe namelj, ir jis ten sau gyvena.

Vieną dieną išvažiavo visa karaliaus giminë pasivažinéti, o jauniausia dukté liko namie. Dabar tas piktšašis atsidaré tabokinę, sako:

- Kad čia man būtų gerti ir valgyti!

Jis gerai privalgė ir išgérë, net kakta jam įkaito, tai tą savo kepurę kilsteréjo. Karalaité pro langą pamaté, kad jo galva tokia šviesi, taré sau:

— Jau čia tai geras paukštis...

O tas karalius turėjo tris dukteris, ir visos dukterys jau buvo metuose. Tėvas liepė padaryti visoms trimis po aukso obuolių ir sako:

— Jums jau laikas tekėti. Aš sušauksiu visokius jaunikius, tai katra kurį išsirinksit, meskit iji tuo obuoliu.

Tuojau sušaukė visokius jaunikius: suvažiavo karaliūnai, kunigaikščiai, bajorai. Tiedvi vyresniosios tuo rado sau po vyrą, o jauniausioji neranda. Pašaukė sodininkus, gal, sako, ji ten ras, bet irgi nerado. Tada sako karalius:

— Pašaukit tą šašuotajį sodo sargą!

Kai tik atėjo tas su piktšašių kepure, jauniausioji karaliaitė metė iji obuoliu. Visi suriko:

— Tai bent bus karaliaus žentas!...

Karalius užsirūstino ant jauniausios dukters, išleido ją už to piktšašio ir abu išvarė iš savo dvaro. Išėjo jie iš karaliaus rūmų į miestą, nusisamdė namelį prie tilto ir ima muitą, kas tik per jį eina ar važiuoja.

Neilgai trukus pašaukė ši karalių kitas karalius į karą, o tas su piktšašių kepure sako savo pačiai:

— Prisitaisyk valgių ir gérimu, jos kareiviai juodi čia per tiltą, tai pelnysi, o aš eisiu į girią šakų parsinešti.

Nuėjo į girią, tą tabokinę atsidarė ir sako:

— Kad čia stotų juodi kareiviai!

Tuojau stojo pulkai kareiviu, visi juodais drabužiais apsirengę, ant juodų žirgų, o ir jis, juodai apsitaisės, joja per tą tiltą. Kaip jojo, viską sumynė, ką ji turėjo valgomos pasistačius. Nujojo į karo lauką padėt uošvui kariauti, sumušė su savo kareiviais aną karalių ir apsisukės grįžo atgal į girią. Čia viskas prapuolė, o jis pats, pasilaužęs žagarų pundelį, parėjo namo. Klausia pačios:

— Na ką, ar jojo kariuomenė?

— Joti jojo, bet kas iš to — viską man sumynė ir nujojo.

Kitą dieną anas karalius, surinkęs daugiau kariuomenės, jojo vėl kariauti, o tas piktšašis sako pačiai:

— Šiandien jos per tiltą raudoni kareiviai, tai tu pelnysi, tik vėl prisitaisyk valgių ir gérimų, o aš eisiu į girią malkų parsinešti.

Nuėjo į girią, vėl atsidarė tabokinę, sako:

— Kad man stotų raudoni kareiviai!

Tuojau stojo daugybė kareivių, visi raudonai apsirengę. Atjojo prie to tilto, vėl nestojo, viską tai muitininkei sutrempė. Nujoęs su savo kareiviais į karą lauką, tas piktšašis vėl sumušė aną karalių ir sugrižo į girią. Čia viskas prapuolė, o jis pats, pasirinkęs žagarų pundelį, namo parėjo. Klausia pačios:

— Na ką, ar jojo?

— Jojo, bet vėl man viską sumynė!

Trečią dieną anas karalius vėl **surinko** didelę daugybę kariuomenės, eina kariauti. O tas su piktšašiu kepure sako savo pačiai:

— Šiandien jos balti kareiviai, jie turi čia prie tilto sustoti, nes čionai jiems pusiaukelė. Tu prisitaisyk valgių ir gérimų, o aš eisiu į girią malkų.

Nuėjo į girią, atsidarė tabokinę ir sako:

— Kad šiandien man stotų balti kareiviai!

Tuojau stojo baltai apsirengę kareiviai ant širvų žirgų, o jis pats tik tokia gaza apsivilkęs, visa šviesa per ją matyti. Ir joja jis pirmiausia, kaip saulė šviečia! Atjojo ant tilto, vėl viską sutrempė, o toji muitininkė sako:

— Kad ir padarė žalos, bet nors karalių gražų pamačiau!

Tas su savo kareiviais nujojo į karą lauką. Karalius sako:

— Kas čia yra, kad jau trečią dieną atjoja, o vis kitokius kareivius veda?

Ėmė dabar kautis šitas karalius su to nepažistamojo pagalba, sumušė aną karalių visai, o jo kareivius paémė į vergiją. Bet vienas tam šviesiajam karžygui įdūrė į

koją. Karalius nusiėmė nuo savo kaklo skepetaitę ir užrišo jam žaizdą. Šis su aprišta koja nujojo į girią, ir ten viskas prapuolė, o jis vėl parsinešė žagarų pundelį. Klausia pačios:

- O ką, šiandien ar jojo?
- Jojo labai gražūs balti kareiviai, o karalius taip šviesus, kaip saulė.

Dabar jis sako:

- Kaip aš šiandien pailsau — eisiu truputį atsilsėti.
- Atsigulęs patrauké kelnę aukštyn, ir jo pati pamatė žibancią koją, o ant kojos užrištą tévo skepetaitę. Viską pametus, nulékė pas tévą ir sako:

- Téveli, ar žinai, kas kariavo už tave?
- O kas?
- Nagi mano vyras.

O karalius sako:

- Ką tas kvailys kariaus?
- Tikrai jis, ant jo kojos tavo skepetaitę užrišta.
- Karalius netiki. Nusiuntė tarną jo pašaukti. Tarnas atėjės sako:

- Liepė karalius tau ateiti.

O tas sako:

- Tieki karaliui pas mane, kaip man pas karalių.

Tarnas parėjės pasakė tuos žodžius karaliui. Tada karalius tuoju liepė užkinkyti šešetą žirgų į karietą, atvažiavo pas jį pats ir rado savo skepetaitę ant jo kojos. Laibai apsidžiaugęs, karalius jau vedasi jį pro duris, o tas eidamas nepasilenkė, užkliudęs numetė sau nuo galvos piktšašių kepurę — tuo viskas nušvito! Karalius griebė jį į glėbi, neše nunešė į karietą ir parsivežė namo. Kai tik jis įėjo į rūmus, tuo savo drabužius metė į šalį — nušvito visas dvaras. Dabar visi pamatė, kad čia tas pats kareivis, kuris aną karalių įveikė. O kokios paskui ten buvo linksmybės, kokios puotos! Po tų puotų, po linksmbybių liko jis visos tos žemės karalius.

RAGANIUS IR JO MOKINYS

BUVO TOKS SENAS ŽMOGUS IR TURĖJO MAŽĄ VAIKĄ. NEBEIŠGALĖDAMAS JAM DUONOS UŽPELNYTI, VEDASI ELGETAUTI. ATĖJO Į TOKIĄ TROBEŁĘ, PASISKUNDĘ, KAD SUNKU SENAM VAIKĄ auginti, o tas trobelninkas sako:

— Čia yra toks ponas — ima vaikus auginti. Gali tu jam nuvesti, jis užaugins ir išmokys.

Nuvedė žmogelis savo sūnų pas poną, o tas ponas buvo raganius ir mokė vaikus raganysčių. Raganius apsiémė to žmogaus sūnų auginti ir mokyti iki dvidešimt metų.

— Tik gerai įsidémék tą dieną,— sako,— kad spėtum ateiti, kai bus lygiai dvidešimt metų. Jei tik kokią dieną pasivélinsi, tai vaiko nebegausi — jau liks pas mane amžinai.

Praéjo devyniolika metų, jau ir dvidešimti baigiasi. Senis suskaitė, kada bus paskutinė diena — eina pas raganių. Atėjo prie vartų, viskas užrakinta, užeiti į dvarą niekur negali — stovi už vartų. Pamatė sūnus, kad tévas jau laukia, atėjės jam sako:

— Gerai atéjai — dar ne vėlu. Tik įsidék į galvą, ką aš tau sakysiu. Parjos ponas, atrakins vartus ir įleis tave į dvarą, bet tau manęs taip neatiduos. Pirmiausia išleis tris karvelius, tai aš ten vienas būsiu, o tau reikés mane pažinti. Aš su snapeliu krapštysiu sparniuką, ir kai klaus, kuris tavo sūnus, tu parodyk į mane. Dar to nebus gana: paskui išleis tris varnus, tai aš labiausiai suksiu tau apie galvą, o tu mane griebk ir sakyk: „Tai šitas mano sūnus.“

Dar ir to nebus gana: paskui išleis mus tris ponaičius — visi trys vienodais apdarais ir vienodo veido, tik man iš kišenės bus matyti kamputis skepetaitės, tai tu į mane ir parodyk. O dabar aš jau turiu eiti, nes tuoj ponas parjos.

Parjojo raganius, atėjo prie vartų ir sako:

— Gerai, spėjai — vaiką gausi, jei pažinsi, kuris tavo sūnus.

Įleido žmogelį į dvarą ir parodė tris karvelius. Tie karveliai tupi sau, o raganius klausia:

— Kuris tavo sūnus?

Žmogus žiūri, kad vienas karvelis su snapeliu sparniuuką krapšto, ir sako:

— Šitas mano sūnus!

— Gerai, atminei,— sako raganius,— bet dar syki turėsi minti.

Dabar išleido tris varnus ir klausia:

— Kuris tavo sūnus?

Tie varnai laksto, o vienas vis suka jam apie galvą. Syki kaip suko tas varnas, tévas jį sugriebė ir sako:

— Tai šitas mano sūnus!

— Gerai, atminei, bet dar syki turėsi minti.

Toliau išleido tris ponaičius, klausia:

— Kuris tavo sūnus?

O visi ponaičiai lygūs. Tik žiūri tévas, kad vienam ponaičiui iš kišenės matyti kamputis skepetaitės, ir sako:

— Šitas mano sūnus!

— Gerai, atminei,— sako raganius,— gali vestis.

Ir parėjo tévas su sūnum namo.

— Dabar, tévai,— sako sūnus,— néra kuo maitintis — turim žiūréti kokio uždarbio. Aš pasiversiu bulium, o tu vesk mane į turgų parduoti, tai gausi daug pinigų. Tik, žiūrék, virvutės neatiduok!

Sūnus pasivertė bulium, o jau bulius toks gražus, kad gražesnio visame pasaulyje niekados nebuvo! Tévas jį nusivedė į turgų, ateina toks ponas ir klausia:

— Kiek nori už tą bulių?

— Šimto raudonųjų.

Ponui bulius labai patiko, užmokėjo už jį šimtą raudonųjų, o senis sako:

— Virvutės neparduosiu — ji man reikalinga.

— Imk ją sau, man tokios puvėtros nereikia.

Senis virvutę atsirišo ir nuéjo namo, o ponas bulių pastatė viename kieme. Kai tik jis atsitraukė, bulius tuojaus atsivertė žmogum ir pasivijo tévą.

Paréjo tévas su sūnum namo — gerai sau gyvena už tuos pinigus. Bet po vienos kitos savaitės žiūri, kad pinigai jau baigiasi. Turgaus dieną vél sako sūnus:

— Aš pasiversiu eržilu, tu manė nuvesk parduoti, tai gausi apsčiai pinigų. Tik neparduok su kamanomis.

Pasiverté sūnus eržilu, o jau dailus tas eržilas, kad dai-lesnio nerasi! Tévas jį nuvedé į turgų. Atéjo ponas, klausia:

— Kiek nori už tą eržilą?

— Trijų šimtų raudonųjų.

O tas ponas buvo raganius, kuris jo sūnų mokė. Jis tuoju užmokėjo tris šimtus raudonųjų ir ima eržilą. Tévas sako:

— Aš su kamanom neparduodu.

Raganius émė ginčytis, sudavé seniui į kailį, o eržilą parsivedé namo.

Stovi dabar vargšas tvarте su kamanom pamautas — pabégti nebegali. Išbuvo jau kiek dienų ar net ménesių, sykį émė jí tarnas šukuoti ir numové kamanas, o jam to ir terieka. Kai tik kamanas numové, žirgas bégta!

Raganius, po langu sédédamas, pamaté, kad jau eržilas pabégo, tuoju pasiverté vilku — ir vytis! Mato žirgas, kad vilkas jau netoli, tai pasiverté zuikiu, o raganius — kurtu ir vél vejasi. Bégo bégo zuikis, mato, kad jau pagaus, tai pribégo prie ežero ir pasiverté ešeriui, o raganius — lydeka ir gaudyt! Ta lydeka kai tik griebs, ešerys savo šerius pastato — jo nepaima.

Ežero pakrašty merga skalbė. Ešerys priplaukė prie kraštoto, pasivertė aukso žiedu ir išriedėjo ant kranto pas tą mergą, o ji paėmus užsimovė žiedą ant piršto. Raganius pasivertė jaunikaičiu, atėjo pas mergą, émė griežti smuiku ir prašo, kad atiduotų jam žiedą. Merga neduoda, o jis vél griežia, taip gražiai griežia, kad merga negali atsiklausyti, ir vis prašo žiedo. Tas mato, kad jau bus blogai, pasivertė kviečių krūvute, o raganius tuoj pasivertė višta ir émė tuos kviečius lesti. Tada kviečiai pasivertė vanagu, šoko ant vištos ir sudraskė, o paskui vél atvirto žmogum ir paréjo namo pas savo tévą.

KARALAITĖ GULBĖ

SENIAU PAKRAŠTY VIENOS GIRIOS GYVENO MIŠKO SARGAS SU SAVO MOTINA. PRIE PAT TROBELĖS BUVO KŪDRA, KUR VIS ATSKRISDAVO TRYS GULBĖS. KAI TIK JOS NUSILEISDAVO, TUOJ PADĒDAVO savo plunksnas ir virsdavo labai gražiomis mergaitėmis.

Kartą miško sargas, eidamas iš girios, pamatė šitas mergaitės, ir viena jų, pati jaunė, labai jam patiko. Parėjęs namo, jis pasisakė savo motinai, kad norėtų paimti jaunę mergaitę sau už pačią. Motina liepė jam iškasti šalia kūdros gilią duobę, viršų apdėti žaliomis velėnomis ir toje duobėje pačiam atsisėsti.

Sūnus viską taip padarė ir, aptaisės duobę, atsisėdo joje, laukdamas gulbių atskrendant. Atskrido trys baltos gulbės ir pavirto mergaitėmis. Jaunė truputį atsitolino nuo kitų ir, kai tik užėjo ant velėnų, tuoj šmukšt ir įlékė duobén. Miško sargas parsivedė ją namo, o jos plunksnas surišo į skarelę, įdėjo į skrynią ir užrakino. Skrynios raktus padavė motinai ir prisakė, kad niekados nebeduotų mergaitei josios plunksnų.

Ta mergaitė pasisakė esanti vieno karaliaus duktė, o kitos dvi gulbės — jos seserys. Miško sargas netrukus ją vedė ir labai gražiai gyveno. Karalaitė turėjo tokį žiedą: kai ji pasuko ant piršto, vietoj senos trobelės tuoj atsirado gražiausias dvaras, o aplink ji puikūs sodai.

Metus jiems pagyvenus, gimė sūnus, kuris labai gražiai augo. Vienąkart, miško sargui išėjus į girią, karalaitė émė prašyti motinos, kad parodytų jai plunksnas: sakési

labai pasiilgus ir norinti jas pamatyti. Senutė pagalvojo sau: „Dabar jau turi sūnų, gal niekur nebeskris“ — ir padavė plunksnas. Karalaitė, paémus plunksnas į rankas, tuoj pavirto gulbe, pakilo aukštyn ir nuskrido į savo tévo karalystę.

Miško sargas, sugrįžęs namo, nieko neberado: nei pačios, nei dvaro, nei sodų — su ja viskas prapuolė. Tada jis pasiémė su savim sūnų ir išéjo pačios ieškoti. Ėjo éjo ir užéjo pamiškéj dvéselieną, kurią buvo apstoję liūtas, kurtas, gripas ir skruzdélė. Visi keturi niekaip negali tarpusavy šitos dvéselienos pasidalyti. Kai tik pamatė ateinančią miško sargą, tuoj visi émė prašyti, kad tas jiems padalytų. Miško sargas paskyrė: skruzdélei — smegenis, kurtui — jeknas ir plaučius, liūtui — priekį, o gripui — užpakalį. Žvėrys tokiu padalijimu labai džiaugės ir prižadėjo žmogui pagelbęti, jei kada prieiks.

Tada miško sargas pasisakė einąs ieškoti savo pačios. Gripas jam pasakė, kad jo pati esanti labai toli, už daugelio žemiu ir mariu, ir gyvenanti po stiklo kalnu. Tuojau liūtas liepė miško sargui sėsti ant savo nugaros, skruzdélė ̄sikibo jam į gaurus, ir visi leidos kelionén. Kai priéjo marias, tai gripas paémė visus ant savo pečių ir skrisdamas nešé.

Taip jie perkeliavo vieną karalystę ir émė klausinéti apie stiklinį kalną, bet tenai dar niekas apie tokį kalną nebuvo girdéjės. Antroje karalystéje pasakė, kad girdėjė apie tokį kalną, bet nežina, kur jis yra. Trečioje karalystéje pasakė žiną stiklinį kalną, bet jis esas taip toli, kad nei jie, nei jų vaikai ten nenuveisia.

Miško sargas su žvérinis ilgai dar keliavo, ir žvėrys pasimainydami vis jį nešé. Pagaliau priéjo ir tą kalną, bet jis buvo labai slidus, ant jo niekas negaléjo užlipti. Tada skruzdélė, aplink apibégus, rado mažutę skylelytę ir įlindo į vidų pažiūrėti, ar yra ten miško sargo pati. Įlindus pamatė prie vartų gulint šunį su devyniom galvom, bet

šuo jos nepastebėjo. Skruzdėlė išėgo vidun į dvarą, viską apžiūrėjo ir sugrižus kitiems pasakė. Tada gripas savo geležiniu snapu prakirto stikliniam kalne didesnę skyle, o liūtas su nagais taip ją išdraskė, kad visi sulindo. Žvėrys tuoj šoko ant devyngalvio šuns: gripas visų pirma iškupojo jam akis, o liūtas su kurtu jį suplėsė.

Dabar suėjo visi į dvarą. Miško sargas pasiuntė skruzdėlę, kad pavadintų jo pačią. Skruzdėlė įlindus rado karaliaus šeimyną valgant pietus, užlipo karalaitei ant kojos ir įkando. Karalaitė išbėgo laukan ir čia pamatė savo vyra su sūnum. Labai nustebusi, émė klausinéti, kaip jie čia atkeliaavo ir kaip devyngalvis jų nesudraskė. Miško sargas ją nuvedė prie vartų ir parodė tą devyngalvi suplėsyta.

Karalaitė sugrižo į vidų ir sako savo tévui:

— Jei mano vyras ateitų, ką mes jam darytume?

Atsaké karalius:

— Jeigu jis būtų toks stiprus, kad galėtų čia ateiti, mes jį labai meiliai priimtume. Bet jis čia negalés ateiti: devyngalvis jį tuoju suplėsytu.

Bet duktė, vis norédama tévą ištirti, palükéjus vél klausia:

— Iš tiesų, téve, kaip jí reiktų nužudyti?

Karalius vél atsaké:

— Kam gi žudyti? Kad ateitų, tai linksmintumės, ir tu liktum jo pati. Kad tik mums užmušti kaip nors devyngalvis šuo, kuris mus prislégé su stikliniu kalnu ir paverté tave ir tavo seseris gulbémis.

Tada karalaitė atidaré duris ir įleido savo vyra su sūnum. Kokia buvo visų linksmybè, kai sužinojo, kad devyngalvis nebegyvas. Tuoj iškélé didelę puotą ir linksmenos kelias dienas. Po to miško sargas apsigyveno pas savo uošvį ir liko karalium.

KODĖL AŠ NIEKO NETURIU?

GYVENO ŽMOGUS. TOKS JIS VARGŠAS BUVO, JOG NIEKO NETURĖJO. APSITAISĖ JIS SYKİ KUO GALĖDAMAS IR IŠEJO Į PASAULĮ. SUTIKS KOKI ŽMOGU IR KLAUSIA:

- Kodėl aš nieko neturiu?
- Ar turi kokį nors darbą?
- Ne, neturiu.
- Kad neturi darbo,— sako jam žmogus,— iš kurgi tu ką turėsi?

Ir eina vargšas toliau, klausinédamas, kodėl jis nieko neturi. Taip atėjo į vieną miestą. Eina per miestą, žiūri — sodas, po tą sodą vaikščioja karalius su karaliene. Prieina jis prie karaliaus ir klausia:

- Kodėl aš nieko neturiu?
- Ar moki skaityti, rašyti arba šiaip kokį amatą?
- Ne, nemoku.
- Iš kurgi tu ką turėsi, kad nieko nemoki?

Eina vargšas toliau ir mato: prie rūmo durų karaliaus duktė sėdi. Prieina jis ir klausia:

- Kodėl aš nieko neturiu?
- Ar tu jau vedęs?
- Ne, dar nevedęs.
- Parvesk pačią ir turėsi,— atsakė karalaitė.

Vargšas tik nusijuokė ir nuėjo sau.

Karalius matė, kaip jis juokės, ir užėjo jam noras patirti, ką jam karalaitė pasakė. Klausia jis karalaitės:

- Ko tave tas žmogus klausinėjo?

- Gi klausé, kodél jis nieko neturjs.
- O ką tu jam atsakei?
- Nesakysiu.
- Pasakyk!
- Nesakysiu.

Nors ją karalius kiek įmanydamas spyré, kad pasakytu, bet niekaip prispieti negaléjo. Tada liepė suieškoti tą žmogų. Surado vargšą, atvedé pas karalių, ir klausia jo karalius:

- Ko tu karalaités klausei?
- Klausiau, kodél aš nieko neturiu.
- O ką ji tau atsaké?
- Parvesk pačią ir turési.

Kad užpyks karalius ant dukters!

— Kaip tai parvesk pačią?! — sako.— Jis dar nevedęs taip vargingai gyvena, o kas bus, kai ves ir vaikų susilaiks? .. Kad tu jam tokį patarimą davei, eik ir gyvenk su juo!

Ir išvarė karalius dukterį drauge su tuo vargšu žmogum. Nuėjo juodu į kitą miestą, ir sako karalaité vargšui:

— Aš persitaisysisu kitais drabužiais, o tu nunešk mano karališkuosius drabužius pas tą pirkli, kur mano tévas visados prekes ima, ir parduok už tiek ir tiek rublių, o kad klaus, kieno tie drabužiai, sakyk, kad tavo pačios.

Nunešé vargšas drabužius pas pirkli, pasaké kainą, o pirklys klausia:

- Iš kur tuos drabužius gavai?
- Tai mano pačios.
- Tu juos pavogei!
- Tai mano pačios,— vis sako vargšas.

Užpyko pirklys, atkvieté policiją ir liepė tą žmogų sumiti.

- Iš kur tu tuos drabužius gavai? — klausia policija.
- Tai mano pačios.

— Jei bus tavo pačios,— sako pirklys,— aš tau atiduosių visą savo gėrybę.

Dabar vargšą suémé, o pirklys pasirašė atiduosiąs visą savo gėrybę, jei tie drabužiai būsių jo pačios.

— O kurgi yra ta tavo pati?

— Gi už miesto, laukia manęs sugrįžtant.

Ir nuvedė juos pas karalaite. Kai tik pamatė, tuoju visi ją pažino, o karalaite sako:

— Kam jūs varginate tą žmogų? Tai mano pats.

Nuleido nosį pirklys ir turėjo atiduoti vargšui visą savo gėrybę.

Ir persikélé vargšas su karalaite į pirklio namus. Visko čia buvo pilna, tiktais reikėjo dar pinigų. Nuauđė karalaite juostą, išsiuvo brangiaiš akmenimis ir liepė vargšui neštį ir parduoti. Prisirišo vargšas tą juostą ant žalgos (žinai, prastas žmogus) ir nešiojas po miestą. O tame mieste tiktais vienas pirklys teturėjo panašių juostų. Pamatė jis tą žmogų pardavinėjant ir klausia:

— Iš kur gavai tą juostą?

— Tai mano pačios.

— Prisipažink, kad pavoge!

— Tai mano pačios.

Tuo tarpu prisirinko daugiau pirklių. O žinai, pirklys už pirklių visados užstoja: visi iš vieno sako, kad ta juosta vogta. O vargšas vis sako:

— Tai mano pačios.

Sudėjo tada pirkliai po du tūkstančius ir sako:

— Jei ta juosta bus tavo pačios, šitie pinigai tegul bus tau!

O kad vargšas atvedė juos pas karalaite, ta pradėjo ant pirklių bartis, kam jos vyra be reikalo užkabinėja. Nusigando pirkliai, atidavė vargšui sudėtus pinigus ir sugrįžo namo it šunį lupę.

Dabar visko ganėjo: ir pinigų, ir šiaipjau visokių gėrybių. Gyvena sau vargšas su karalaite laimingai.

Po kiek laiko atsiunčia karalius savo tarnus į tuos pirklio namus, kad išduotų tiek ir tiek prekių.

— Tegul pats karalius atvažiuoja,— sako karalaitė,— kitaip neišduosim.

Sugrižo tarnai ir pasakė, kad taip ir taip: nenori pirklys išduoti prekių.

— Tegul,— sako,— pats karalius atvažiuoja.

— Kaip?! Ar „tegul pats karalius atvažiuoja“? Gerai, pakinkykit arklius.

Pakinkė arklius, ir karalius išvažiavo. O karalaitė žinojo, kad tévas labai supyks, dėl to pasivilko po apačia geležinius drabužius. Atvažiavo karalius, iššoko iš ratų — ir tiesiog prie karalaitės. Kad duos jai kardu per pečius! Bet kardas atšoko. Tada tiktais karalius atsikvošėjo ir pažino savo dukterį. Negalėjo jis atsistebeti.

— Kaip tu čia,— sako,— patekai?

Karalaitė apsakė savo tévui, kaip viskas atsitiko. Tada karalius užrašė jiems pusę karalystės ir dar tą patį vakarą pakėlė vestuves. Tose vestuvėse ir aš buvau: kuodelyje sédėjau ir į vestuvininkus žiūréjau, o ką girdėjau ir mačiau, žodis į žodį užrašiau.

TRYΣ VANDENU KARALIAI

T RISDEŠIMTOJ KARALYSTĘJ, PAČIAM ŽEMĖS KRASTE, GYVENO VIENAS KARALIUS. JIS TURĘ JO SŪNU IR LABAI JĮ MYLĘJO. SYKĮ IŠEJO KARALAITIS Į SODĄ PASIVAIKŠCIOTI IR PAMATĘ NEDIDELE, tvirtai sumūrytą, geležim apkaltą, stipriai užrakintą trobelę su vienu langeliu. Pažiūrėjo pro tą langelį, pamatė sédint tokį senuką — visas masto didumo, o barzda sieksninė. Jį ten buvo įsodinęs karalius, o sūnus apie tai nieko nežinojo. Tas senis dabar prašo karaliūną, kad jam duotų atsigerti vandens. Karaliūnas jo pasigailėjo, pasémė kaušą vandens ir padavė. Senis vienu mauku išgérė, išgéręs labai padékojo ir sako:

— Jei tau bus kokia nelaimė, aš ateisiu į pagalbą.

Taip tareš, senis išėjo iš trobelės, émė kilti aukštyn ir visai pranyko.

Tą jo išlékimą matė ir pats karalius pro langą, sako:

— Na, dabar tai bus! Kas tą senį paleido?

Suvadino dvariškius, klausinėja, kas paleido senį, bet nė vienas nieko nežino. Atėjo ir karaliūnas pas tévą, tévas klausia:

— Ar tu tą senį paleidai?

— Aš jo nepaleidau, aš jam daviau tik vandens atsigerti.

— Kad tu taip padarei, reikétu tave nužudyti, bet kad pats prisipažinai, tai aš tavęs taip nebausiu, tik tu eik sau iš mano žemės, kur akys veda!

Atsisveikinęs su tévu, padékojės už duoną ir druską, už auginimą, eina jis sau, pats nežinodamas kur. Atėjo

į vieną karalystę, užėjo į karaliaus dvarą, prašosi tą karalių, kad jam duotą kokią tarnystę savo dvare. Karalius jį priėmė už vežėją.

Vieną sykį išėjo jis už dvaro, galvoja apie savo karalystę, kad jis karaliaus sūnus, o dabar turi tarnauti svetimam. Iš kur buvęs nebuves, atsirado pas jį tas senis — visas masto didumo, o barzda sieksninė.

— Na, karalaiti,— sako jis,— tu mane išgelbėjai iš tokio vargo, tai dabar eik šen su manim, aš tave gerai pamylésiu.

Nuėjo abudu į to senio trobelę. Senis jam atnešė ketvirtį kibiro vyno.

— Še tau šitą vyną — vienu mauku išgerk!

Karaliūnas išgérė.

— Dabar,— sako senis,— eik laukan, rasi akmenį penkių šimtų pūdų — paémęs pakelk!

Išėjo karaliūnas, paémė tą akmenį, permetė per galvą. Kai grįžo į trobelę, klausia senis:

— Na ką, ar pakélei?

— Permečiau per galvą.

— Gerai, kad permetei. Dabar še tau puskibirį vyno — išgerk!

Kai tik padavė, vėl vienu mauku išgérė.

— Dabar,— sako senis,— eik laukan, rasi akmenį tūkstančio pūdų — pakelk jį!

Karaliūnas išėjės paémė tą akmenį, permetė per galvą kaip kokią lazdą. Kai grįžo, senis klausia:

— Na ką?

— Permečiau per galvą kaip kokią lazdą.

— Dabar še tau kibirą vyno — išgerk!

Kai jam padavė, vienu mauku vėl išgérė.

— Na, dabar eik laukan, rasi pusantro tūkstančio pūdų akmenį — pakelk jį!

Išėjės paémė tą akmenį, permetė per galvą kaip kokią plunksną. Sugrižo į trobelę, senis vėl klausia:

- Ar pakėlei?
- Paémęs permečiau per galvą kaip kokią plunksną.
- Dabar,— sako senis,— jau gerai pajęgi, gali sau gržti atgal pas tą karalių.

Kai sugrižo, klausia vyriausias karaliaus vežėjas:

- Be mano leidimo kaip tu galėjai išeiti ir taip ilgai neparéjai? — ir drožė su ranka jam per veidą.

Užpykės karaliūnas kaip davė atgal, tai vežéjo galva, nutrūkus nuo pečių, nulékė už kelių varsnų! Kiti tarnai sugriebę nuvedė jį pas karalių. Karalius klausia:

- Kodėl tu jį užmušei?
  - Aš nenoréjau užmušti, aš jam tik skolą atidaviau.
- Karalius nepiktas buvo, jam nieko nedarė — liepė eiti vėl prie savo darbo.

Neilgai trukus ateina pas tą karalių masto didumo senukas su žalvario galva, su geležies rankom, su švino barzda, atneša laišką nuo vandenų karaliaus, slibino trigalvio. Vandenų karalius liepia tą ir tą dieną atvesti prie jūros savo dukterių jam praryti. „O jei neatvesi,— rašo,— tai visus tavo žmones suésiu, o tave patį paimsiu į vandenų karalystę vergauti.“

Nér ką daryti — pažadėjo karalius atvesti. Sušaukė viesus savo dvariškius ir vyresnėlius, klausia, ar negalėtų kas gelbėti jo dukterių nuo tokios baisios mirties; žada, tas žentu būsiąs, katras ją apginsiąs.

Atsirado vienas vyresnėlis, sako:

- Rasi, aš galésiu gelbėti.

Kada jau atėjo ta diena, išgabeno karalaitę į pajūri, į tokią trobelę, o vyresnėlis, paémęs kelias dešimtis kareivių, nuéjo slibino laukti. Gavęs žinią apie tai, nuéjo prie jūros ir karaliūnas, pasiémęs tik savo kardą. Netrukus susidrumstė jūra — išeina slibinas su trim galvom. Anas vyresnėlis, jį pamateš, su savo kareiviais ir tarnais pabėgo į girią ir žiūri, kas čia dėsis. O karaliūnas, kada jau slibinas norėjo eiti prie trobelės, prišokės kaip davė jam

kardu — visos trys galvos nukrito. Paskui, atvertęs didelį akmenį, pakišo po juo negyvą slibiną ir nuéjo sau namo. O tas, kuris buvo ketinės karalaitę gelbēti, išlindo dabar iš girių, atéjo pas ją ir sako:

— Jei tu sakysi, kad aš tave išgelbėjau nuo slibino, tai bus gerai, o jei ne, tai įmesiu tave į jūrą.

Karalaitė, slibino išgąsdinta, o dabar mirtim dar baugina, sutiko:

— Sakysiu, tik nieko nedaryk!

Pargabeno ją vyresnėlis pas karalių, sakosi pats ją išgelbėjęs. Džiaugiasi karalius, kad duktė sveika sugrižo, iškélé didelę puotą ir sako:

— Dabar tu būsi mano žentas!

O karalaitė nenori to apgaviko — ji nori sužinoti, kas toks ją apgynė. Tai sako tévui:

— Aš labai išsigandus, tegu vestuvės bus po metų.

Bet už kelių dienų vėl nelaimė:ogi ateina pas karalių masto didumo senukas su misingo galva, su geležies rankom, su švino barzda; atneša laišką. Karalius atplėše skaito, kad vandenų karalius, šešiagalvis slibinas, liepia už trijų dienų atsiusti savo dukterį jam praryti. „O jei neatsiustum,— rašo,— aš suésiu visą tavo karalystę ir tave patį.“

Karalius prižadėjo tam seniui, kad atsiušias. Suvaldino vėl visus savo dvariškius, klausinėja: kas bus? Kiti sakė:

— Tegu eina tas pats gelbėti!

Po trijų dienų nugabeno karalaitę į tą trobelę pajūryje, nuéjo ir vyresnėlis su keletu kareiviu į krūmus žiūrėti, kas bus. Karaliūnas taip pat eina. Tik susijudino marios, išplaukė baisus slibinas su šešiom galvom — ir tiesiai prie trobelės! Karaliūnas, kardą išsitraukęs, kaip davė slibinui, tuoj nulékė trys galvos. Slibinas šoko ant jo praryti, bet karaliūnas kaip kirto antrusykl — nuémė paskutines galvas. Paskui, atvertęs didelį akmenį, pakišo po juo negyvą slibiną ir nuéjo namo prie savo darbo.

Tas vyresnėlis žiūri iš garios, kad jau ano nebéra, atėjo pas karalaiteę ir sako:

— Sakyk, kad aš tave išgelbėjau, o jei nesakysi, aš tave nuskandinsiu.

Karalaitei néra ką daryti, sutinka:

— Sakysiu, kad tu antrą sykį išgelbėjai.

O tuos savo kareivius jis įgrasino, kad niekam to atsistikimo nepasakotų.

— Kai aš būsiu karaliaus žentu,— sako,— tai gerai jus apdovanoisu.

Paréjo namo, linksminasi visas miestas, kad karalaiteę išgelbėjo nuo slibino antrą sykį, ir jau bus už savaitės vestuvės. Bet netrukus ateina vėl toks senis su varine galva, su plieno rankom, su misingio barzda; padavė karaliui laišką. Šis atplėšęs skaito, kad vandenų karalius devyngalvis reikalauja rytoj atsiųsti savo dukterį jam praryti. „O jei neatsiūsi,— rašo,— tai suésiu visą tavo karalystę ir tave patį.“

Suvadinęs vėl dvariškius, sako karalius:

— Kas dabar bus? Dusyk išgelbėjo, o jau trečią sykį pražus. Kas dabar ją gelbės?

Kiti pripažsta, kad tas pats turi eiti, o tas vyresnėlis jau nenori, jau jį baimė ima, nes gali nepasisekti su sveitim rankom garbę pelnyti. Bet kad jam liepia — ką darys, turi eiti!

Rytojaus dieną nugabeno karalaiteę į pajūri, į tą trobelę; atėjo ir tas vyresnėlis su keliais kareiviais į girią netoli jūros. O karaliūnas, jausdamas, kad jau slibinas netrukus išliš, griebė savo kardą į rankas ir nubėgo prie trobelės.

Išlindo iš marių baisių baisiausias slibinas su devyniom galvom, jau eina trobelės durų daryti. Karaliūnas kaip šoko artyn, kaip kirto kardu — nurentė tris galvas. Slibi-
nas buvo bešokas jo praryti, o jis iš viso peties kaip réžē antrą sykį — nukirto likusias šešias galvas, trečiusyk kaip davė — trūko slibinas pusiau! Paskui, atvertęs didelį ak-

menį, pakišo po juo negyvą slibiną, pasišnekėjo su karalaite ir nuéjo sau namo.

Jau po visko tas melagis vél atéjo pas karalaitę, atéjės sako:

— Jei sakysi, kad aš tave trečią sykį išgelbėjau nuo mirties, tai bus gerai, o jei nesakysi, aš tave įmesiu į vandenį.

Karalaitė iš baimės neturi ką daryti — prisižadėjo sakysianti. O kada paréjo namo, sako tévui:

— Ne šitas mane išgelbėjo, o yra tarp vežėjų karaliūnas, tai tas išgelbėjo.

Karalius pašaukė karaliūną ir tą apgaviką, klausia:

— Katras judu išgelbėjote mano dukterį nuo slibino?

Tuojau tas apgavikas:

— Aš!

O karaliūnas sako:

— Aš, ne jis. Jeigu jis išgelbėjo, eime visi prie jūros, tegu parodys, kur tie slibinai.

— Eime!

Atéjo karaliūnas ir visi kiti į pajūrių, dabar jis klausia:

— Kur tie slibinai?

O tas apgavikas matė iš girios, kaip anas juos pakišo po akmeniu, sako:

— Ana kur, po akmeniu.

— Tai eik pakelk akmenį ir parodyk, nes kas nukirto, tas juos ir po akmeniu padéjo.

Karalius pamatė, kad tasai akmens né pajudinti negali, o karaliūnas tuos akmenis kaip plunksnas varto; tada įtikėjo, kad karaliūnas tikrai tuos slibinus nukirto. Paréjė nuo jūros namo, tuojau iškélė vestuves, išleido karalaitę už karaliūno, o tą melagi pakorė.

O koks ten paskui buvo balius, kokios linksmybės! Ir aš tenai buvau, alų midų gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj nieko neturėjau.

KURŠIUKAS

VIENAME KARALIŠKAME MIESTE, ŠALIA KARALIAUS PILIES, BUVO EŽERAS. I TĄ EŽERĄ DAŽNAI ATEIDAVO ŽVEJOTI NETOLI MIESTO GYVENĄS KURŠYS IR ATSIVESDAVO SAVO SŪNU, KAD JAM padėtų. Tas Kuršiukas buvo labai gražus, ir karaliaus duktė, dažnai jį matydama, pamėgo. Todėl ji Kurši, to vaiko tévą, prikalbino, kad savo sūnų atleistų i karaliaus pilį. O kai jis atėjo, karalaitė sako:

— Aš tave pamégau, tu turi mano vyru būti.

Kuršiukas dėl to nemenkai nusigando ir nežinojo, ką sakyti. Bet karalaitė jį tokiais meiliais ir gražiais žodžiais kalbino, kad jis pagaliau išdrīso jai atsiliepti ir pasiskakę esąs visai prastas žmogus, nemokas nei rašyti, nei skaičiuoti ir šiaip nieko neišmanas, tik su tévu žvejoti. Karalaitė sako:

— Tai nieko, aš tave leisiu i visokias mokyklas, tu išsimokysi visokių gudrybių, o valgydinsiu aš tave kaip karalaitę.

Tokios kalbos Kuršiukui patiko, ir jis liko pilyje. Dabar karalaitė tuoju liepė jį karališkai aprengti ir po to leido i mokyklą. Kuršiukas buvo geros galvos, labai greitai ir gerai mokési, visi mokytojai juo džiaugési, o karalaitė dar labiau jį myléjo.

Kai jau visas mokyklas buvo perėjės, jau vyriškų metų sulaukęs ir labai gudrus pasidaręs, karalaite jis vedė. Bet kas nutiko! Jungtuvių vakarą, kai šauni muzika trenkė ir visokie garbingi ir aukšti ponai linksminos, jis pradin-

go. Visa pilis dėl to atsitikimo veikiai sujudo, išsigando visa karališka giminė ir svečiai. Tuojau išsiuntė tarnus ir kareivius jo ieškoti, bet niekur nerado. Ir visas pilies džiaugsmas raudomis pavirto, nes né vienas nežinojo, kur vedys dingęs.

O vedys pateko į vieną laivą. Su tuo laivininku jis buvo jau prieš vestuves sušnekėjęs, kad tą ir tą vakarą į laivą ateisiąs ir tuojau turėsią iškeliauti. Kai pilyje buvo didžiausias vestuvių trenksmas, Kuršiukas slapta iš jų pabėgo ir — tiesiog į aną laivą, o jam tik į laivą ilipus, laivininkas tuojau išplaukė į tolimas šalis, todėl jo niekur negalėjo rasti.

Kuršiukas pasidavé vienos šalies karaliui vergu. Apsimetė jis nebyliu, bet dėl jo gražumo visi jį gerbė. Toli ir plačiai pasklidio kalbos apie gražujį vergą, labai juo džiaugési ir karalius, jam tik gaila buvo, kad tas nebylys.

Po ilgo laiko karalius savo vergą taip pamégo, kad priémė jį prie vieno stalo valgyti, ir jau dabar iš viso jo būdo numanydamas, kad jis labai išmintingas vyras esąs, dar labiau jo gailėjos ir dažnai sakydavo: „Kad tas vyras nebūtų nebylys, aš jį už žentą priimčiau.“

Tokią karaliaus kalbą girdėdami, tarnai galvojo, kaip tą žmogų galėtų prakalbinti. O vienas tarp karaliaus patarėjų buvo labai gudrus vyras; jis numanė, kad tas vergas negali būti nebylys. Atėjės pas karalių, meldė jį, kad duotų jam tą nebylių vergą dvidešimt keturioms valandoms, tai jį taip pagydysiąs, kad tas kalbēti mokésiasi. Karalius labai nudžiugo ir leido jam vergą dvidešimt keturioms valandoms į namus pasiimti: jei pasisektų jį prakalbinti, tai liksiąs labai laimingas, o jei to nepadarysiąs, tai būsiąs nužudytas.

Patarėjas tą vergą namo parsivedė ir visaip jį pradėjo kalbinti, bet tas nešnekéjo. Ir šiaip, ir taip bandė, ir bau-gino, kad jei nešnekésiasi, tai jį skaudžiai sumušias, nes karalius jį atidavęs, ir jis galis su juo daryti, ką noriš,

bet tai nieko negelbėjo. Galiausiai, kai visi bandymai nieko nepadėjo, patarėjas taip baisiai vergą sumušė, kad tas vos pusgyvis liko, o vis vien nešnekėjo. Kai jau dabar patarėjas matė visą savo darbą esant perniek, numovė dar tam vergui nuo piršto žiedą, kurį jam pati jungtuvėms buvo davusi, ant savo piršto užsimovė ir po to nakačia pabėgo, kad nebūtų nužudytas.

Jis pateko į vieną laivą, o tas laivas plaukė į tą žemę ir į tą patį miestą, iš kur anas vergas buvo. Į miestą atkeliavės, jis nežinojo, ką pradėti ir kaip ilgesni laiką išsimaitinti, tai pasiskelbė muzikantu, nes mokėjo šiek tiek griežti. Taip jis dabar, per žmones eidamas, užėjo ir pas karalaitę, kurios vyras pabėgęs buvo, ir kai jai griežė, tai ji pastebėjo tą žiedą ant jo piršto. Baigus jam griežti, karalaitė sako:

— Muzikante, gal būtum toks geras ir man savo žiedą parodytum.

Jis, pagarbiai nusilenkės, atsakė:

— Labai mielai.

Tuoj numovės padavė jai žiedą. Karalaitė, ji apžiūrėdama, rado savo vardo raides, kurias auksakalys liedamas buvo įliejės, ir tuož pažino, kad tai jos žiedas, duotas jau nikiui per jungtuves. Tada karalaitė paklausė, ar jis nenorėtų to žiedo parduoti. Jis atsakė:

— Aš labai mielai parduočiau, kad tik kas nupirkštų: aš vargingas žmogus ir neįmanau, kaip išsimaitinti.

Karalaitė žiedą nupirko ir išklausinėjo muzikantą, iš kur jis esas ir kokiais keliais čionai atkeliavės; tas jai viską gražiai papasakojo. Paskui karalaitė į tą tolimą šali iškeliaavo, pateko ir į tą miestą, kur karalius gyveno ir kur visi jo vergai buvo. Apsimetusi siuvėja, ji atėjo pas karalienę ir labai meldė, kad siūti priimtų. Karalienė iš karto nenorėjo, bet kai toji vis prašė, o ir labai graži buvo, tai leido jai pasilikti. Pirmučiausia ji gavo tik prastus

siuvinius siūti, bet kai karalienė pamatė, kad tie labai gražiai pasiūti, tai davė jai plonesnius, o paskui ji gavo siūti brangiausius šilkus ir šydus iš brangiausių audinių karališkuose rūmuose. Karalienė tokiu puikiu darbu stebėjosi ir didžiai džiaugėsi ją pasilikusi. O kadangi ji ir didžios išminties bei labai gražaus elgesio buvo, tai karalienė ir karalius ją taip gerbė, kad po kiek laiko ir ji prie karaliaus stalo drauge valgysti galėjo. Seniai jau čia būdama, gavo savo vyra pamatyti, o jis ją irgi pamatė; kits kitą tuoju pažino, bet ji niekam nesakė, kad jis esas jos vyras. Dabar, kai jau prie vieno stalo visi valgė, tai ji galvojo, bene pasiseks su juo vienu kur susieiti ir pasnekėti, bet taip nepasitaikė. O kai karalius dar vis nerimastavo ir kartkartėmis dėl savo nebylio liūdėjo, tai ta siuvėja pasakė:

— Aš apsiumu jį prašnekinti, jei su manim per naktį vienam kambary uždarytumėt.

Karalius tai leido, bet pasakė, kad jei nepasisektų nebyli prašnekinti, ji turėsianti būti gyva sudeginta. Ji to nepabijojo, sau viena galvodama: „Aš tikrai žinau, kad jis nėra nebylys, ir jį perkalbésiu, kad turės šnekėti.“

Vieną vakarą tą vergą atvedė pas siuvėją. Dabar ji šiaip ir taip jam kalbėjo, jį klausė, kodėl pabégęs, o ją palikęs, kodėl taip toli keliavęs ir į tokius vargus pasidavęs, bet jis neprashenko. Tada ji pradėjo verkti ir maldauti, kad tik jis šnekėtu:

— Žiūrék, kaip aš tave myléjau ir dar myliu ir dėl tavęs taip toli atkeliavau, kad tik dar kartą su tavim susitikčiau ar nors tave pamatyčiau. Ar tau viskas tik niekai, ar tu manęs visai nesigaili, kad aš iš meilės dėl tavęs tiek baimės ir vargų iškentéjau? Argi tu ir tada jokio gailesčio man nejaustum, kad aš dėl tavęs mirti turėčiau? Jei tu rytoj nešnekési, aš būsiu gyva sudeginta.

Bet visos tos kalbos, maldos ir ašaros buvo veltui: jis pasiliko nebylys.

Ryto metą karalius liepė vergą atvesti. Jis ir dabar nieko nešnekėjo, todėl, kaip sutarta buvo, turėjo tą siuvėjā sudeginti. Tuojau paskirtoje vietoje malkų krūvą sukrovė, jos vidury paliko tuščią tarpa. Pirmučiausia prie krūvos pastatė nebyli, o po to atvedė siuvėjā, juodai aprengtā. Daug žmonių suéjo, norédami pamatyti, kas nutiks. Šalia malkų krūvos vienas karaliaus tarnas aiškiu balsu paskaitė mirties dekretą, tada siuvėjai reikėjo pro ankštą angą išisti į krūvos vidurį. Bet kai tik ji prie angos priéjo, nebylys sušuko skardžiu balsu:

— Nedarykit jai jokios skriaudos, tai mano pati!

Visi žmonės sujudo suūžé, baisiai nustebę, ir pradėjo rankomis ploti, džiaugdamiesi, kad tokia graži moteriškė dabar gyva išliks. Vienas iš tarnų nubėgo pas karalių ir jam tą visą atsitikimą pranešé. Karalius nenorėjo tikéti ir liepė tuojau abudu pas save atvesti, o kai juos nuvedé, tai karalius gana stebéjosi, kad jo mylimas vergas kalbėti moka. Bet jis tos visos paslapties negaléjo išmanyti, ir juodu abudu visą tą keistą nuotykį turėjo jam papasakoti. Paskui karalius dar norėjo žinoti, dėl ko jis pabégės.

— Aš visai iš menkos giminės ir prastas žmogus buvau,— saké Kuršiukas,— tai maniau, kad karališkos giminės ir visų kitų aukštų ponų būsiu peikiamas ir per nieką laikomas, todėl ir pabégau. O kadangi dabar taip atsitiko, kad aš savo pačią iš didžios nelaimės ir nuo mirties išgelbėjau, o ji taip pat patyré vargo, tai dabar manęs niekados nepapeiks, ir aš vél mielai noriu jos vyru būti.

Karalius ir karalienė didžiai džiaugési ir, juodu turtin-gai apdovanoję, liepė su savo laivais namo pargabenti. Jiems grįžus į savo téviškę, toks džiaugsmas radosi, kad lygaus jam niekad nebuvo. Po karaliaus galvos tas jo žentas pats visos šalies karalium liko.

PAVYDŪS BROLIAI

VIENAS KARALIUS TURĖJO TRIS SŪNUS. UŽSIMANĘ ABU VYRESNIEJI KARALAIČIAI JOTI Į PASAULĮ LAIMĖS IEŠKOTI. TĒVAS LABAI NENORĖJO LEISTI, BET JIE TOL NEDAVĖ JAM RAMYBĖS, KOL neapsikentės émė ir išleido. Tada jie parašé raštelį, kad du broliai, tokio ir tokio karaliaus sūnūs, iškeliauja į pasaulį laimės ieškoti, prilipdė tą raštelį apačioj stalo ir išjojo. Namie liko tik jaunis brolis, dar visiškai mažas, kurį tévas labiausiai mylėjo.

Praéjo penkiolika metų. Jau ir šitas karalaitis užaugo didelis. Vieną kartą atrado jis apačioj stalo prilipdytą raštelį ir perskaitės sužinojo apie savo du brolius. Émė ir jis prašyti tévą, kad leistų į pasaulį brolių ieškoti. Tēvas iš pradžių né girdėti nenorėjo, bet paskui, ilgai prašomas, davė jam visko įsidéti į kelionę ir išleido.

Jojo jojo karalaitis, bejodamas jau viską suvalgę, ką buvo įsidėjęs. Ijojo į didelę dykų girią ir pasiklydo. Ilgai po ją klaidžiojo, niekur galio nerasdamas. Baisiai išalkęs, nusėdo nuo žirgo, pririšo jį prie medžio, pasiémé šaudyklię ir eina per girią: gal sutiks kokį žvérį, kurį nušovęs galėtų išsikepti. Sutiko labai seną vilką — eina tas, lazda pasiramščiuodamas. Jau norėjo šauti, bet vilkas prašneko žmogaus balsu:

— Kur tu čia vaikščioji, karalaiti?

— Joju ieškoti savo brolių,— atsakė karalaitis.

Tada vilkas tarė:

— Mainykim šaudyklę į mano lazdą, ir aš pasakysiu,
kur yra tavo broliai.

Ėmė ir sumainė.

— Dabar,— tarė vilkas,— eik tiesiai per girią, užeisi di-delį kalną. Tame kalne yra rūsys, kur gyvena raganius ir laiko uždaręs tavo brolius. Priėjės kalną, suduok į jį šita lazda, ir atsidarys durys. Ten pamatysi savo brolius, griebk juos už plaukę ir trauk su savim.

Kaip vilkas nusakė, taip jis ir atrado. Priėjės kalną, sudavė į jį lazda, ir atsidarė rūsio durys. Iėjo į vidų, rado gulint ant lovos raganių, o jo broliai pristatyti prie girnų ir mala žmonių kaulus. Karalaitis tuoju griebė savo brolius ir išsitraukė laukan. Norėjo raganius dar vytis, bet karalaitis trenkė duris atgalia ranka ir uždarė raganių rūsy.

Eina dabar visi trys broliai, užėjo į kažin kokią svetimą karalystę ir apsiémė pas karalių tarnauti. Karalius abu vyresniuosius padaré tarnais, o jaunį pasilikio prie savęs.

Ar ilgai, ar trumpai jie ten gyvено — tik pradėjo vyresnieji broliai jauniui pavydėti: kam tasai, jaunesnis bū-damas, geresnę turi vietą. Iš pavydo jie sumanė jaunį brolių pražudyti. Nuėjo pas karalių ir sako:

— Mūsų jaunis brolis žino tokią paukštę: kai ji sugieda, visos paukštės suskrenda.

Pasišaukė karalius jaunį karalaitį ir sako jam:

— Suieškok man tokią paukštę, aš tave dar arčiau sa-vęs laikysiu, o jei nesuieškosi, tai galvą tau nukirsiu.

Nuliūdo karalaitis ir eina verkdamas keliu, kur akys veda: tokios paukštės jis niekur nei matė, nei girdėjo. Be-eidamas sutiko tą patį vilką, su kuriuo šaudyklę į lazdą mainė. Vilkas paklausė, kur jis eina, ir karalaitis viską jam nusisakė. Tada vilkas tarė:

— Tau reiks eiti pas tą patį raganių — tenai atrasi vi-sokių paukščių. Bet tu neimk, kur bus labai gražios kra-

telės ir blizgančios paukštės. Tik rasi vieną prastą paukštę vytelinėj kraitelėj, tai tą pagriebės neškis.

Padékojo karalaitis vilkui už patarimą ir nukeliavo prie to raganiaus kalno. Sudavė lazda į kalną, atsidarė rūsio durys, ir karalaitis, jéjės į vidų, rado viską taip, kaip vilkas sakė. Buvo ten daugybė gražių kraitelių ir blizgančių paukščių, tik viena prasta paukštė tupėjo vytelinėj kraitelėj. Karalaitis ją tuož kapt sučiupo ir nešasi. Raganius dar bandė vytis, bet jis trinkt ir užtrenkė rūsio duris.

Parnešė karalaitis tą paukštę ir atidavė karaliui. Kai tik ji sugiedojo, tuož suskrido daugybė visokių paukščių. Už tai karalius jaunį karalaitį dar arčiau prie savęs pakélé. Bet vyresnieji broliai pradėjo dar labiau jo neapkęsti ir vėl primelavo karaliui, kad jaunis brolis žinąs tokį šunį, kuriam sulojus, viso pasaulio žvėrys subėga.

Vėl siunčia jį karalius, kad pristatyti tokį šunį. Nors karalaitis sakęsi nieko nežinąs, bet karalius juo netikėjo ir išvarė:

— Jau kad tu žinojai, kur atrasti paukštę, tai žinai ir šunį. Duodu laiko tris dienas: nepristatysi šuns — galvą tau nukirsiu.

Eina karalaitis keliu dūsaudamas ir galvoja: ką čia dar yti? Kiek paéjėjės, sutiko tą patį vilką ir nusisakė savo bédą. Vilkas jam tarė:

— Tau vėl reiks eiti pas tą raganių — jis tik vienas turi tokį šunį. Nuéjės rasi daugybę šunų, prie auksinių ir sidabriniių grandinių priraišiotų, bet tokiu tu neliesk. Tik atrasi vieną prastą šunelį, virve pririštą, tai tą paimk ir veskis.

Nukeliaavo karalaitis į raganiaus kalną ir rado taip, kaip vilkas sakė. Buvo ten daugybė šunų, brangiomis grandinėmis priraišiotų, bet anų jis nelietė. Tik pamatė vieną prastą šunelį, virve pririštą, tuož kapt sučiupo, atsiriso ir vedasi namo. Parsivedės atidavė jį karaliui. Kai tik šuo sulojo, bematant subėgo viso pasaulio žvėrys. Karalius

už tai jaunį karalaitį dar aukščiau pakélé ir labai apdovanojo.

Dabar vyresnieji karalaičiai iš pavydo apskundė karaliui savo broli, kad jis žinąs labai gražią mergaitę, kuriai lygios visam pasauly nėra. Pasišaukė karalius jaunį karalaitį ir sako:

— Kad pristatysi man tokią mergaitę, aš tau pusę karalystės atiduosiu, o jei ne, tai bus blogai!

Nér ką daryti: liepia karalius — reikia eiti. Eina karalaitis keliu ir vėl sutinka pažistamą vilką. Nusisakė jam, kur ir ko einąs. Vilkas tarė:

— Dabar eisim abudu. Paimk staleli, vyno butelį ir suknią.

Nuėjo abudu į pamarį. Pasistatė staleli, uždėjo ant jo vyno butelį ir suknią, o patys palindo pastalén. Neilgai trukus atėjo trys mergaitės maudytis: viena graži, kita graži, trečia dar gražesnė. Kai nusimaudė, viena priėjo prie stalelio, atsigérė vyno ir nuėjo vilktis drabužiais. Kita taip pat atsigérė tik vyno ir nuėjo sau. Priėjo ir ta, kur buvo gražiausia, atsigérė vyno ir pradėjo suknią matuotis. Kai tik suknią apsivilko, tuoj vilkas ją pagriebė ir užsisodino ant savęs; liepė sėstis ir karalaičiui.

Karalaitis paprašė vilką, kad nuneštų į jo tévo karalystę. Namie jis rado senelį tévą tik ką gyvą. Jি pamatęs, tévas labai nudžiugo ir iškélė linksmą puotą. Paskui karalaitis vedė tą mergaitę ir gyveno sau laimingai.

O anas karalius, nebesulaukęs grįžtant karalaičio, pasaukė jo brolius ir už melagingą skundimą liepė tarnams užlupti negyvai.

STALTIESĖ IR TABOKINĖ

GYVENO TOKS VARGINGAS ŽMOGELIS IR TURĘ-
JO TRIS SŪNUS. KARTĄ SAKO TIE SŪNŪS:

— TĒVAI, KĄ MES ČIA BŪSIM, VISI NEGALIM ČIA
IŠSIMAITINTI. EINAM MES Į PASAULĮ.

Ir išėjo. Beeinant užklupo naktis. Priėjo girią, girioj rado ugnį kūrentą. Šnekasi broliai:

— Kur mes toliau eisim? Jau naktis, čia girioj nakvokim. Tik visi negalim sumigti, nes gali medžių paukščiai mus sudraskyti. Vienas turime saugoti.

Jauniausias brolis sako:

— Jūs gulkit, o aš saugosiu.

Tiedu sugulė, o jis sau ugnį kūrena ir sėdi. Naktį klau-so — atvažiuoja kas. Atvažiavo tokia moteriškė su vežē-ju, sustojo ir šaukia:

— Eik šen pas mane!

Tas galvoja ir šiaip, ir taip, kas čia per moteriškė, kad naktį važinėja. Išidrąsinės nuėjo pas ją, o ji klausia:

— Kas esi per vienas, kad čia girioj nakvoji?

— Mes čia trys broliai.

— O kur jūs einat?

— Namie neturim iš ko maitintis, einam į pasaulį lai-mės ieškoti.

— Kad neturit iš ko maitintis, še tau staltiesę: kai no-résite valgyti, tik patieskit tą staltiesę, ir ant jos visko bus. Dar še tau ir tabokinę: kai ją atidarysi, tuož atsiras labai gražus namas, aplink jį stovės kareiviška sargyba.

Tas padékojo už dovanas ir sugrižęs vėl kūrena ugnį.
Kai jau prašvito ir nubudo anie broliai, jis klausia:

— Ar norit valgyti?

— O ką, broleli, valgysim, kad nieko neturim.

Tuoj patiesė jis staltiesę — rados visko valgyti ir gerti. Pavalgė jie, atsigérė, jauniausias brolis vėl susivyniojo staltiesę, ir eina visi toliau. Išėjo iš girios, rado lygias lankas netoli karaliaus dvaro. Dabar jie sustojo, ir sako tas jauniausias:

— Čia truputį pasilsėsim.

Atidarė tabokinę — ir stovi gražus namas, aplink jį sargyba, nieko artyn neprileidžia. Bet pasergėjo karaliaus duktė, kad niekad tose lankose nieko nebuvo, o dabar stovi puikiausi namai, gražesni kaip karaliaus. Sako ji savo tévui:

— Eisiu pažiūrėti, kas ten yra.

Nuéjo prie to namo, sargyba jos neleidžia. Pamatė vyriausias brolis, kad tokia graži mergina vaikščioja aplink, ir sako kitiembs broliams:

— Leiskim ją į vidų.

Jauniausias sako:

— O ko ji čia atėjo? Matyt, nori ką pikta mums padaryti.

— Ką ji mums padarys: mes čia trys.

Paliepė sargams, ir tie ją įleido. Atėjus karaliaus duktė pradėjo klausinėti, kaip čia kas yra. Jai viską parodė. Daugiau bešnekant, émė ir užmigo vyresnieji broliai, o paskui ir tas jauniausias. Tada karaliaus duktė pagriebė nuo lango tabokinę ir uždarė — tie namai pradingo, o ji, pasiciupus staltiesę, nubėgo namo.

Pabudo broliai, žiūri, kad jų namų nebéra, ant pliko lauko jie guli, ir staltiesės su tabokine nebéra. Sako tas jauniausias:

— Matai, ar aš nesakiau, kad ji ateina mums pikta padaryti.

Eina jie toliau, priéjo tris kelius. Dabar tas sako:

— Eismi kas sau. Būtume buvę visi krūvoje, bet manęs neklausėt.

Išsiskyrė broliai ir nuéjo kas sau. Jauniausias, savo keiliu eidamas, priéjo girią. Toje girioje taip pakvipo obuoliai, kad jis negali tverti. Rado tą obelį, nusiskynės suvalgė porą obuolių, ir išaugo jam ant kaktos du ragai, kad jis negali nė iš girios išlisti. Laminasi šiaip taip, eina toliau; priéjo tokį upelį, o jau tyras vanduo! Perbrido per tą upelį — nukrito jam nuo kojų mësa. Eina toliau, ir vél pakvipo obuoliai. Rado obelį, priéjės nusiskyné obuoli ir suvalgė — émė ir nupuolė vienas ragas; suvalgė kitą obuoli, ir kitas ragas nupuolé. Vél priéjo upelį, o jau drumstas vanduo! Perbrido per tą upelį — išgijo kojos. Dabar sako vienas sau: „Na, palauk!“

Sugržo atgal, pasiskyné porą vienų obuolių ir porą kitų, pasisémé vandens iš vieno ir iš kito upelio ir nuéjo į tą karaliaus miestą.

Kad pakvipo karaliaus dukteriai tie obuoliai! Sako ji tarnui:

— Eik ir pažiūrék, kas čia turi obuolių parduoti, kad taip kvepia.

Tarnas nuéjės rado jį su tais obuoliais ir klausia:

— Ar neparduotum obuolių?

— Kodėl ne, galiu parduoti.

Tarnas nupirko du obuolius ir parnešé karalaitei. Kai tik ji suvalgė — išaugo ant kaktos du ragai, tokie dideli, kad ji vietos sau neranda. Sušaukė daktarus, bet tie nieko negali padaryti. Tada išsiunté raštus po visas žemes, ar neatsiras iš kur toks, kad galéту ragus nuimti. Po kokio ménésio ar daugiau atéjo vél į miestą tas jauniausias brolis ir apsigarsino, kad jis galjs nuimti. Tuojau davé žinią apie tai karaliui. Pašaukė jį karalius, klausia:

— Ar tu galéatum nuimti ragus?

— Galéčiau, tik pastatykit man atskirai trobą.

Tuojau troba buvo pastatyta. Jis ten įvedė karaliaus dukterį ir sako:

— Dabar prisipažink, ką tik kam pikta padarei, tai nupuls ragai.

Ji viską prisipažino, bet apie tą staltiesę ir tabokinę nesisako. Tada jis ēmės ją apliejo tuo tyruoju vandeniu. Kai tik apliejo, pradėjo nuo jos mësa kristi. Jau mato, kad čia negerai, pasakė ir apie tuos daiktus.

— Bet atnešk man juos parodyti, kitaip ragai nenupuls.

Nuėjus pas karalių, duktė viską jam pasakė.

— Nešk ir parodyk,— sako karalius,— o kad norës, ir visai atiduok. Matai, jau nuo tavęs mësos krinta, rasi, čia koks burtininkas.

Atnešus jam atidavė staltiesę ir tabokinę, o jis jai užliejo tuo drumstuoju vandeniu — tuojau sveika liko. Paskui davė tą obuolių porą, ji suvalgė, ir ragai nupuolė.

Kai duktė pasveiko, karalius jam sako:

— Dabar turi mano žentu būti.

— Nebūsiu aš tavo žentu, ir nieko man daugiau nereikia, tik leisk čia mieste namus pasistatyti ir gyventi.

Karalius jam leido. Tada jis išėjo ieškoti savo vyresniųjų brolių. Kai juos surado, visi atėjo vèl į tą miestą, tabokinę atidarė — ir stovi namai, o aplinkui sargyba. Tuose namuose visi trys broliai ramiai sau toliau gyveno.

VARGUOLIO DALIA

GYVENO DU BROЛИAI: VIENAS BAISIAI TURTIN-GAS, ANTRAS VISAI SUVARGEŠ. KARTĄ VAIKŠ-ČIOJA TAS VARGUOLIS APIE SAVO JAVUS, ŽIŪRI, KAD JO VARPOS NUSKABINĖTOS. NAKTĮ EINA JIS sergēti, kas jo varpas skabinėja. Atėjo tokia daili merga iš girios, ima, skina jo varpas ir meta į to turtingojo javus. Pasigavo jis tą mergą ir émę mušti, o toji sako:

— Tu manęs nemušk, aš turiu jam taip daryti, nes aš jo dalia.

— Kad tu jo dalia, o kur mano?

— Tavo dalia rūdynuos rūdija.

— O kaip aš galēčiau rasti savo dalią?

— Tu nueik į girią, rasi trišaką medį, o tame medyje sédës trys mergos: dvi bus linksmos, o trečia liūdna, susiraukus. Tai tu tą mergą iš medžio išsitrauk ir tol duok su kančium, kol prisižadés tavo dalia būti.

Varguolis padékojo mergai ir išėjo į girią to medžio ieškoti. Bevaikščiodamas gироj, atrado trišaką medį ir mergas ant šakų sédinčias; žiūri — dvi linksmos, o trečia liūdna, susiraukus. Jis tą susiraukėlę išsitraukė ir émę su kančium mušti. Toji klausia:

— Už ką tu mane muši?

— Aš noriu, kad tu mano dalia būtum, nes aš dalios neturiu.

Ir taip ilgai ją péré, kol ji prisižadėjo dalia jam būti. Sako ta merga:

— Dabar eik namo, prisirink vežimą akmenų; jei nėturi baltų paklodžių, tai pasiskolink iš kaimynų, gražiai apdangstyk vežimą, kad niekam nebūtų matyti, ką tu veži, ir vežk karaliui dovaną. Kai nuvažiuosi pas karalių, sargas nenorės tavęs leisti, tai tu sakyk, kad atvežei karaliui dovaną, tada leis. Paskui išeis vienas tarnas, klaus, ką atvežei, bet tu nesakyk; išeis antras ir trečias — nesakyk; kai išeis pats karalius, tuoju tas paklodes atidenk ir vežimą išversk, o kai karalius klaus, ką tu nori už tai, sakyk: ką malonės.

Paréjo žmogelis namo, prisdėjo vežimaitį akmenų, gražiai apdangstė — važiuoja. Pavažiavo galą — rado pinigų ant kelio, pavažiavo toliau — sulūžo jam ratas, pirko sau kitą. Dar kiek pavažiavo — rado daugiau pinigų; paskui jam vėl sulūžo ratai — už tuos pinigus nusipirko naujus. Iš didelės kelionės pastipo ir kumelė, bet koks čia jam vargas — tuoju pirko kitą. Taip jis bevažiuodamas susitaisė vežimą naują ir įsigijo arklius gerus!

Nuvažiavo pas karalių — sargas neleidžia; kai tik pasakė atvežęs karaliui dovaną — įleido. Išėjo vienas tarnas, klausia, ką jis atvežęs, bet žmogelis nesako; išėjo antras ir trečias — vėl nesako ir nerodo.

Išėjo pats karalius, klausia:

— Ką tu čia atvežei?

Varguolis, nieko nelaukęs, tuoju nudengė vežimą ir išvertė. Kada išvertė — tie akmenys pavirtę į auksą ir sidabrą. Klausia karalius:

— Ar tu jau visus atvežei, ar dar daugiau turi?

— Jau visus atvežiau.

— O ką nori už tai?

— Ką malonės.

Karalius jam padovanojo labai dailų dvarą. Jis parvažiavo į tą dvarą ir ponauja.

Nugirdo anas jo brolis, kad jis už vežimą akmenų gavo dvarą, sako sau:

— Kiek jis ten su padvēsusia kumele galéjo tū akmenų nuvežti? Aš prikrausiu tris vežimus gerus, tai dar daugiau laimésiu.

Taip ir padaré. Kaip anas brolis jam saké, prikrové tris gerus vežimus, apdangsté paklodémis, paémé savo bernus ir važiuoja. Tolimoj kelionéj tai sulūžta ratai, tai pastimpa kumelés — vis reikia už savo pinigus taisyti, ir turtuoiliui bevažiuojant daug pinigų išéjo. Pagaliau privažiavo karaliaus dvarą — sargas neleidžia. Turtuolis sako:

— Karaliui dovanų atvežiau.

Įleido jį į dvarą. Išéjės tarnas klausia:

— Ką tu čia atvežei?

Tas nesako, nes ir anas jo brolis taip daré. Išéjo antras ir trečias tarnas — vis nesako. Išeina pats karalius, klausia:

— Ką tu čia atvežei?

Turtuolis tuojuo paklodes nudangsté ir vežimus išverté. Kada išverté daugybę akmenų vidury dvaro, karalius sako:

— Tai tu čia man juokus darai: manai, kad aš akmenų niekad nesu matęs?

Tuos jo bernus karalius liepė paleisti namo, o jį pati už karaliaus išjuokimą nutaré pakarti. Tai toks goduolio galas!

KARŽYGY S KARALIŪNAS

BUVO VIENAS KARALIUS IR TURĖJO SŪNU IR DUKTERĮ. NETOLI TO KARALIAUS DVARO BUVO DIDELIS KALNAS, TAME KALNE GYVENO SLIBINAS SU DVYLIKA GALVU. VIENĄ KARTĄ KARALIAUS duktė išėjo pasivaikščioti. Tuo tarpu tasai slibinas išlindo iš savo urvo, pamatė beeinančią karalaitę, ir ji labai jam patiko. Tuojau jis nusiuntė pasiuntinį pas karalių, kad savo dukterį atiduotų jam už pačią, o jei neduosiąs, tai jis atėjęs visą jo kariuomenę prarysiąs. Karalius, išgirdęs šitokią naujieną, labai nusiminė. Užsidaręs savo kambaryje, tris dienas galvojo, bet nieko negaléjo išgalvoti, kaip būtų galima nuo slibino išsigelbėti.

Sūnus, matydamas didžiai nusiminusį tévą, užklausė:

— Ko tu, tévai, toks nusiminęs?

— Kaip aš nebūsiu nusiminęs, kad slibinas su dvylika galvų nori gauti už pačią tavo seserį, o jeigu jam prieštarausi, tai atėjęs visą mūsų kariuomenę išpiaus, né mūsų pačių nepaliks gyvų!

— Nebijok nieko, — atsiliepė sūnus. — Aš bandysiu prieš jį stoti, tik nukalk man geležinę lazdą iš dvylirkos štangu!

Karalius tuojau suvadino kalvius iš visų šalių ir liepė nukalti lazdą iš dvylirkos štangų, nors anaiptol netikėjo, kad sūnus būtų toks stiprus ir galėtų įveikti slibiną su dvylika galvų.

Kai prisiartino skirta diena atiduoti karalaitę slibinui už pačią, karalius buvo prisakęs eiti prieš slibiną visai

savo kariuomenei. Bet sūnus liepė kariuomenei susilaikyti, pasiémė savo lazdą ir išėjo pats vienas slibino pasitikti. Tasai, pamatęs ateinant tik vieną žmogų, labai nusistebėjo:

— O! Aš maniau, kad karalius, nenorēdamas man duoti savo dukters, išsius prieš mane daugybę kareivių. O dabar matau, kad nebus nė seilę iš ko nuryti!

— Palauk,— atsiliepė karaliaus sūnus,— užteks tau ir šito vieno, tu ir juo vienu užspringsi!

Tuojau prasidėjo kova. Slibinas émė traukti savo kvapu karalaitį į save, o šis — gintis su savo lazda iš dvylirkos štangų. Kai prisiartino vienas prie antro, pakilo baisus mūšis. Karalaitis dviem kartais visas dvylika galvą slibiniui nukirto!

Karalius, pamatęs tokį sūnaus stiprumą, didžiai nudžiugo. Tuojau iškélé šaunią puotą, suvadino visus ponus ir kunigaikščius, norēdamas savo sūnui pavesti visą karalystę. Bet sūnus pasakė:

— Aš nieko, tévai, nenoriu, tik duok man išsirinkti vieną žirgą — josiu į pasaulį laimės paieškoti.

Karalius sutiko. Bet kai sūnus norėjo išsirinkti sautinkamą žirgą, nieku būdu negaléjo tokio rasti: ant kurio tik ranką savo uždėjo, tas tuoju sudribo.

Neradęs tinkamo žirgo, išėjo karaliūnas pésčias. Éjo dieną ir antrą, priéjo girią. Eina per tą girią, žiūri — pakelėj stovi didelis medis ir per to medžio viršūnę dūmai rūksta. Apéjo aplinkui, apžiūréjo — niekur jokio ženklo nematyti. Bandys pajudinti. Kai tik palieté su ranka — émë tas medis ir išvirtė! Žiūri — vidury medžio tokia pirkutė. Ieina į tą pirkutę — stovi žirgas pabalnotas, ant sienos kabo kardas ir kareiviški puikūs drabužiai. Apsirengé tais drabužiais, prisijuosé karda, užsisédo ant žirgo ir joja. Joja vieną dieną ir antrą, perjojo per tą girią, žiūri — dvaras. Galvojo joti į tą dvarą, bet šalimais pamaté trobelę. Prijojo prie tos trobelės — šone riogso

didelis akmuo, perskeltas iki pusei. Karaliūnas, išsitraukęs kardą, kaip kirto, tai beveik visai akmenį perkirto. Iėjo į trobelę — priemenėj stovi žirgas, jam pripiltas lovys avižų. Ir karaliūnas savo žirgą ten pastatė. Iėjo į kitą kambarį — žmogus guli ant lovos ir miega. Ir jis šalimais atsigulė ir taipgi užmigo.

Kai anas pabudo, gi žiūri, kad šalimais lovoje guli nepažįstamas keleivis. Norėjo jį užmušti, bet paskui pagalvojo, jog bus negerai.

— Lauksiu,— sako,— kol pabus, ir išklausiu, iš kur jis ir kas per vienas.

Išejo į priemenę — stovi to keleivio žirgas. Išejo laukan — ogi tas akmuo, kurį jis pats buvo tik iškėlęs, dabar beveik pusiau su kardu perkirstas.

„Na,— pamanė sau,— jis bus mano draugas, nes už mane stipresnis.“

Kai karaliūnas pabudo, abu tuojuasisveikino, pasiskė vienas antram, kad esą karžygiai, iškeliauvi į pasaulį īaimės paieškoti. Paskui anas karžygys pradėjo karaliūnui pasakoti:

— Aname dvare, kur čia netoli regéti, yra labai graži mergina — gražesnės visam pasauly nerasi! Daugel visokiu jaunikių ir karžygių norėjo gauti ją už pačią, bet visi ten savo galvas paguldė. Aš pats du kartus ten buvau ir vos gyvas galėjau ištrūkti. Tą merginą saugoja dvyliko brolių. Ant dvaro vartų stovi gaidys ir žiūri: kai tik pamato artinantis kokį žmogų, tuoj užgieda. Tada visi broliai išjoja ant žirgų ir kiekvieną prisiartinantį sukapoja.

Išgirdės apie gražią merginą, karaliūnas tuojuasisveikino paryžo ten joti. Kai abu karžygiai prisiartino prie dvaro, užgiedojo gaidys ant vartų. Tuoj išjojo prieš juos visi dvyliko brolių, bet karaliūnas kaip apsisuko, tai vienu užsimojimu visiems dvylikai galvas nukirto.

Atjojo abu karžygiai į dvarą ir rado ten merginą su auksu plaukais — graži kaip saulė! Ji tuo kartu šukavo

sau galvą. Kai puolė vienas plaukas, tai karžygiai manė, kad visas dvaras skradžiai žemę nugramzdės.

Pamačius nepažįstamus karžygius, mergina suprato, kad jos broliai liko nugalėti.

— Jūs esate karžygiai, kad nugalėjote mano brolius ir gavote mane. Bet trečioje karalystėje yra dvaras, tame dvare gyvena mergina, du kartus už mane gražesnė. Jeigu jūs ją galėtumėt gauti, tada iš tikro pavadinčiau jus karžygiais!

Karaliūnas, išgirdės apie dar gražesnę merginą trečioje karalystėje, sako savo draugui:

— Tu čia daugel metų vargai, tai palieku tau šią merginą, o aš josiu ieškoti kitos.

Rytojaus dieną abudu karžygiai atsisveikino, ir karaliūnas išjojo. Jojo vieną dieną ir antrą, atjojo į tą karalystę. Dabar émė jo žirgas ir prakalbėjo:

— Žinai ką: tu tą merginą turi pavogti, kitaip jos neausi. Sekmadienį ji atvažiuos į bažnyčią karietoje ketvertu arklių. Šeši broliai jos raiti viena puse, kiti šeši — antra puse. Kai tik ji išlips iš karietos, tu pagriebk ją ir sėsk ant manęs.

Sulaukus sekmadienio, toji mergina atvažiavo į bažnyčią karietoje, o jos broliai atjojo raiti. Kai tik ji išlipo iš karietos, karaliūnas ją nutvérė, užsimetė ant žirgo ir akies mirksniu išnyko. Broliai šoko vytis, bet nežino, į kurią pusę. Tada jie visi suskubo joti namo patarimo pas motiną, kuri buvo ragana.

— Jau mūsų seserį pavogė.

— Palaukit, vaikai, aš eisiu pamiegoti.

Pamiegojo, atsikėlus sako:

— Ė, vaikučiai, nesiskubinkit, aš dar jums ragaišių iškepsiu kelionei — pavysite ir atimsite!

O karaliūnas, benešdamas merginą, pažiūrėjo, kad ji labai graži, émė ir pabučiavo. Kai tik pabučiavo, ogi jo žirgas nė trupučio nebegali pabėgti.

Tie dvylika brolių ji pavijo, merginą atémė ir tariasi, ką jam padaryti. Pagaliau sutarė taip, kaip vyriausias brolis pasakė: žirgą jo sukapotி, o ji pati paleisti gyvą.

Dabar broliai sugrižo atgalios, o karaliūnas pasilikęs éjo pats vienas. Éjo vieną dieną ir antrą, priéjo tokias pelkes, už jų rado tyrus laukus — niekur nieko nematyti! Kai prisiartino vakaras, žiūri — toluoj spingso žibury. Émė eiti į tą pusę, priéjo trobą ir pasibeldé. Išéjo sena senutė ir klausia:

- Ko tu nori, vaikeli?
- Ar negalétum, močiute, priimti manęs į nakvynę?
- Su mielu noru! — atsaké senutė.

Įéjo į vidų — ten senukas neregys sèdi.

Karaliūnas pasipasakojo, kad jau klaidžiojas po tuos tyrus kelias dienas ir esas labai nuvargęs. Bet jis nepasaké savo kilmés ir ko atklydës į šitą kraštą. Senukas jam sako:

— Ar negalétum, vaikeli, likti pas mane už tarną? Aš turiu gyvuliu, tai tu man juos nors paganytum. Kol aš sveikas buvau, tai pats ganiau, bet dabar netekau švie-
sybës: nevidonas akis man išpléšé. Taigi ir tave perser-
géju, kad neištiktų nelaimé! Netoli nuo čionai yra kalnas,
kurį valdo velnias. Žolé ten sidabriné, tai aš ganydamas
suleidau gyvulius ant to kalno, o velnias atlékës išpléshé
man akis.

Karaliūnas sutiko būti pas tą senj. Rytojaus dieną se-
nutė parodé jam visus gyvulius, kur galima juos ganyti
ir kur tas kalnas su sidabrine žole.

Išginé jis gyvulius ir gano, bet jam vis rūpi nuginti
ant to kalno, kur sidabriné žolé. Neiškentës émë ir nuginé.
Kai tik gyvuliai suéjo, gi žiūri — juodvarnis atlekia
iissižiojës! Tuoju užtūpë jam ant galvos ir kirs akis, bet
karaliūnas tik capt juodvarnį už koju!

— Palauk,— sako,— aš tave pamokysi, kaip reikia
užkabinëti nekaltus žmones!

Tas prašosi, kad paleistų.

— Ne,— sako,— neleisiu, kol neatiduosi seniui akių ir neprižadési palikti mums laisvas ganiavas. Jeigu šių dviejų dalykų neišpildysi, aš tave gyvą sudraskysiu. Sakyk, kur senio akis padėjai?

Juodvarnis parodė akmenyje skylę — ten buvo paslėptos senio akys. Karaliūnas liepė jas numazgoti ir įdėti seniui. Sudėjus akis, senis vėl pradėjo regēti. Galop juodvarnis prisižadėjo, kad nuo to kalno atsitrauks ir daugiau nieko blogo nedarys, tada karaliūnas jį paleido.

Dabar karaliūnas gano gyvulius vieną ménėsi ir kitą — viskas eina gerai, ir abu senukai labai patenkinti.

Jam ten bebūnant, viena kumelė atsivedė kumeliuką. Kai tas kumeliukas paaugo, karaliūnas ganydamas vis bando uždėti ant jo ranką — ir žiūri, kad šis jį atlaiko.

Pasibaigus tarnystės metams, jis sako:

— Tévukai mieli, aš jau noriu jus palikti ir toliau keiliauti.

— Vaikeli, mums tavęs labai gaila — galétum pasilikti pas mus už augintinį. Bet jeigu nori keliauti toliau, mes tavęs nedraudžiam. Imkis geriausią porą arklių ir visko, kas tik tau patinka.

Bet jis sako:

— Nieko daugiau nenoriu, tik to kumeliuko.

Pasimovė jis kumeliuką ir vedasi. Ėmė tas kumeliukas ir prakalbėjo:

— Ar žinai ką? Leisk tu mane pas motiną pažisti.

Paleido. Šis nubégo, pažindo, už pusės valandos sugrižo jau daug didesnis. Ir vėl vedasi. Pasivedė toliau — kumeliukas sako:

— Leisk mane vėl pažisti.

Nubégės pažindo ir sugrižo už valandos jau gana didelis. Pasivedė dar toliau — kumeliukas trečiąsyk prašo:

— Leisk dar kartą pažisti.

Ši kartą pažindės sugrįžo už pusantrų valandos — didelis, gražus žirgas. Dabar sako:

- Sėsk ant manęs, aš tave nunešiu, kur tik nori.
- Aš noriu, kad galētume gauti tą merginą.
- Gerai, gausime, tik turési ją pavogti. Sekmadienį ji su savo broliais atvažiuos į bažnyčią, tai tu saugok: kai tik ji išlips iš vežimo, pagriebės sėsk ant manęs, ir mes pabėgsim.

Sulaukus sekmadienio, karaliūnas atjojo į tą miestą. Žiūri — mergina atvažiuoja į bažnyčią. Kai tik ji išlipo iš vežimo, šitas ją capt, ant savo žirgo užsėdo ir émė bėgti. Broliai, matydami, kad jau nepavys, skubinosi namo klausti motinos patarimo.

- Vykite, vaikeliai, jau vargai ją galésite atimti.
- Dabar karaliūnas žiūri, kad anie dylikai brolių atsiveja. Atsigrįžo pažiūréti į merginą — ji labai graži.
- Ar galima man ją pabučiuoti?
- Kai tu pabučiuosi, aš dar smarkesnis būsiu,— atsiliepė žirgas.

Karaliūnas émė ją bučiuoti. Ir kiekvieną kartą, kai tik jis merginą pabučiuoja, jo žirgas prispuria žemiu pilnas akis aniemis dylikai brolių, o kol tie akis prasikrapšto, šis vėl nubéga keliolika laukų. Matydami, kad nieko neveiks, broliai sugrįžo atgal.

O karaliūnas parjojo į savo tévo dvarą. Sugrįžęs namo, rado tévus išvarytus iš dvaro: tévas buvo paémęs žentą, o tas juos paniekino ir išvarė.

Parkeliavus karaliaus sūnui, buvo parengta didelė puota. Suvažiavo daugel visokių aukštų svečių. Visiems besilinksminant, karaliaus sūnus tarė:

- Mieli svečiai, ką jūs darytumét tokiems vaikams, kuriie savo tévus paniekina ir išvaro iš namų?
- Tokius vaikus reikia pririšti arkliams prie uodegų ir išvalkioti po laukus,— atsakė svečiai.

Tada jis liepė tą žentą ir jo pačią, savo seserį, pririšti arkliams prie uodegų ir išvalkioti po visus laukus, o pats vedė tą merginą į gyveno ilgus metus. Vestuvėse ir aš buvau, alų midų gėriau, burnoj neturėjau; pinigus kačer-ga žarsčiau, akimis nemačiau, vyža lobį vežiojau.

DVYLIKA BROLIŪ, JUODVARNIAIS LAKSTANČIU

VIENO PONO NUMIRĖ PATI IR PALIKO DVYLIKA SŪNU IR MAŽĄ DUKRELĘ. NETRUKUS TÉVAS SUMANĖ VESTI KITĄ, BET TOJI BUVO RAGANA. JI SAKO:

— Dukté tegul bus, bet savo sūnus visus sudegink ir, supylęs jų pelenus į popierius, atsiusk man, tada už tavęs eisiu.

Tévas mąstė šiaip, mąstė taip — nebežino, ką daryti. Ėmė ir pasisakė viską vienam savo tarnui. Tas jam sako:

— Ko čia, pone, taip rūpinies? Juk tamstos dvare yra didelių šunų. Dvylika jų sudeginsi, pelenus supilstysi į popierius, padési antspaudus ir nusiūsi jai,— bene ji permanys? O po vestuvių — kad ir ras, nebe ką jiems darys.

Ponas taip ir padarė: sudegino dvylika šunų, pelenus supylę į popierius, prispaudė antspaudus ir nusiuntė raganai. Ta apžiūrėjo visus popierélius, apuostė ir pasakė, kad sutinka už jo tekéti. Po vestuvių, kai parvažiavo į dvarrą, ragana tik šniukšt, šniukšt — visur apšniukštinéjo, pagaliau sako:

— Kas čia smirdi? Kad tie visi, kas čia nereikalingi, juodvarniais išléktų!

O jos posūnių būta tuokart rūsyje po vyro rūmais. Tuoj visi vienas po kito strikt, strikt ant lango ir išlékė sau.

Toliau gyveno rūmuose tik ponas su savo ragana. Prie jų augo dukrelė, kuriai niekas nieko nesakė apie brolius:

mat, ponas buvo užgynęs dvariškiams pasakoti, kad ji turėjo brolių ir kad pamotė ragana taip juos išvaikė:

— Vieną kartą — mergaitė buvo jau dvylirkos metu — dvariškiai émë šnekétis:

— Argi mirusios ponios tebuvo ta viena dukrelė?

Vienas jų atsakė:

— Ką čia bešnekéti! Buvo sūnų dvylika, bet kai ponas vedė raganą, tai ji visus juos užkeikė, ir išlékė visi juodvarniais!

Mergelė, išgirdusi dvariškių kalbą, émë rengtis į kelionę savo brolių ieškoti. Pasisiūdino dvylika marškinį, dvylika kelnių, dvylika paklodžių, dvylika užvalkčių ir išėjo, susirišusi visus tuos daiktus ryšelyje.

Éjo éjo per laukus, per miškus. Ką tik sutinka, vis klauzia apie savo brolius, juodvarniais lakstančius, bet niekas nieko jai nepasako. Beeidama per didelę girią, užėjo atsiskyrėli. Pas tą iéjusi, klausia, ar néra kur matës jos brolių, juodvarniais lakstančių. Atsiskyrėlis jai sako:

— Nemačiau, bet aš turiu valią ant visų debesų. Per gulék čia pas mane, rytoj susišauksiu debesis, gal tie bus matę.

Ryto metą atsiskyrėlis sušaukė debesis. Kai sugulė debesys apie jo trobelę, taip tamsu pasidarė, lyg juoda naktis. Išėjo atsiskyrėlis laukan ir klausia debesų:

— Ar nematé kur dvylirkos brolių, juodvarniais laktančių?

Debesys atsakė, kad niekur nè vienas nesas matës, ir išskirsté į visus kraštus. Atsiskyrėlis sako mergaitei:

— Gal tavo brolių nebéra nè gyvų... Bet gal dar kur atrasi. Kai eisi šiandien per girią, vakarop užeisi mano broli, taip pat atsiskyrėli. Jis turi valią ant visų vėjų, tai vėjus paklaus, gal tie bus kur užpūtę tavo brolius.

Ir išėjo mergaitė. Eina eina per girią ir priéjo vakarop kitą atsiskyrėli. Iéjo ir to pasiklausti, ar nematé, negirdéjo jos brolių, juodvarniais lakstančių. Tas sako:

— Aš nieko nežinau, bet pernakvok čia pas mane. Rytoj rytą sušauksiu visus vėjus, jei tie bus kur užpūtę, tai ir tau pasakys.

Ryto metą susišaukė atsiskyrėlis visus vėjus. Tie supūtė, suūžė, sušniokštė. Visus išklausinėjo, ir visi atsakė, kad nė vienas nežinas, nė vienas niekur neužėjęs, nė vienas niekur nematęs. Tada atsiskyrėlis jai sako:

— Gal jų nebéra nė gyvų, kad nė vienas vėjas niekur néra užpūtęs. Bet nenustok vilties. Kai eisi šiandien per girią, atrasi vakare mūsų trečiąjį brolių, kuris turi valią ant visų paukščių. Jei yra kur tavo broliai, tai gal koks paukštis bus juos užėjęs.

Mergaitė vėl išėjo. Per visą dieną éjo ir apie vakarą rado trečiąjį atsiskyrėlių. Tas jai taip pasakė:

— Pernakvok pas mane, aš rytoj sušauksiu visus paukščius, tai jie, jei bus kur užėjë, tau pasakys.

Ryto metą atsiskyrėlis sušaukė visus paukščius. Kad priléké, kad priskrido paukščių — ir didelių, ir mažų, visokių! Išėjo atsiskyrėlis ir klausinėja visus. Tie atsakė, nė vienas niekur nematęs, nė vienas nieko nežinas. Atsiskyrėlis pulkų pulkus atleido, ir visi išskirstė.

Pagaliau, kur buvës, kur nebuвës, atlekia šlubas erelis. Atsiskyrėlis ant jo sušuko:

— Kodėl tu nesiskubinai, ko gaišai?

Erelis atsakė:

— Man koją šaulys peršové, labai skauda, negaléjau greitai atlékti.

Atsiskyrėlis vėl klausia erelį:

— Ar nesi matës kur dvylikos brolių, juodvarniais laktančių?

Erelis atsakė:

— Mačiau ir žinau, jie per dienas juodvarniais lakioja, o naktį žmonémis kalne gyvena.

Tada atsiskyrėlis davė mergelei dvylika smaigtelių ir liepė, kai lips į kalną, juos vis smaigstyti ir ant jų stotis, paskui vėl iš apačios traukti ir į viršų smeigti.

— Tiktais,— sako jis,— saugokis, kad nė vienas smaigtelis tau iš rankų neiškristų. Jei nors vienas iškris, tai ir nebegalési ant kalno užlipti.

O ereliui prissaké:

— Tu žiūrék, kad ji nenukristų ir neužsimuštu!

Ir išėjo mergelė su ereliu, paplasta lekiančiu. Nuėjo prie kalno. Tas kalnas buvo toks aukštas, net už debesis aukštėtesnis. Ėmė mergelę savo smaigtelius į kalną smaigstyti ir lipti aukštyn. Smaigstė smaigstė, kaišiojo kaišiojo, gal koki pusvarstį nusmaigstė, ir būtų jau užlipus, tik vienas smaigtelis iškrito. Bežiūrėdama į krintantį smaigtelį, émė ir pati kristi. Erelis, tupédamas pakalnėje, pamatė ją bekrintančią, tuoj pakilo nuo žemės, pakapt su sveikaja koja jai už ryšelio, vis aukštyn, aukštyn — užnešė labai aukštai, už debesų. Prinešė prie didelio urvo, paleido ir sako:

— Štai tas urvas, kur jie vakare parlékę sulenda. Tu čia įėjus rasi dvylika lovų; jas apdangstyk paklodémis, visus priegalvius apvalkstyk užvalkčiais, kiekvienam ant lovos padék marškinius ir kelnes. Prie kiekvienos lovos rasi po staliuką, o ant staliukų padėta po kepalėlių duonos,— nuo tų kepalélių galési po riekelę atsiriekti ir suvalgyti. Prie durų rasi mažiausiojo brolio lovelę,— po ją ja palindus, galési pernakvoti.

Erelis, viską jai pasakęs, nulékė sau, o ji įlindo į urvą. Tenai rado viską taip, kaip buvo išpasakojęs erelis. Aptaisė lovas, apdangstė paklodémis, priegalvius apvalkstė užvalkčiais, kiekvienam ant lovos padéjo kelnes ir marškinius, pavalgė, nuo kiekvieno kepalėlio atsiriekdamas po riekelę, ir, palindusi po mažojo brolio lova, atsigulė. Atėjus vakarui, tuoju ir išgirdo: juodvarniai sukanksėjo, nusileidę atvirto žmonémis ir suėjo į vidų. Visi džiaugėsi, kad pataisytos lovos ir padéti marškiniai su kelnémis.

Greit apsitaisė, eina valgyti — žiūri, kad jų duona nurai-kyta. Vyresnysis sako:

— Lovas ir mus pačius aptaisė — gerai, bet kad duo-nos trūksta, tai negerai. Na, bet ką padarysi!

Pernakvojo, rytą atsikélé, išėjo laukan, sukrankséjo ir nulékė sau. Atsikélé ir sesuo iš palovio, vaikščioja po vi-dų, laukia. Vakarop vėl įsinoréjo valgyti. Eina prie sta-liukų — taip pat besą kepaléliai duonos. Po riekelę atsirai-kydama, vėl pavalgé, palindo po mažojo brolio lovele ir atsigulé. Vakare ir vėl émė juodvarniai krankséti, ir su-éjo į vidų visi broliai. Vyresnysis sako:

— Matai, ir vėl duona nuvalgyta. Jau kas nors nege-ras pas mus yra įsimetęs. Dabar dar nieko nedarysiu, bet jei trečią dieną taip bus, tai nors visą kalną sugriausiu, bet turésiu atrasti, kas čia mums taip daro.

Mergaitė gulédama nusigando, rūpinasi, kas čia bus. Pa-valgę visi broliai atsigulé, jau šnarpščia ir knarkia, o ji negali užmigti. Nebeiškentusi émė savo jaunesnijį broli budinti ir trukteléjo jį už kojos. Tas klausia:

— Kas čia?

Mergaitė tylomis atsaké:

— Aš, broleli, jūsų sesuo. Atėjau, susieškojau jus, bet kad anas brolis pyksta, barasi, ką aš dabar darysiu?!

Brolis sako:

— Na, ką dabar darysi? Būk, kaip buvusi, rytoj pam-a-tysime.

Rytą sukilo visi broliai, jau taisos eiti sau laukan,— mažasis ir émė sakyti:

— Na, broliau, vakar žadėjai ardyti, versti kalną. O kad rastum kokį giminaitį ar seserį, ką gi tada darytum?

Vyresnysis brolis sako:

— Matau, kad tu jau žinai, kas čia yra! Na, tai pasa-kyk kas?

Šis, atidengęs paklodę, sako:

— Lisk, sesele, laukan, kaip jau bus, taip.

Tada vyresnysis brolis sako:

— Kad tu būtum iškentus namie dar metus, tai būtum mūsų sulaukus, o dabar, sesele, reikės mums ir tau vargti vėl dvylika metę. Jei iškentėsi, niekur nieko nešnekėjus per tiek metę, tai dar pasimatysime.

Taip pasakės, liepė sėstis sau ant nugaros, ir visi, pavirte juodvarniais, nulékė.

Juodvarnis nunešė seserį į didelę girią, pasodino eglės viršūnėje, atsisveikino ir paliko.

Mergaitė ilgai ten sédėjo, net jos drabužiai visai suplyšo.

Vieną kartą į tą girią atėjo medžioti karalaitis su savo dvariškiais. Tuoj émė loti šunys, žiürėdami į tą medį, kur ji sédėjo. Apstojo šauliai ir varovai, mato — sėdi medyje žmogus. Ir šiaip kalbina, ir taip kalbina — nieko nesako. Atėjo ir pats karalaitis, šnekina ir tas, bet mergaitė kaip nieko, taip nieko neatsako. Šaukia — lipk žemén, gasdina — nušausime, bet ji vis tyli ir tyli. Tada karalaitis savo tarnui sako:

— Lipk ir iškelk iš medžio, pamatysime, kas gi ten yra.

Tas įlipo. Mergaitė rodo, tartum norėdama pasakyti esanti be drabužių. Tarnas, nulipęs žemén, pasakė karalaičiui: medyje esanti jauna, graži moteriškė, tiktais be drabužių. Užnešé jai drabužius, ir ji išlipo iš medžio. Karalaičiui mergelė taip patiko, kad kitos jis niekada nebenoréjo né matyti. Parsivedės namo, pasisakė savo tévams noriš imti ją sau už pačią. Tévai nenoréjo jam leisti, kad ji nieko nekalba, bet, ilgai prašomi, sutiko. Ir karalaitis vedé dvylirkos brolių sesele.

Po kokių metų juodu susilaukė sūnaus. Karalaičio tuo-kart nebuvo namie, o prie karalienės buvo parvezta jos pamotė, ta pati ragana, kuri jos taip nekentė. Toji ragana vaikelį išmetė laukan ir, sugriebus kur šuniuką, rodo visiems:

— Žiūrėkit, koks jos vaikas!

Tada karalaičio tévai sako:

— Jau kad ji būtų geras žmogus, tai ir kalbėtų. Kažin, kas ji tokia yra. Gerai mes jam sakėme, kad neimtų jos.

Parašė jos vyrui raštą, kad taip ir taip, gimęs toks ir toks,— ką reikia karalienei daryti? O karalaitis atrašė, kad nieko jai nedarytų, kol jis namo grīš: jis pats žino siąs, ką padaryti. Parkeliavęs namo, karalaitis nieko nebežino: jam taip graži, taip graži, taip patinka, kad nė galvon nebeatėina ją nužudyti.

Ir vėl jisai gyvena su ja. Pagyvenus kokius metus, gimė jiems kitas sūnus. Karalaičio taip pat nebuvo namie, ir vėl jos pamotė ragana vaikelį išmetė laukan, pagriebė kačiuką ir rodo visiems:

— Žiūrėkit, kas dabar!

Visi stebėjosi, ir tévai nurašė sūnui laišką. Sūnus vėl atrašė, kad niekas jai nieko nedarytų be jo paties. Sugrižęs namo, karalaitis ir vėl nieko jai nedaro: pati labai graži, patinka jam, sakosi dar toliau žiūrésiąs.

Po kiek laiko, karalaičiui nesant namie, gimsta trečias sūnus. Ta pati ragana pamotė vėl išmeta sūnų laukan ir rodo visiems šuniuką. Tévai rašo karalaičiui, kad skubėtų kuo greičiausiai namo ir darytų šiokį ar tokį galą. Karalaitis parkeliaavo namo, bet jam baisiai gaila žudytį savo pačią. Nebežinodamas, ką čia reikia daryti, jis sako:

— Žinokitės, darykite, kaip jūs norite. Aš nė pats nežinau, kuo ji kalta, kas ji tokia yra.

Teisėjai apkaltino ją ir nuteisė kaip raganą sudeginti. Sukrovė didelį laužą ir uždegė, bet užėjo smarkus lietus ir užliejo ugnį. Ir vėl liepė privežti sausų medžių. O jau visai baigiasi dyliktieji metai — tiktais vienos valandos bereikia, tuoj atskris jos broliai. Kai tik émė iš naujo kurti ugnį, žiūri — atlekia dylikla juodvarnių, atlekia ir leidžiasi. Tuoj nusileido pirmasis, virto žmogum ir vedasi už rankos trejų metų sūnelį; nusileido antrasis ir nešasi sūnelį antrų metų; trečiasis nusileidęs nešasi mažutį, dar

vystykluose, ką tiktais gimusių vaikelį. Tuoj visi broliai susuko:

— Ką jūs čia dirbate? Kam nekaltą mūsų seserį norite nužudyti? Geriau meskite į ugnį pamotę raganą! Štai mūsų sesers sūneliai!

Beregint pamotę raganą užrito ant ugnies. O broliai pasisveikino su savo seseria ir su karalaičiu. Ir visiems jie pasakė, kad ragana ką tik gimusių vaikučius išmetusi laukan, o jie tuoj pasiémę pas save ir auginę.

Karalius iškėlė didelį pokylį. Ir aš ten buvau ir daug mačiau. Ir aš ten valgiau ir gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau.

APIE DU BROLIUS – SUKČIŲ IR TEISINGĄ

GYVENO SENIAU DU BROLIAI: VIENAS BUVO ARTOJAS, KITAS MUZIKANTAS. SUSITARĘ ABU EI TI Į PASAULĮ LAIMĖS IEŠKOTI. ÉJO ÉJO IR PRIÉJO KRYŽKELE. TOJE KRYŽKELEJE BUVO STUOBRYΣ, O ant jo parašyta: „Kas eis į dešinę, tas eis teisybės keliu, bet daug turės vargo; kas eis į kairę, tas eis suktybės keliu ir turės vis linksmą gyvenimą!“

Perskaitė abu broliai tuos žodžius ir išsiskyrė: artojas nuéjo į dešinę, o muzikantas su smuikeliu į kairę.

Beeidamas artojas priéjo didelį mišką ir tame paklydo. Bent kelias dienas paklaidžiojės, baisiai išalko ir iš bado pradėjo medžių žievę graužti. Tuokart jis sutiko savo brolių muzikantą. Tas visur vaikščiojo, linksmai sau grodamas, ir kas tik jį sutikdavo, duodavo jam ir pinigų, ir šiaip visko. Ir dabar jis turėjo prisikišęs pilnas kišenes visokių gėrybių. Artojas émė prašyti, kad duotų ko nors valgyti, sakési badu mirštąs. Bet muzikantas tik nusikvatojo ir tarė:

— Duok vieną savo akį išlupti, tai gausi bandelę!

Visaip prašė brolis pasigailėti, bet muzikantas nė girdėti nenorėjo. Pagaliau artojas tarė:

— Atiduodu tau akį, tik gelbék nuo mirties!

Tada muzikantas išgriežė savo broliui vieną akį, numetė jam bandelę ir vėl nuéjo sau smuikuodamas.

Teisingasis brolis, suvalgęs tą bandelę, vėl vaikščiojo po girią, norédamas atrasti kelią iš jos, bet niekaip nega-

lėjo išeiti. Taip klaidžiojo bent kelias dienas ir vėl labai išalko, kad né paeiti nebegali. Tik susitinka vėl savo broli muzikantą. Matydamas, jog tas turi pilnas kišenes riestainių ir bandelių, émė prašyti, kad duotų jam nors trupučiuką nuo mirties atsiginti. Muzikantas tik nusijuoké ir taré:

— Atiduok man ir kitą savo akį, tai gausi visą pyragą!

Visaip artojas prašé, net verkdamas maldavo pasigailéti, bet muzikantas iš jo tik šaipési. Tada sako artojas:

— Vis tiek man ateina mirtis, tai pasiimk sau ir paskutinę akį!

Muzikantas tuoj išgriežé artojui antrą akį ir nuéjo sau, numetęs vieną bandelę. Artojas nuo didelio skausmo apalpo ir ilgai guléjo, nieko nejausdamas. Kai atsigavo, užgirdo aukštai kažin ką žmogaus balsu kalbant:

— Na, pasakykit dabar, kas ką nauja žinote!

Vienas balsas atsiliepé:

— Aš sužinojau, kad čia netoliese, tik už devynių žingsnių, yra didelis akmuo, o po tuo akmeniu teka gyvojo vandens šaltinis. Koks tik sergantis tuo vandeniu apsimazgotų, tuoj sveikas paliktu!

Kitas balsas taré:

— Aš sužinojau, kad karalaité labai sunkiai serga ir vireso pasaulio daktarai negali jos išgydyti. Ir niekas daugiau jos neišgydys, kaip tik šitas vanduo!

Trečias balsas taré:

— Gerai! Tai šitų daiktų niekas visam pasauly dar nežino, ir žiūrékit, kad nesužinotu!

Dabar tik suūžé, suplasnojo sparnais ir nuskrido paukštés nuo medžių, po kuriais guléjo artojas ir visą jų kalbą girdéjo. Truputį atsigaininės, jis tuoj émė apgraibomis ieškoti to akmens. Ieškojo ieškojo ir atrado. Émė po tuo akmeniu kastis, tik vienu kartu brykš vanduo tiesiai į akis, ir tuoj artojas pradéjo matyti. Nudžiugęs prisisémé kepurén šito vandens, o jo kepuré buvo briedžio odos. Paskui

per kokį pusdienį jam pasisekė išeiti iš girios. Nuéjo tiesiai į karaliaus dvarą ir pasisakė, kad galėtų išgydyti karalaitę. Tuoj nuvedė jį pas karalių, ir karalius jam tarė:

— Jei tu išgydysi mano vienturtę dukterį, aš tau ir ją atiduosiu, ir visą karalystę; bet jeigu apsiémės neišgydysi, aš tau galvą nukirsiu!

Artojas tuož davė karalaitei išgerti vandens iš odinės kepurės, ir karalaitę išgijo. Nudžiugės karalius atidavė jam visą karalystę ir išleido už jo savo dukterį.

Taip artojas tapo karaliūm ir gražiai sau gyveno su karaliene metus ir kitus. Vieną kartą pradėjo karalienė prašyti vyrą, kad parodytų jai savo tévynę, kur užaugo. Karalius norėjo atkalbėti, sakė esanti labai toli tarp miškų tik maža tropelytė. Bet karalienė užsispryrė būtinai tą tropelytę pamatyti. Tada karalius liepė pakinkyti karieton keletą arklių, pasiémė su savim tarnų, ir abu su karaliene išvažiavo.

Bevažiuodami per didžiųjų miškų, kur artojas ilgą laiką klaidžiojo ir kur brolis muzikantas išlupo jam akis, susitiko priešais ateinant baisiai apiplyšusį valkatą. Karaliaus arkliai pasibaidė, šoko šalikelén ir apvertė karietą. Tar-nai sugriebė tą valkatą ir atvedė pas karalių, manydami, kad karalius lieps už arklių pabaidymą jį pakartti. Bet karalius greit pažino, kad čia jo brolis muzikantas, ir tarė jam:

— Ar tu manės nebepažisti? Taigi esu tavo brolis, kuriam tu anais metais akis išlupai!

Nusigandės muzikantas puolė broliui į kojas ir prašė dovanoti. Karalius dovanojo ir liepė tarnams, kad duotų jam visokių valgymų. Paskui išsidrąsinės muzikantas klau-sė brolio, kaip akis sau sugydė. Karalius jam nusakė, kaip gulėjės po tokiu ir tokiu medžiu, užgirdės paukštės kal-bant apie gyvajį vandenį ir tuo vandeniu save ir karalai-te išgydęs.

Muzikantas atsisveikinės nuéjo greitai ieškoti tos vienos, kur paukštės kalbėjo. Dabar jis kasnakt vis po tuo medžiu gulédavo, laukdamas, bene ir jam paukštės kokią paslapčią pasakys.

Vieną naktį suūžė miškas, sutraškėjo medžiai, ir atskrido trys paukštės. Kai tik nusileido į tą medį, po kuriuo gulėjo muzikantas, tuoj viena sukrykštė:

— Béda man! Kas gi sužinojo apie sergančią karalaitę ir su gyvuoju vandeniu ją išgydė?!

Kita paukštė vél sukrykštė:

— Béda man! Kas gi atrado mano šaltinį su gyvuoju vandeniu?!

Trečioji tarė:

— Bene klausési kas tada, kai šnekėjom? Pažiūrékim, ar dabar čia ko néra!

Tuoj nusileido žemén ir rado muzikantą.

— Aa! Tai tu ir anais metais mūsų kalbos klauseisi!

Sukrykštė, pagriebė muzikantą, kaip koks véjas nulenkė dviejų medžių viršunes ir pririšo vieną jo koją prie vieno medžio, o kitą koją prie kito. Kai tik medžiai tiesės, perplėše muzikantą per pusę.

Karalius su karaliene suvažinėjo visą kelionę sveiki ir dabar dar tebegyvena už miško.

KAREIVIS, AUKSO PAUKŠTĖ IR MARIŲ MERGELĖ

VIENO KARALIAUS SŪNUS UŽSIMANĖ VESTI. VA-
ŽINĖJO PO VISAS ŽEMES, BET VIS NIEKUR NERA-
DO SAU GRAŽIOS MERGINOS. SYKİ UŽĖJO Į SMUK-
LĘ IR ĮSIŽIŪRĖJO TO SMUKLININKO AUGINTINĘ.
Karaliūnui ji labai patiko, o ta nė žiūrėt į jį nenori. Mato
karaliūnas, kad su juo nešneka, siunčia savo generolus,
ar tie jos neprikalbés už jo tekėti. Bet mergina sako:

— Karaliūnas turi sau iš karališkos giminės, o mane jis
tik išjuoks ir pames, aš neturėsiu kur pasidėti.

Dabar galvoja karaliūnas, ką čia daryti. Vaikščioja po
savo rūmus ir šneka sau:

— Kažin ką duočiau, kad ją gaučiau.

O po rūmų langais eina sargybą kareivis ir vienas sau
kalba:

— Karaliūnas jos negauna už pačią, o kad aš būčiau
turtingesnis, tai gaučiau.

Išgirdo karaliūnas tokią kareivio kalbą, pasišaukė jį ir
klausia:

— Ar tu galėtum ją paimti už pačią?

— Kad tik turėčiau pinigų, paimčiau.

Karaliūnas nusivedė tą kareivį ir parodė jam krūvas
pinigų.

— Semkis, kiek nori, bet žiūrėk, kad tu ją gautum už
pačią, o jei negausi, tai galvą tau nukirsiu. Aš tave palei-
džiu trims mėnesiams.

Kareivis prisisémė aukso pilną kuprinę, pilnas kišenes prisipylė — ir išėjo. Nuėjo tiesiog į tą smuklę. Smuklininkas sako:

— Ko tu čia atėjai? Pas mane ateina tik karaliai, generolai ir dideli ponai, o tau aš neturiu ką duoti.

Kareivis sako:

— Atnešk man čia visko gerti ir valgyti!

— O kuo tu užmokési?

Kareivis tuoj pasisémė iš kišenės vieną sauja auksinių pinigų, kitą sauja, papylė ant stalo. Smuklininkas pamatė tokią daugybę pinigų, tuoj prinešė visko gerti ir valgyti. Kareivis sau geria, valgo ir vis galvoja, kaip čia su ta mergina pašnekėti. Šaukiasi ją prie savo stalo:

— Eik šen pas mane, nors po stiklą vyno išgersim.

Mergina atėjo ir atsisėdo. Jie ten išgérė, pradėjo šnekėtis. Kai daugiau išišneko, kareivis klausia:

— Rasi, tu eitum už manęs?

— Eičiau, kad tik mane smuklininkas leistų — jis man kaip ir tévas, aš čia gyvenu jau dvidešimt metų.

Kitą rytą mergina sako smuklininkui:

— Aš norėčiau eiti už šito kareivio.

— Kodėl tu néjai už karaliūno, o dabar nori tekėti už tokio kareivio?

— Karaliūnas gali sau imti iš karališkos giminės. Jis mane tik apjuoktu, o kur aš paskui pasidėčiau?

— Na, kad taip nori, gali tekėti.

Ir tuoj vedė kareivis tą merginą. Po vestuvių jis tarnauja smuklininkui: malkas kerta, vandenį neša, arklius šeria. Bet jau praėjo trys mėnesiai, ir sako jis pačiai:

— Aš dar neatitarnavau karaliui, turiu eiti baigt tarnauti.

— Kad tu eisi, tai ir aš neliksiu,— sako pati.

Atėjo jis vėl ant senos duonos. Klausia karaliūnas:

— Na ką, ar vedei tą merginą?

— Vedžiau.

Dabar karaliūnui tos merginos pagailo, tariasi su generolais, kaip kareivį pražudyti. Vienas generolas sako:

— Tokioj ir tokioj karalystėj turi karaliaus vežėjas aukso paukštės plunksną: kabo ji ant sienos ir šviečia kaip saulė, niekad žiburio naktį nereikia. Tegu jis eina parnešti tos plunksnos, o kad neparneš, liepsi jam galvą nukirsti.

Pašaukė karaliūnas tą kareivį ir liepia jam parnešti tokią plunksną.

— O jei neparneši,— sako,— tau galvą nukirsiu.

Paréjo kareivis pas savo pačią ir verkia, užsikniaubęs ant stalo, o pati klausia:

— Ko tu verki?

— Kaip aš neverksiu: karaliūnas liepė eiti į tokią ir tokią karalystę, parnešti iš karaliaus vežėjo šviečiančią plunksną, o jei neparnešiu, tai man galvą kirs.

— Tylék, neverk, eisim rytoj pas smuklininką, gal jis kokį patarimą duos.

Rytą eina abudu pas smuklininką. Nusisakė jam savo bédą, prašo padėti.

— Matai, o kodėl néjai už karaliūno? Dabar jis tavo vyrui jau mirtį rengia. Na, bet dar pažiūrėsim, kur yra ta plunksna.

Tuoj atsivertė knygas, skaitė skaitė ir rado, kurioj karalystėj yra tokia plunksna. Sako tam kareiviui:

— Aš tau duosiu eržilą ir tokį apsiaustuką. Kai užsési ant eržilo, jis tave nuneš, kur ta plunksna. Bet kai nujosi, eržilą pririšk prie tvoros nuošaly, o pats apsivilk tuo apsiaustu, tai tavęs niekas nematys. Vakare eis vežėjas į tvartą, ir tu paskui įeik, o kai jis užmigs, nusikabink tą plunksną, tyliai įšeik, sėsk ant eržilo, ir jis parneš namo.

Apsivilko kareivis tuo apsiaustuku, sėdo ant eržilo, ir tas bematant nunešė į tą karalystę. Eržilą pririšo prie so do tvoros, o pats nuėjo prie tvarto ir laukia vežėjo.

Atėjo vežėjas į tvartą, o jis — iš paskos, nes jo niekas nemato. Kai tik vežėjas užmigo, jis nusikabino plunksną, išėjęs sėdo ant eržilo, ir tas bematant parnešė jį namo. Atidavė plunksną karaliūnui, o tas sako:

— Matai, kai paketinau galvą kirsti, kaip mat parneše.

Po kelių dienų suėjo vėl generolai ir šneka:

— Kad jis parnešė plunksną, tegu eina ir tos paukštės parnešti.

Pašaukė kareivį karaliūnas ir sako:

— Parneše plunksną, eik parnešk ir tą paukštę, o kad neparneši, tai tau galvą nukirsiu.

Kareivis parėjo pas savo pačią, verkdamas išsipasakojo, ką jam karaliūnas prisakė.

— Neverk, eisim vėl pas smuklininką.

Atėjo pas smuklininką, tas klausia:

— Ar jau vėl kokia bėda?

— Karaliūnas prisakė parnešti paukštę, kurios ta plunksna.

— Matai, néjai už karaliūno, o dabar kokia bėda! Tą paukštę apie pietus išleidžia pro langą į sodą palakstyti. Aš tau duosiu,— sako smuklininkas kareiviniui,— tokią pintinėlę su uogom. Nusinešk tas uogas į sodą, o kai išleis tą paukštę, ji tuoju suuos uogas ir atlėks jų lesti, tada tu ją pagriebsi.

Davė jam tą apsiaustuką ir pintinėlę su uogom. Jis sėdo ant eržilo, tas bematant jį nunešė į karalytę, kur ta paukštę. Nuėjo ten į sodą ir laukia, kada paukštę išleis. Išlékė paukštę pro langą, o jis stovi su pintinėle. Paukštėi pakvipo uogos, ji lakstė lakstę, atlékė ir lesa. Kai tik émė lesti, kareivis kapt ir pagavo, tuoju po apsiaustuku, sėdo ant eržilo, parnešė namo ir atidavė karaliūnui.

— Na, matai, kai paketinau galvą kirsti, tuoju parneše.

Bet toji paukštė nieko nelesa ir negieda. Sako karaliūnas savo generolui:

- Kas čia bus: ji nustips nelesus.
— Kaip ji les ar giedos, kad neturi narvo; jei turėtū narvą, tai lestū ir giedotū.

Pašaukė karaliūnas tą kareivį ir sako:

- Eik parnešk tos paukštės narvą, o kad neparneši, aš tau galvą nukirsiu.

Verkia kareivis, parėjęs pas savo pačią, o pati sako:

- Neverk, eisim rytoj pas smuklininką, gal jis vél duos kokį patarimą.

Nuéjo pas smuklininką, vél prašo gelbèti. Tas sako kareiviu:

- Apsivilk apsiaustuku ir sésk ant eržilo. Kai nujosi, saugok, kada išeis karalienė žiūréti, ar neatleksia paukštę, o kai ji eis į tą kambarių, kur narvas, tu irgi eik, atsisésk ir lauk nakties. Kada karalienė užmigs, tu pasiimk narvą, tyliai išeik, kad kas nepagautų, sésk ir jok.

Kareivis užsédo ant eržilo, bematant nujojo į tą karalystę. Stovi ten, apsiaustuku apsivilkës, ir laukia. Išéjo karalienė, dairosi, ar neatleksia iš kur toji paukštę, bet paukštės nematyti. Eina atgal į kambarius, ir jis paskui sekia. O kai karalienė vakare užmigo, jis narvą pamažu nusikabino, išsinešé, séd़o ant eržilo ir tuoj atsidûrë namie. Nunešé narvą karaliūnui, įleido į jį paukštę, ta émē tuoju lesti ir giedoti.

Dabar jau viskas gerai, jau tam kareiviu ramu. Bet netrukus karaliūnas suéjo su generolais ir vél tariasi, kaip jam galą padaryti. Vienas generolas sako:

- Tokioj ir tokioj karalystėj yra sala, toje saloje ištaisytas puikus dvaras ir gyvena ten mergina, gražiausia visam pasauly. Tegu jis ją parneša, o jei neparneš, tai jam galvą nukirsime.

Pašaukė karaliūnas kareivį ir liepia jam parnešti tą marių mergelę.

- Jei neparneši,— sako,— liepsiu tau galvą nukirsti.

Paréjo jis pas savo pačią ir verkia:

— Liepė parnešti mergaitę iš marių, o jei neparnešiu, man galvą nukirs.

— Neverk, eisim pas smuklininką, gal jis vėl tau padės.

Nuėjo pas smuklininką, vėl prašo gelbėti. Smuklininkas sako kareivui:

— Te tau šitą diržą. Jei tik užmesi ant jos tą diržą ir tuoj sési ant arklio, tai parneši ją namo. Bet dar imkis pintinę obuolių ir nujojės atsisėsk prie dvaro rūmų. Kai marių mergelė išeis, jai labai pakvips obuoliai, ir ji atsius tarnaitę pirkti, bet tu jai neparduok, sakyk: „Tegul ateina pati panaitė, tai aš jai parduosiu.“

Paėmė kareivis pintinę obuolių ir tą diržą, sėdo ant eržilo ir nujojo tiesiai per marias į dvarą. Eržilą priišo, o pats atsisėdo sode prie rūmų ir sėdi. Išėjo marių mergelė pasivaikščioti, jai labai pakvipo obuoliai. Žiūri, kad sėdi vienas nepažįstamas žmogus su pintine obuolių. Sako ji tarnaitei:

— Eik nupirkxi obuolių.

Toji atėjus prašo:

— Parduok man obuolių.

— Aš tau neparduosiu, tegul ateina pati panaitė.

Marių mergelei obuoliai taip pakvipo, kad ji negali tverti: eina pati pirkti. Kai tik ji pasilenkus émė obuolius, kareivis ją tuoj diržu apjuosė, užsimetė ant eržilo ir parnešė namo pas karaliūnā. Karaliūnas džiaugiasi, kad mergaitė labai graži, bet ji vis liūdna, nieko nevalgo.

— Kaip aš būsiu linksma,— sako,— kad čia maisto neturiu: mano karvė su dvylika veršių liko mariose.

Karaliūnas, tai išgirdės, tuoju pašaukė kareivį ir sako:

— Yra mariose karvė su dvylika veršių, tai tu man ją parvaryk, o jei neparvaryysi, aš tau galvą nukirsiu.

Vėl eina jis su pačia pas smuklininką. Dabar sako smuklininkas:

— Šitas darbas bus sunkiausias, bet vis gal padarysim.
Aš tau duosiu bulių, o tu sėsk ant eržilo ir jok, tai tas
bulius bėgs su tavim. Kai nujosi į pamarij, bulius pradés
baubti, o tu klausyk, kur mariose baubia. Išgirdės netoli
baubiant, jok kuo greičiausiai namo, o tą bulių palik: jis
vienas pareis.

Nujojo kareivis į pamarij. Bulius tuoj ēmė baubti, žemes
kasti, ir mariose ēmė baubti. Kai nuklausė, kad jau ne
per toli baubia, apsuko jis eržilą ir namo parjojo, o bu-
lius ir toji karvė su dvylika veršių iki pat karaliaus dvaro
atsivijo.

Pamatė mergaitė, kad jau karvė parbėgo, išėjus sako:

— Muže mano, muže.

Karvė tuoj sustojo ir laižo rankas, o veršiai sugulė. Mer-
gaitė jau linksma, dainuoja.

Prie karaliaus dvaro buvo didelis ežeras, tai įleido į jį
karvę su veršiais. O karaliūnas vedė marių mergelę ir po
tėvo galvos liko tos žemės karalium.

Kareivis atitarnavo, ir ji visai paleido. Abu su pačia
nuéjo pas smuklininką ir ten laimingai sau gyveno.

KAIP BERNAS PONĄ SUPYKDĖ

KITASYK BUVO TRYS BROLIAI, DU GUDRŪS, VIE-
NAS KVAILAS. EINA SYKİ VISI TRYS VIENU KE-
LIU, IR ATVAŽIUOJA TURTINGAS PONAS. SUSTOJĘS
TIES KELIAUNINKAIS, KLAUSIA:

— Kur einate, vyrai?
— Einam į pasaulį laimės ieškoti.
— Na, tai eikit vienas pas mane už berną!
— Galēsiu eiti,— atsaké pirmas iš trijų brolių.
— Tik aš turiu tokį bérį,— sako ponas,— tai reikės jį
per dieną šerti ir mėslus valyti, o rytmetį, kai tik gaidys
užgiedos, turėsi keltis ir mali tam bériui miltus. O jei su-
pyksi, pas mane bernaudamas, tai tau išrēšiu tris diržus
iš nugaros.

Parsivežé ponas už berną vyriausiąjį iš trijų brolių. Tas
per dieną šérę bérį ir mėslus valė, o rytmetį, kai tik gai-
dys užgiedodavo, vis malė. Vieną syki ponas atėjo į tvar-
tą pažiūréti, pamatė berną susiraukusį ir klausia:

— Ar nepyksti?
— Kur čia velnią nepyksi — nei dieną, nei naktį ne-
randu niekur poilsio.

Na, kad jis supyko, ponas išrēžé jam tris diržus iš nu-
garos ir išvaré.

Vėl ponas važiuoja ir sutiko ant kelio tuodu brolius:
vieną gudrū, kitą kvailą. Tą gudrūjį jis pavadino pas save
už berną. Šis tuojuoja sutiko ir taip suderéjo: katras pirmiau
supyks, tam tris diržus galima bus išrēžti iš nugaros.

Ponas tą berną parsivežė ir uždavė jam darbą: bérį besotį šerti, mėslus valyti ir bériui miltus malti. Vieną dieną taip šérę, antrą ir trečią, ir vėl sykį ateina ponas į tvartą, klausia:

- O ką, mano berne, ar nepyksti?
- Kaip čia nepyksi! Dirbk ir dirbk išvien, nė išsimiegoti negalima, nei dieną, nei naktį neturiu ramybės.

Na, kad bernas supyko, ponas ir jam išrėžė tris diržus iš nugaros ir išvarė jį šunmilčiauti.

Tą išvaręs, ponas vėl važiuoja keliu ir sutiko trečiąjį broli, kvailį Joną; ši irgi pavadino pas save už berną. Ir vėl taip suderėjo abudu: katras pirmiau supyks, tam bus diržai iš nugaros išrėžti.

Parsivežé ponas berną ir uždavė darbą: per dieną bérį šerti ir mėslus valyti, o naktį, kai tik gaidys užgiedos, keltis ir grūdus tam bériui malti. Kvailys Jonas per dieną šérę bérį, vakare atsigulė, dar nespėjo nė gerai užmigti — užgiedojo gaidys. Žiūri Jonas, kad kampe vietoj gaidžio tokia sena boba gieda; paėmės akmenį, rėžė tai bobai į galvą, boba keberiokšt ir guli negyva. Jonas atsikėlė, per visą naktį malė, o rytmę pradėjo bérį besotį šerti ir mėslus valyti. Mato jis, kad bus blogai, atsinešė kirvį ir tašo ant slenksčio kuolą. Béris žiūrédamas klausia:

- Ką tu čia, Jonai, darai?
- Matau,— sako,— kad jau neapsidirbu su tavim, tai tašau kuolą, užkalsiu tave, tada man neberekės tavęs šerti.

Béris tik suprunkštė ir paliovė édės.

Ateina ponas į tvartą ir klausia:

- O ką, Jonai, ar nepyksti?
- Et, ką čia pyksi!

Tik žiūri ponas, kad jo béris neéda, o Jonas be darbo dykas stovi. Kai Jonas išéjo laukan, ponas paklausé bérlio, kodél jis neéda.

— O kaip ēsi, kad kuolą tašo ir nori mane užkalti,— atsakė béris.

Kitą rytą klauso ponas, kad Jonas nemala, ir eina jo bausti.

— O kaip aš malsiu,— sako Jonas,— kad gaidys negieda.

Ponas nuėjo pažiūrėti gaidžio — gi ta boba užvirtus képso.

Dabar Jonas paklausė pono:

— Ar nepyksti?

— Ką čia pyksi! — atsakė ponas.

Po kiek laiko ponas liepė Jonui su bériu į malūną nuvažiuoti, o tam bériui prisakė, kad jis, kai tik sustos, pastiptų. Kada Jonas nuvažiavo, émė béris ir pastipo. Jonas išsiémé peilį ir galanda. Béris, pakėlęs galvą, klausia:

— Ką darai, Jonai?

— Ogi peilį galandu: kad tu pastipai, tai aš tave piausiu.

Béris, matydamas, kad bus blogai, atsikélé ir, gavęs nuo Jono kelis rimbus, važiavo namo. Kada parvažiavo, ponas barasi ant bérlio, kam nepastipo.

— Buvau pastipės,— sako béris,— bet Jonas peilį galando ir ketino man odą lupti, tai aš ir atgijau.

Kitą syki ponas paliepė Jonui vežimą sutaisyti, o pats su poniuvažiuoti rengési. Jonas, viską sutaisęs, arklius pakinkęs, pono dvarą uždegė, pats palindo po pasoste ir drauge išvažiavo. Pamateš dvarą degant, ponas tarė sau:

— Kad ir mano dvaras sudegs, bet ir tas prakeiktas Jonas sudegs. Oi, kaip gerai tam Jonui!

Jonas, galvą iš po pasostés iškišęs, paklausė:

— Kokiam Jonui, ar man?

— Ar ir tu čia? — atsiliepė ponas.— Tai ko tu čia gul, sėsk į vežimą!

— Gerai, — sako Jonas,— bet gal ponas pyksti?

— Ką čia labai pyksi, dar nepykstu,— atsakė ponas.

Joną pasodino iš krašto, ir ponas su ponia sutarė, kai per vandenį važiuos, pastumti jį, kad iškritęs prigertų. Kada jau gerą galą nuvažiavo, abudu ponai užsnūdo, o Jonas iš krašto vežimo į vidurį išisėdo ir važiuoja toliau. Ponas snausdamas pajuto, kad jau važiuoja per vandenį, smarkiai pastūmė šalia sédintį Joną, tas niuktelėjo ponią — pūkštą poniam iš vandenį ir priburbuliavo.

Kada išvažiavo iš vandens, ponas prašneko:

— Na, dabar jau tą bestiją Joną prigirdém!

Jonas, šalia sédédamas, atsiliepė:

— Kokį Joną, ar mane?

Ponas, pajutęs, kad jau nėra pačios, pradėjo Joną visap keikti. Šis klausia:

— O ką, ponas, gal jau pyksti?

— Kur čia velnią nepyksi: mano motiną užmušeい, bėriui ésti užgynei, namus sudeginai, pačią dabar prigirdžiau dėl tavęs — tikras velnias esi, ir jau baisiai ant tavęs pykstu.

Jonas, išgirdęs, kad jau ponas supyko, parsimetęs išrėžé jam tris diržus iš nugaros ir nuéjo savo keliais, iš kur buvo atéjës.

ŽIRNINIS JONAS

BUVО VIENAS KARALIUS IR TURĖJO DVI DUKTERIS. KARTĄ ABI DUKTERYS IŠĖJO Į SODĄ PASIVAIKŠCIOTI, TUO TARPU PAKILO VIESULAS IR JAS NUNEŠÉ. KARALIUS IŠSIUNTINĖJO TARNUS PO VISĄ pasaulį ieškoti dukterų, bet niekur jų nerado.

Vienas tarnas, bevaikščiodamas po pasaulį, apsinakvojo pas tokį žmogų ir žiūri, kad to žmogaus vaikas šokinėja nuo krosnies ant lovos ir kalba:

— Aš žinau, kur karaliaus dukterys, tik nesakysiu.

Tarnas tuoju pranešé karaliui apie tą vaiką, ir karalius, pašaukės jį pas save, sako:

— Jei pasakysi, kur mano dukterys, tai gausiai tave apdovanosiu ir liksi mano žentu, o jei nepasakysi, liepsiu tau galvą nukirsti.

Tas vaikas, išklausęs karaliaus kalbos, atsiliepė:

— Aš pasakysiu, kur tavo dukterys, bet jeigu nori jas atrasti, tai nukaldink tokias kopéčias, kad debesis siektų.

Karalius tuoju suvadino kalvius, ir tie nukalė tokias kopéčias, kurios siekė debesis.

O tas vaikas — jis vadinosi Žirninis Jonas — turėjo du brolius, ir visi trys buvo milžinai. Jie paémë tas kopéčias, nusinešé į laukus ir pastaté į debesis. Žirninis Jonas liepë lipti vienam iš brolių. Tas palypéjo truputį, persiganduo ir sako:

— Žirnini Jonai, pulsiu!

— Pulk, pulk!

Tas ir nupuolé žemyn.

Dabar Žirninis Jonas liepė lipti antram savo broliui.
Tas palypéjo truputį aukščiau ir vél šaukia:

— Žirnini Jonai, pulsiu!

— Pulk, pulk!

Ir tas nupuolė ant žemés.

Dabar teko lipti pačiam Žirniniam Jonui. Užlipo jis ant debesų ir eina. Ėjo visą dieną ir naktį, žiūri — dvaras. Atėjo į tą dvarą ir ten rado vyresniąjį karaliaus dukterį.

— Vai tu žmogeli,— sako,— septyneri metai prabégo, kaip aš nematau jokio žmogaus. Rasi, tave čion véjas atpūtė? Kai pareis mano vyras, tai tave užmuš.

— Nebijau nieko, jis neįstengs manęs užmušti, tik pasakyk man, per katrą tiltą jis pareis.

Karalaité pasaké.

Žirninis Jonas nuéjo ir palindo po tuo tiltu. Kada prisartino dvylirkta valanda, gaidys užgiedojo, kurtas užstaugė — žiūri, pareina slibinas.

— Gaidy, negiedok, kurte, nestauk, čia Žirninio Jono nei šarka kaulų neatneš! — sako slibinas.

— Ką tu sakai? Aš pats esu čionai!

— Tai kaip, Jonai, ar eisim kautis su kardais, ar glėbiais imsimės?

— Glėbiais!

Tuojau abu susiémé, net tiltas linksta, bet negali vienąs antro parlaužti.

— Žirnini Jonai, laikas pasilséti!

Slibinas išsitiesé ant tilto, o Jonas pasirémé ant polio. Kada pasilséjo, susiémé antru kartu; Jonas pakéleš kaip réžė slibiną — tas ir iškišo liežuvį. Tuojau kardą išsitraukės, Jonas liežuvį nupiovė, įsidéjo į krepšį ir eina toliau.

Ėjo visą dieną ir naktį, priéjo antrą dvarą; įėjo į vidų, žiūri — antroji karaliaus dukté.

— Vai tu žmogeli, septyneri metai, kaip aš čia gyvenu ir jokio žmogaus nemačiau. Tu saugokis, nes kai pareis mano vyras, tau bus galas.

— Nebijok nieko, jis man blogo nepadarys, tik pasa-
kyk, per katrą tiltą jis pareis. Aš jau vieną tokį galiūną
įveikiau.

— Tai nieko, kad tu įveikei vieną, bet šitą nežinia ar
įveiksi, nes šitas tris kartus už aną stipresnis.

— Gerai, kad man pasakei. Dabar tu turi man pagel-
bėti: prisivirink taukų ir saugok; kai tik mudu susiimsim,
tu atėjus užpilk taukus jam ant galvos.

Karalaitė pasiliko virti taukų, o Žirninis Jonas nuéjo
ir palindo po tiltu. Kada prisiartino dvylalta valanda, gai-
dys užgiedojo, kurtas užstaugė — pareina slibinas.

— Gaidy, negiedok, kurte, nestauk, čia Žirninio Jono
nei šarka kaulų neatneš!

— Ką tu kalbi? Aš pats esu čia!

— Tai kaip, Jonai, ar kausimės su kardais, ar eisim
imtynių?

— Eisim imtynių!

Tuojau susiémė, net tiltas linksta.

— Jonai, laikas pasilsėti!

Slibinas išsitiesė ant tilto, o Jonas pasirėmė ant polio.
Pasilsėjė vėl imasi, bet vienas antro negali parlaužti. Gi
žiūri — ateina karalaitė. Slibinas sako:

— Ateina mano pati, tai man padės tave įveikti.

O Jonas sako:

— Ten mano pati, ji man padės tave įveikti.

Karalaitė prisiartino, tiktais kliust taukus slibinui ant
galvos! Tuo tarpu Jonas pakėlęs slibiną kaip trenkė, net
jam liežuvis išlindo per dvylika mastų. Išsitraukęs kardą,
Jonas liežuvį nupiovė, išidėjo į krepšį, ir eina abudu su
karalaite. Atėjo pas vyresniają seserį, pasiémė ją, ir da-
bar visi trys nuéjo prie tų kopėcių, kur tebelaukė abu
Jono broliai. Nulipo žemyn viena karalaitė, nulipo antra,
pagaliau jau rengési lipti ir Jonas, bet tuo tarpu anuodu
broliai émė ir parvertė kopėcias.

Dabar mato Žirninis Jonas, kad jau pražuvo — vaikščioja ir verkia. Vaikščioja vieną dieną ir antrą, žiūri — matyti dvaras. Atėjo į tą dvarą, nieko tame nėra, tik už krosnies guli toks apsamanojės seneliukas, bet nieko nekalba. Jis tą seneliuką išsitraukė ir kad ēmė duoti su kančium! Seneliukas sako:

— Ko tu iš manęs nori?

— Aš nieko daugiau nenoriu, tiktais kad tu mane iš čia nuneštum į žemę.

— Papešk nuo manęs samanų ir, išėjės laukan, padegink, tai atlėks toks žirgas, jis tave nuneš.

Jonas papešė samanų nuo senio nugaros ir, išnešęs laukan, padegino. Atlékė žirgas ir klausia:

— Ko tu nori iš manęs?

— Aš noriu, kad tu mane nuneštum į žemę.

— Tai sėsk!

— O kaip tu mane neši?

— Viršum medžių!

— Negerai, užkliudysi kur už medžio ir paliksi.

Žirgas nulékė sau, o Jonas, atėjės į kambarį, išsitraukė tą senį ir vėl muša su kančium.

— Ko tu iš manęs nori?

— Aš noriu, kad tu mane nuneštum į žemę.

— Papešk samanų nuo mano galvos ir, išėjės laukan, padegink, tai atléks toks žirgas, jis tave nuneš.

Jonas papešė samanų nuo senio galvos, išėjo laukan ir padegino. Atlékės žirgas klausia:

— Ko tu iš manęs nori?

— Noriu, kad tu mane nuneštum į žemę.

— Tai sėsk ant manęs!

— Kaip tu mane neši?

— Aš tave taip nešiu, kad niekur nekliudyčiau.

Jonas užsisėdo ant to žirgo, ir šis jį parnešė į karaliaus dvarą. Dvare rado vestuves: jo broliai vedé karaliaus dukteris, nes buvo jas prigrasinę sakyti tévui, kad juodu

jas išgelbėjė nuo slibinų. Kai karalaitės pamatė Joną, tuojau su džiaugsmu sušuko:

— Šitas mus išgelbėjo!

Tada karalius pasišaukė visus tris ir sako:

— Jeigu jūs išgelbėjote mano dukteris, tai parodykit, kokius turite išgelbėjimo ženklus.

Jonas išémė iš savo krepšio abiejų slibinų liežuvius, taip pat parodė žiedą, kurį jam buvo davusi jaunesnioji karalaitė, o abudu broliai jokių ženklų neturėjo. Tada karalius liepė atvesti porą arklių, tuodu brolius pririšo jiems prie uodegų ir išvalkiojo po visus laukus. O Žirninis Jonas vedė karaliaus dukterį ir laimingai gyveno ilgus metus.

TRYS RAČIAI

EINA MIŠKU TRYŠ RAČIAI IR SAVO LIKIMU SKUNDŽIASI.

— EI,— SAKO,— KAD MES GALĖTUME NUSIKRATYTI SAVO PILVAIS, KOKIE TURTINGI PALIKTUME! O dabar dirbk nedirbės — visa tie prakeikti pilvai suryja.

Išgirdo jų kalbą senukas ir klausia:

— Ar jūs norite pilvais atsikratyti?

— O kaipgi nenorėjė? Kad atsirastų toks žmogus ir mums tuos besočius pilvus išimtų, mes jam labai dėkotume.

— Gerai, aš galiu tai padaryti!

Tuojau paėmė vienam, antram ir trečiam, išvertė pilvus ir sukabino ant trijų ąžuolų.

Eina dabar račiai linksmi, kad pilvais atsikratė: ką gi, nei valgyti dabar neberekės, nei dykai laiko gaišinti, nei nešioti tokio sunkumo, tiktais dirbk ir pinigus krauk. Nuėjo visi trys į miestą ir stojo prie darbo. Kai tik vakaras — jau yra rublis. O kur jį dėsi? — vis į kišenę. Pabuvo račiai mieste arti poros metų ir kad prisirinko pinigų, nė pasakyti negalima kiek!

Buvo vieną sykį šventė. Susiėjo račiai ir sakosi vienas kitam, kiek kuris per mėnesį uždirbės. Iš kalbos atsiminė ir apie savo pilvus.

— Kas iš to,— sako,— kad mes turtingi, o pilvų neturime? Kad pilvus turėtume, tai pavalygtume sau, atsigertume, ir linksmiau pasidarytų... O dabar žiūrėk tik į pi-

nigus, sergék juos ir dar naudos iš jų neturék! Tuščia jų!
Eime pilvų ieškoti!

— Eime!

Nueina račiai į tą mišką, žiūri — ažuolai kone su šaknimis sugraužti, o pilvai guli ant žemės susitraukę, sukempéjė, pageltonavę nuo saulės... Išsigando račiai.

— Tai jau prapuolém,— sako,— nebeprigis mūsų pilvai!

— Nebijokit,— atsiliepė iš po eglės senukas,— aš jums pilvus prigydysiu.

Tuojau paémė ir prisegiojo kiekvienam savajį pilvą.
Nebežino račiai, né kaip atsilyginti tam senukui.

— Kol gyvi būsim,— sako,— neužmiršim tamstos.

Parėjo račiai namo, tuojau pasipiovė jautį, prisipirko visokių gérimu... Pinigu turi, pilvai yra: geria, valgo ir raivosi sau it inkstai po taukus.

Praslinko mėnuo. Gi pažiūri — nebéra kišenėj né skatiko! Ką daryti? Ėmësi račiai darbo: vël reikėjo dirbtį dėl pilvo, bet né vienas nebegeidė juo atsikratyti.

MILŽINAS VELNIU MALŪNE

VIENAS KALVIS TURĖJO SŪNU MILŽINĄ. SŪNUS BUVO TOKS STIPRUS, KAD JAU TREJŲ METŲ GALĖJO SU MEŠKA GRUMTIS. O KAI SULAUKE DVYLIKOS METŲ, TĒVAS NUKALĖ JAM GELEŽINĘ LAZDĄ dvylikos pūdu ir išleido į žmones tarnauti.

Sūnus išėjo. Eidamas keliu, pamatė keturiese žemę ariant. Artojai, paregėjė ateinant tokį milžiną vyra, dar su didžiausia geležine lazda, išbėgiojo į visas puses. Milžinas atėjo pas pirmą žagrę, bet rankomis jos nepasiekia, tai atsiklaupė ant kelių ir klūpsčiomis pradėjo arti. Arė arė, kol arklys privargo. Kai tas privargo, ējo pas antrą arklį ir tą nuvargino. Toliau arė trečiu ir ketvirtu — tuos irgi nuvalsino, kad nebegali paeiti, bet suarė visą lauką.

Vakare milžinas įsikišo vieną arklį į vieną kišenę, antrą arklį — į antrą kišenę, trečią — į pirštinę, o ketvirtą pasiémė sauojį ir nuéjo pas tą žmogų, kurio lauką suarė. Šiaip taip įlindo pro duris į trobą ir taré, mesdamas arklius iš kišenių:

— Atsiimkit savo arklius!

Paskui klausia:

— Ar daugiau turit man kokio darbo?

Namiškiai atsakė, kad yra kelmu rauti. Milžinas per gulėjo, iš ryto atsikélė ir prašo parodyti tuos kelmus. Jি nuvedė į mišką ir parodė. Milžinas tik užkiša savo lazdą už šaknų, iš karto kelmą išrauna. Bematant išlupo daugybę kelmu, kur penki vyrai per savaitę nebūtu išlupę.

Kai atėjo pietūs, atnešė jam barščių milžtuvę, duonos penkis kepalus ir alaus statinaitę. Milžinas barščius ir duoną suvalgė, o alaus pusę statinaitės teišgérė.

Pabaigės rauti kelmus, eina namo, pasiémė ir tą alų. Kaip tik mato eglėj žmogų pasikorusį. Tas karuonis paprašė alaus atsigerti, milžinas jam davė. Karuonis išgérė visą alų, o milžinas už tai supyko ir kad pradės jį mušti su lazda! Mušė mušė, kol bemušant tas nukrito ant žemės. Nukriteš persprogo, ir iš jo išbiro daugybė pinigų. Pingu susipylęs į statinaitę, milžinas parėjo pas tą žmogų ir prašo, kad už darbą jam atiduotų šią statinaitę. Žmogus, bijodamas mušti gausiąs, atidavė.

Dabar milžinas išėjo toliau, netrukus priėjo dvarą ir prašo darbo. Visi dvariškiai persigando, nežino, ką sakyti. Paskui dvarponis tarė:

— Gerai, duosiu tau darbo!

Jis liepė savo bernams pripilti penkis maišus smilčių, paimti pačius prastuosius ratus ir arklius, po to sako milžinui:

— Važiuok į malūną ir sumalk šituos kviečius!

O tas malūnas buvo užkeiktas ir stovėjo vidury ežero.

Milžinas išvažiavo. Pervažiavęs mišką, rado ežerą ir vidury ežero mato malūną. Tuoj jis pradėjo rauti medžius su šaknimis ir mesti į vandenį. Išgrindė per ežerą puikiausią kelią, nuvažiavo į malūną. Įėjo į vidų — nieko néra, malūnas tik birbia. Užleido į girnas vieną maišą, pats išėjo arklių iškinkyti. Paleidęs arklius pievon, sugrižo į malūną ir atsisėdo.

Tuoj keletas velniukų pasirodė ir émė apie jį šokinéti. Vienas čiuptelės už plaukų, kitas — už nosies, trečias tai kosi akis išdraskyti. Milžinas geruoju prašė, kad atstotų, paskui kaip pradės šaudyti su lazda velniams — visi išlakstė! O jis priėjo prie girnų ir mato, kad į girnas bėga ne grūdai, bet smiltys. Pagriebės lazda, šoko ieškoti velnių ir atrado vienam kambary kokį tuziną.

— Kam apmainėt mano kviečius iš smiltis?

Velniukai rėkia:

— Mes nemainėm, tu pats atsivežei tokius grūdus!

Bet milžinas jų neklauso. Pradėjo velnius mušti su lazda ir tol mušė, kol tie vietoj smilčių atnešė jam kviečius.

Susimaleš tuos kviečius, milžinas susinešė maišus iš vežimą ir jau eis parsivesti iš pievos arklių, važiuos namo. Nuéjo, bet arklių neberanda! Sugrižo vėl pas velniukus ir pradėjo aušinti su lazda, kad atiduotų arklius.

— Tavo arklius vilkai suédė! — šaukia velniukai.

O milžinas sako:

— Kad vilkai būtų sudraskę, nors kaulai būtų likę.

Ir turėjo velniai duoti jam dvejetą arklių, nors iš teisybės jo arklius vilkai buvo sudraskę.

Milžinas gavo du gražiausius arklius, pasikinkė ir važiuoja namo. Dvarponis, iš tolo pamatės parvažiuojant, išėjo sutikti. Labai nusistebėjo, kad vietoj smilčių milžinas parvežė kuo geriausius miltus, o buvo galvojės, kad tame malūne jį velniai sudraskys.

Už tai, kad milžinas nugalėjo velnius, dvarponis išleido už jo savo dukterį. Iš tų pinigų, kur statinaitėj turėjo, jis įsitaisė gražius namus ir toliau gyveno sau laimingai.

ŠALNOS DOVANOS

GYVENO TOKS SENIS IR SENĖ. JIE TURĖJO TIK MENKĄ TROBELĘ IR BUVO LABAI NETURTINGI. VIENĄ SYKİ, ANKSTI PAVASARI, UŽSIMANĖ TOJI SENĖ AGURKŲ PASISODINTI IR IŠ TO PELNA GAUTI. Bet lauke buvo dar šalta, tai ji prinešė durpių, pripylę ant krosnies ir pasodino agurkų. Agurkai jau sudygo, pradėjo lapoti, tik vieną rytą atėjo šalna ir juos nušaldė. Įpykus ant šalnos, senė kad émė duoti į kailį savo seniui ir išvarė ji iš namų.

— Eik,— sako,— pagauk tu man šalną ir parnešk, aš jai už tai parodysi!

Eina senis verkdamas — kur jis gali šalną pagauti? Nuéjo į krūmus, gi žiūri — po krūmu, žiemiu pusėj, guli šalna susirietusi. Senis émė duoti jai su lazda:

— Užmokék man, kam nušaldei agurkus, arba aš tave užmušiu!

— Tu manęs nemušk,— sako šalna,— aš tau duosiu tokią staltiesę. Tą staltiesę pasitiesi ir sakysi: „Iš staltiesės!“ — tai visko bus gerti ir valgyti. Tik grįždamas niekur neužsuk ir nenakvok.

Gavęs tokią staltiesę, eina senis namo. Buvo jau vakaras, tai pakeliui jis užéjo į pirkelę pas savo kūmą ir émė prašytis nakvynés. Kūma nenori jo priimti, sako:

— Nei valgyti nėra kas, nei nieko.

— Dėl valgymo nesirūpink,— sako senis,— dar aš ir tave pavaišinsiu.

— Jeigu taip, tai gali nakvoti.

Senis tuoj pasitiesė ant stalelio tą staltiesę ir sako:

— Iš staltiesės!

Ir bematant atsirado ant staltiesės visokių valgymų ir gérimų. Kai visi pavalgė, senis atsigulė ir užmigo. Tada kūma suieškojo kitą tokią pat staltiesę, padėjo tam seniui, o aną paémé.

Rytą senis atsikélė, pasiémé staltiesę ir išėjo namo. Pamatė senę ji pareinant, išbėgo pasitiki; žiūri — tasai staltiesę po pažastim pasikišęs parsineša.

— Argi staltiesė verta tą agurkų? — émė bartis senė. — Reikėjo man šalną parnešti!

— Tylék, bobule, bus gerai! Žiūrėk, kas čia rasis iš tos staltiesės.

Tuoj patiesė ją ant stalo ir sako:

— Iš staltiesės!

Bet staltiesė stovi tuščia, kaip stovėjusi. Senis ir vieną sykį prašė, ir kitą sykį — nieko néra. Tada senė kad émė vanoti jam šonus, kad émė vanoti:

— Dar tu čia kokius juokus kreti! Eik ir parnešk man šalną!

Eina senis vėl į krūmus. Toje pusėje, kur saulės nenušildyta, rado šalną dar tebegulint. Émė ją vėl su lazda mušti už agurkus. Šalna prašosi:

— Nemušk tu manęs, aš tau duosiu tokį aviniuką. Kai pasakysi: „Avinéli, pasipurtyk!“ — tas avinélis ims purtytis, o iš jo vilnų byrės raudonieji.

Jau tas senis mąsto, kad dabar bus turtingas. Eina namo ir tą aviniuką vedasi. Pakeliui vėl užėjo pas savo kūmą ir apsinakvojo. Kūma ji vaišina, duoda gerti ir valgyti — visko turi iš tos staltiesės. Senis pavalges nuéjo gulti ir sako:

— Kai aš užmigsiu, tik nesakykit: „Avinéli, pasipurtyk!“

Bet kai tik senis užmigo, kūma neiškentusi émė ir pasakė:

— Avinėli, pasipurtyk!

Avinėlis pasipurtė — byra raudonieji. Tai pamačiusi, kūma tuoj suieškojo kitą tokį aviniuką, pririšo į kampą, o aną paslėpė.

Rytą senis atsikėlė, paémė aviniuką ir išėjo sau. Sené, pamačius ji pareinant ir parsivedant aviniuką, išlékė pasitiki.

— Argi tas avinas vertas agurkų? O kodėl šalnos neparnešei?

— Tylék, bobule, bus gerai!

Parsivedė senis aviniuką į trobelę ir sako:

— Avinėli, pasipurtyk!

Bet nei tas avinas pertosi, nei raudonieji byra. Senis jau nebežino, kas čia yra, o sené vėl émė karšti jam kaili.

— Tai tu vis juokus krési! Eik, nevidone, parnešk man šalną!

Eina senis vėl ieškoti. Ieškojo ieškojo — jau šilčiau, nutirpus šalna, niekaip jos neranda. Apėjo visus krūmus, žiūri — pačioje tankumoje, kur saulė neužeina, guli šalna vos begyva. Kad ims duoti jai su lazda! Šalna sako:

— Kam tu mane muši? Aš tau sakiau, kad niekur neuzeitum ir nenakvotum,— būtum buvęs jau turtingas.

Senis nieko neklauso, vis muša. Vėl émė šalna prašytis:

— Nemušk tu manęs, aš tau duosiu tokią statinaitę. Kai pasakysi: „Iš statinaitės!“ — tuoj išeis daug ginkluotų kareivių.

Paémęs statinaitę, eina senis namo. Pakeliui vėl užėjo į pirkelę pas savo kūmą. Toji gražiai ji priémė, už stalo pasodino ir girdo, valgydina, nes jau turi iš ko. Pavalgęs senis atsigulė ir prieš užmigdamas taip kalba:

— Tik nepasakykit: „Iš statinaitės!“ — bus bėda.

Bet kur tau kūma iškės! Kai tik senis užmigo, ji tuoj sako:

— Iš statinaitės!

Sulig tuo žodžiu kad pradėjo eiti kareiviai, tik kardai skamba! Jau priéjo pilna pirkelė, kūma jau persigando, žadina senį:

— Kelkis, kas čia pasidarė!

Senis pabudo, greit viską suprato ir émė bartis ant kūmos:

— A, tai tu man vis taip darai! O kur mano staltiesė, kur mano avinélis?

Kūmai gaila, nenorėtų atiduoti, bet kai senis užleido tais kareiviais, tai bematant viską atnešė ir jam atidavė. Tada senis suvarė kareivius atgal į statinaitę, pasiémė savo staltiesę ir avinélį ir eina namo.

Sené, pamačius ji pareinant, išėjo pasitikti.

— Ar tu šalnos vèl neparneši? — émė ji bartis.— Na, palauk, duosiu tau į kailį...

O senis supykęs kad sušuks:

— Iš statinaitės!

Tuoj išėjo daugybė kareivių ir, seniui paliepus, sudavė senei gerai per šonus. Tada senis suvarė kareivius atgal į statinaitę, patiesė ant stalo staltiesę ir sako:

— Iš staltiesės!

Bematant atsirado visko gerti ir valgyti. Kai abu pavalgė, senis atsivedė aviniuką ir sako:

— Avinéli, pasipurtyk!

Avinélis émė purtytis, ir iš jo vilnų pabiro raudonieji.

Dabar jau abu senukai turtingai gyveno iki savo amžiaus galo, ir tai senei neberekėjo ant krošnies agurkų sodinti.

VARGŠAS IR BESOTIS

VARGINGAS ŽMOGUS GIRIOJ ANT UPĖS KRANTO CAPT, CAPT MEDŽIUS KIRTO. JAM BECAMPINGANT, KIRVIS NUO KOTO SMUKT IR NUSMUKO, PŪKŠT Į UPĖS GELMĘ ĮKRITO. VARGŠAS PRAVIRKO:

— Ui, ui, ui, mano kirvelis! Kas man jį sužvejos? Gaila pajégiojo mano kirvuko!

Tuo tarpu tik pakabakšt, pakabakšt, pašlivikšt, pašlivikšt ir atšlubavo senas senelis.

— Ko tu taip dejuoji? Kas tau nutiko?

— Mano kirvelis įkrito į gelmę, o kito nusipirkta neįstengiu — labai vargingas esu. Kuo dabar medžius kirsiu ir vaikams duoną pelnysių?

— Tič, tylėk, nedejuok! Aš tau jį sužvejosiu.

Ir tik brūkšt, brūkšt rudinę numetęs, padrumst į upę. Po valandėlės stugt vandenį ir išnešė aukso kirvį.

— Te, imk! Ar tai ne tavo kirvis?

— Ak, ne! Ak, ne! Ne mano! — atsiliepė vargšas.

Vėl drumst senasis po vandeniu panérė ir po valandėlės kust — iškilo su sidabro kirviu.

— Ne mano, ne mano! — šaukė vargšas, vos pamatęs.

Trečią kartą drumstelėjo senelis ir išnešė geležinį kirvį.

— Tai mano kirvukas! Tai mano kirvukas! — sušuko vargšas nudžiugęs.— Dėkui tau, kad savo kirvuką atgaavau.

Ir tik čiupt kirvelį iš ano rankos, tik skryst ant namų — jau buvo bebėgęs saviesiems visa pranešti.

— Uhū, uhū! — sušaukė ji senelis.— Kad tu toks tei-singas ir negodus žmogus, dovanoju tau ir aukso bei si-dabro kirvius.

Jam namie tik pliopt viską išpliopus, išgirdo vienas go-dus, besotis kaimynas. Tas susigalvojės brūkšt į girią ir capt, capt kerta medį toj pačioj vietoj. O jo kirvis laisvai užtaisytas, tik pašmukšt nuo koto, paplumpt į vandenį.

— Ui, ui, ui! — pradeda jis dejuoti dėl savo kirvuko. Pašlivikšt, pašlivikšt — senelis jau ir čia.

— O kas tau tikosi?

— Mano kirvukas pūkšt į gelmę įkrito ir paskendo! Kas ji man sugraibys?

— Ogi aš! — atsakė senasis.

Padrykt į vandenį ir po valandėlės tik stugt su gele-žies kirviu:

— Tai tavo kirvis?

— Ne mano, ne mano! — atsiliepė besotis.

Vėl drumstelėjo senutis ir po vašandėlės stugt su si-dabro kirviu:

— Ar tai tavasis?

— Ne mano! Manasis kitoks!

Trečią kartą senasis pūkšt į upę ir vėl tik kyšt iš van-dens su aukso kirviu.

— Tai manasis! — sušuko besotis nudžiugės.

Bet jam taip begėdiškai bemeluojant, senelis tik šmūkšt po vandeniu panėrė ir daugiau jau neiškilo. Besočiui šnypšt aukso kirvis pro nosį! Laukė ir laukė, bene jam iš-neš deimantinių. Rasi, dar ir šiandien bekiunkso.

SENELIAI IR PUPELĖ

GYVENO SENELIS IR BOBUTĖ. TURĖJO SENELIS
GŽIRNELĮ, O BOBUTĘ PUPELĘ. PASODINO BOBUTĘ
TAĘ PUPELĘ PALOVY. PUPELĘ AUGO AUGO, UŽAUGO
LIG LOVOS IR PRADŪRĘ LOVĄ; PASKUI UŽAUGO
lig lubų ir lubas pradūrė. Véi augo augo, užaugo lig šel-
mens ir pradūrė šelmenį; paskui užaugo lig debesų ir
pradūrė danguj skyle. Tada senelis ir bobutė pradėjo lip-
ti pupelės stiebu į dangų. Bobutė pirmiau bėga, o senelis
paskui skuba. Lipo lipo ir įlipo.

Nuvargę po tokios ilgos kelionés, seneliai pasiprašė
dievą priimti juos naktigulto. Dievas priémé ir liepė gul-
ti ant krosnies. O ant priekrosnio buvo dievo duona įmai-
šyta, ir dievas abiem seniam prigrasė, kad neliestų jo
duonos.

Sugulė abu seniai ant krosnies ir guli. Senelis tuoj už-
migo, tik bobutė niekaip negali užmigtis: jai vis rūpi pa-
ragauti, ar gardi dievo duonos rūgšteli. Pristigus kantry-
bés, nulipo ji nuo krosnies ir pasikabino duonos maišymo.
Bet kai tik duoną palietė, kad émė tešla bėgti, kad émė
bėgti! Bobutė puolė ją atgal į récką krésti, bet nieko ne-
padarė: visa tešla kuo gražiausiai išbėgo iš réckos že-
mén. Nusigandus bobutė prikélė senj, bet ir tas nieko ne-
galéjo padaryti.

Nusiminę sédė abu seneliai ant krosnies ir rauda. Taip
jie išsédėjo lig pat gaidžią. Kai tik gaidys užgiedojo, tuoj
visa tešla suéjo atgal réckon, ir senelis su bobute nusira-
mino.

Rytą dievas juos klausia:

- Ar nelietėt mano duonos?
- Nelietém! — atsaké seneliai.
- Gerai, kad nelietėt,— sako dievas.

Vakare jis vėl priémē senelius naktigulto. Tiktai šiuo kartu liepė jiems gulti lovoje ir prigrasé, kad neliestu jo ratelių, kurie buvo pastumti į palovį.

Kai tik senelis užmigo, bobutei parūpo pasižiūrėti, kokie dievo rateliai. Išsitrauké juos iš palovio ir įsisėdo. Rateliai tuoj dar-dar-dar — émė važinétis po visus namus. Nubudo ir senelis. Pamatęs, kad bobutė jau važinéjas, émė bėgti iš paskos ir šaukti:

- Palaukš, bobut! Palaukš, bobut!

Bet niekaip negaléjo ratelių pavyti, ir jie tol važinéjos, kol sutrupéjo. Émė abudu seneliai suirusius ratelius taisyti, bet nieko nepadaré. Tada pastumé juos į palovį ir verkia abu atsisédę. Jiems taip besérint, gaidys užgiedojo, ir rateliai patys susitaisé.

Rytą dievas klausia senelius:

- Ar nelietėt mano ratelių?
- Nelietém! — atsaké seneliai.
- Na, tai gerai,— sako dievas,— šiąnakt aš jus leisiu gulti į sodą, tiktai nekréskit mano obuolių.

Vakare nuéjo abu seneliai į sodą. Senelis atsigulęs greitai užmigo, tik vis dar nemiega bobutė: jai labai norétusi paragauti dievo obuolių. Galų gale nebeiškenté ir nusirašké vieną obuolių. Kai tik vieną nusirašké, kad pradéjo obuoliai kristi, kad pradéjo kristi! Nebežinodama, kas daryti, bobutė tik peša nuo senio galvos plaukus ir vis riša obuolius, o obuoliai kaip krinta, taip krinta. Jau visus plaukus seniui nupešé, o obuolių nė dešimtos dalies nepririšo.

Taip besidarbujant, gaidys užgiedojo, ir obuoliai patys atsidūrė kiekvienas savo vietoje.

Rytą dievas klausia:

- Ar nelietėt mano obuolių?
- Nelietėm! — atsakė seneliai.
- Kaipgi nelietėt,— sako dievas,— kad senio visa galva plika?!

Supykės émė ir išmeté juos iš dangaus žemén.

VELNIO PIRŠLYBOS

VIENO NEDORO PONO ŽEMĖJE GYVENO TOKS VARGINGAS ŽMOGUS. NUMIRĖ JAM TĒVAS, REIKIA PALAIDOTI, O PINIGŲ NERA. TUOSYK DAR ATEINA ŽINIA NUO PONO, KAD KUO GREIČIAUSIAI mokėtų už žemę. Ir šiaip, ir taip žmogus galvojo, pagaliau émė ir nuéjo pas poną prašytis, kad palauktų už žemę mokesčių ir kad duotų pinigų tévui palaidoti. Bet ponas liepė jam ikrésti penkiolika rykščių ir paleisdamas pasaké:

— Jeigu rytoj neatneši nuomas, tai duosiu penkiasdesimt rykščių ir išmesiu iš trobelés!

Eina bédulis namo, kasydamas pakauši ir galvodamas, kur čia dabar gauti pinigų: ponas negailestingas, iš žemės pinigų neiškasi, nors imk ir parsiduok velnui! Tik šitaip pagalvojo, ir sutinka ponaitį priešais ateinant. Klausia jis žmogų, kodél tas taip nuliūdės. Žmogus nusisaké visą savo bédą, tada ponaitis taré:

— Jei išpildysi, ką aš liepsiu, tai duosiu tau pinigų, kiek tik reikés!

Pagalvojo pagalvojo žmogus, mato, kad vis tiek prazuvės, ir prižadéjo padaryti visa, ką tik lieps. Ponaitis liepė savo krauju pasirašyti tokį raštą, davé tada pinigų maišelį ir pasaké:

— Dabar tu, savo reikalus atbuvės, stosi pas mane tarnystén. Darbas bus nesunkus: atsisési ant kelmo ir sédési trejus metus — nei plaukų kirpsi, nei barzdos skusi, nei nagų piaustysi, nei marškiniai mainysi. Valgyti tau bus pristatyta.

Tuos žodžius pasakės, ponaitis nuéjo sau.

Žmogus, parėjęs namo, palaidojo tévą ir užmokéjo dvarui. Paskui, visa apsiruošęs, atsisédo ant kelmo ir pradéjo velniui tarnauti. Trejus metus besédédamas, apžélé visas plaukais, apskreto purvais, nagai užaugo kaip žvérries, batus buvo ir pažiūréti. Visi jo bijodavo ir iš tolo lenkdavos.

O tas nedorélis ponas, kurio žeméje žmogelis gyveno, per didelį savo aplaidumą prisidaré daug skolų ir nebeturéjo iš kur atiduoti. Kažin kas jam tarsteléjo, kad tas žmogus, kuri jis rykštémis plaké, turjs labai daug pinigų. Šaukė jį ponas pas save, bet žmogus néjo, sakydamas:

— Aš velniui tarnauju — neturiu laiko vaikščioti.

Nuvažiavo pas jį pats ponas ir prašo pinigų paskolinti. O velnias buvo prisakės žmogui tol neduoti pinigų, kol ponas neprižadés leisti už jo savo dukters. Galvojo galvojo ponas: gaila dukterį leisti už tokio baidyklés, bet kad ir pinigų mirtinai reikia! Ėmė ir prižadéjo leisti dukterį, o žmogus davé jam pinigų.

Ponas parvažiavo su pinigais, o velnias pasiverté piršliu, pasiémė su savim tą žmogų ir nuvažiavo pirštis pono dukteriai. Ką darys ponas: priémé svečius ir, pašaukės savo vyriausiąją dukterį, parodé jai tą žmogų ir liepē už jo tekéti. Dukté, matydama, kad tas greičiau panašus į baidyklę, nekaip į žmogų, taré tévui:

— Ką man eiti už tokio vyro, geriau pasikarsiu! — Ir, nubégus į mišką, pasikoré.

Tada piršliai reikalauja antros dukters. Pašauké ponas antrają dukterį ir liepē tekéti. Antroji dukté taré:

— Ką man už tokio vyro tekéti, geriau prisigirdysiu! — Ir, nubégus į ežerą, prisigirdé.

Tada pašauké trečiąją dukterį. Toji taré:

— Ai, kaip gražų vyrą, téveli, man išrinkai!

Tai pasakius, pabučiavo tévui ranką ir atsisédo šalia jaunikio. Paskui jiems sutaisé labai gražias vestuves.

Po vestuvių netrukus pasibaigė treji metai, kai tą žmogų velnias pasamdė tarnauti. Atėjo velnias, ponaičiu vėl pasivertęs, ir tarė jam:

— Gerai tu man tarnavai, užtat aš tau užmokėjau pini-gais ir gerą pačią pripiršau. Dabar mes abu būsim svainiai: dvi pono dukteris aš paėmiau, o trečią tu.

Atidavė jis žmogui raštą, kurį tas prieš trejus metus buvo savo krauju pasirašęs, ir prasmego. O žmogus nusikirpo plaukus, nusiskuto barzdą, nusipiaustė nagus, apsiluko gražiai drabužiais ir liko visai dailus vyras. Ilgai ir gražiai abu su pačia paskui sau gyveno.

KAIP ŽMOGUS SAVO DALIĄ ATRADO

BUVО TOKS ŽMOGUS, JIS TURĘJO SŪNU IR DUKTERĮ. TÉVAMS MIRUS, LIKO JIEDU VIENI. TAM SŪNUI NIEKAS NESISEKĖ — JIS PATS ŽINOJO, KAD NETURI DALIOS, O DUKTERIAI VISKAS KLOJOSI KUO geriausiai. Sykį ji sako savo broliui:

- Vesk moterį ir gyvenk.
- Tu matai, kad man niekas nesiseka,— atsaké brolis,— ką gelbés, kad aš vedęs namus pragaišinsiu. Geriau tu imk vyra ir gyvenk, o aš prie tavęs būsiu.

Sesuo sutiko ir paémé sau vyra, o broliui vis duoda po kelis skatikus, ir tas šiaip taip gyvena. Bet sykį sako toji sesuo savo vyrui:

- Mes jam tik pinigus vis dalinam. Geriau pasékim jam lauką miežių, tai jis, sau parsidavęs, tegul pats žinosi.

Paséjo jam lauką miežių. Tie miežiai gražiai auga, ir sesuo sako broliui:

- Tu sakei, kad dalios neturi, o dabar tavo miežiai gražesni už mano.

— Dar pažiūrėsim, visaip gali būti.

Miežiai užaugo, bet užėjo ledai ir išmušé juos, su žeme sulygino. Dabar sako brolis:

- Jau matau, kad man čia ne gyvenimas! Eisiu, ar aš kur sau laimés neatrasiu.

Tuoj atsisveikino ir išejo. Nuėjo į tokį dvarą, klausia:

- Ar čia nereikia berno?

— Bernus turiu visus,— sako to dvaro ponas,— tik reikia piemens avims ganyti.

— Na, tai liksiu už piemenį.

— Gerai, gali būti.

Paženklino ponas tris avis ir sako:

— Algos tau skiriu šitas avis. Kai išbūsi, gražiai išgansi, tos trys avys bus tavo.

Rytą jis išginė avis į pagirį. Atbėgo vilkas, kaip tyčia, atsiskyrė tas jo avis ir nusivarė į girią. Jau jis mato, kad ir čia néra jam dalios, paliko avis ir nuéjo.

Ėjo éjo, priéjo girią. Jau ir sutemo, bet žiūri — spingso girioj žiburėlis. Nuéjo ten, rado trobelėj sédint tokį senuką. Tas senukas buvo atsiskyrėlis, išgyvenęs toje giriuje keturias dešimtis metų. Pamatęs vyra, klausia:

— Iš kur tu čia atsiradai?

— Aš neturiu jokios dalios,— atsakė tas,— tai einu, ar kur sau laimés neatrasiu.

— Gerai,— sako senukas,— galési čia būti pas mane: kai aš kur eisiu, tu man nors valgyti išvirsi, parneši vandens iš kūdros.

Rytą senukas išėjo sau, o jis nuéjo į kūdrą vandens. Tuo metu atlékė trys gulbės, pasidéjo sparnus, nusimetė plunksnas, pavirto mergaitėmis ir maudosi. Dvi jam ne taip patiko, bet trečia, jauniausia, tokia graži, kad jis negali atsižiūréti. Žiūréjo į jas, žiūréjo, kol jos išsimaudė, o kai jos nulékė, tai ir jis, vandens pasisémės, namo paréjo. Tuo sykiu jau pareina ir tas senukas, klausia:

— Kodėl valgyti neišvirei?

— Nepratęs, ilgai neradau vandens, tai ir susivélinau. O tas atsiskyrėlis sako:

— Tu man sakyk teisybę, tai aš, gal būt, tau padësiu. Jis pasisakė, ką matęs. Tada senukas jį pamokė:

— Nueik ir atsisésk krūme, o kai atléks tos gulbės, kai pasidës jauniausia plunksnas, tu pavok ir jai neduok, parivesk ją pas mane.

Jis nuéjo prie kūdros, atsisėdo krūme. Kai atlékė gulbés, jis pavogė jauniausios plunksnas. Dvi vyresniosios išsimaudė pirma, apsirengė ir nulékė, o jauniausia paskui išlipo iš vandens — neberanda plunksnų. Jis sako:

— Eik šen, aš turiu tavo plunksnas.

Toji prašo atiduoti.

— Aš tau plunksnų neduosiu,— sako jis.— Eime čia į tokią trobelę.

Ką tai mergaitei daryti — eina paskui jį. Atéjo pas senuką, tas paémė jos plunksnas, įmetė į krosnį ir sudegino. Paskui sako:

— Galit dabar poroj gyventi: tu neturi dalios, o ji turi dalią, tai jūs būsit laimingi.

Davė jiems senukas pinigų kelionei, jie atsisveikino ir išéjo. Atéjo į tokį miestą, susirado sau kambarį, ir dabar pati sako:

— Eik į krautuvę, nupirk rankšluostį ir šilkų, parnešk man.

Jis tuoju nuéjės nupirko ir parnešė. Pati siuvo dvi dienas rankšluostį, o paskui sako jam:

— Dabar nešk tą rankšluostį parduoti pas pirkli, o kad klaus, kiek nori, tai sakyk: „Neklausk, kiek noriu, tik mokék pinigus, arba nešu pas kitą.“

Nunešė pas pirkli. Pirklys, pamatęs neišpasakyto gržumo rankšluostį, klausia:

— Kiek nori už tokį rankšluostį?

— Tu neklausk, kiek noriu, tik mokék pinigus, arba nešu pas kitą.

Pirklys tuoju paémė tris šimtus auksinių ir užmokėjo. Parnešė tuos pinigus namo, o pati vél jam sako:

— Eik nupirk užtiesalą ir šilkų.

Tas nuéjės nupirko užtiesalą ir šilkų už šimtą auksinių. Pati siuvo tą užtiesalą aštuonias dienas, o kada jau išsiuvo visokiomis gélémis, liepė jam nešti pas pirkli ir parduoti. Nunešė pas turtingiausią to miesto pirkli, sako:

- Pirk užtiesalą.
- Aš neturiu tiek turto, kad galėčiau tokį užtiesala nupirkti. Nešk tu jį pas mano broli, gal anas nupirks.
- Nunešė pas broli. Tas pamatęs sako:
- Aš neturiu tiek turto, kad galėčiau pirkti. Nešk pas kitą mano broli, jis turi daug laivų ir visą miestą, tai gal tas nupirks.
- Nunešė pas tą broli. Šisai, pamatęs užtiesalą, tuoj davė maišą raudonuoją, porą arklių su karieta, dar užrašė jam pusę miesto. Parvažiavo jis pas savo pačią ir sako:
- Na, širdele, jau iš čia keliausim: štai turiu raštus — man pusę miesto užrašė. Ten sau paimsim kuo geriausią namą ir ramiai gyvensim.
- Sédo abudu į karietą ir nuvažiavo į tą miestą. Ten sau važinėja ir žiūrinėja, kur jiems būtų geriausia gyventi. Užėjo į gražiausią namą ir sako ten gyvenančiam pirkliui:
- Kad tuoju išeitum iš to namo: aš čia gyvensiu.
  - O kas tu per vienas, kad norėtum čia gyventi?
  - Čia mano pusę miesto — štai raštai!
- Na, jau tam pirkliui reikia išeiti, bet išeidamas jis sako:
- Palauk, aš tau įtaisysiu juoką!
- Nuėjo pirklys pas karalių ir sako jam:
- Čia atkeliaavo toks pusės miesto valdovas, labai gražią pačią turi, tai tu jį pašalink, o tau jo pati teks.
- Karalius paémé vieną savo generolą ir atvažiavo pas jį.
- Sako karalius:
- Tu toks turtingas, tau viskas būtų gerai, tik tu garbės neturi. Aš tave padarysiu savo dvaro tiekėju, tai turėsi ir garbę, bet pirma pasirašyk, kad būsi tiekėju.
- O pati jam sako:
- Tu nesirašyk, nes paskui verksi.
- Bet jis, garbės norėdamas, pačios neklause ir pasirašė, o kai pasirašė, sako jam karalius:
- Rytoj atvažiuosi pas mane.

Rytojaus dieną nuvažiavo pas karalių, o tas, generolo pamokytas, sako:

— Kad pasirašeitieki, tai rytoj ant šito kalno pagauk man žuvų ir pagamink pietus, o jei ne, tai tau galvą nukirsiu.

Dabar jis galvoja, kas čia bus, kaip ant tokio kalno gali pagauti žuvų. Parvažiavo pas pačią ir skundžiasi:

— Man karalius šiandien užsakė, kad aš rytoj jam pagaučiau ant kalno žuvų ir pietums pagaminčiau.

Pati jam sako:

— O ką, matai, tu manęs neklausei: aš tau sakiau, kad nepasirašyk.

Davė jam pati tokią skepetaitę ir patarė:

— Kai rytoj nuvažiuosi, tai sakyk karaliui, kad per vieną valandą numegztu šilkų tinklą. Su tuo tinklu nueisi ant kalno ir mostelėsi skepetaitė, tai pasidarys ežeras. Tame ežere su tinklu pagausi žuvų ir patiekxi karaliui pietums.

Nuvažiavo jis pas karalių ir sako:

— Kad per vieną valandą man numegztum šilkų tinklą.

Karalius tuoj prisakė savo kareiviams, kad megztu tinklą, ir tie per pusę valandos numezgė. Jis nuéjo ant kalno, mostelėjo skepetaitė, ir pasidarė ežeras. Kada su tuo tinklu užtraukė, pagavo daugybę žuvų. Tuoj paémė, kiek reikėjo, ir pagamino pietums.

Po pietų tas generolas sako karaliui, kad jam kitą darbą skirtų.

Karalius paliepė:

— Rytoj nutiesi jūroje tiltą ir ten pataisysi pietus, o jei ne, tau galvą nukirsiu.

Parvažiavo jis pas pačią ir vėl skundžiasi; naktį miegoti negali, rūpinasi, kaip čia bus. Ryta pati sako:

— Te tau šitą skepetaitę, nuvažiuok prie jūros, mostelék, ir bus kaip reikia.

Kai jis taip padarė, atsirado ant vandenų ilgiausias tiltas. Ten virėjai, tarnai tik laksto, ir viskas parengta karaliui pietums. Karalius atvažiavęs pavalgé, o po pietų sako generolui:

- Matai, kaip negali nekaldo žmogaus pražudyti.
- Kad ne taip, tai taip jį pražudysim,— atsakė generolas.— Tegul jis eina į pragarą pažiūrėti, ką karaliaus tėvai veikia, ir tegul parneša kokį ženklą.

Karalius tuoj paliepė:

- Rytoj nueik į pragarą, pažiūrėk, ką mano tėvas ir motina ten veikia, ir kokį nors ženklą man parnešk.

Vėl jis parvažiavo pas pačią ir viską jai pasisakė. Pati jam patarė:

- Tu vienas neik, tegul karalius leidžia ir tą generolą.
- Nuėjo jis pas karalių ir sako:
- Aš vienas neisiu, leisk ir generolą.

Ką darys karalius — leido. Nukeliavo abu su generolu į pragarą. Žiūri — karaliaus tėvą pasikinkę, velniai malkas veža. Dabar jis norėtų su juo pasišnekėti, bet velniai neleidžia jo iš plėškių nė vienai minutei. Tada jis sako tiems velniam:

- Aš turiu mainą, kad taip jo nepaleidžiat.
- Kad turi mainą, tai gerai.

Tuoj tą generolą pakinkė, o karalių paleido pasišnekėti. Jie pasišnekėjo, ir sako tas žmogus:

- Duok tu man kokį ženklą, kad aš su tavim šnekėjau.
- Karalius perlaužė savo žiedą ir pusę jam atidavė.

Kol jiedu šnekėjo, velniai tam generolui vežime su biziūnais per pečius liejo. Paskui paleido generolą, o karalių vėl pakinkė.

Dabar žmogus nori pašnekėti su karaliene, bet velniai ją smalos katile virina ir neleidžia. Jis sako:

- Aš turiu mainą.
- Kad duosi mainą, tai galési šnekėti.

Velniai tuoj pagriebė generolą, sugrumdė į katilą ir virina smaloj. O žmogus pasišnekėjo su karaliene, ir karalienė jam davė pusę žiedo.

Paskui velniai paleido generolą visą smaluotą. Išėjo jiedu iš pragaro ir parkeliavo pas karalių. Tas klausia:

— Ar buvot pragare?

— Buvom.

— O ką veikia tévas ir motina?

— Tévą pasikinkę, velniai malkas pragare veža, o motia verda smalos katile. Te tau jų žiedų puses.

Klausia karalius:

— O kur generolą palikai?

— Stovi už durų.

Pažiūri karalius — stovi tas už durų vos gyvas, visas smaluotas! Sako jam:

— Matai, kaip nekalto žmogaus negali pražudyti.

Generolas, truputį prasiblaivęs, sako karaliui:

— Mes jį vis tiek pražudysim. Siušk jį į tokią žemę, ten ant kalno yra du žiedai, tai tegul eina jų parnešti, o iš ten dar né vienas negrįžo, ir jis negrīš.

Karaliui tas jo patarimas patiko, ir jis liepė savo tiekėjui atnešti nuo kalno tuos žiedus.

Paréjo jis pas pačią ir verkia:

— Jau dabar tai paskutinį darbą uždavė. Liepė eiti į tokią žemę, nuo tokio kalno parnešti du žiedus.

Sako jam pati:

— Matai, kaip tu manęs neklausei, o dabar verki. Bet aš tau parašysiu laišką, eik pas mano seserį, gal ji tau padės.

Paémė jis laišką ir eina. Nuéjo pas jos seserį, padavė tą laišką. Toji pamatė, kad laiškas nuo jauniausios sesers, ir sako:

— Sveikas drūtas, svainuti! Kaip gyvas laikais? Kaip einasi seseriai?

— Mums viskas gerai, tik karalius mane kankina. Dabar liepė eiti ant tokio kalno ir parnešti du žiedus. Ar tu, svainute, negali man pagelbėti?

— Aš nieko negaliu, bet duosiu tau laišką, ir eik pas mūsų vyriausią seserį, gal anoji padės.

Atsisveikino jis, paémė laišką ir eina. Nuėjo pas vyriausią seserį; toji, laišką perskaičius, sako:

— Šiandien negaliu prieiti, žiūrėsim rytoj.

Rytojaus dieną sesuo nulékė ant to kalno, sparnus apsvilo, bet žiedus parnešé.

— Te tau žiedus, parnešęs vieną užmauk karaliui, o kitą — tam generolui.

Jis padékojo, atsisveikino ir iškeliavo. Paréjės vieną žiedą užmovė ant piršto karaliui, kitą — generolui. Kai tik užmovė, jie abu pradėjo degti ir sudegė į pelenus. Dabar jis grįžo pas savo mylimą pačią ir toliau ramiai sau gyveno.

PASAKA APIE ŽVEJĮ

KITADOS GYVENO PRIE EŽERO ŽVEJYS SU SAVO PAČIA. JIE BUVO TAIP NUSKURDĘ, JOG NIEKO DAUGIAU NETURĖJO, TIK SUKLYPUSIĄ TROBELĘ, O MITO IŠ TO, KĄ SUSIGAUDAVO EŽERE.

Vieną kartą žvejys gaudė žuvis kiaurą dieną iki pat su temų, bet nė mažos žuvelės nesugavo. Vakare ištraukęs iš ežero tinklą, atsisėdo gale laivelio, pasirémé alkūne į jo kraštą ir gailiai susimastė apie savo nelaimę. Taip besėdėdamas, nė nepajuto, kai priplaukė kitas laivelis ir dunkstelėjo į jo laivelio šoną. Tik tada žvejys, tartum iš miego pabudęs, išvydo prieš save jauną ponaitį. Tas gražiai jį pasveikino ir meiliu balsu paklausė, ko jisai toks nusiminęs. Žvejys jam apsakė visus savo vargus. Tada jaunasis laivininkas émė įkalbinėti:

— Išsižadék to, ko nepalikai namie, ir man atiduok, tada visko per akis turési.

Suprato žvejys, kad čia velnias, žmogum pasivertęs, ji gundo. Jis galvojo galvojo ir pagaliau taip sako:

— Klausyk, kipše nelabasis, ko namie nepalikau, man tikrai negaila, gali sau pasiimti.

— Palauk, — tarė kipšas, — kad manęs neapgautum, imk peilį, įsipiauk pirštą ir savo krauju patvirtink tą pažadą.

Žvejys, matydamas doros nebūsiant, padarė taip, kaip tas laivininkas geidė. O kai kipšas su jo raštu pradingo, jis sumanė pažiūrėti, ar tasai teisybę šnekéjo, ir vél užmetė tinklą. Netrukus ištraukė tiek žuvų — didelių ir ma-

žu, geru ir menkū,— jog net tinklas plyšo. Žvejys nudžiugės skubėjo namo pasigirti pačiai savo laime. Bet kai tik perkélé koją per slenkstį, trobelėj suvirko kūdikėlis, ir žvejys tuo suprato, ką pikta buvo padaręs. Jis apsakė pačiai savo laimę, bet nenuptylėjo ir to, kad pažadėjo kipšui savo sūnų. Pati labai nusiminė. Bet ką čia bepadės gailios aimanos: vis tiek velnio nebesurasi ir rašto nebeatgaus!

Nuo to laiko žvejui pradėjo labai sektis. Žvejybai gerai klojantis, jis praturto. O ir sūnus paūgėjo, buvo greitas, gražus ir išmintingas. Tėvai negalėjo juo atsidžiaugti. Anksti išmokė jį skaityti ir rašyti, tas baisiai pamėgo knygas ir netrukus tapo tikru galvočium.

Bet tėvą visą laiką graužė rūpestis, kad sūnus parduotas velniui. Kartą jis taip sumanė: „Parašysiu laiškelį, kad esu jį nelabajam pažadėjęs, ir idésiu į knygą. Kai jis radęs perskaitys, žiūrēsiu, ką pats tada pasakys.“

Kaip taré, taip padaré. O sūnus, vienašyk savo knygas bevartydamas, užtiko tą raštelį, greit jį perskaitė, truputį pagalvojo ir nuéjo pas tėvą pasiklausti, ar tiesa, kas ten parašyta. Tėvas apskabino sūnų, pradėjo verkti ir atsprašinéti, kad pardavęs jį velniui iš netycių. Tada sūnus pasakė:

— Tėtuši, neverk ir nesirūpink: čia ne tavo kalté; matyt, toks jau mano likimas. Dabar aš eisiu ieškoti pragaro ir gal kaip nors iš ten išsisuksiu.

Tėvas ir motina nenorėjo iš pradžių jo išleisti, bet kad matė sūnaus neperkalbésią, apkamšė jį valgymais ir išleido į kelionę.

Mykolas — toks buvo žvejo sūnaus vardas — išėjės ilgai klajojo po vieną girią. Pagaliau priėjo aikštę ir tarp krūmų išvydo trobelę. Ižengės į vidų, rado seną raganą. Toji, pavalygydinusi jį, paklausė:

— Kur dabar eini?

Mykolas pasisakė esąs parduotas tėvo į pragarą ir dabar einas ten tarnauti.

— Tai še tau kamuolių siūlų,— sako ragana.— Išėjės iš tos girių, už trijų mylių prieisi upę, labai gilią ir plačią. Per tą upę mesk šitą kamuolių, tada pasidarys lieptas, ir galėsi sausomis kojomis pereiti į kitą pusę. O čia štai antras kamuolys. Jo tau prieikis, kada prieisi antrą upę, dar gilesnę ir platesnę. Tokiu pat būdu perėjės per antrąją upę, rasi salą, o vidury tos salos — karklynas. Į tuos karklynus įlindės, palauk, kol vidurdienį atlėks dvylika ančių plukdytis,— tos antys bus paties Liucipieriaus duktėrys. Kai jos nusileidusios pavirs mergaitėmis, tu išižiūrėk, kuri labiau tau patiks, o joms sulipus į vandenį ir nuplaukus toliau nuo krašto, pačiupk tos drabužius ir paslėpk. Ir tol drabužių jai neduok, kol prižadės tau padėti.

Mykolas pasiémė abu kamuolius ir iškeliaavo. Perėjės per girią, netrukus užėjo plačią upę ir metė pirmą kamuolių — pasidarė lieptas. Tuo lieptu perėjės, toliau užėjo kitą upę; metė antrą kamuolių, ir pasidarė dar geresnis lieptas. Taip sausomis kojomis abi upes perėjės, rado salą, įlindo į krūmus ir laukia. Per patį vidurdienį atlékė dvylika ančių, nusileido žemén ir pavirto jaunomis, skaisčiomis mergelėmis. Jos nusirengė, pasidėjo drabužius ant krašto ir sulipo į upę plukdytis. Mykolas nužiūrėjo, kuri iš jų gražiausia, ir vos tik mergelės toliau nuplaukė, jis nemačiom prisélino, pasičiupo gražiausiosios drabužius ir vėl įlindo į karklyną.

Tuo tarpu mergelės išsimaudžiusios išlipo ant krašto, apsirengė, pavirto antimis ir tuoju nulėkė. Tik viena žiūri šen, žiūri ten — neberanda savo drabužių. Vaikšto ji po salą ir šaukia:

— Kas paémė mano drabužius, atsiliepkit.

Mykolas išėjo iš karklyno ir atsiliepė:

— Aš paémiau.

Mergelė priėjo ir sako:

— Atiduok man drabužius, aš tau padėsiu, jei kokia bėda ištiks, arba apdovanosiu, kuo tik norësi.

Tada Mykolas apsakė jai visą savo vargą ir paklausė, ar ji negalėtų kuo padėti. O toji sako:

— Tai tau reikia eiti pas mano tévą. Žinau, jis turi tavo tévo rašteli, tik sunku bus jį atgauti. Aš tau padėsiu, bet turësi vargo, kol pasiekxi mano tévo namus. Kada eisi į tą puse, darysis vis šilčiau, bet tu nieko nežiūrek, o eik tollyn. Galop pasidarys taip karšta, jog sunku bus ištverti, bet jei ištversi ir pereisi per tą karštij, tai rasi didelę pilį; ten ir gyvena mano tévas. Tą pilį apeik aplinkui, žiūrėdamas aukštyn, o kai pamatysi pro langą iškištą skarelę, žinok, kad ten aš gyvenu. Kada pas mane ateisi, aš tau pasakysiu, ką reikia daryti.

Mykolas atidavė mergelei drabužius, ji apsivilko, pavirto antimi ir nulékė.

Eina jis į tą puse, kur mergelė jam sakė ir kur ji pati nulékė. Paéjo tiktais tris mylias, jau pasidarė šilta, o juo toliau — juo šilčiau. Galiausiai toks karštis émė svilinti, jog Mykolas nebeištvrérė ir atsisédo ant žemës — mané nebeprieisiąs pilies. O pilis jau buvo matyti iš tolo, tokia graži, tokia daili, kad net akį traukia. Pasilséjo Mykolas, atsigavo ant vésios žemës ir šiaip taip priéjo pilį. Eina aplink ją ir dairoj į viršų, bet niekur nuleistos skarelës nemato. Apéjo dar kartą ir visai nusiminé, jau galvojo, kad mergelė bus jį ápgavusi. Vis dar savo akimis netikédamas, eina jis trečią ir paskutinį kartą aplink pilį — gi žiūri, plevësuojas skarelę, nuleista iš trečio gyvenimo. Jis atskaité langus, užlipo į trečią gyvenimą ir rado savo mergelę. Si pamačius nudžiugo ir sako:

— Gerai, kad atéjai. Bet netrukus tau reikës stoti prieš mano tévą. Jei būsi linksmas ir dråsus, tai jam patiksi. Jis tau duos sunkius darbus, ir jei tu juos padirbsi, tai išsivaduos, o jei ne, tai gyvybę čia paliksi. Bet nenuliūsk, aš tavęs neapleisiu.

Pasidrąsinės Mykolas nulipo žemén ir nuéjo pas patį Liucipierių. Žemai nusilenkė seniui ir laukia, ką tas jam pasakys. O senis pasižiūréjės sako:

— Aš tavęs jau laukiau. Gerai, kad esi tokis drąsus ir pats atéjai į mano karalystę.

Tuoj užrašė jį velnių karalius į juodą knygą, davé geriti ir valgyti, ko tik širdis geidė, paskui taip sako:

— Aš tau duosiu kelis darbus. Jei išpildysi, tai galési eiti savais keliais, o jei neišpildysi, tai galą gausi. Pirmam kartui tokis tavo darbas: šią naktį iškask ant kalno gilų šulinį, privežk akmenų ir jais išmūryk šulinio kraštus, o dugną išliek marmuru. Šulinys turi būti pilnas vandens, tyro kaip krištolas. Ir dar padirbk marmurinį kaušą, kad aš atéjės gaučiau kuo atsigerti.

Mykolą apémé baimė, jis galvojo, kad nuo prazūties niekaip nebeišsigelbésias. Nuéjo liūdnas pas savo mergeleę ir émė gailiai aimanuoti. Liucipieriaus duktė klausia, ką jam tévas liepės. Šis apsakė jai visa: kad reikia gilų šulinį iškasti, kraštus išmūryti akmenimis, dugną išlieti marmuru, padirbtį marmurinį kaušą, ir kad iki ryto šulinys būtų sklidinas vandens. Bet ji numaldė Mykolą:

— Eik šiandien be rüpesčio gulti: aš už tave viską padirbsiu. O rytoj anksti rytą nueik prie šulinio ir ten vaikštinék, tarytum dar besidarbuojas. Kada tévas ateis vandens, paimk kaušą, duok jam per kaktą ir pasakyk: „Aš per naktį darbavaus, ir tai dar negériaus né vieno gurkšnio, o tu išsimiegojės nori gerti mano gérimą.“

Išvakarėse mergelė paémé švilpynę ir sušaukė visus savo pagalbininkus velniükščius. Vieniems liepė čiupti kastuvus ir kuo greičiau šulinį kasti, kitiems gabenti akmenis, dar kitiems privežti su kubilais vandens iš šaltinių. Vos tik ji spéjo tai ištarti, lyg koks viesulas aplinkui sužé: išsibarsté velniukai į visas pusēs kūlverčiais — vienas šen, kitas ten, kaip buvo liepta, ir akies mirksniu išpildė Liucipieriaus dukters prisakymus: iškasé ir išmūri-

jo šulinį, prippylé sklidiną vandens, išnešiojo suverstas žemes, viskā gražiai sutvarkė.

Pradėjus aušti, atsikélé Mykolas ir, atėjės prie šulinio, vaikštinėja — šen ir ten, kur ką reikiant, dar belopas. O senis Liucipierius galvoja, kad dabar galésiąs nugalabyti Mykolą, eina žiūrėti jo darbo ir randa viskā taip, kaip norėjo.

— Duokš man vandens! — sako jis Mykolui.

Šis to ir telaukė. Sugriebės kaušą, kad tvos seniui per kakta, tas vos neparvirto.

— Aš kiaurą naktį prakaitavau, ir tai nė lašelio dar nesriubtelėjau. Tu drybsojai sau kojas pastateš, o dabar ateini vandens gerti!

— Tavo tiesa, sūnau,— atsiliepē senis ir, nieko nepešęs, nuspūdino į šalį, o Mykolas grīžo pas savo mergele.

Liucipierius stebėjos, kad žvejo tokio buklaus esama, ir suko galvą, kokį darbą jam duoti ir kaip jį pražudyti. Kada Mykolas atėjo pietų, velnių karalius sako:

— Šiai nakčiai duodu tau naują darbą. Turi mišką penkių valakų išrauti ir sudeginti, o tą žemę, kur stovėjo miškas, turi išarti, išakéti ir rugius paséti, kad tie rugiai per naktį užaugtų ir prieitų, o tu, juos nupiovęs, iškultum, sumaltum ir duoną iškeptum. Kai rytoj aš ateisiu pasižiūrėti, kad būtų man ko valgyti.

Tokį sunkų darbą gaveš, Mykolas parėjo namo, atsisėdo į kertę ir verkia. Mergelės paklaustas, ko taip gailiai ašaroja, jis atsakė:

— Kaip aš neverksiu, kad man liepė mišką penkių valakų šianakt išrauti ir sudeginti, o skynimą išarti ir išakéti, ten rugius paséti ir užauginti, paskui juos nupiauti, iškulti, sumalti ir duoną iškepti,— kad tavo tévas rytoj ryta gautų šviežių bandelių pavalgyti.

Mergelė jam sako:

— Nei tu čia verk, nei tu rūpinkis,— aš tave pavaudosiu.

Kai atėjo vakaras, ji liepė jam gulti, o pati sušvilpė švilpyne, ir kad prilékė velnių devynios galybės! Ji prisakė skirtą mišką išrauti ir sudeginti, skynimą išarti, rugius paséti ir taip prižiūrēti, kad jie per naktį užaugtų; paskui tuos rugius liepė nupiauti, iškulti, grūdus sumalti ir duonaitę iškepti.

Velniukai stačiom galvom išlakstė, tartum viesulas į mišką nuūžė ir bematant medžius išvartė, žemę išdirbo, rugius paséjo. Rugiai tuojuo sudygo ir laistomi užaugo, o paryčiui jau ir duonaitė buvo pakepta.

Pradėjus aušti, velniai išsisikirstė. O mergelė greit Mykolą pakélé, liepė jam eiti ir laukti tévo.

— Kai jis ateis ir norės duonaitę valgyti, tu pilk jam su bandele per kaktą ir pasakyk: „Aš kiaurą naktį dirbau, ir tai dar né vieno kąsnelio neragavau, o tu, dabar tik atskiklės, nori valgyti.“

Mykolas nuéjo prie ugniaivietės ir laukia, kol bandelės baigs kepti. Netrukus pamatė, kad senis susilenkės guru, guru atgūrina.

— Na, ar jau iškepus duonaitę?

Mykolas atsakė:

— Jau iškepé.

Senis paémė pagrandėli, pralaužė ir norėjo valgyti, bet Mykolas, jam iš nagų ištraukės, kad tvos per kaktą:

— Aš kiaurą naktį dirbau, ir tai dar neragavau, o tu, dabar tik atėjės, nori valgyti.

— Tavo valia, vaike,— atsakė Liucipierius, matydamas, kad ir ši kartą jam nepavyko Mykolo apgalėti.

Tą pačią dieną, į vakarą, velnių karalius vėl ji šaukia. Mykolas nuéjo ir klausia:

— Kam mane šaukei?

Liucipierius sako:

— Antai sklypas keturių dešimtinių. Per naktį turi ji aptverti aukšta tvora ir padirbtį geležines duris. Tame sklype prisodink visokių medžių, kaip gražiausiaime sode,

ir kad tie medžiai pernakt užaugtų. Tą sodą prileisk pilną paukščių ir žvérių — visokiu po porą.

Mykolas vėl paréjo namo ir émè aimanuoti. Mergele klausia:

— Kokį darbą tau davé tévas?

Jis viską išpasakojo, o ji liepė jam gulti ir nesirūpinti. Pati išéjus tik sušvilpė, ir kad prilékė velnių, net juoda! Jiems liepė skirtą sklypą užtverti, duris geležines įtaisyti, medžių prisodinti, paukščių ir žvérių visokiu po porą pri leisti. Velniukai paknopstomis puolė prie darbų: vieni tvorą tvérē, kiti medžius sodino, treti juos laisté, kad greičiau augtų, ketvirti paukščius ir žvéris gaudé. Ir su taisé tokį sodą, kad nereikia geresnio.

Anksti rytą mergelė prikélė Mykolą, liepė eiti prie geležinių sodo durų ir laukti senio. O senis, kur buvęs, kur nebuvęs, tik pašlumšt ir ateina. Priéjės žiūri — medžiai sode žaliuoja, paukščiai visoki gieda, žvérys rékia.

— Gerai darbas padarytas,— pagyré senis Mykolą ir liepė eiti namo.

Vakarop velnių karalius vėl jį pasišaukė ir sako:

— Šiąnakt aš tau kito darbo neduosiu, tik išjodinéti kumelę.

Nieko nelaukės, Liucipierius jį nuvedė į arklidę ir parodė juodą, kaip krosnies kakta, kumelę. Juos ateinant išgirdus, kumelė émè kanopomis kasti, spardytis ir prunkštauti. Mykolas, tokį baisų gyvuli pamatęs, nusiminė. Grjžo jis namo, atsisédo į kertę ir gailiai dūsauja: „Dabar jau man, vargsui, galas. Tokia kumelė tuoju mane numes ir sumindžios.“

Tuo tarpu atéjo ir Liucipieriaus duktė. Išgirdusi, kad reikia kumelę išjodinéti, ji nuramino Mykolą ir liepė jam gulti, o pati prižadėjo vietoj jo viską padaryti.

— Tik iš ryto nueik pas tévą ir pasakyk, kad kumelę išjodinéjai.

Sutemus Mykolas ramiai sau gulė, o mergaitė pasižaboję arklį ir sėdo joti. Kumelė šoka piestu, mėčiojas į višas pusės, kriokia ir spardosi, lekia, kiek tik gali, bet tai nieko nepadeda: velnias juk moka joti ant arklio. Mergaitė gerai dar aptalžė kumelei šonus ir taip ją nualsino, jog visa pradėjo putoti ir liovési dūkti. Jau buvo praausė, kada mergaitė namo parjojo ir įleido kumelę į tvartą.

Tuojau atsikélé ir Mykolas, nuėjo pas Liucipierių ir pasakė, kad kumelę išjodinėjės.

Dabar Liucipierius pradėjo galvoti, kas čia gali būti, kad Mykolas visokį darbą apgali. Sakė jam duosiąs išjodinėti dar vieną arklį, o jei ir tą padarysiąs, tai galėsiąs keliauti, kur širdis norėsianti.

Liucipierius pats tuoju nuėjo į arklidę ir pasivertė arkliau. Senio vežėjas parodė tą arklį Mykolui. Šis pamatė eržilą, juodai juodą, tokį pasiutusį, kad storiausios grandinės vos begali pririštą išturėti. Parėjęs namo, jis sako mergelei:

— Kas čia bus, kad dabar toks baisus arklys? Viskas gali eiti niekais, jei nepasiseks jo suvaldyti.

Šį kartą ir mergelė buvo nelabai linksma. Ji atsakė:

— Žinau aš apie tą arklį. Tėvas mano, kad tau kas padeda, todėl dabar pasivertė arkliau ir nori pats tave išmėginti. Mane jis, žinai gi, tuoju pažins. O man būtų gerai su tavim išsigelbėti; aš juk tam seniui ne duktė, aš esu tik užkeikta. Padarykim šitaip: nukirpk tu man geltonas kasas, sušukuok plaukus taip, kaip tu nešioji, duok man savo drabužius, ir aš mėginsiu senį apgauti.

Mykolas drebédamas viską padarė, kaip ji sakė. Po to abu atsisveikino, ir ji nuėjo į arklidę, kur laukė eržilus pasivertęs Liucipierius. Eržilas spardėsi ir piestu šoko, jam iš ausų ir nasrų veržėsi ugnis, nebuvo galima né artyn prieiti. Tada mergaitė paėmė geležinį šulą, pradėjo ji mušti — ar galva, ar ne galva,— kur tiktais papuolė. Priimušė, apramdė tą eržilą, pasižaboję ir sėdo joti. Jis lékė

nebe žeme, bet oru, skriste skrido per laukus, per miškus, šokinėjo per griovius, per upes, norėjo jojiką numesti, tačiau nieko nepadarė. Mergaitė suveržė laužtiniais jam žandus, tvojo su kančium per šonus, kad dar greičiau bėgtų. Kai eržilas pagaliau pradėjo putoti ir stabtelėjo, ji vėl drožė per galvą, per strėnas, vis smarkiau ragino. Galop eržilą taip nualsino, jog ramiausiai namo parjojo ir įleido į tvartą.

O Mykolas, mergelės sulaukęs, greitai iš jos drabužius paémé ir nubėgo pas senį pasigirti, kad arkli jau išjodinėjės. Jeina jis tenai, kur velnių karalius gyvena, bet nieko neranda; tik kiek palaukus. išspūdina senis iš šalnio kambario su aprišta galva, visas vos bepajuda. Mykolas lyg niekur nieko pasisakė jau atlikęs jam duotą darbą. Senis tik ranka mostelėjo ir liepė eiti namo.

Mykolas linksmas grįžo pas savo mergelę, ir abu labai džiaugėsi, kad pasisekė apgauti senį. Vieną ir antrą dieną Liucipierius nieko nebesakė, bet į trečią dieną pajuto, kad duktė jį jodinėjo. Tuojau pasišaukė ją su Mykolu ir sako:

— Tris dienas galite linksmintis ir daryti, ką norite, o jau ketvirtą dieną aš jums parodysiu, kaip mane apgaudinėti.

Šiuodu pradėjo galvoti, kaip čia reikėtų išsigelbėti.

— Šiandien pat turime iš čia bėgti,— sako mergelė.— Spiausime ant durų ir liepsime seilėms už mus atsiliepti, kada ateis mūsų žadinti, o patys tuomet jau būsime toli.

Taip juodu ir padarė. Spiovė iš vidaus pusės ant durų, paskui jas užrakino, pasivertė karveliai ir išlékė.

Į ketvirtą dieną senis atėjo jų kelti ir bildena į duris. Seilės atsiliepė:

— O kad mums dar anksti keltis, mes dar norime pamiegoti.

Senis sako:

— Gerai, šiandien dar miegokit, bet rytoj jau nebeleisiu.

Kitą rytą seilės vėl taip atsakė.

Čia senis viską suprato. Išlaužė duris ir draskės iš apmaudo, kad Mykolo su mergele neberado. Tuojau liepė savo greičiausiams velniamams juos vytis ir abudu gyvus parvilkti. Velnukai kaip viesulas išūžė, net žemė nuo jų kanopų dundėjo.

O bégliai jau toli buvo nulékę. Mergelė prigulė prie žemės pasiklausyti, bene atsigena. Tik girdi — atšniokščia, atbilda visa velnį kirbinė. Tada ji sako:

— Aš pasiversiu beržu, o tu būk žvirbliu ir striuoksėk sau nuo šakelės ant šakelės čirksédamas.

Atūžė kipšai, lékė sau ir pralékė pro šalį — kas jiems rūpi žvirbliai ir beržai. Nieko neradę, grįžo pas Liucipieriu ir pasisakė, kad béglių nebepaviję. Tada velnį karalius klausia:

— Ar nieko nematėt pakelėj?

— Nieko neužėjom, tik beržą; po to beržo šakas šokinėja žvirbliukas.

— Ė, kokie jūs mulkiai,— sako Liucipierius,— juk tai jie buvo. Reikėjo sugriebus juos man parnešti. Vykitės vėl ir žiūrékit, kad man juos pristatyatumėt...

Velniai, dar smagiau pasispardę, vėl išdulkėjo. O mergelė, ausi prie žemės pridėjusi, išgirdo žemę dundant ir suprato, kad vėl juos atsiveja. Kuo greičiausiai ji paverčė Mykolą seneliu, o pati pavirto į pušį ir liepė tam seneliui pušį kirsti.

— O kai velniai paklaus, ar nematei lekiant berniuko su mergaite, tu atsakyk: „Kada buvau jaunas ir man ūsai dar nedygo, tai atmenu, kad ten lékė.“

Senelis paémė kirvi ir atsivédėdamas pradėjo pušį kirsti, o velnukai pribégę klausia:

— Ar néjo pro šalį vaikiukas su mergaite?

Senelis atsiliepė:

— Kol jaunas buvau ir ūsai dar nedygo, tai matydavau einant... O dabar pasenau — man tokie dalykai neberūpi.

— Koks tu mulkis! — atrėžė velniai, supykę už tokią jo kalbą, ir vėl grįžo namo be nieko.

Liucipierius, už kvailumą velnius gerai pritalžęs, pats lyg baisiausias viesulas išūžė. Mergelė prigulė prie žemės ir išsigando, išgirdusi patį Liucipierių atlekiant. Sako Mykolui:

— Aš virsiu ežeru, o tave paversiu antimi. Tu gerk ir gerk iš ežero vandenį ir niekaip nenustok.

Bematant ir Liucipierius tarsi griaustinis atbildėjo. Pamatęs ežerą, puolė ant žemės ir émė vandenį maukti. Bet ir gaigalėlis be pertrūkio dažo ir dažo snapelį į vandenį, siurbia ir siurbia. Jau ežere nedaug vandens beliko, jau velnias artinos prie anties, tiktais ši ūmai pliurkšt ir išleido iš gūžio visą vandenį, tuoj ežeras vėl papilnėjo. O Liucipierius nesiliauja géręs. Galop jis pritvinko lyg baisiausias bosas ir persprogo, o visas vanduo sutekėjo į ežerą. Po to ežeras vėl atvirto mergele, o gaigalas bernaičiu, ir abudu, pasivertę karveliais, lékė toliau be baimės. Lékė lékė ir atlékė į namus, kur Mykolo tévai gyveno. Tada mergelė jam sako:

— Iėjės pasisveikink ir pasibučiuok su tévais, bet žiūrėk, kad nebučiuotum brolių, kurių namie nepalikai, o jei taip nepadarysi, tai mane visai užmirši.

Mykolas pažadėjo saugotis ir nebučiuoti nematyty brolių. Eina jis į vidų, bučiuojasi su tévais ir iš didelio džiaugsmo né juste nepasijuto, kaip pabučiavo nesenai gimusi broli — ir tuoju savo mergelę visai užmiršo.

Džiaugės tévai, sulaukę pražuvusio sūnaus. Susikvietė visus kaimynus ir iškélé smagią puotą: iš tos laimės nebeįmanė, kaip linksmintis.

O mergelė vis laukė ir laukė, ar neišeis Mykolas jos įvesdinti, bet nesulaukė. Tada suprato, kad Mykolas ją užmiršo. Ji paėmė netoli mieste namelius ir viena ten liūd-

nai gyveno, kepdamas pyragus ir juos pardavinėdama. Ant tų pyragų ji visada pirštu išraitydavo tokius žodžius: „Sakiau, kad nebučiuok, o tu pabučiavai ir mane užmiršai.“

Taip praėjo ketveri metai. Mykolas jau žadėjo pačią vesti ir nuvažiavo į miestą ko reikiant pasipirkti. Kai jau visko į ratus prisikrovė, staiga atsiminė, kad jaunesniam broliui reikia parvežti kiškio pyrago, ir užėjo pas kepėją. Ši tuoju Mykolą pažino ir gailiai ėmė verkti. Kaip visiems kitiems, taip ir jam padavė pyragą, kur buvo užrašyta: „Sakiau, kad nebučiuok, o tu pabučiavai ir mane užmiršai.“ Mykolas neturėjo laiko į pyragą žiūrėti, įsikišo jį į kišenę ir išėjo. Bet keliu važiuodamas, užsimanė sužinoti, kokį užrašą jis ten matė ant pyrago. Perskaitės jį, pradėjo galvoti ir kaip per sapną atsiminė visą savo gyvenimą. Kuo greičiausiai jis nulékė atgal į miestą, atsiprašė savo mergele, parveždino ją namo, parodė tévams ir papasakojo, kaip ta mergelė jį išgelbėjo.

Tada vėl prasidėjo linksmybės Mykolo namuose: svečių buvo pilna, visi šoko ir ūžė, kelias dienas puotavo. Ir aš buvau pakviestas į vestuves, kartu su kitais gėriau, kartu valgiau ir visko per akis turėjau.

AUKSO TILTAS

VIENAS KARALIUS PASTATÉ PER UPĘ GRYNO AUKSO TILTĄ. KAS NORÉJO PER TĄ TILTĄ PEREITI, TAS TURÉJO DEŠIMT AUKSINIŲ UŽMOKÉTI. O KAD NIEKAS BE ŽINIOS NEVAIKŠČIOTŪ, KARALIUS liepė savo trims sūnums panakčiu tiltą saugoti.

Pirmą vakarą jis nusiuntė vyriausiąjį sūnų. Netrukus atéjo senas vargingas žmogelis ir émė prašyti, kad leistų jam pereiti per tiltą. Bet karalaitis neleido, kol tas neužmokėjo dešimt auksinių. Rytmetį parėjės, tuos pinigus jis atidavė savo tévui.

Kitą vakarą nuéjo tilto saugoti antrasis karaliaus sūnus. Jam irgi viskas taip atsitiko, ir jis padarė, kaip pirmasis.

Trečią vakarą turéjo eiti jauniausias karalaitis, o tas visų buvo paiku laikomas. Nuéjus jam pas tiltą, vél tas senukas atéjo ir prasësi, kad jি per tiltą perleistų. Bet karalaitis saké:

— Kaip aš galiu tave dykai perleisti? Užmokék dešimt auksinių, tai galësi eiti.

Senukas pradéjo iš visos širdies melsti, kad jo pasigailėtų ir perleistų per tiltą, nes jis neturis né dešimt skatikų.

Pagailo karalaičiu žmogelio, ir jis sako:

— Žinai ką, eik šen ir kabinkis man ant pečių, aš tave neše per tiltą pernešiu, tau nereikés pačiam eiti.

Užsikabino senukas karalaičiu ant pečių, ir tas jি pernešė per tiltą. Dabar senukas pasiverté arkliu, liepė ka-

raliaus sūnui išsipešti iš jo nugaros žiupsnelį plaukų ir pasakė:

— Kad tu šituos plaukus į rankas paimsi ir mane atsiminsi, tai pavirsi greičiausiu arkliu.

Paskui tas arklys pasivertė ereliu ir liepė karaliaus sūnui išsipešti kelias plunksnas:

— Kad tu su šitom plunksnom apie mane pagalvosi, tai galési lékti greičiau už erelį.

Paskučiausia pasivertė jis lydeka, liepė karalaičiui ke lis žvynus nusipešti ir pasakė:

— Kad tu su šitais žvynais mane atsiminsi, tai greičiau už lydeką galési plaukti.

Kai viskas taip nutiko, tas senukas prapuolė, o karalaitis, rytui išaušus, parėjo pas savo tėvą. Tėvas tuoj paklausė:

— Na kaip, ar perleidai ką per tiltą?

Sūnus atsakė:

— Atėjo labai senas pavargęs žmogus ir didžiai mane meldė, bet aš jo neperleidau, tik neštė per tiltą pernešiau.

Karalius, tai išgirdės, juo labiau ant savo sūnaus perpyko, kad jis ne tik leidžia elgetas per tiltą, bet dar neštė perneša, ir todėl liepė gerai jam įkirsti, sakydamas:

— Paikas buvai, paikas ir pasiliksi. Kaip matau, iš tavęs nieko gero nebus, tu man ir visai mūsų giminei tik gédą darai.

Neilgai trukus kilo septynerių metų karas. Pas tą karalių, kur aukso tiltas buvo, atkeliao iš tolimos žemės kitas karalius su savo kareiviais padéti jam prieš Prūsų karalių kariauti. Bet jis buvo užmiršęs namie savo žiūroną, todėl suvadino visus greičiausius vyrus bei karžygius ir klausė:

— Kas iš jūsų galėtų šianakt man žiūroną iš namų atnešti? Tam aš savo dukterį už pačią duočiau, o po mano galvos jis liktų visos žemės karaliū.

Bet neatsirado nė vieno tokio vyro, ir nė vienas bégūnas neapsiémé tai padaryti.

Tada atėjo pas jį jauniausias karaliaus sūnus ir tarė:

— Girdėjau, kad tu vyro ieškai, kuris tau žiūroną atneštę. Jei man savo dukterį už pačią duosi ir po savo galvos visą karalystę paliksi, tai aš šiąnakt tavo žiūroną atnešiu.

Karaliui tai labai patiko, bet jis atsiliepė:

— Aš savo pažadą tikrai išpildysiu, tačiau mano žiūroną atnešti ne taip lengva. Ar tu žinai, kad mano karalystė už trijų šimtų mylių?

— Labai gerai žinau,— atsakė karalaitis,— bet man toks toumas nebaisus: iki rytojaus žiūroną būsiu atnešęs.

Tuoj su karalium viską sutaręs, karalaitis pasikélė eiti. Bet iš pradžių jis taip svyruodamas éjo ir tokiais retais žingsniais žengé, kad visi tik juokési, paiku jį. laikydami, ir saké kits kitam:

— Na, tas per naktį nė pusmylio nenuklipytuos.

Bet jis tyčiomis taip éjo, kol už kalno užéjo, kur jo niekas nebematé. Ten išsiémé iš kišenés žiupsnelį arklio plaukų ir pagalvojo apie aną senuką. Dabar karalaitis pavirto greičiausiu arkliu ir pradéjo smarkiai bégti. Kai pailso, sustojęs išsitrauké žiupsnelį plunksnų, pavirto ereliu ir vėl taip greitai léké, kaip šūvis. Pailsęs vėl sustojo, išsiémé žvynus ir pavirto lydeka. Labai smarkiai plaukdamas, apie vidurnaktį priplauké ano karaliaus miestą. Čia vėl žmogum atvirtęs, greitai nuéjo į rūmus, atrado karalaite ir viską jai išpasakojo. Karalaité jam tuoju idavé savo tévo žiūroną, paskui nusimové nuo piršto aukso žiedą, pisiau perkando ir vieną pusę jam atminimui padovanojo.

Atsisveikinęs su karalaite, jis pirma éjo kaip žmogus, bet kai jo niekas nebegaléjo matyti, vėl pasiverté lydeka, paskui ereliu bei arkliu ir dar prieš aušrą buvo namie. Visi tebemiegojo, ir jis negaléjo prieiti prie karaliaus,

tai vėl pasivertė ereliu ir nutūpė ant stulpo šalia miesto, o žiūroną greta pasidėjo.

Rytmetį, vos beauštant, éjo vienas generolas pasivaikščioti. Pamatęs erelį ant stulpo betupint, jį pašové, o žiūroną pasiémé ir nunešé karaliui. Karalius iš didžio džiaugsmo tą generolą turtingai apdovanojo ir prižadéjo savo dukterį jam už pačią atiduoti.

Bet pašautas erelis po kiek laiko atgijo ir vėl žmogum atvirto, tik niekam nieko nesaké, kas buvo nutikę.

Kai karas pasibaigė, anas karalius su savo kariuomene parkeliaavo namo. Pirmas jo rūpestis buvo apvesdinti savo dukterį su generolu, ir greit jis iškélė šaunias vestuves. O karalaité to generolo gerai nepažino: per tiek metų negaléjo atsiminti, ar tikrai jis buvo žiūrono atkeliavęs. Tik per vestuves ji atrodė tokia liūdna, kad visi svečiai tuo labai stebéjosi ir patys neturéjo noro linksmintis.

Tuo metu atėjo elgeta ir atsisédo prie krosnies. Jis turéjo su savim smuiką, tai išprašé svečių, kad jam leistų nors porą šokių pagroti. Ir kai pradéjo tas elgeta smuikuoti, visas liūdnumas bematant prapuolé ir rados tokia linksmybę, tartum nauja skaisti diena išaušo. Dabar visi svečiai, pagauti džiaugsmo, atnešé tam elgetai valgyti ir geriti, bet jis né iš vieno neémé, tik iš karalaités. Karalaité jam padavé stiklą vyno, o kai elgeta vyną išgéré, tame stikle ant dugno ji rado pusę žiedo. Apžiūrėjusi karalaité labai nustebo, kad tai jos pačios žiedas. Tuojau ji savo tévą tylomis į šalį pasivadino ir jam pasakė:

— Kai tu anuomet į karą buvai išvykës ir savo žiūroną užmiršęs, aš tam vyrui, kuris to žiūrono buvo atkeliavęs, daviau pusę savo žiedo. Dabar šis elgeta tą pusę žiedo man į stiklą idéjo.

Karalius, tokią naujieną išgirdęs, tuoj nusivedė elgetą į kitą kambarį ir pradéjo klausinéti apie tą žiedą. Elgeta saké:

— Aš esu tas karalaitis, kuris tau žiūroną per vieną naktį atnešé.

Toliau jis viską karaliui išpasakojo, ir generolo klasta greitai išėjo aikštén. Tada karalius, didžiai supykęs dėl tokio apgavimo, liepė generolą su keturiais jaučiais gyvą suplėšyti, o karalaitis vedé karaliaus dukterį ir paskui liko tos žemės karalium.

PAIKUTIS

GILIOS SENOVĖS LAIKAI TARP GIRIŲ GYVENO SAU ŽMOGUS IR AUGINO TRIS SŪNUS. DU VYRESNIEJI BUVO DIDŽIAI MYLIMI, O MAŽIAUSIOJO NEI TĒVAI, NEI BROliai NEUŽKENTĖ, KASDIEN JĮ paikučiu apjuokdavo. Jei broliams koks drabužis nepatikdavo, šitas turėdavo sudėvęti; jei koks valgis aniemis neskanus, šitam pristumdavo; jei anuodu ko prašydavo, visa gaudavo, o šitas nieko; jei broliai kokio darbo nemégda-vo, šitam užkraudavo. Taip jam teko kasdien kiaules ganysti, kadangi abu broliai to darbo vengė.

Diena po dienos vis tas pačias kiaules beganydamas, jaunasis brolis įsigeidė patirti, ar anoj pusėj girios žmonės gyvena. Kiaules palikęs, traukė vieną rytą į girią, antro krašto ieškodamas. Visą dieną éjęs, galо nepriéjo, o suvalgęs savo priešpiečius, įlipo į medį ir čia prisirišęs pernakvojo. Antrą dieną eidamas, suvalgė savo pietus, o vakare, žvérių prisibijodamas, vél į medį įlipo ir permiegojo. Trečią dieną, taką per girią mindamas, suvalgė ir savo pavakarius, bet girios krašto nepriéjo. Tik ketvirtos dienos rytą, ant šakų tupédamas, išgirdo gaidžius begiedant, pagal tą balsą išėjo į pagirį ir atrado miestą. Į miestą éjęs, stebéjosi, kiek daug čia žmonių, ir vieną paklausé, kodėl tiek žmonių gatvémis bégioja raudodami ir kodėl namai juodais milais apkloti. Tas jam atsakė:

— Iš kur atėjai, kad nežinai — rytoj slibinui atiduos karaliaus dukterį, kuriai ši kartą iš viso miesto mergaičių burtai krito. O slibinas grūmojo visą miestą išnaikinsiąs, jei jam rytoj mergaitės neduosią.

— O kodėl niekas tokio biauraus slibino neužmuša?

Šis vėl atsakė:

— Kad jis labai smarkus, visi jo bijo. Karalius žada savo dukterį ir visą karalystę po savo galvos atiduoti, jei kas mergaitę nuo slibino išvaduotų, bet niekas neapsiima.

— Na, tai aš apsiimsiu! Vesk mane pas karalių!

Ten nuėjės, pasisakė noriš slibiną nugalėti ir karalaite išvaduoti.

Kiti ji laikė pagyrų puodu netaukuotu. O karalius pradžiugo, nors vieną drąsų radės, ir liepė jam sunešti visokių ginklų: kardų, ragotinių, mėtyklių, šautuvų, šarvu, kirvių ir šiaip dar ko. Bet jis tik pajégų kirvį pasiskyrė, sakydamas:

— Su kitais padargais apsieiti nemoku, bet kirvį parateš vartoti.

Iš to vieni juokėsi, o kitas sau pagalvojo: „Ką tas paikutis slibinui su kirviu padarys!“

Rytojaus dieną karalius savo dukterį nuvedė į girią ir, geležiniais pančiais prie medžio prirakinęs, verkdamas parėjo, o paikutis pasilikęs émė laukti slibino. Buvo šaltas rytas, tai jis pagalvojęs prisikirto malkų ir netoli karalaitės susikūrė ugnį šildytis.

Ugnį bekūrenant, ir slibinas atslenka šnypšdamas, nasrus išžiojęs. Bet paikutis, slibinui artyn priéjus, kaip pagriebs smagoką liepsnojantį nuodégulį, kaip smogs jam tiesiog į išžiotus nasrus. O paskui visas tas degančias malkas jam į gerklę įmurė. Slibinas kad ims rékti nesavu balsu ir ant žemės raitytis. Tuoj paikutis, su kirviu prišokęs, pradėjo ji kapoti lyg kokį medį. Nurentė galvą, surantė uodegą į gabalélius.

Karaliaus duktė, netoli būdama, visa tai matė; iš pradžių drebėjo, paskui jau džiaugėsi. O nuo medžio atrišta, savo gelbetoją apkabinus bučiavo, nes jau nesitikėjo gyva išlikianti.

Prieš vakarą karalius, atėjės pažiūrėti, rado slibiną surantytą, o drąsujį vyra ant karalaitės kelių galvą padėjusi ir bemiegantį. Jis labai nudžiugo ir iš to džiaugsmo émė verkti, savo karžygį apsikabinęs. Dabar paikutis tarp visų buvo garbingiausias ir karaliaus didžiai mylimas.

Po vestuvių paikutis įsigeidė savo tévus aplankytı, o jaunoji pačiutė apsiémė jį palydėti. Paaauksuotoj karie-toj važiavo juodu per girią į jo téviškę. Netoli pagiry lie-pé jis vežimą sustabdyti ir, savo senaisiais skarmalais apsivilkęs, vél éjo kiaulių varinéti, kaip buvo paprates. O savajai liepė pas jo tévus nakvynés prašytis, détis jo nepažiant ir niekuo nesistebéti.

Taip ir padaré. O paikutis, kiaules be skerdžiaus at-radęs, pagané ir vakare, vis pyškindamas ir rékaudamas, parvaré namo, kaip visados. Tik buvo girdéti: „Jukš, deg-loji! Jukš, baltoji!“ Tévas išbégęs jį sudraudé, kad tik nors tylétų. Bet jis dar smarkiau rékavo. Antrą kartą tévas jí sudraudé, sakydamas:

— Karalaité pas mus apsilanké.

Bet jis paikas déjosi ir atsaké:

— Kas man rūpi karalaité: aš kiaules turiu suvarinéti! O tos manęs jau menkai teklauso, labai išdykusios, nie-kam negantan, todèl turiu ir smarkiau surikti.

Į trobą iéjės, atsisédo, kaip pirmiau, ir valgo vakarienę. Tévas pradéjo iš tolo klausinéti, kur taip ilgai buvęs.

— Buvau anapus girios pažiūrėti, ar ir tenai žmonių gyvenama, o radau daugiau, nekaip pas mus. Jie mane labai meiliai priémé, geriau kaip namie, ir galiausiai ma-ne padaré savo karaliūm.

Tévas tik pečius patrauké ir daugiau nieko nebeklausinéjo. O motina tuo tarpu triūsési, norédama svečius pamyléti, ir, valgi pritaisius, bijojo tokiai aukštai poniai įnešti. Siuntinéjo vieną ir kitą, bet niekas néjo, visi baukštési. Pagaliau pasaké paikutis:

— Kad niekas nenori nešti, tai aš tą valgi įnešiu. Karalaitė manęs nesuės: mane ji labai gerai pažista, o aš didžiai ją myliu, ji gali būti mano pačiutė.

Motina, iji pažiūrėjusi, galvą kraipė, sau dūsaudama, kad jis tebéra toks pat, né kiek ne gudresnis, bet vis tik padavė dubenį įnešti.

Paikutis, paémęs ir įnešęs mésos dubenéli, tik trékšt ji ant stalo ir sukūlé, net mësa išsirito.

— Te, imk! — pasaké ir išbyzino.

O motina, pro plyši žiūrédamas, viską maté ir laukan išėjusį sūnų pabarę, kodél jis taip negražiai pasielgęs.

— Je, prie kiaulų būdamas, geriau neišmokau.

— Ganęs neganęs, vis toks pat,— atsaké motina.

Antrą kartą paikutis įnešé sriubos dubenį ir vél pasaké:

— Imk, štai putra! — ir tik trékšt i stalą, kad viskas apitiško ir karalaités marginiai sušlapo. Tai padaręs, vél išdemžé, o karalaitei vieni juokai.

Išėjusį sūnų motina vél émė barti:

— Tu karalaitei ir marginius sulaistei, gedykis!

— Man rodos, ji turës ir kitus,— atsiliepé sūnus.

Pagaliau, ir bulvių įnešęs, išverté jas i karalaités sterblę, sakydamas:

— Te, imk!

O ta iš juoko mažne pastipti galéjo.

Visiems gulti einant, motina klausé paikutį:

— O kur tu dabar gulësi: tavo senojoj vietoj broliai įsigūžtė, turësi eiti i tvartą, ten sau kinj taisytis, čia juk néra tau vietas.

Jis atsaké:

— Tai aš einu pas karalaite, kad čia man vietas néra. Karalius tvarte neguli.

— Visada buvai paikutis,— saké motina ir visi kiti, — bet dabar visai niekus kalbi! Ką tu sau galvoji? Karalaite tave priims?! Bandyk eiti, trilinkas išlèksi, kaip nebuvęs!

— Na, matysit, kaip mane karalaitė priims, ji manęs jau laukia, ji mano pačiutė.

— Kva! kva! kva! — visi nusijuokė ir nuėjo kas sau gulti, o paikutis — tiesiai pas karalaite. O ta, žinai, savo vyra meilai priémé, vis dar juokais tverti negalédama.

Antrą rytą koks buvo stebuklas tėvams ir broliams, kai paikutis, puikiai apsitaiseš, su pačiute pasirodė. Visi su juo važiavo pas jo uošvį apsilankyt i ir vis stebėjosi, kaip paikutis galėjės palikti karalium. I jų puotą ir aš buvau pakviestas, o ten pasiviešėjės, ant dovanoto pyraginio arklio parjojau.

TRYS BROliai

BUVO KITASYK TRYS BROliai: DU IŠMINTINGI, O VIENAS VISAI KVAILIUkas. TĖVAMS MIRUS, PASIDALINO JIE VISKAĮ TRIS DALIS IR PASISTATE VISI PO NAUJĄ SVIRNIUKĄ. TIEDU IŠMINTINGIEJI, kada tik atliekamo laiko radę, vyžas pina ir kabina į savo svirniukus, o kvailys, ant krosnies gulėdamas, pelenais pilvą trina, su lašiniais pasitepdamas.

Ilgai ar trumpai jie taip gyveno — nežinau, tiktai vieną sykį užprašė juos pas tolimus pažiustumus į vestuves. Išmintingieji broliai įsitaisė naujus drabužius, nusišérė gražiai žirgus, kelios dienos prieš vestuves jau pradėjo prausčioti, muiliotis, kad tik gražesni būtų, o kvailys guli sau ant krosnies ir trina pelenais pilvą.

Tą dieną prieš vestuves, pavakariais apsitaise į žirgus pasibalnojė, išmintingieji broliai jau eina joti. Kvailys prašos:

— Brolyčiai, priimkit ir mane drauge!

Bet kur tau jie priims!

— Tiktai trink sau pelenais pilvą nevambrijes! Ar nori, kad ir mes žmonėse per tave gėdą turėtume? Lipk ant krosnies ir žiūrėk namus!

Ką darys vargšas! Užsirepečkeno ant krosnies ir vėl nusitvérė savo darbo, o broliai išjojo į vestuves.

Rudenį trumpa dienos: tuoju pradėjo temti, ir jau naktis. Kvailys né žiburio nedegė — kam be reikalo balanas gadinti, jis savo darbą ir tamsoje gali dirbti. Po kiek laiko užsimanė jisai eiti laukan prasivédinti. Išėjo, pasirai-

vė, pasidairė ir jau norėjo į vidų grįžti, bet išgirdo atbėgant arkli ir sustojo tarpdury. Atbėgo žirgas — kad jau gražumas, kad jau dailumas! — net miela žiūrėti, akį traukte traukia: plaukai kaip žvaigždės žéri, o balnas ir pasaitai dar dailiau. Atbėgės sako:

— Kvaily, mušk man per ausj!

Kvailui truputį pagailo, dar iš sykio nenorėjo mušti, bet kai žirgas pradėjo labai prašyti — réžė. Nesuspėjo užkirsti — iššoko iš antros ausies drabužiai, tokie jau pukūs, kad miela! Žirgas sako kvailiu:

— Vilkis tuos drabužius ir sėsk ant manęs!

Kvailys apsivilko, užsėdo ant žirgo — ir latatai!

Jojo jojo, jojo jojo, pavijo brolius, užkrito po vieną išilgai sveikatos, pralenkė. Nujojo į tas vestuves, kur broliai nenorėjo jo imti, prijojo prie durų ir sustojo. Išėjo visi vestuvininkai, meldžiai prašo į vidų, bet jis neina.

— Tegu,— sako,— išeina pati jaunoji, tai eisiu.

Išėjo ir jaunoji, prašo užeiti, o jis capt ją už rankos, ant žirgo užsimetė — ir latatai! Dar vestuvininkai norėjo ji sugriebti, bet kur tau: jo ir pėdos jau atšalo. Parjojo namo, įsivedė žirgą ir tą merginą į svirniuką, žiūri — svirniuke stovi lova, krėslas ir dar kiti niekniekiai, būtinai reikalingi moterims. Užrakino svirniuką, pats užlipo ant krošnies ir vėl trina pelena pilvą.

Jam betrinant, pareina ir broliai. Užkando ir jau taisos gulti, o kvailys klausia:

— Na ką, brolyčiai, ar geras turėjot vestuves?

— Oi brolyti, geriau né neklausk: net piktumas ima.

— Na tai kodėl?

— Ogi jojom mes, jojom, jau sutemo bejojant, tik išgirdom iš užpakalio kažin ką atsivejant raitą. Prisivijęs mums réžė po vieną skersai nugaros ir pralenkė. Atjojom į vestuves, žiūrim — ir tas ponas stovi su žirgu kieme. Prašo visi, meldžiai, kad eitų į vidų, bet jis neina. Pagaliau išėjo prašyti pati jaunoji, o jis capt ją už rankos, nusitvėrės

užsimetė ant žirgo ir nujojo sau. Vestuvės susimaišė — taip ir parėjom kaip i uodegą pūtę.

— O kažin iš kur tas ponas buvo? Ar niekas jo nepažino?

— Kas jį pažins, niekas nepažino.

— O gal tai aš buvau, brolyčiai?

— Tylėk, kvaily, nevambrijės, nes gausi per valgymą! Dar jis, mat, mus erzins; turi darbą ir dirbk — trink sau pilvą!

Kvailys nutilo, visi sugulė ir sumigo.

Po kelių dienų ateina vėl jų prašyti i vestuves: teka antra, jaunesnioji sesuo. Vėl išmintingieji broliai taisos drabužius naujus, kad net braška. O kvailys vargšas trina sau pelenaus pilvą, ir gana.

Atėjo vestuvių diena, ir vyresnieji broliai balnoja sau žirgus. Kvailys vėl jų prašos, kad imtų drauge, bet tie atsako ir palieka jį namų žiūréti.

Kvailys gulėjo ant krosnies, gulėjo, o kai nusibodo gulėti, atsikėlė ir išėjo laukan prasivédinti. Gi kad atlekia, kad atžvengia, kad atprunkščia žirgas — viskas tik žéri, tik blizga! Pribėgo, prieš kvailį sustojo ir sako:

— Kvaily, kirsk man per ausį!

Kvailys cinktelėjo, ogi kad išlindo drabužiai, toks jau gražumas, kaip mėnesėlis blizga, šviečia. Apsivilko tuoju kvailys tais drabužiais, užsėdo ant žirgo ir nujojo, kad tiktais dulkės rūksta. Pavijo brolius, kirto po vieną išilgai sveikatos, pralenkė ir nujojo i vestuves. Ir vėl jį prašo i vidų, bet jis neina, kol neišeis prašyti pati jaunoji. Išėjo jaunoji, o jis neva šneka, neva ką, tiktais capt jaunąjį už rankos — ant žirgo, ir tiek jį tematė. Parjojo namo, atsira-kino svirniuką, žiūri — stovi antra lova ir krėslas, ir žir-gui vieta. Pastate žirgą, pasodino jaunąjį, drabužius tuos nusirengė, vėl užrakino svirniuką, užlipo ant krosnies ir trina sau pelenaus pilvą, su lašiniais pasitepdamas.

Ryto metą pargrižta ir vyresnieji broliai iš vestuvių. Kvailys, ant krosnies gulėdamas, klausia:

- Na ką, brolyčiai, ar geras vestuves turėjot?
- Jau geriau nė neklausinék, mažne tokios buvo, kaip ir pirmosios: vėl jaunąją pavogé, ir gana. Dar ir mes nuo to pono gavom po bizūną — ir dabar mélyna dešra rimbsio per nugara.
- O iš kur buvo tas ponas?
- Ogi kipšas jį žino!
- Gal tai aš buvau, brolyčiai?
- Tylék nevambrijęs! Turi darbą ir dirbk, o iš kitų nesišaipyk, nes gausi per vambrą.

Kvailys nutilo, ir vėl viskas buvo po senovei: išmintingieji broliai vyžas pyné, o kvailys pelenais pilvą tryné.

Praéjo taip savaitė ar daugiau — prašo juos vėl į vestuves: teka trečioji sesuo, pati jauniausia, pati gražiausia. Išmintingieji broliai siuvasi vėl sau drabužius kuo dailiausius. Iš vakaro taisosi, rengias į vestuves; prašos ir kvailys drauge, bet kur tau jį ims — liepia namus žiūréti.

Guléjo kvailys, guléjo ir trynė sau pilvą; jau sutemo, jau ir pusiaunaktis atéjo. Nulipo jis nuo krosnies — išeis laukan prasivédinti. Išėjės prasivédino ir jau noréjo į vidų grįžti, tiktais išgirdo, kad jau atitrinka, kad jau atbilda žirgas, kaklą išrietęs, uodegą išpūtęs, blizga kaip saulé, kojomis žemes ardo, kaip arte aria. Pribégęs sako:

- Kvaily, mušk man per ausj!

Kvailys cinkt réžé, ogi kad išlindo iš kitos ausies drabužiai — kad jau dailumas, kad jau gražumas, tik žéri, blizga, šviečia! Kvailys apsivilko jais, užsisédo ant žirgo — ir latatai! Jojo jojo, pasivijo brolius, kirta po vieną, kad tū net drabužiai pertrūko. Nujojo į vestuves, ir vėl visi prašo į vidų, bet jis neina, kol neišeis prašyti pati jaunoji. Išéjo pati jaunoji, prašo, o jis ją capt — ant žirgo, užkirta dar bizūnu, kad greičiau bėgtų, ir išbildéjo. Visi pradéjo rékti:

— Laikykit, laikykit — jaunąjį neša!

Bet kur tau — jau jie kažin kur atsidūrė.

Parlékė namo, jaunąjį ir žirgą — į svirniuką, o pats užsilipo ant krosnies ir vėl savo darbo nusitvérė.

Pagrijo broliai iš vestuvių, jis klausia:

— O ką, broleliai, ar geros vestuvės buvo?

Tie apsakė viską: kaip vėl ponas koks jiems nugaras išvanojo, kaip jaunąjį pavogė, ir niekas jo nepavijo.

Kvailys vėl klausia:

— Gal aš tai padariau?

Bet broliai jį aprékė, ir tuo viskas pasibaigė.

Kelioms dienoms praslinkus, kvailys sako:

— Na, brolyčiai, dabar eikim pažiūrėti į svirniukus, kas ką turime.

Išmintingieji broliai sako:

— Eikim!

Nuėjo. Pirmiausia vyriausias brolis pasiémė kūlę, tvokst į kertę savo svirniuko tvokstelėjo, vyžos pakeberkšt vi duje atsiliepė. Nuėjo pas antrą — tas vėl taip. Nuėjo prie kvailio svirniuko, ir juokias išmintingieji broliai:

— Kas čia bus per balsas tą tuščią sieną?

Kvailys pasiémė kūlę, riukt į kertę svirniuko riuktelėjo:ogi kad pradės tos merginos dainuoti, žirgai žvengti, net miela klausyti. Broliai tuož prašo parodyti, kas tenai viduje yra. Jis iš pradžių nenorėjo rodyti, bet kai pradėjo labai prašyti — parodė. Išmintingieji broliai žiūrėjo, žiūrėjo liežuvius iškiše, ausis išplėtę, ir sako:

— Brolau, tau vienam trijų per daug, geriau pasidalinkim: mes tau duosime po kelias dešimtis porų vyžų, o tu mums po merginą, ir paskui vėl galésime gyventi po senovei.

Kvailys su tuo sutiko ir, gavęs kelias dešimtis porų vyžų, vedė jauniausią merginą, o išmintingieji — abi vyresniąsias. Kvailys, per vestuves pasigéręs, kad šoko, tai šoko — visas tas vyžas nupléšė.

KAREIVIS VELNIU KARČEMOJ

VIENAS KAREIVIS TARNAVO KARALIUI APIE DVIDEŠIMT PENKERIUS METUS; PABAIGĘS TARNYSTĘ — NETURI NĖ KIEK PINIGŲ KELIONEI. SUDĖJO JAM DRAUGAI TRIS AUKSINUS, IR EINA JIS SAVO keliais. Beeidamas sugalvojo: „Turiu tris auksinus — kas iš to; geriau būtų, kad gaučiau kokį arklį nusipirkti, tai pailsės pažojęčiau ir namo parsivesčiau.“ Užėjo pas vieną žmogų ir klausia:

— Ar neturit arklio parduoti?

— Turiu,— sako tas,— tik kad tu būtum kiek anksčiau atėjės — jau labai senas buvo, tai liepiau į girią išvesti ant savo duonos. Vaikai, eikit ir parveskit jam tą arklį, tegu joja sau.

Tuojau nuėjė parvedė; jis atidavė už tą kuiną tris auksinus ir iškeliaavo toliau. Jojo jojo, prijojo karčemą, įėjo į vidų — niekur nieko néra, né gyvos dvasios! Nuvedė arklį į tvartą, pastatė, žiūri — geldoj pripilta avižų. Grįžo atgal į karčemą — ant stalo pridėta jam gerti ir valgyti. Pasistiprino ir vaikščioja sau. Atėjo vakaras — jis toj karčemoj ir nakvoja. Kai tik gerai sutemo, klauso — atitrinksi, atvažiuoja su viesulu, su riksmais; sustojo ties karčema, įėjo į vidų daugybė visokiu ponų, ir vienas tarp jų toks kreivas su šleivom kojom. Kreivys, tuojau priėjės prie kareivio, sako:

— O tu ko čionai? Kad man tuojau iš čia pranyktum!

— Kai ateis man laikas,— sako kareivis,— aš pats išjosiu ir nevarytas.

Nebijo jis jų, o tie groja ir šokdina tokią juodą merginą. Šoko iki gaidgystės; gaidys užgiedojo — visi prapuolė, o tas kareivis po visų muzikų sau lengvai užmigo. Kada pabudo, žiūri — stovi pas jį mergina, visa juoda, tik kojos baltos. Sako jam:

— Na, šiąnakt išlaikei, o jeigu dar dvi naktis išlaikysi, tai aš būsiu laiminga ir tu, o jei pabégxi, tai prapulsim abudu.

Ir ta mergina akies mirksniu išnyko. Jis žiūri — ant stalo pridėta valgio, gérimo. Pasisotinės nuéjo į tvartą — arkliui pripilta avižų, éda tas su kupinu snukiu, o jis sau vaikštinéja ir laukia vakaro. Jau vél pradéjo temti; klaušo — vél su viesulais atvažiuoja, atsitranko. Atéjo tas šlubis ir sako kareiviniui:

— Na, ar tu dar čionai? Aš tau sakiau vakar, kad pranlyktum iš čia!

— Kai man bus laikas,— sako kareivis,— aš pats nevarytas išeisiu.

Nelabieji, pasitrankę iki gaidžių, vél pragaišo, o kareivis nuilsęs užmigo. Pabudeęs iš miego, žiūri, kad vél stovi mergina prieš jį, tik jau iki pusés balta.

— Dabar jau išlaikei dvi naktis,— sako ji.— Kad išlaikysi trečią naktį, tai abudu būsim laimingi, bet šiąnakt labai tave baidys — tik tu nesibaugink!

Žiūri kareivis — ant stalo vél jam yra visokių valgymų ir gérimų. Pasistiprinės išéjo į kaimą ir nusipirko vištą. Sugržęs į tą karčemą, išlauké vél visą dieną. Kai tik va Karas sutemo, jau vél atvažiuoja tie velniai. Priéjo šlubis prie kareivio ir sako:

— Dar tu vis čionai? Ar aš tau vakar nesakiau, kad tavęs čia nebūtų?!

— Kai man bus laikas, aš ir pats išeisiu.

— Bet aš tau dar kartą sakau, kad išeitum, nes bus negerai.

— Na, tai galėsiu eiti, tik duok man dar vištą nusipešti ir išsikepti.

— Gali sau keptis.

Kareivis émė pešti vištą iš lengvo, neskubédamas, o tas velnias ragina:

— Pešk greičiau!

— Aš negaliu greičiau; jei nori, tu man padék.

Velnias émė pešti su visa mésa, o kareivis sako:

— Kam tu peši su mésa?

— Ką aš darysiu, kad mano pirštai per ilgi?

— Tai duok šen,— sako kareivis,— aš tau nupiausiu pirštų galus, ir bus tokie, kaip mano.

— Nagi, piauk!

— Aš negaliu taip piauti; įkišk pirštus per sieną, tai tau bus ne taip baisu.

Tuojau suieškojo grąžtą ir kylį, išgrežė skylę sienoje. Velnias per sieną įkišo pirštus, kareivis kaip émė kylį varyti, tai to velnio tik smala pasiliejo, o mergina dabar jau visa balta pasidarė.

Parkeliavo kareivis į savo téviškę, vedé tą merginą ir po tévo galvos liko ūkininku.

KAIP ČIGONAS ŽALTĮ PRIVEIKĖ

SENUOSE AMŽIUOSE VIENĄ SYKİ ATLÉKĘ I KAIMĄ ŽALTYS SLIBINAS, SUËDĘ VISUS ŽMONES, TIK GALUSODÈS PIRKELĖJE PASILIKO VIENĄ ŽMOGU KITAI DIENAI PRIEŠPIEČIAMS. SEDI TASAI ŽMOGUS nuliūdės ir laukia galo. Tuosyk atvažiavo i kaimą čigonai. Pervažiavo visą kaimą, niekur jokio žmogaus nerado; užsuko i galusodę — vienas žmogus pirkelėj sedi. Klausia čigonas:

- Kas čia yra, kad jokio žmogaus kaime nematyti?
- Žaltys vakar atléké ir visus suëdė,— atsaké žmogus,— o mane pasiliko rytojaus dienai priešpiečiams.

Čigonas sako:

- Na, palauk, aš pažiūrēsiu, kas čia dar bus.

Apsinakvojo čigonas pirkelėj, ir laukia abudu žalčio. Kitą dieną iškilo vėtra, atléké žaltys, jéjo i pirkelę, džiaugiasi:

- Na, matai, palikau vieną, o radau du — bus geri priešpiečiai.

O čigonas sako:

- Palauk, pirma pabandysim, katras drūtesnis.

Žaltys, tai išgirdės, apsiramino ir sako:

- Na, gerai! Čia yra girnų akmuo: aš paimsiu tą akmenį, mesiu į žemę — i smulkius miltus subyrės.

O čigonas sako:

- Aš paimsiu akmenį, suspausiu, tai net vanduo išbėgs.

Paėmė žaltys girnų akmenį, kaip metė į žemę — į smulkius miltus subyréjo. O čigonas, paémęs minkštą sūrį, kaip suspaudė — net vanduo išbėgo.

Žaltys pasistebédamas žiūri, mano sau vienas: „Jau čia nebus gerai...“ Sako vėl žmogui:

- Dar pabandykim, katras geriau galésim švilpti.
- Na, švilpk! — sako čigonas.

Žaltys švilptelėjo taip, kad nuo visų medžių lapai nukrito. O čigonas sako:

— Aš taip negaliu švilpti: pirma turiu tau akis užrišti, nes kai aš švilpsiu, tau gali abi akys iš kaktos iššokti.

Jau žaltys nusigando, davė akis savo karčiais užrišti, o čigonas, paémęs gerą pagalį, kaip tvojo į galvą, žalčiui abi akys ko tik neiššoko. Čigonas klausia:

- Ar dar sykį švilptelėti?
- Jau bus gana,— sako žaltys,— jau nuo sykio akys vos neiššoko. Na, o kad tu toks drūtas, tai mes būsim broliai.

Eina juodu per kaimą. Sako žaltys čigonui:

— Ana ganosi kaimenė galvijų, eik vieną parneši — virsim pietų.

Čigonas nuėjo į kaimenę — tik kaip jis parneš jautį? Tai ēmęs gauto galvijus ir raišioja uodegas po dvejetą. O žaltys, nesulaukdamas parnešant, eina pažiūrėti, ką jis ten veikia. Atėjės klausia:

- Kodėl tu taip ilgai neparneši — aš jau išalkau.

O čigonas sako:

— Ką aš tą vieną nešiu? Aš noriu susirišti nors puskapį ir išsyk parnešti, tai man nereikės taip tankiai vaikščioti.

Žaltys perpykės pagriebė vieną jautį už uodegos, užsimetė ant pečių, parsinešė į tą pirkelę, tuojuo odą nulupo, metė čigonui ir sako:

- Eik parnešk su ta oda vandens.

Čigonas, pasiėmės odą, nuvilko pas šulinį ir pametė: pilnos jis negali parnešti, o kai neš tik truputį, tai žaltys pamatys jo silpnumą — praris. Paėmės kastuvą, ir kasa apie šulinį.

Žaltys vėl laukė laukė, nesulaukia — bėga pats pažiūrėti. Atėjės klausia:

— Na, o ką tu čia veiki?

— Aš noriu visą šulinį iškasti ir išsyk parnešti, kad man nereikėtų taip tankiai vaikščioti.

Žaltys perpyko, prisémė pilną odą vandens, parnešė. Dabar jie malkų neturi, tai sako žaltys čigonui:

— Eik tu į girią, parnešk kokį medį.

Nuėjo čigonas į girią, bet ką darys — medžio nepakeilia! Tai prisiplėsė karnų, prisivijo virvių ir raišioja medžius į krūvą. O žaltys, vėl jo nesulaukdamas, bėga į girią pažiūrėti, ką jis ten veikia. Atėjės rado jį medžius raišojant.

— Na, o ką tu čia vėl veiki?

— Aš noriu surišti nors puskapį medžių, tai bent užteks ilgai.

Žaltys pagriebės išrovė medį, parnešė namo, susikūrė ugnį ir išvirė jautį. Vadina dabar čigoną pietų, o čigonas sako:

— Aš neisiu su tavim valgyti, nes tu vis ne taip darei, kaip aš norėjau.

Mat, čigonas taip galvojo: kai pamatys, sako, kad aš negaliu daug valgyti, tai mane ir praris.

Žaltys vienas jautį suėdė.

Po pietų čigonas, paėmės trejetą arklių ir bričką, sako žalčiu:

— Sėsk dabar šen į mano vežimą, aš tave nuvešiu pas savo vaikus.

Žaltys įsisėdo — važiuoja abudu, o kad privažiavo netoli čigono giminės, pamatė to čigono vaikai, émė rékti iš tolo:

— Tétis parvažiuoja, žalti parveža!

Žaltys klausia:

— Kas ten taip rékia?

— Rékia mano vaikai,— atsaké čigonas.— Kaip aš pirma tave priémiau, tu žinai; o kai dabar mano vaikai tave paims, tai pamatysi, kas tau bus...

Žaltys, pabijojės čigoniukų, kaip nuléké, taip nuléké; čigonui liko arkliai ir brička.

KARALAITĖ ANT SVARSTYKLIŲ

VIDURY DIDELIŲ GIRIU GYVENO TOKS ŽMOGUS SU PAČIA IR TURĖJO TRIS DUKTERIS. VIENĄ DIENĄ JAS VISAS KAŽIN KAS PAGROBĖ IR NUSINEŠĖ — NEI MATĖ KAS, NEI GIRDĖJO.

Dar po kiek metų gimė tiems žmonėms sūnus. Kai jis užaugo, tévai jam papasakojo, kad jo tris seseris kažin kas pagrobė. Sūnus sako:

— Žinot ką, tévai, ko mes čia sulauksim šiose giriose,— eisiu aš geriau savo seserų ieškoti.

Ir išėjo. Peréjės per tą girią, rado tris kareivius, turinčius vieną arklį, vieną balną, vieną kardą ir skraistę. Kareriai pešasi, ginčiasi, niekaip negalėdami viso to pasidalysti. Kai jis atėjo, sako jie:

— Patark mums, kaip galētume pasidalyti šitą arklį, balną, kardą ir skraistę.

— Gerai, aš jums padalysi.

Paémės jis sulenkė ploną, lengvą lankelį ir parito pavėjui.

— Dabar vykitės,— sako.— Kuris tą lankelį pagausit, tam viskas teks.

Visi trys kareiviai nusivijo ir nusivijo tą lankelį. Jis tuo tarpu užsikabino kardą, sėdo ant arklio ir nujojo, apsisupės ta skraiste, o kas ja apsisupdavo, to niekas negalėdavo matyti.

Dabar jis sako tam arkliui:

— Arkly, nešk mane pas vyriausią seserį!

Arklys jį nunešė į tokį dvarą pas žvérių karalių. Dvare jis atrado savo seserį. Toji klausia:

— Kas tu per vienas, kad per tiek kalnų ir girių čia atvykai?

— Aš tavo brolis, atėjau pas tave pasižiūrėti.

— Neteisybė, kad tu brolis, mes jokio brolio namie nepalikom.

Jis išpasakojo, po kiek metų paskui gimęs, iš kur atkeiliaves, tada sesuo jį pripažino už broli.

— Tik mano vyro néra namie,— sako sesuo.— Jis parėjės gali tave sudraskyti, tau reikia pasislépti.

Uždarė ji broli spintoje. Pareina ir jos vyras, žvérių karalius. Pati neiškësdama sako:

— Ar tu žinai, kas pas mus yra?

— O kas?

— Mano brolis atėjo.

— Čia jo né šarka kaulų neatneš.

Tuoj atidarė ji spintą ir išleido broli. Žvérių karalius savo svainį pasveikino, pasodino už stalo, gerai pavaišino ir sako:

— Manęs čia niekas neranda, o tu atradai, tai dabar ir gyvenk pas mane iki galio.

— Aš negaliu pas tave būti, dar turiu eiti daugiau savo seserų ieškoti.

Tada žvérių karalius išsipešė iš paausio plaukų ir padavė jam:

— Na, kad pas mane jau nelieki, tai imk šituos plaukus. Jei tau bus kokia bėda, tuos plaukus tik pakratyk, žvėrys subėgs ir pagelbės.

Pasiémė jis tuos plaukus, atsisveikino ir išėjės sėdo ant arklio.

— Arkly, nešk mane pas vidutinę seserį!

Arklys vėl nunešė į tokį baisų dvarą pas paukščių karalių. Ten jis rado savo seserį siuvant. Sesuo klausia:

— Iš kur tu čia, žmogeli, atsiradai, kas tu per vienas, kad galėjai per tuos aukštus kalnus ateiti?

— Aš tavo tikras brolis.

— Negali būti, kad tu mano brolis — mes nepalikom jokio brolio.

Jis vėl išpasakojo viską, tada sesuo ji pripažino už broli, tik sako:

— Broleli, mano vyro néra namie. Kad jis paréjės tau ko pikta nepadarytų, reikia tave paslépti.

Uždarė ji broli skrynioje. Pareina ir jos vyras, paukščių karalius.

— Ar tu žinai, kas pas mus yra?

— O kas?

— Mano brolis atėjo.

— Čia jo nė šarka kaulų neatneš.

Atidarė ji skrynią, išleido broli. Paukščių karalius savo svainį pasveikino, pasodino už stalo, gerai pamylėjo ir sako:

— Dabar būk pas mane iki mirties.

— Aš negaliu pas tave būti, dar turiu eiti ieškot savo jauniausios sesers.

— Na, kad nelieki, tai imk mano plaukų. Jei tau bus kokia bėda, tuos plaukus pakratyk, sulėks paukščiai ir pagelbės.

Susirišo jis tuos plaukus ir nuéjo pas savo arkli.

— Arkly, dabar nešk mane pas jauniausią seserį!

Arklys ji tuoj nunešė į tokį dvarą pas žuvų karalių. Ten rado seserį midų geriant.

— Kas tu per vienas, kad galėjai čia ateiti? — klausia sesuo.

— Aš tavo brolis.

Ir ji nenorėjo tikėti, bet jis vėl viską išpasakojo, ir sesuo pripažino ji už broli.

— Tik žinai, broli,— sako ji,— mano vyro néra namie, kad jis paréjės tau ko pikta nepadarytų.

Uždarė ji brolij kitame kambaryje. Pareina ir jos vyras, žuvų karalius. Pati neiškėsdama jam sako:

- Ar tu žinai, kas pas mus yra?
- O kas čia gali būti?
- Mano brolis atėjo.
- Čia jo nė šarka kaulų neatneš.

Tuoj atidarė ji duris, išleido brolij. Žuvų karalius savo svainį pasveikino, pavaišino kaip reikiant, paskui sako:

- Dabar tu gali pas mane būti, kiek tik nori.
- Aš negaliu pas tave būti: jau seniai esu kelionėje, turiu joti namo pas tévus.

Atsisveikindamas žuvų karalius davė jam savo plaukų.

- Jei tau bus kokia bėda, šituos plaukus tik pakratyk, tuoju suplauks žuvys tau į pagalbą.

Susirišo jis tuos plaukus ir išėjęs sėdo ant arklio. Bet ne namo ketino joti, o liepė arkliui jį nešti į vieną karalystę. Tos karalystės karalius buvo paskelbęs: kas atsvers jo dukterį ant svarstyklę, tas bus žentas.

Arklys jį tuoju nunešé pas tą karalių. Jis apsisupo skraiste, kad niekas nematytu, ir nuéjo į rūmus. Žiūri — sėdi karaliaus dukté ant svarstyklę. Suvažiavę ten visokių karaliūnų, generolų ir didelių ponų: kai tik sėda kuris ant svarstyklę, karalaitė vis iškelia jį aukštyn.

Taip besikilnojant, émė ir nusmuko jai nuo piršto žiedas. Tą žiedą iš po svarstyklę jis pasičiupo ir nuéjo pas savo arkli.

- Arkly, nešk mane pas auksakalį!

Arklys tuoju nunešé. Jis liepė tam auksininkui padaryti kitą tokį žiedą. Kai tas padarė, vél sėdo ant arklio ir kuo greičiausiai parjojo atgal. Gražiai apsitaisé, užsikabino savo kardą, užsimové ant piršto karalaitės žiedą, o tą kitą numeté jai po svarstyklémis. Dabar prašo, kad leistų jam su karalaite svertis. Kai tik sėdo ant svarstyklę, tuoju iškélė ją aukštyn.

Karalius, kaip buvo žadėjęs, išleido už jo savo dukterį. Po vestuvių liepė jam visur vaikščioti, tik i vieną kambarij įsakė neiti. Bet po kiek laiko parūpo jam pažiūrėti, kas ten yra. Nuėjęs rado velnia, prie stulpo grandine priraktintą. Sako:

— Karde, kirsk tą velnia!

Kardas kaip kirto, tik grandinę nukirto, o velnias pabėgo ir bėgdamas jo pačią išsinešė.

Ką jis dabar darys? Nuėjo pas arkli ir sako:

— Arkly, nešk mane pas pačią!

Arklys ji nunešė į tokią trobelę. Toj trobelėj sėdi boba be dantų. Klausia ją:

— Kur mano pati?

— Nežinau.

— Karde, kirsk tą bobą!

Bobai nėra kas daryti, prašosi:

— Palauk, nekirsk, pasakysiu. Aštriai pasikaustyk arkli: yra antai stiklo kalnas, ant to kalno — stulpas, prie to stulpo — grandinė, prie tos grandinės — jautis, tame jautyje — antis, toje antyje — kiaušinis, o tame kiaušinyje — tavo pati.

Išgirdės tokią naujieną, jis tuoj pasikaustė aštriai arkli, užjojo ant kalno, rado jautį, grandine prie stulpo priraktintą.

— Karde, kirsk tą jautį!

Kaip kirto, grandinę nukirto, o jautis leidosi bėgti.

Eina jis vėl be pačios. Tik atsiminė, kad turi žvérių karaliaus plaukų. Paėmės tuos plaukus, pakratė, tuoj subėgo visokių žvérių, stojo prieš jį:

— Ko reikalauji, šviesus karaliau?

— Draskykit tą jautį!

Žvėrys pasivijo ir sudraskė jautį. Iš jaučio išlékė antis ir nuskrido.

Vėl jis liko be pačios. Bet atėjo jam į galvą, kad dar turi paukščių karaliaus plaukų. Paémęs tuos plaukus pakratė — sulékė visokį paukščių.

— Ko reikalauji, šviesus karaliau?

— Draskykit tą antį!

Paukščiai pasigavo antį ir sudraskė, bet antis įmetė kiaušinį į marias.

Dabar jis negali to kiaušinio išimti. Bet kaip per sapną atsiminė, kad turi žuvų karaliaus plaukų. Tuos plaukus paémęs pakratė — suplaukė didžiausios žuvys.

— Ko reikalauji, šviesus karaliau?

— Išimkit iš marių tą kiaušinį!

Tuoj žuvys surado mariose kiaušinį ir atnešė. Jis tą kiaušinį su kardu perkirto, išsiémė pačią ir parsigabeno į karaliaus dvarą.

O kokia smagi buvo tų atrastuvių puota! Ir aš ten buvau, valgiau ir gēriau, per barzdą varvėjo, burnoj nieko neturėjau.

JONAS KAREIVIS

KITĄSYK GYVENO LABAI TURTINGAS KARALIUS IR TURĖJO LABAI GRAŽIĄ DUKTERĮ. BIJODAMAS, KAD JOS KAS NEPAVOGTŪ, KARALIUS PADIRBDINO APLINK VISĄ DVARĄ AUKŠTĄ DVYLIKOS SIEKSNIŲ mūrą, to mūro kraštus apauksavo, o viršų išpuošė deimantais. Visus dvaro takus išklojo sidabru ir auksu ir viską įtaisė kuo puikiausiai, kuo gražiausiai.

Vieną kartą karalaitė, bevaikščiodama po rūmus, paties karaliaus akyse émė ir pradingo. Karalius tuoj išleido į vienas pasaulio šalis pasiuntinius ieškoti dingusios dukters. Pasiuntiniai po kiek laiko sugrįžo ir pranešé liūdną žinią, kad niekur karalaités nesuradę.

Karalius, norédamas nuvaryti liūdnumą, suruošé puotą. I tą puotą sukviété visus dvariškius, taip pat ir kareivius.

Tarp kareivių buvo vienas, vardu Jonas. Jis dažnai gyrési galis atrasti karaliaus dukterį, bet kiti kareiviai už tokius žodžius jį apkuldavo ir liepdavo tyléti. Kada karalius pakvieté visus į puotą, atéjo ir Jonas. Kareiviai apsédo stalą, geria ir valgo, o Jonas įsispraudé sau kamputyje prie krosnies. Vienas vyresnysis, pilstydamas vyną, vis klausési, ką kas šneka. Jonas, kamputyje sédédamas ir vyną gerdamas, prasitaré, kad jis galis karaliaus dukterį surasti. Vyresnysis, tai išgirdęs, tuoj nusiunté jį pas karalių.

— Ar tu iš tikrųjų galéatum surasti mano dukterį? — paklausé karalius.

— Galéčiau,— atsaké Jonas.

— Na, jeigu tu mano dukterį rasi, tai galési ją paimti sau už pačią, o po mano galvos tau teks visa karalystė,— pasaké karalius.

Rytojaus dieną, pasibaigus puotai, aprengé Joną kara-liškais drabužiais, davé gerą laivą ir parinko iš visos kariuomenės gudriausią kareivį. Ir išplauké Jonas su tuo kareiviu ieškoti karalaitės.

Ilgą laiką jie plauké per plačias marias. Pagaliau pri-plauké gražią šalį, ten sustojo ir išlipo. Prie vienos uolos labai gražiai buvo medžiai suaugę. Ten jie apsistojo ir pa-sidaré užuovéją. Tada Jonas, pasiémęs šaudykłę, išéjo pa-medžioti, o kareivį paliko pusryčių virti.

Kareiviu verdant pusryčius, atžengia per kalnus ir me-džius toks milžinas ir klausia:

- Ką tu čia verdi?
- Pusryčius.
- Ar neduotum ir man paragauti?
- Gali truputį,— atsaké kareivis.

Milžinas kaip sémé iš puodo, kone visą viralą išsémé. Tada kareivis suriko:

— O, tu begédi, visus pusryčius man surijai! Ką aš da-bar valgysiu?

Supykęs milžinas kareivį pastūmė, tas nusirito keletą varsnų tolyn. Kada sugrižo atgal, milžino jau neberado ir iš naujo pradéjo kaisti pusryčius. Tuo metu ir Jonas paréjo, atvilko iš girios nušovęs mešką ir keletą stirnų. Radęs neišvirtus pusryčius, nieko kareiviu nesaké, tik lie-pé dabar jam eiti pamedžiot.

Kareivis išéjo į girią, o Jonas tuoj nulupo žvérims kai-lius ir užkaité puode jų mésą. Jau bebaigiant virti, vél ateina tas milžinas ir klausia:

- Ką tu čia verdi?
- Pietus,— atsaké Jonas.
- Ar neduotum ir man paragauti?

— Brolyti, kam ragauti, priviriau pilną puodą, valgyk, kiek nori. Kai tą puodą išvalgysim, kitą išvirsiu.

Milžinas valgo, o Jonas nuėjo į laivą ir atsinešė statinę vyno, pats ragavo ir milžinui davė gerti. Tas tiek maukė, kad net galva jam apsisuko. Tada Jonas gudriai pradėjo visko klausinéti, ir milžinas pasigyré turis labai gražią karalaitę.

— Ar aš negalēčiau jos pamatyti? — paklausé Jonas.

— Ė, brolyti,— atsaké milžinas,— niekas prie jos nepriéjo ir neprieis. Ji toli ir taip paslépta, kad niekas nežino, tiktais aš. Bet tu mane gerai pavaišinai, ir aš tau pasakyšiu, kaip ten nueinu. Pamariu yra takas, tas takas eina per girių, kalnus ir brūzgus, o ten toli yra ola. Toje oloje karalaité užrakinta, o raktą aš turiu po liežuviu. Ne vienas noréjo prie jos prieiti, net mane bandé nužudyti, bet tik patys galvas paguldė.

Milžinui pasakojant, Jonas vis davė gerti vyno, kiek tik anam tilpo. Pagaliau milžinas taip nusigéré, kad né pasijudinti negali. Jonas aštriai išsigalando kardą, užsimojęs kaip kirto — vienu kirčiu nurentė milžinui galvą. Milžinas pašoko be galvos, émė spardytis, bet pasitrankęs nurimo. Tada Jonas prišokęs nukirto jam rankas ir kojas, liemenį sukapojo į keturias dalis, iš galvos liežuvį ištraukė ir iš po liežuvio raktelį išsiémė. Paskui sukapotą milžiną nuvilko prie marių ir jau noréjo sumesti į vandenį. Bet susiūbavo marios, ir iš dugno išplaukė balsus slibinas su devyniomis galvomis. Vieną galvą slibinas užkélé ant kranto ir išsižojo. Jonas jam įmeté milžino ranką. Tada slibinas iškišo kitą galvą, ir Jonas įmeté kitą milžino ranką. Taip į devynias galvas sumeté po gabala visą milžiną. Slibinas Jonui padékojo ir vėl nuplaukė į marių dugną, o Jonas sugrižo atgal. Tuo metu ir kareivis paréjo, išbaigė gerti iš statinės vyną ir užmigo.

Jonas, viską palikęs, išėjo ieškoti karalaitės. Eidamas pamariu, rado taką, tuo taku nuėjo per kalnus ir girių,

priėjo olą. Nulipęs laiptais žemyn, rado duris, rakteliu jas atsirakino ir įėjo į vidų. Žiūri — ant stalelio dvi žvakės dega, prie jų sėdi karalaitė ir siuvinį siuvinėja. Pamačius iš savo krašto žmogų, ji labai nustebo ir ēmė klauzinėti, kaip jis čia patekės.

— Aš tavęs ieškoti atėjau,— pasakė Jonas.— Dabar keliausim pas tavo tėvą: jis didžiai nuliūdės, kad tave nežinia kas pavogė.

— Mielai keliaučiau, bet bijau milžino,— atsakė karalaitė.— Netrukus jis pareis, o jei manęs neberas, tai pasivijęs mus abu sudraskys.

— Nebijok, aš tą milžiną nukirtau.

— Jau ne vienas taip padarė, bet jam nieko nekenkia, jis paskui vėl atgyja.

— Békim, karalaite, milžinas nebeatgis: ji prario devyngalvis slibinas ir nuplaukė į marių dugną.

Tai išgirdus, karalaitė pralinksmėjo, metė savo siuvinį ir drauge su Jonu išbėgo iš olos. Atėję prie laivo, rado kareivį dar bemiegantį. Jonas jį prižadino, visi trys sulipo į laivą ir jau išplaukė į marias, bet tuosyk karalaitė atsiminė palikusi oloje savo žiedą. Laivas sustojo, Jonas nuleido mažą luotelį ir nuplaukė atgal prie kranto, o kareivis žadėjo palaukti, kol jis atneš tą žiedą. Bet kai tik Jonas išlipo ant kranto ir nubėgo tollyn, kareivis paleido laivą ir drauge su karalaite grjžo į tévynę. Jonas, atsinešęs žiedą, laivo jau nerado ir beieškodamas nuplaukė su savo luoteliu į marių tolybes. Čia pakilo baisus vėjas, pradėjo métyti luotelį ir pagaliau užnešė Joną, vos gyvą, ant salelės kranto.

Netrukus atplaukė į tą salą žvejai ir medžiotojai. Jie atrado Joną, nusinešę į savo laivą, davė stiprinančių gėrimų, ir jis atsigavo. Paskui tie žvejai ir medžiotojai parsivežė Joną į savo karalystę ir atidavė karaliui. Tas jি priėmė už tarną.

Vieną kartą karalius rengési į karą ir žadéjo užstrukti penkias savaites. Išvažiuodamas jis paliko Jonui valdyti visą karalystę ir davé penkis raktus. Su tais raktais jam tebuvo galima eiti į keturis kambarius, o į penktąjį karalius įsakė neiti. Jonas pasilikęs viską gerai valdė, bet jam vis neišėjo iš galvos, kas yra penktame kambaryje, kad karalius užgynė ten eiti. Keturias savaites Jonas ištvrérė, o penktosios pabaigoje neiškentęs palengvėle priéjo, atsirakino ir atidarė duris. Kai tik atidarė, pakilo baisus bildesys, ūžimas, kaukimas. Persigando Jonas, persigando ir visi dvariškiai. Štai ir pats karalius parvažiuoja. Pamatęs, kas čia dedas, užsimovė ant piršto karališką žiedą, mostelėjo ranka, ir viskas nutilo. Jonas puolė karaliui po kojų, bet karalius jį tik pamokė ir dovanojo.

Po kiek laiko karalius vél išsirengė į karą ir žadéjo užstrukti keturias savaites. Išvažiuodamas paliko Jonui visą karalystę, ir davé keturis raktus: į tris kambarius leido eiti, o į ketvirtąjį uždraudė. Jonas viską gerai valdė, tik vél įsigeidė pažiūrėti, kas yra ketvirtame kambaryje. Tris savaites iškentė, o ketvirtosios pabaigoje prityokino prie durų, atsirakino ir atidarė. Vél pakilo didelė vėtra, griausmas ir žaibai, net karališko dvaro pamatai drebėjo. Štai ir karalius parvažiuoja. Užsimovė ant piršto karališką žiedą, ranka mostelėjo, ir viskas nutilo. Jonas iš baimės ir gédos puolė prieš karalių, ir tas vél jam dovanojo.

Netrukus karalius vél išvažiavo į karą trims savaitėms ir paliko Jonui tris raktus. Su tais raktais leido eiti į du kambarius, o į trečiąjį užgynė. Jonas labai geidė žinoti, kas yra užgintame kambaryje, bet dabar jau taip greit nelindo. Po trijų savaičių pamatė karalių parvažiuojant ir nebeiškentęs vis tiek pribėgo ir atrakino uždraustas duris. Tuoj už jų atsivérė pragaras, velniukai šoko bėgioti po visą karališką dvarą, o keli patį Joną įsitraukė į vidų. Ten pats Liucipierius pučia ugnį po katilu, virina smalą su siera, ketina Joną į tą katilą kišti. Tik štai jau ir karalius

parvažiuoja. Viską pamatęs, tuoj užsimovė ant piršto žiedą, ranka mostelėjo, ir viskas prapuolė, tik liko dvare smalos pridrabstyta. Jonas iš baimės ir gėdos net apmirė, bet karalius jam ir šį kartą dovanojo, tiktai liepė už bausmę visą velnių pridrabstyta smalą susemti. Jonas su džiaugsmu tą smalą susémė ir pripylė dvylika statinių.

Dabar Jonas pradėjo prašytis, kad karalius jį leistų namo, į savo gimtinę. Karalius leido, tik liepė ir tos smalos nepalikti. Už gerą tarnavimą davė jam vežimą su arkliais ir medinį karduką. Su tuo karduku pamosavus, viskas turėjo išnykti, ar tai būtų kariuomenė, ar giria, ar vanduo.

Jonas susikrovė į vežimą visas dvylika statinių smalos ir išvažiavo namo. Privažiavęs girią, pašvytavo mediniu karduku, tuoj pasidarė kelias; privažiavęs marias, vėl pašvytavo karduku, ir marios persiskyrė. Netrukus su visa smala parvažiavo į to karaliaus dvarą, iš kur kitasyk iškeliavo karalaitės ieškoti. Sargai jo nenorėjo leisti, bet tada jis pasiūlė smalos, ir vyriausias prižiūrėtojas liepė jam į dvarą užvažiuoti, nes ketino tą smalą pirkti.

Vakare pas karalių buvo didelė puota: karalius leido savo dukterį už to kareivio, kuris sakėsi karalaitę atradęs ir išgelbėjęs. I puotą atėjo ir Jonas, atsisėdo sau kampetyje prie krosnies. Visi svečiai ūžia, linksminasi, pats karalius vyną pilsto. Kai atėjo iki Jono, tas jam parodė karalaitės žiedą. Karalius tą žiedą pažino, tuoj pasišaukė dukterį ir klausia:

— Ar ne šitas tave atrado, kad turi tavo žiedą?

— Šitas,— atsakė karalaitė, ir abudu su Jonu viską pasakojo.

Apgaviką kareivį paskyrė į marias įmesti. Pririšo jam prie kaklo akmenį, įsodino į vežimą ir liepė Jonui nuvežti ir įstumti į vandenį. Bevežant tas kareivis pradėjo prašytis, kad jam dovanotų ir paleistų. Jonas pasigailėjęs paleido, tik liepė daugiau niekad nesirodyti tame dvare nei toje karalystėje.

Kareivis paleistas nuėjo į kitą žemę ir stojo tarnauti karaliui. Kada savo gudrumu įgijo karaliaus pasitikėjimą ir galybę, jis tą karalių nužudė ir pats į jo sostą atsiėdo. Surinkęs daugybę kareivių, užpuolé Jono karalystę, norėdamas atimti iš jo visas žemes ir pačią, Jonas, pamatės, kad jo dvarą siaučia priešai, mosteléjo mediniu karduku, ir visa ta kariuomenė iškrito. Kareivis, sugrižęs namo, surinko dar didesnį pulką ir vėl atėjo kautis su Jonus. Bet Jonas mosteléjo su savo karduku, ir visi priešo pulkai vėl iškrito.

Tada kareivis slapta nuleido laišką Jono pačiai, klausdamas, kokiui būdu Jonas taip lengvai juos nugalijs. Jono pati, gerai tai žinodama, viską anam kareiviu parašė. Kareivis vėl atrašė Jono pačiai laišką, prašydamas tą karduką pavogti ir jam atsiųsti, o to vietoje padėti kitą. Jono pati taip ir padarė.

Dabar kareivis jau drąsiai atėjo į Jono žemę su didele kariuomene. Jonas pasiémė karduką, mosuoja mosuoja, bet jau nieko negelbsti, o kareivis tiktai mosteléjo — tuoji išgriuvo Jonas ir visa jo kariuomenė. Anas kareivis užvaldė Jono žemę, paémė jo pačią, o patį Joną pasmerkė mirti. Bet visi labai prašė tokio gero Jono nežudyti, ir kareivis pasigailėjės galvos jam nekrito, tiktai į arklio uodegą jį įrišo ir paleido.

Arklys bėgo kaip pasiutęs ir Joną smarkiai po laukus daužė. Kai pailsės sustojo ir pasižiūrėjo atgal, pamatė Joną beverkiantį ir klausia:

- Ko tu, Jonai, taip verki?
- Kaip aš neverksiu, kad tu mane taip sudaužei.
- Ką darysi, kad tokie blogi žmonės pasaulyje! — sa-ko arklys.— Dabar išsipainiok iš mano uodegos ir sėsk ant manęs. Nuo šiol aš tau būsiu geriausias draugas.

Jonas, užsėdės ant arklio, nujojo į tą dvarą, iš kur kitąsyk su smala išvažiavo. Čia jis tam karaliui pasiskundė, ir karalius jį priglaudė ir prižadėjo gelbęti. Po kelių die-

nū davė jam labai puikū obuolių ir liepę, nujojus į savo atimtą žemę, pačiam to obuolio valgyti ir arkliui duoti. Jonas taip ir padarė. Kada atsikando pats ir davė to obuolio arkliui, tas arklys pavirto gražiu žmogum, o jis pats — tokiu puikiu arkliu, kokio pasauly nebuko ir nebus. Žmogus nuvedė tą arkli į turgų. Čia jis didžiai patiko tam kareiviui-karaliui, ir šis ji nusipirkо, sumokėjęs daug pinigų. Parsivedė arkli namo ir džiaugdamasis parodė savo pamačius sako:

— Čia ne arklys, o mano tas vyras Jonas.

Karalius persigando ir liepė rytojaus dieną tą arkli sušaudyti. Stovi arklys pastatytas dvare, o viena tarnaitė, išėjusi ir pamačiusi tokį puikų arkli, labai gailėjos, kad jis bus sušaudytas.

— Jeigu tu manęs taip gailiesi, tai klausyk,— prašneko arklys.— Kai mane šaudys, vienas mano dantis įkris tau į šliurę. Tu tą dantį paimk ir, niekam nematant, pakask po karaliaus langu.

Rytojaus dieną išvedė arkli už dvaro ir pradėjo šaudyti. Bematant jis visas subyréjo, o vienas dantis įkrito tarnaitei į šliurę. Tarnaitė naktį pakasė tą dantį po karaliaus langu. Rytą palangėje buvo užaugus didelė daili obelis, aplipusi labai gražiais, kvepiančiais obuoliais, kokių pasaulyje nebuko ir nebus. Karalius pamatęs labai apsidiaugė, bet karalienę pasakė:

— Čia ne obelis, bet tas mano pirmasis vyras.

Karalius-kareivis tuoju liepė tą obeli įskirsti. Vakare tarnaitė vėl verkia, gailestauja tos obelies.

— Jei tau manęs taip gaila, tai klausyk,— prakalbėjo obelis.— Kai mane kirs, viena skiedrelė įkris tau į šliurę. Tu tą skiedrelę nunešk ir, niekam nematant, įmesk sode į kūdrą.

Rytojaus dieną, kada krito obelis, viena skiedrelė įkrito tarnaitei į šliurę. Tarnaitė, niekam nematant, įmetė ją sode į kūdrą. Toje kūdroje vanduo buvo visada šiltas, ir

karalius su karaliene kasdien tenai maudydavosi. Kitą dieną karalius, atėjęs maudytis, pamatė kūdroje labai gražią auksinę ančiukę su deimantine galva ir norėjo ją pasigauti. Ančiukė nuplaukė į kitą kraštą, paskui ją nusekė ir karalius. Tada greitai ta ančiukė vėl nuplaukė į krantą, pasivertė žmogum, griebé karaliaus-kareivio kardą, su tuo karduku pamosavo, ir karalius liko negyvas. Tuosyk ir karalienė beateinanti per sodą maudytis. Pamačiusi Joną, puolė jam po kojų ir meldė dovanoti, bet Jonas atstūmė ją nuo savęs, pamosavo su karduku, ir ta pargriuvo negyva ant žemės. Paskui Jonas iškasė sode duobę ir, abudu užkasdamas, pasakė:

— Aš kiek galédamas judu gelbėjau iš visokiu nelaimių, o jūs atsimokėdami penkis kartus mane žudėte. Dabar už tai gavote teisingą atpildą.

Jonas paėmė į savo valdžią abi karalystes ir vedė tą tarnaite, kuri vis ji gelbėjo. Puikios buvo jūdvieju vestuvės. Ir aš ten buvau, valgiau ir gēriau, per barzdą taukai varvėjo, burnoj nieko neturėjau. Ijlindau į virtuvę, pasigriebiau gabalą mėsos ir valgiau. Virėjas pamatė, nusitvėrė ližę, kaip davė man per kuprą — aš pasijutau besėdiščia ant suolo ir šitą pasaką bepasakojaš.

GUDRUS PONAS, ŽMOGUS DAR GUDRESNIS

KITĄSYK, BAUDŽIAVOS LAIKAIS, KADA ŽMONĖS BUVO PONŲ VALIOJ, VIENO DVARO PONAS SUGALVOJO IŠ SAVO NUVARGUSIŲ ŽMONIŲ PASINAUDOTI. BŪDAVO, KAD KOKS ŽMOGELIS VEDA Į TURGU galviją, tai ponas, atsistojęs šalia kelio, sako:

— Parduok man tą ožį!

Jei kuris pasipriešina, tada gauna į kailį, ir ponas dykai atima galviją, kaip iš maištininko. Jei žmogus nesipriešina, tada ponas už galviją užmoka kaip už ožį ir nusiveda sau.

Vieną kartą toks žmogus vedėsi į turų galviją parduoti. Ponas pamatęs išbėgo žmogučiui už akių ir pasiūlė:

— Parduok man tą ožį!

— Pirk, šviesiausias pone,— atsakė žmogus.

Ponas užmokėjo už didelį galviją kaip už ožį, bet žmogus paprašė:

— Šviesiausias pone, duok man to ožio uodegą nusipiauti!

— Nusipiauk, mat tame velniai! — atsakė ponas.

Žmogus, išsiémęs peili, nurentė jaučiui uodegą. Parėjės namo, jis tą uodegą džiovino ir juokėsi.

Kartą pasklido garsas po apylinkę, kad ponas serga. Sukvietė visus daktarus, burtininkus ir žiniūnus, kad poną išgydytų. Tas žmogelis, geriau apsirengęs, irgi atėjo pas poną ir pasisakė esąs garsus daktaras. Ponui paprašius gydyti ir paketinus už tai užmokėti, žmogutis greitai apsi-

ėmė. Prieš gydydamas liepė gerai iškūrenti pirtį ir atsivežė poną maudytį. Kada išrengė nuogą, išsitrukė iš užbato aulo sudžiovintą jaučio uodegą ir paklausė:

- Ar pažisti, kas čia?
- Pažįstu — jaučio uodega.
- O pirma kodėl sakei, kad ten buvo ožys? — pasakė žmogutis ir pradėjo vanoti su ta džiovinta jaučio uodega ponui per nuogą kūną.

Gerai išpylės, paliko. Ponas atsigriebės vos iškrepesioto iš pirties. Dvariškiai, jį pamatę, leisgyvį nunešė į kambarius ir paguldė.

Žmogelis, gerai ponui kailį išlupės, kelias dienas ilsėjosi, o paskui, šiek tiek permainės savo išvaizdą ir apdarus, vėl nuėjo pas poną kaip daktaras ir gudriomis kalbomis jam įsiteikė. Ponas nusipasakojo, kad jį kažkoks kvailys labai skaudžiai sumušės, ir dabar vos gyvas esas. Tas atėjusis kaip daktaras pasakė:

- Jei šviesiausias ponas nesirūpinsite tos ligos išsigyditi, tai galit ir mirtį pamatyti.

Ponas su dideliu išgąščiu meldė tą naują daktarą, kad gelbėtų nuo baisios mirties.

Ryto metą tas daktaras liepė ponui persikelti toli už savo dvaro ir ten pastatyti palapinę, kad galėtų grynu oru kvépuoti. Ponas **sutiko**, ir tuoju už dvaro pakalnėje buvo pastatyta palapinė su visokiais patogumais. Daktaras, užpildamas ant cukraus kažkokio skystimo, duoda ponui ir vis dairosi, kol visi aplink pasišalins. Kada visi išskirstė, daktaras, išsitrukės iš už aulo džiovintą jaučio uodegą, paklausė:

- Ar pažisti, kas čia?

Ponas nenorėjo išsyk sakyti, bet pagrasinus tuoju atsakė:

- Jaučio uodega.
- A, velnini, o pirma sakei, kad ten buvo ožys!

Ir vėl gumbuotus pono sąnarius lygino ir nesveikata lauk varė. Palikęs poną vos gyvą, išeidamas pasakė:

— Dabar dusyk gavai, tai esi dar tik dviejų klasių, bet dar sykį gausi su ta jaučio uodega, tada gal tikrai pažinsi, kur ožys, o kur jautis, ir jaučio ožiu nelaikysi.

Po valandos pono tarnai, ant galų pirštų staipydamiesi, kad nesukeltų bildesio, atnešė pietus, o radę poną vos gyvą, parnešė liūdną žinią į dvarą. Dvariškiai su didele iškilme parsivežė poną atgal, ir dabar apstojo sargai iš višų pusiu, kad niekas prie sergančio negalėtų prieiti.

Daug laiko praėjo, kol ponas kiek atsigavo, nes tos dvi klasės mokslo gerokai ji pribaigė. Dabar visur, kur tik jis eidavo ar važiuodavo, vis turėjo su savim drūtą vyra, kuris devynis vyrus išsyk risdavo.

Vieną kartą tas žmogelis, kuris gydė poną, pasisamdé jauną, greitą vaikiną, ir abudu sulindo į rugius. Pro tuos rugius dažnai važiuodavo pasivažinėti ponas. Kai tik ponas važiavo pro šalį, vaikinas išbėgo prie kelio ir rodo jam liežuvį. Sustojo ponas ir tuojau savo gynėjui liepė pagauti tą nenaudėli, o pats pasiliko besėdžis. Kada anas nusivijo, žmogelis iššoko iš rugių ir pradėjo lieti poną, ir taip liejo, kad ponas tik išsižiojo ir vėl užsičiaupė. Pagaliau žmogelis pasakė:

— Dabar jau esi trijų klasių, o jei ir dabar dar nesi mokytas ir nepažisti, kur jautis, o kur ožys, tai jau tavęs nė velnias neišmokys.

Kada pono apgynėjas sugrižo, nepavijęs to, kuris liežuvį rodė, jau rado savo poną barzdą užvertusį.

TINGINĖ PATI

BUVO VIENAS ŽMOGUS IR TURĖJO TINGINĘ PA-
ČIAŁ. VYRAS VIS SAKO JAI:

— KO TU NEVERPI?

O PATI JAM:

— Eik, žiūrék — pilną aruodą verpstêm užkroviau, o tu
man galvą kvaršini.

Vyras sako:

— Nagi, parodyk, kur tavo verpalai?

Pati įlipo į aruodą ir, paėmus verpstę, kur buvo tru-
pučiukas įverpta, kaišioja iš aruodo, rodydama vyrui ir
sakydama:

— Va viena, va kita, va trečia...

Vyras buvo lėtas žmogus ir, patikėjės pačios žodžiais,
klausė:

— O kada gi tu mesi audeklą?

Pati atsakė:

— Pakirsk medžio ir nulenk lanktį — be lankčio néra
ant ko mesti.

Išejo vyras medžio lankčiui kirsti, o pati, nubègus už
kalnelio, kalba:

— Kas lanktį kirs, to pati mirs!

Užgirdės tai, vyras pameté kirsti ir, parėjės namo, sako
pačiai:

— Buvau pradėjės medį kirsti, bet užgirdau balsą: „Kas
lanktį kirs, to pati mirs!“ — tai ir nebekirtau.

— Dékui tau, širdele, kad manės taip gailies,— linksma
kalbėjo pati.— Aš apmesiu audeklą ir be lankčio!

Paėmus réčkelę, prikimšo pakulų, viršuj apdraikė siūlais ir padéjo pasuolin.

O buvo namuos jauna kalaitė, su ja labai mégdavo vyras žaisti. Bežaidžiant jam su kalaite, pati émė bartis:

— Neperleisk kalaités per réčkelę, nes mano apmestas audeklas pavirs į pakulas!

Vyras juokais émė ir užvijo kalaitę per réčkelę. Pati pribégus tik švyst vieną kuodelį pakulų žemén, švyst kitą kuodelį ir rėkia ant vyro:

— Kad tu pastiptum! Mano visos žiemos darbą suédei!

Vyras numanė, kad pati apgaudinėja, bet tam kartui davé valią, galvodamas toliau kada ją pamokyti.

Vieną kartą užprašé giminės tą žmogų į vestuves. Norétu ir pati važiuoti, bet neturi kuo apsitaisyti — paskutinis sijonas visai nuplyšęs. Émė prašyti vyra, kad nupirkštų jai naujus rūbus. Vyras išėjo neva į miestą, bet nuéjo tik laukan, pasigavo baltą žąsi ir nešas namo.

Tuo tarpu jo pati, likus namie, kūrena krosnį ir vis bégioja pro duris žiüréti, ar jau pareina vyras su rūbais. Galų gale pamatė, kad jis atsineša po pažasčia baltą ryšulį. Nudžiugus įbėgo gryction, nusirengé suplyšusi sijoną ir sviedé į krosnį:

— Nebenoriu aš šitais skudurais segéti!

Parėjus vyrui, pati pamatė, kad jis ne rūbus atnešé, o žąsi. Émė ant jo bartis, bet vyras atsaké:

— Atleisk, širdele. Tai mat, visa nelaimé atsitiko per tą biaurybę kalaitę. Buvau nupirkęs labai gražius rūbus. Atsisėdau pasilséti, émė ir peršoko kalaitę per nešulį, ogi žiūriu — mano ryšulys pavirtęs į žąsi. Ką čia dabar daryti? Žinai, aš tame įrišiu į šiaudų kūli ir nusivešiu į vestuves, o tenai jau ne bėda — giminės aptaisys.

Taip ir padaré. Nuvežęs pastatė kūli pašaly, o pats iéjo į vidų ir užsilinksminęs užmiršo apie savo pačią. O jau buvo rudens laikas. Pradéjo pati drebéti ir stenéti. Užgirdo vaikai, bégiodami po orą, émė réksti:

— Kūlys gyvas! Kūlys gyvas!

Visi eina laukan žiūréti. Tada atsiminé vyras savo pa-
čią, priéjës tylom pasakë giminéms, kad čia jo pati, bet
ji nedrištanti vidun eiti — esanti pusnuogé.

Giminës jo pačią tuoj aptaisé ir įsivedé į vidų. Čia ji,
gerdama ir valgydama, vis kalbëjo:

— Kai parvažiuosiu namo, tai bus dienomis li-li-li, o
naktimis pa-pa-pa.

Tai yra dienomis verps linus, o naktimis — pakulas.

VARGUOLIO NELAIMĖ

BUVO SENIAU DU BROliai: vienas labai turtingas, o kitas varguolis. vieną kartą išvažiavo abu į Rygą: turtingasis pasikinkęs gražų, riebų arklį ir prisdėjės pilną vežimą visokio gero, o varguolis su labai prasta kumelaitė, įsimetės į vežimėlį kelias linų gržties.

Nuvažiaus į Rygą, turtingasis tuoju viską išpardavė ir prisipylė pilną maišelį pinigų, o varguolis tik atsistojo su linais rinkoje, tik nusisuko kiek šalin, atsigrežęs žiūri — nebér jo nei arklio, nei vežimo. Kur trumpa, ten trūksta! Priéjo prie turtingojo brolio, nusisakė, kas jam atsitiko, ir prašė paskolinti bent dvi grivinas vyžoms nusipirkti, bet brolis né girdėti nenorėjo.

Eina varguolis iš Rygos pésčias. Per mišką beeinant, pradėjo temti. Ir sutinka priešais didelį baltą žmogų. Klausia jį varguolis:

- Kas esi?
- Esu tavo nelaimė,— atsakė tas.
- Mano nelaimė? — stebėjosi varguolis.— Oi, kokia didelė! Ar negalėtum bent kiek sumažeti?
- Kodėl ne? Galiu!

Ir sumažėjo nelaimė per pusę. Dar vėl prašė varguolis, kad sumažėtų, ir toji pasidarė sulig mažu vaikeliu, o paskui atliko tik sulig riešutu.

Dabar varguolis išsitraukė iš kišenės tabokinį ragelį, prisitaikęs klept ir uždarė į jį savo nelaimę. Išidėjo į kišenę ir eina sau keliu. Priėjės malūnā, įmetė ragelį į tvenkinį,

o pats pasiprašė naktigulto ir apsinakvojo. Nusisakė varguolis malūnininkui savo nelaimingą atsitikimą ir visus vargus. Rytą išeinant, malūnininkas davė jam dešintį raudonųjų ir padovanojo gerą arklį. Parjojės namo, tuoj prisipirko reikalingą daiktą, ir dabar jam pradėjo vis geriau sektis.

Po keleto metų jau ir varguolis gyveno ne blogiau už savo turtingąjį broli. Vienąkart tas paklausė, iš kur jis taip praturtėjo. Šis émė ir nusakė, kaip savo nelaimę į rágeli įkišo ir į tvenkinį įmetė, kaip malūnininkas ji apdovanojo, kaip nuo to karto jam vis geriau ir geriau pradėjo sektis gyventi.

Turtingasis brolis tuoj sumanė ji pražudyti. Nuvažiavo pas tą malūnininką ir pasakė, kad į jo tvenkinį įlékęs rágelis su pinigais, dėl to reikalavo, kad išleistų vandenį, ir už tai prižadėjo brangiai užmokėti.

Malūnininkas sutiko ir išleido didumą vandens. Pasamdé keletą žmonių, tie paieškoję atrado rágeli. Pradžiugo turtuolis ir galvoja sau apie aną broli: „Nebeilgai tu būsi man lygus: aš vėl paleisiu tavo nelaimę!“ Greit pagriebé rágeli ir atkišo. Tik šmukšt ir išlindo varguolio nelaimė, tuoj pasidaré labai didelę. Pasipurčius taré į didžturtį:

— Ai, koks tavo brolis palaidūnas: uždaré mane į rágą ir norėjo uždusinti! Labai dékui, kad mane paleidai: dabar aš tau būsiu tikra bičiulė ir niekados nuo tavęs neatstosiu...

Važiuojant namo, tuoj pirma nelaimė turtuoliui atsitiko: arklys pasibaidęs išmetė ir koją sulaužė. Baigdamas namo važiuoti, pamatė, kad jo dvaras visas liepsnose. Sudegė turtai ir pinigai, ir greit turtuolis visai nuskurdo.

TRYS NUOTAKOS

BUVO TOKS ŽMOGUS IR TURĖJO VIENTURTĘ DUKTERĮ. SYKİ IŠ KAŽIN KUR ATJOJO TRYΣ JAUNIKIAI IR SAKO JAM:

— KAI MES KITASYK ČIONAI ATJOSIM, TAI KAD turėtum visiems trims po dukterį, o jei neturėsi, mes tau galą padarysim.

Susirūpino žmogelis: kur jis gaus dar dvi dukteris? Važiuoja sykį nusiminęs į miestą ir sutinka tokį senuką. Tas senukas prašo:

— Pavėžink mane.

Įsisodino žmogus senuką ir važiuoja toliau. Važiuoja ir tyli. Senukas jį klausia:

— Ko tu toks liūdnas? Kodėl su manim nieko nešneki?

— Kad aš jau iš rūpesčio nė šnekėti negaliu.

— O koks tas tavo rūpestis?

Žmogus sako:

— Atsivaidijo anasyk trys jaunikiai, ir jie nori, kad aš jiems visiems po dukterį duočiau, o aš tik vieną turiu. Jau rytoj gal jie atjos ir man galą padarys, jei neturēsiu jiems trijų dukterų.

— Nebijok, žmogau, aš tau patarsiu: šiąnakt įleisk į klėtį kumelę, kiaulę ir dukterį, o rytoj pamatysi, ką ten rasii.

Žmogus padékojo senukui už gražų patarimą. Senukas nuėjo sau, o jis nuvažiavo į miestą ir nupirkо vestuvėms gérimum. Grįžęs namo, vakare įvedé į klėtį kumelę, įleido kiaulę ir dukterį.

Rytą atidarė žmogus klėtį, žiūri — tenai trys mergos, visos kaip viena, niekas negali jų pažinti, ir visos jį tévu vadina. Atjojo tie jaunikiai, visi po vieną vedé ir kažin kur išsivežé.

Praéjo pora metų, išsiilgo žmogus dukters, eina jos ieškoti, tik nežino kur. Buvo matęs, kad į žiemiu pusę nuvažiavo, tai ir jis ten eina. Jau nuéjo gana toli nuo savo namų, rado žmogų akmenis skaldant. Tas klausia:

- Kur eini, žmogeli?
- Einu dukters ieškoti.
- Tai aš tavo žentas, eime pas mane.

Nuéjo pas žentą, žiūri — ten viskas nešvaru, viskas apsivélę. Duoda jam valgyti, bet jis nieko nenori. Galvoja sau: „Tai čia ne mano duktė, bet toji kiaulė.“

Jis tuoj atsisveikino ir išéjo kitos ieškoti. Beeidamas rado žmogų girioj medžius kertant. Tas klausia:

- Kur eini, žmogeli?
- Einu dukters ieškoti.
- Tai eime pas mane, aš tavo žentas.

Atéjo pas tą žentą. Jo pati, kur tik eina, vis juokiasi, vis žvengia. Žmogelis galvoja sau: „Tai čia ne mano duktė, bet toji kumelė.“

Atsisveikino ir išéjo toliau. Eidamas rado žmogų ariant. Tas klausia:

- Žmogeli, kur eini?
- Einu dukters ieškoti.
- Aš tavo žentas, eime pas mane namo.

Nuéjo pas tą artoją, tuoj duktė linksmai tévą pasveikino. Ten viskas gražu, švaru, ten maloniai pasisvečiavo. Paréjės namo, paémė pačią, ir abu nuvažiavo į svečius pas savo dukterį.

APSUKRUS PAVARGĖLIS

BUVO KITĄ KARTĄ TOKS PAVARGĖLIS. NIEKO DAUGIAU JIS NEVEIKĖ, TIK GAUDĖ GYVUS ŽVĒRIS IR PARDAVINĖJO, IŠ TO PELNYDAMAS SAU DUONĄ.

Vienąsyk pagavo jis kiškį ir nugabeno į miestą parduoti. Jam turgavietėj su tuo kiškiu bestovint, atėjo toks vokietis ir klausia:

- Kas čia per gyvulys?
- Tai labai geras ir greitas pasiuntinys,— atsakė žmogus.— Reikia tik laiškelį parašyti ir užkabinti jam ant kaklo, tai tuoju nuneša, kur paliepi.

Vokietis sako:

- Aš dabar rengiu dideles vestuves, reikia iš toli suprašyti daug žmonių, tai jis būtų labai reikalingas. Parduok jį man.

- Pirk,— sako žmogus.
- O kiek nori?
- Devyniasdešimt rublių.

Vokietis galvoja: kad ir brangu, bet turės gerą pasiuntinį. Užmokėjo devyniasdešimt rublių ir vedasi kiškį namo. Sutinka kaimyną, savo draugą. Tas klausia:

- Kokį čia gyvulį nusipirkai?

Šis pasisakė pirkęs labai greitą pasiuntinį. Abudu džiaugdamiesi jį nusivedė.

Jau atėjo vestuvių laikas. Vokietis prikabino tam kiškiui raštelį ant kaklo ir paleido. Laukia laukia — pasiuntinio néra. Giminės liko neparašyti, iširo visos vestuvės.

Tiedu vokiečiai pradėjo tą žmogų keikti, kad juos taip apgavo.

— Na, palauk,— sako,— kai nutversim, tai jam galą padarysim.

Atėjo kitas prekymetis. Abu vokiečiai važiuoja to žmogaus ieškoti. Nuvažiavę į miestą, vaikštinėja po turgų, žiūri — tas pats žmogus turi parduoti kitą žvérį — vilką. Vokiečiai sako:

— Kam tu mus taip apgavai su tuo savo pasiuntiniu? Mums tiek žalos ir gédos jis padarė: per jį liko visi giminės neprašyti. Dabar mes tau nedovanosim.

— Ar jūs taip padarėt, kaip prisakiau? — klausia žmogus.— Rasi, paleidot jį, nepasakę, kur reikia bėgti. Gal ir dabar po pasauly bégioja ieškodamas.

Vokiečiai atsiliepė:

— Teisybė, teisybė, mes užmiršom jam pasakyti, pas ką bėgti.

Dabar vokiečiai pagalvojo, kad jis gana geras žmogus, ir klausia:

— O kas čia per gyvulys, kam jis tinkta?

— Tai aviu veislininkas. Reikia jį uždaryti per naktį tvarte su avimis, tai rytą randi dusyk tiek.

Vokiečiai apsidžiaugę sako:

— Parduok jį mums.

— Pirkit.

— Kiek nori?

— Du šimtus rublių.

Vokiečiai sudėjo po šimtą rublių ir tą vilką nusivedė. Paréjė namo, ginčijasi. Vienas sako:

— Aš pirma leisiu į tvartą!

O kitas:

— Aš pirma!

Šiaip taip susitarė. Ileido vienas tą veislininką į savo tvartą. Rytą atėjo pažiūrėti — rado visas avis išpiautas!

Ateina jo kaimynas, klausia:

— Ar daug avių prisiveisė?

— O, daug, ir labai gražiu!

— Kad tau prisiveisė, tai dabar duok man!

Nusivedė antrasis tą vilką, įleido į avių tvartą, o pats nuėjės atsigulė. Rytą anksti atsikėlės, eina pažiūrėti. Atidaro tvartą — visos avys išsmaugtos! Tuoj nubėgo pas draugą ir sako:

— Kad man visas avis išpiovė!

— Ir man išpiovė! — atsiliepė draugas.

Susišnekėjo abu tą žmogų nugalabyti. Važiuoja į miestą ir randa jį rinkoje beprekiaujant.

— Na, dabar tu drauge su mumis važiuosi! Mes tau parodysim, kaip apgaudinėt: mūsų visas avis tas veislininkas išpiovė!

— Gerai, galēsiu važiuoti,— atsakė žmogus,— tik dar truputį mane paleiskit.

Vokiečiai jį paleido, o tas netrukus sugrižo ir sako:

— Dabar, vyrai, gal eisim dar išgerti?

Nuėjo į vieną smuklę, tuoju tas žmogus paprašė gardožiausią valgių ir gérimum. Visi gerai prisivaišino, tada žmogus juos prašo į kitą smuklę. Eidamas pro duris, jis pakreipė ant galvos kepurę ir sako smuklininkui:

— Ar tvarkoj?

— Tvarkoj,— atsiliepė tas.

Nuėjo į kitą smuklę, vėl gerai išgérė ir pavalgė. Išeidamas žmogus pakreipė kepurę ir vėl klausia:

— Ar tvarkoj?

— Tvarkoj!

Dabar vokiečiai sako tam žmogui:

— Mes tau viską dovanojam, tik parduok mums šitą kepurę.

Žmogus spiriasi:

— Negaliu parduoti, su ja visada pragyvensi. O jau kad parduosiu, tai labai brangiai.

— Kiek nori?

— Tūkstantį rublių.

Vokiečiai tuož užmokėjo tūkstantį rublių ir nuvažiavo sau. Rytojaus dieną sėdo į vežimą ir vėl važiuoja į miestą gerai išgerti ir pavalygti. Užėjo į smuklę, sočiai prisivaisinėjo, o išeidami kreipia kepurę ir klausia:

— Ar tvarkoj?

— Kai užmokėsit, tai bus tvarkoj,— atsakė smuklininkas.

Ir turėjo jie užmokėti.

Baisiai supykę, nuvažiavo į to žmogaus namus.

— Šunie, vėl mus apgavai! Dabar jau iš mūsų neišsisuksi!

Žmogus prašosi:

— Duokit man truputį laiko: aš savo pačiai pinigų sudarysiu, kad turėtų iš ko gyventi.

Nusivedė pačią į atskirą kambarį, pripylė puodą pinigų ir užmovė ant galvos. Paskui pasiémė iš kampo skarmalų ryšulį ir savo pačią apraišiojo; pagriebės lazdą, kad duos jai į galvą, pinigai tik dzer-dzer...

— Na, dabar turési gana, kad ir manęs nebus!

Atėjo vėl pas vokiečius, o tie pro durų plyši viską matė ir dabar jau gerinasi prie jo:

— Parduok mums tą lazdą, kur pinigus darei.

— Galit pirkti, bet ji labai brangi: su ja gali pasidaryti pinigų, kiek tik nori.

Užmokėjo vokiečiai pusantro tūkstančio rublių ir parsivežė lazdą namo. Rytą vienas tuož aprišo savo pačią skudurais, kaip smogė su lazda jai į galvą, émė ir užmušė.

Rytojaus dieną ateina jo draugas tos lazdos:

— Ar tu jau pasidarei pinigų?

— O, į valias!

— Tai duok man, dabar aš pasidarysiu, nes pinigus abu per pusę mokėjom.

Paėmės tą lazdą, parėjo namo. Aptaisė savo pačią skudurais, kaip kirto su lazda į galvą, pati keberiokšt ir guli negyva. Nubégės iš baimės pas draugą, sako:

- Aš savo pačią užmušiau!
- Ir aš užmušiau! — atsakė draugas.

Tuoj abu pasikinkė kuo geriausius arklius į bričką ir nuvažiavo pas tą žmogų.

— O, tu niekam nevertas, tu nenustosi mūsų apgau dinėjės: mes savo pačias per tave užmušém! Jau dabar nepabégsi!

Pagriebę surišo tam žmogui rankas ir kojas, į maišą įkišo ir veža prigirdyti. Buvo žiema, tai užvažiavo mieste į smuklę išgerti nuo šalčio, o tą žmogų paliko bričkoje. Žmogus maiše rékia:

— Nemoku nei skaityti, nei rašyti, o mane karaliū renka!

Tuo sykiu atvažiavo toks dvarponis su ketvertu arkliu, pakinkytu puikioje karietoje. Išgirdės taip rékiant, priéjo prie maišo ir galvoja: „Kam tokį kvailį renka karaliū, kad nemoka nei skaityti, nei rašyti. Geriau jau aš būsiu karalius: aš nors mokytas.“ Ir sako jis tam žmogui:

- Lisk tu iš maišo, o aš lisiu į maišą.

Taip ir padarė.

Žmogus ipsisėdo į tą karietą su ketvertu arkliu ir nuvažiavo. Atėjo vokiečiai, ilipo į savo bričką, važiuoja ant ledo. Prakirto eketę ir pastumė maišą po ledu.

Po kelių dienų žiūri, kad tas pats žmogus, kurį prigirdė, su ketvertu puikių arklių važinėja! Neišgalvoja, kaip ir kur jis galėjo gauti tokius arklius. Važiuoja pas tą žmogų paklausti.

— Kur tokius arklius gavai, kad mes tave įmetém į vandenį?

- O, negaliu sakyti!

— Pasakyk, mes tau brangiai užmokésim.

Užmokėjo tam žmogui didelę sumą pinigų. Šis pradeda pasakoti:

— Kai įmetėt į vandenį, kažin kas ēmė ir sulaikė mane beskėstantį. Paleido iš maišo, paklausė, kuo verčiuos. Pasipasakojau, kad esu neturtingas. Tada man taip sako: „Eik paskui mane!“ Atidarė tokius vartus, žiūriu — didelės puikios pievos, pilnos gražiausių arklių. Išivedė mane į tokią didelę trobą, žiūriu — ten visokių dailių karietų! Tas žmogus man taip sako: „Išsirink kokius nori arklius ir pasikinkyk į kokią nori karietą!“ Išsirinkau ketvertą, pasikinkiau ir išvažiavau, dabar štai ir turiu.

— Kažin, ar mums duotų, kad ten nueitume?

— Duotų, kad tik kas imtų! Sakė, tada jam nereikėtų ganyti.

— Tai vežk mus.

— Gerai!

Pasikinkė arklius į vežimą, sukišo tuos vokiečius į maišą ir veža. Nuvežė ant ledo, išskirto eketę, pagrūdo maišą po ledu, ir tie vokietėliai prigérė. Tam žmogui atliko vi-sas jų turtas, ir toliau jis ramiai ir laimingai gyveno.

KAIP PONAS BĖDOS IEŠKOJO

GYVENO SENIAU VIENAS LABAI TURTINGAS PONAS. KARTĄ JIS PARAŠĖ LENTOJE: „JEIGU KAS ŽINO, KAS YRA BĖDA, TEGU MAN PASAKO!” PRIMUŠĖ TĄ LENTĄ PRIE STUOBRIO PAKELĖJ. VAŽIAVO tuo keliu karalius, pamatė primuštą lentą, sustojęs per-skaitė ir tarė pats sau: „Aš jam parodysių, kas yra bėda!” Ryto metą pasišaukė jis tą poną ir sako jam:

— Pasakyk, kiek sveria mėnuo? Kur žemės vidurys? Kiek danguje žvaigždžių? Ir dar pasakyk negirdėtą nau-jieną!

Ponas mikt, mikt ir nežino, kaip atsakyti nė į vieną klausimą. Davė jam karalius tris dienas laiko pagalvoti.

Parvažiavo ponas namo ir vaikščioja visas neramus, kaip žemę pardavęs. Klausinėja dvariškius, ar nežino kas, kiek sveria mėnuo, kur žemės vidurys, bet kas gi žinos tokius gudrius daiktus. Išėjo ponas į lauką ir klaidžioja lyg nesavas. Piemuo, ganydamas galvijus ir kiaules, pa-matė, kad ponas susirietęs vaikščioja, priėjo ir paklausė:

— Ar ponuliui pilvą sopa, ar ko ieškai, kad susilenkės vaikščioji?

— Nieko, vaikel, man nesopa ir nieko nepamečiau,—atsakė jam ponas.— Vaikščioju ir negaliu išgalvoti atsa-kymų į karaliaus klausimus.

Tada piemuo tarė:

— Jei ponulis mane leistum savo vietoj pas karalių, aš jam visa atsakyčiau, ko tik klaustų.

Nudžiugo ponas, tuoj atleido piemenį nuo kiaulių, ap-
taisė gražiai ir nusiuntė pas karalių. Piemuo jam sako:

— Atėjau atsakyti į karaliaus klausimus, kur mano po-
nui uždavei.

— Na, gerai. Sakyk, kiek ménuso sveria?
— Vieną svarą.
— Dėl ko gi vieną svarą?
— Ogi kaip vienam svare keturi ketvirčiai, taip ir mén-
nuo turi keturis ketvirčius.

— Gerai. O kur žemės vidurys?
— Šitoj vietoj, kur aš stoviu.
— O kiek danguje žvaigždžių?
— Penki šimtai.
— Meluoji! Iš kur tu tai žinai?

— Jei karalius manim netiki, galim perskaityti!

Mato karalius, kad iš visų pusų vaikas jį priveikė, bet
dar liepia pasakyti negirdėtą daiktą.

— Tai jau negirdéta,— atsaké piemuo: — vakar kiau-
les ganiau, o šiandien su karalium kalbuos.

Labai įtiko piemuo karaliui. Karalius atidavė jam pono
dvarą, o patį poną išvarė kiaulių ganyti, sakydamas:

— Kad tavo piemuo už tave gudresnis, tai mainykiteš
vietomis, ir mokykis proto pas kiaules.

Taip ponas atrado, kas yra bėda.

JURGIS RASTELIS

BUVО TOKS BERNAS, VARDU JURGIS RASTELIS. JIS SUДЕRЁJO PAS VIENĄ ŪKININKĄ VISUS METUS TARNAUTI. ŪKININKAS KLAUSIA:

— KIEK NORÉSI ALGOS?

Rastelis atsaké:

— Tiek, kiek per metus įkris man į ausj.

Taip ir sutaré. Išbuvus visus metus, Rasteliui į ausj teikrito vos trys grūdai miežių. Susivyniojės tuos grūdus, jis atsisveikino su ūkininku ir išėjo kur kitur pelno ieškoti. Užėjo pas vieną žmogų pernakvoti, padavé jam grūdus ir sako:

— Pasaugok, čia mano visų metų alga.

Šeimininkas, nieko blogo negalvodamas, išvyniojo grūdus pažiūréti ir netyčiomis išbéré ant žemës, o gaidukas prišokęs kapt, kapt ir sulesé.

Rytą atskikélęs Rastelis rengiasi eiti toliau ir prašo šeimininką atiduoti jam algą, kur vakar padéjo. Šeimininkas sako:

— Dovanok man, bičiuli, vakar noréjau iš smalsumo pažiūréti ir netyčiomis tuos grūdus išbériau, o gaidukas prišoko ir sulesé.

— Ne,—sako Rastelis,— dovanoti negaliu, tai buvo mano visų metų alga. Jei gaidukas sulesé, atiduok man tą gaiduką.

Šeimininkas atidavé, ir Rastelis padékojės išėjo toliau. Antrą vakarą apsinakvojo pas kitą žmogų ir prašé pasau-

goti jo gaiduką. Šeimininkas nunešė gaiduką pas penimus žasinus ir įmetė, sakydamas:

— Gaidukas pales čia miežių ir tą naktį pertupės.

Rytą rengiasi Rastelis eiti toliau ir prašo atnešti gaiduką. Šeimininkas nueina į tvartą, žiūri — gaidukas negyvas, žasinų užgnaibytas. Atėjės pas Rasteli, prašo dovanoti.

— Ne,— sako Rastelis,— dovanoti negaliu, tai buvo mano visų metų alga. Jei žasinai sužnaibė gaiduką, atiduok man tuos žasinus.

Šeimininkas nesipriešinės atidavė žasinus, ir Rastelis išėjo toliau. Kai jau netoli buvo vakaras, vėl apsinakvojo pas vieną žmogų ir paprašė kur nors patupdyti per naktį jo žasinus. Žmogus sako:

— Yra tvarte avinėlis vienui vienas, pas jį suleisiu, ten pales grūdų ir pabus per naktį.

Rytą atsikėlęs Rastelis rengiasi toliau keliauti ir prašo gražinti jam žasinus. Nuėjo šeimininkas į tvartą, rado žasinus užbadytus ir sumintus. Tada Rastelis sako:

— Nenorėk, bičiuli, kad mano visų metų alga nueitų niekais, už žasinus atiduok man avinėli.

Žmogus nesipriešinės atidavė avinėli, o tas avinėlis buvo laumės užlemtas.

Rastelis, paémęs už ragų, vedasi avinėli. Vedasi per vieną kaimą, o ten netoli mergos skalbė žlugtą kūdroje. Pamačiusios gražų avinėli, šoko greit artyn.

— Vaje, koks gražus, nors vilnų išsipešime!

Pripuolė pešti, bet vos spėjo paliesti vilnas, tuoj priki bo prie avinėlio, jokiu būdu nebegali atitraukti, seka paskui.

Šeimininkė, pamačius savo mergas sekant paskui berną ir avinėli, émė bartis ir puolė artyn, norédama atitraukti, bet vos spėjo prisiliesti prie mergų, ir ta turėjo sekti paskui.

Pamatė ūkininkas, kad mergos ir jo pati seka paskui Rastelį, suriko:

— Ar jūs pakvaišot?

Puolė traukti šalin, bet ir pats prikibo prie avinėlio.

Vedasi Rastelis visą tą šeimyną, sutinka žydą atvažiuojant. Šis buvo ūkininko pažįstamas, tai išlipo iš vežimo, sveikinasi ir klausia:

— Nu, kur taip einat, ar neturit ką parduoti?

Bet vos padavė ūkininkui ranką, ir pats jau seka.

O Rasteliui — né galvoj. Vedasi avinėli su visa palyda, ir tiek. Nusivedė į miestą, o ten žmonių pulkai subėgo žiūrėti neregėto daikto. Turtingi ponai už tokius gražius juokus apsčiai Rastelį apdovanojo. Dabar jis, turėdamas pinigų, pirkо sau puikius namus, vedė gražią merginą ir laimingai gyveno, o visus tuos sekėjus paleido namo.

ŪKININKAS IR BERNAS

BUVO KITASYK TOKS ŪKININKAS, PATS JIS VALGYDAVO GERAI, O BERNA¹ IR KITUS ŠEIMYNYS ČIUS SKRIAUSDAVO. BŪDAVO, ŠEIMININKĘ IŠVIKS SAUSĄ ŽIRNIENĘ KOŠĘ, PRISPIRGINS SPIRGU, SUPILS į vieną kraštą dubens, atneš ant stalo ir pastato dubeni taip, kad šeimininko pusėj visi spirgai su taukais, o šeimynai — sausa košé. Pradės katras iš šeimynos murmēti, kad sausa košé, ūkininkas tuož sako:

— Kaip tu, bambly, dristi zaunyti, tokią košę peikti? Tu kaip gyvas dar tokios nevalgei! Žiūrėk, kas šaukštas, tai spirgas.

Ir pasenia págrečiui keletą šaukštų, o kiekviename šaukšte spirgai kaip žvirblio galvos. Né vienas iš šeimynykščių neturi ką sakyti ir tylėdami žiubrena sausą košę, o šeimininkas ryja spirgus ir giria:

— Oi, košé, tai bent košé — vieni taukai, o spirgų — kaip kukulių!

Žinoma, retas šeimynykštis ištverdavo visus metus, o ar timesnieji jau nebeidavo pas tą ūkininką tarnauti. Bet vienąsyk gavo jis berną iš toliau — vyras didelis, drūtas, stiprus kaip milžinas. Pirmą dieną popiet šeimininkas pasakė šeimininkei, kad išvīrtų košés, tiktais kad taukų negailėtų įdėti, žinoma, tik jam vienam. Vakare susėdo prie stalo: ūkininkas iš vienos pusės, o bernas iš antros. Atnešė šeimininkę dubeni su koše ir pastatė, kaip visada. Bernas paémė dubeni už krašto ir, nieko nesakydamas, atsuko prieš save riebiajā pusę. Šeimininkas manė, kad tas iš ne-

tyčių bus taip padaręs, todél paémė ir atsuko dubenį atgal, bet kad bernas nesuprastų, dél ko jisai suka, sukdamas sako:

— Man rodos, kad saulė šitaip sukas.

Bernas nutvéręs pasuko priešingai ir sako:

— Tai šeimininkas nežinai — saulė taip sukas.

Šeimininkas, vél paémęs už krašto dubenį, neva stebédamasis, sako:

— Na, sakykit, už ką čia buvo pinigus mokéti? O šeimininké šeštoką užmokejo. Už tokį dubenį — šeštokas! — ir taip smarkiai pasuko, kad vél spriegai atsisuko į jo pusę.

Bernas nutvérė už dubens ir, sukdamas spirgétą kraštą į savo pusę, taré:

— Jis to ir vertas.

Šeimininkas suprato, kad bernas tyčia sukioja dubenį, ir supykęs baksteléjo jam į panosę su šaukštū:

— Ar piemuo esi, kad prie stalo juokus varinéji?!

Bernas pašoko nuo stalo, kadgi rėš šeimininkui su šaukštū į kaktą, net tas į gabalélius sutrūko, o kaktoj didžiausiųs gumbas iššoko. Ir nusitvéręs kitą šaukštą, prisitraukęs dubenį, valgė, kiek tik norėjo, o pavalgės apsirengė ir išėjo savo keliais.

TINGINIO DARBAI PRAGARE

GYVENO SAU TOKS VYRAS. SYKĮ JIS NUĖJO Į GI-
RIĄ MALKŲ PASIKIRSTI, ŽIŪRI, KAD ATEINA MEŠ-
KA. TOS MEŠKOS IŠSIGANDĘS, ĮLINDO JIS Į KRŪMĄ,
O MEŠKA ATĖJO PRIE TO KRŪMO IR ATSIGULĖ.
Tame krūme būdamas, jis užmigo, o kai pabudo, žiūri —
ta meška pavirtusi gražia mergina. Jis tą merginą vedė
ir susilaukė sūnaus. Sūnus, kai paaugo, buvo labai stip-
rus, tik didelis tinginys: būdavo, guli ir guli ant krosnies.
Kartą tévas jam sako:

— Tu guli ir guli, nors nuvažiuotum į girią parvežti
malkų.

Sūnus tuoj pasikinkė arklius, nuvažiavo į girią, prisi-
kirto medžių, prisikrovė gerai vežimą — arkliai jo nepa-
veža! Tada jis arklius paleido, pasigavo girioj porą meš-
kų, jas pasikinkė ir parpyškėjo namo. Kieme sustojo, at-
éjo į trobą ir sako:

— Eikit iškinkyt!

Vyrai išėjė pamatė, kad meškos vežime pakinkytos,
persigandę spruko atgal į trobą. O jis sako:

— Tai man vyrai, kad mano arklių negalit iškinkyt!

Nuėjės iškinkė, tvarte uždarė ir pašérė. Galvoja sau
vienas: „Dar gal reiks kur rytoj važiuoti.“ Atėjės ir vėl
guli ant krosnies. Motina sako tévui:

— Matai, koks jis pajégus. Jei kada užpyks, mus visus
gali užmušti.

Kitą dieną tévas jam sako:

— Važiuok į pragarą: aš ten palikau du maišus miltų, tai juos man parvežk.

— Gerai,— sako sūnus,— galésiu nuvažiuoti.

Pasikinkė jis savo meškas ir bematant atsidūrė pragare. Kai tik atvažiavo, tuoj sako velniams:

— Atiduokit man du maišus miltų, mano tévas čia paliko.

— Ką tu šneki, koks čia tévas gali pas mus palikti?

— Tai ką, jūs gerumu nenorit atiduoti?

Jis turėjo pasiémęs tokią geležinę lazdą, tai kad émė tvoti tiems velniams, kad émė tvoti! Velniai tuoj atitempė jam porą maišų miltų. Jis tuos miltus parvežé ir vél atsigulė ant krosnies. Tévas pamatė, kad jis iš pragaro sugrižo, ir jau visai išsigando. Kitą dieną sako:

— Važiuok vél į pragarą, aš ten palikau tris statines: vieną su auksu, kitą su sidabru, trečią su deimantais.

— Tai ko tu vakar nesakei? Būčiau viską vienu sykiu parvežęs, o dabar man antras žygis. Na, bet ką darysi, nuvažiuosiu dar kartą su velniais pasipešti.

Pasikinké meškas ir tuoj atsidūrė pragare.

— Atiduokit mano tévo tris statines su pinigais.

Velniai sako:

— Žmogau, kokių tu nori statinių? Kokias tu čia padėjai?

— Tai ką, dar manot neduoti?

Kad émė jis šveisti velniams su ta savo lazda, kad émė šveisti — velniai kaukdami atnešé jam statines. Jis susidéjo viską ir išvažiavo, bet velniams pagailo pinigų — émė jį vytis. Atsivijo, tuoj vieni meškas laiko, kiti rita statines. Jau jis mato, kad blogai, vél kad émė duoti velniams su lazda, tie kūliais nusirito atgal į pragarą, o jis parvežé statines namo. Auksą ir sidabrą atidavé tévui, o statinę su deimantais užsidéjo ant pečių ir sako:

— Likit sveiki, aš eisiu į pasaulį laimés paieškoti: matau, kad čia man ne gyvenimas.

Ir išėjo sau. Nuėjo į girią, rado tokį dvarą — nieko ja-me nėra, nė gyvos dvasios. Išbuvo visą dieną, vakare at-signulė į lovą, bet ateina tokia juoda mergina ir sako:

— Čia užkeiktas dvaras. Kad tu šiąnakt čia iškęstum, tai dvaras atgytų, o aš likčiau balta.

Mergina pradingo, o kai tik gerai sutemo, su vėtrom, su muzikom privažiavo į dvarą velnių. Visi pradėjo šokdinti tą merginą, o jis nusitvérė savo lazdą ir sako velniams:

— Ar jau jūs, biaurybés, čia? Seniai gavot nuo ma-nęs — šiandien vėl gerai iškaršiu jums kailį!

Atėmė iš jų merginą, pats atsistojo prie durų ir sako:

— Dabar jus laikysiu iki gaidžių, o paskui kai duo-siu, tai duosiu!

Velniai palaukė palaukė, jau mato, kad gero nebus, kad vėl gaus lazdą, tai visi kaip lékė, net galą trobos iš-griové. Visas dvaras tuoji atgijo, o ta mergina liko balta. Jis ją vedé ir laimingai tame dvare gyveno.

SENELIS IR OŽKA

BUVO SENELIS IR SENUTĖ, TURĖJO VAIKĄ IR MERGAITĘ. SENELIS IŠLEIDO TĄ VAIKĄ OŽKOS GANYTI. VAIKAS JĄ VISUR GANĖ — PO LAUKUS, PO PIEVAS, PARGINĖ NAMO — SENELIS KLAUSIA OŽKĄ:

- Ką tu šiandien édei, ką tu šiandien gérēi?
- Klevo lapą édžiau, rūdynélių gérēau.

Senelis perpyko ant vaiko, kad negerai ganė, ir išvarė jį iš namų.

Rytą siunčia mergaitę ožkos ganyti. Toji visur ją pri-ganė, vakare parginė namo. Klausia senelis ožką:

- Ką tu šiandien édei, ką gérēi?

Ožka vél meluoja:

- Klevo lapą édžiau, rūdynélių gérēau.

Išvaré senelis ir tą mergaitę.

Kitą rytą liepia savo senei ožką ganyti.

— Tik jau tu,— sako,— gerai ją priganyk, pagirdyk tyru vandenéliu.

Sené priganė, pagirdé. Vakare parginé ožką namo — klausia senelis:

- Ką šiandien édei, ką gérēi?

Ožka vél tą patj:

- Klevo lapą édžiau, rūdynélių gérēau.

Supyko senelis ant senés, kad negerai ganė, išvaré ir ją iš namų.

Rytą išsiginė pats senelis ožką ganyti. Prigané po laukus, po pievas, pagirdé tyru vandeniu, o vakare parginé namo ir įleido į tvartą. Po kiek laiko atėjės klausia:

- Na, o šiandien ką édei, ką gérēi?

— Klevo lapą édžiau, rūdynélių géräu.

Senelis supykęs sako:

— Tai tu vis taip melavai! Per tave aš išvariau vaikus ir senutę...

Pasigavo tą ožką, pasikabino ir émė gyvai odą lupti. Nulupo pusę — virvutę nutrūko, ožka pabégo. Iš skausmo neturi ji kur détis: nulékė į girią, rado lapés olą ir įlindo. Pareina lapé, klausia:

— Kas čia mano nameliuose?

Ožka atsiliepė:

Aš, senio ožka,
Pusiau skusta,
Pusiau lupta,
Su aukso rageliais,
Sidabro nageliais.
Su kojele trept,
Su rageliu barkšt,
Purkšt — perpléšiu!

Persigando laputé tokio baisaus gyvulio, eina verkda-ma. Sutiko vilką, tas klausia:

— Ko verki, kūmute?

— Kaip aš neverksiu! Kažin kas mano nameliuos yra!

Vilkas sako:

— Eiva, aš išvysiu.

Atéjo abu pas olą. Klausia vilkas:

— Kas čia laputés nameliuose?

Aš, senio ožka,
Pusiau skusta,
Pusiau lupta,
Su aukso rageliais,
Sidabro nageliais.
Su kojele trept,
Su rageliu barkšt,
Purkšt — perpléšiu!

Persigando ir vilkas. Eina abu rėkdami, sutiko mešką.
Ta klausia:

- Ko jūs verkiate?
- Kaip neverksim! Kažin kas kūmutės nameliuos yra!

Meška sako:

- Eime, aš išvysiu.

Nuéjo pas olą:

- Kas čia laputės nameliuose?

Aš, senio ožka,
Pusiau skusta,
Pusiau lupta,
Su aukso rageliais,
Sidabro nageliais.
Su kojele trept,
Su rageliu barkšt,
Purkšt — perplėšiu!

Išgirdo meška tokią kalbą, persigando. Eina visi trys, sutiko ežį. Ežys klausia:

- Ko jūs verkiate?
- Kaip mes neverksim! Kažin kas laputės nameliuos yra!

O ežys sako lapei:

- Jei priimsi mane į savo namelius gyventi, tai aš išvysiu.

- Priimsiu, tik išvaryk.

Atėjo ežys, susirietė į kamuolį, iširito į olą — kaip émė su savo ylomis nuluptą šoną ožkai badyti! Ožka, negalėdama iškesti, šoko iš olos. Kai tik iššoko, vilkas capt su draskė ir suédė, o lapė liko su ežiu gyventi savo nameliuose.

DEŠIMT VYRŲ DYKADUONIŲ

BUVO TOKS ŽMOGUS, VARDU MAURIKAS. UŽSIMANĖ JIS EITI DYKOS DUONOS IEŠKOTI. EINA SAU KELIU, SUTINKA ERŽILĄ. ERŽILAS KLAUSIA:

- KUR EINI, MAURIKAI?
- Dykos duonos ieškoti.
- Priimk ir mane, būsim du vyrai!
- Gerai,— sutiko Maurikas.

Eina abu toliau, sutinka bulių. Bulius klausia:

- Kur jūs, vyrai, einat?
- Dykos duonos ieškoti.
- Priimkit ir mane, būsim trys vyrai!
- Gerai.

Jau dabar eina trise. Sutinka kuilį, tas klausia:

- Kur jūs, vyrai, einat?
- Dykos duonos ieškoti.
- Priimkit ir mane, būsim keturi vyrai!
- Gerai.

Paskui jie dar sutiko oži, aviną, katiną, šunį, žąsiną ir gaidį — ir visus tuos vyrus priėmė kartu dykos duonos ieškoti.

Beeinant jau temti pradėjo, visi dešimt vyru išalko. Prięjė girią, pamatė toli krūmuose spingsant žiburėli. Pasuko link to žiburėlio — gal gaus ką užvalgyti ar bent nakvynėn įsiprašys.

Kai artyn priėjo, Maurikas liepė visiems vyrams tylėti, o pats prislinko prie lanelio. Žiūri — viduj žvakė dega, dešimt žmogžudžių, aplink stalą susédę, pinigus skaito.

Maurikas sako:

— Vyrai, dabar kiekvienas surikime savo balsu, kiek tik galime.

Kaip suriks kiekvienas saviškai, net miškas suskambėjo! Žmogžudžiai persigandę kūliais išvirtos pro duris ir nurūko tollyn į girią, viską palikę.

Dykaduoniai vyrai suėjo į vidų. Maurikas čia rado sau mésos, ragaišių, visokių gérimu. Eržilui davė avižų, buliui — šieno, šuniui — kaulų, katinui — spirgų, kitiemis irgi suieškojo, kas ką mēgsta.

Pavalgė vyrai sočiai, dabar reikia pamiegoti. Maurikas atsigulė ant lovos, eržilas nuėjo į pašiūrę, bulius priemenėj įsitaisė, ožys su avinu šalia jo prigulė, kuilys ant skiedryno atsidrėbė, katinas ant krošnies užšoko, šuo po stalui susirangė, žąsinas į pakrošnį palindo, o gaidys užlékė ant aukšto.

Tuo tarpu žmogžudžiai, dykaduonių vyrų išsigandę, bėgo vis tollyn. Bėgo bėgo, net pavargo. Sustojo pailséti. Vienas drąsesnis sako:

— Jūs čia palaukit, o aš eisiu pažiūrėti, kas ten taip baisiai rékė.

Grjō žmogžudys prie trobelės, pradarė duris — tylu. Žiūri — vienas žmogus guli ant lovos, daugiau nieko nematyti. Galvoja sau: „Ką man reiškia tas vienas vyras, nors būtų ir stipriausias! Jis dabar miega, tai dursiu peiliu — ir baigta.“

Ir eina prie stalo peilio pasiimti. Tik staiga šuo iš pastalės kad griebs jį už kojų! Žmogžudys suriko nesavu balsu. Katinas, riksmą išgirdęs, striuokt nuo krošnies, kad pradės jam akis draskyti! Žmogžudys — bėgt pro duris, bet čia žąsinas puolė jį žnaibyti. Išgriuvo į priemenę, čia tuoju avinas su ožiu po syki jam rėžė, o bulius, ant ragų pakėlės, gerai pakratė ir laukan išmetė. Čia kuilys, nuo skiedryno pašokės, ēmė jam blauzdas ardyti. Žmogžudys tekinas leidos į girią, o eržilas pasivijęs dar į kuprą

kanopomis jam pridėjo. Visą tą laiką gaidys ant aukšto kiek galédamas šaukė:

— Kut-kudakšt! Kut-kudakšt!

Žmogžudys ištrūkės be kvapo nulékė pas savo draugus. Tie iš tolo jį pasitiko ir pradėjo klausinėti:

— Na, ką matei, ką girdėjai?

— Brolyčiai, geriau neklausinékit! Kai tik jéjau į vidų, žiūriu — guli žmogus ant lovos, daugiau nieko nematyti. Na, manau sau, aš jį nudursiu. Jau pasiémiau nuo stalo peilį, eisiu prie lovos. Ogi, mat, po stalu guléta prisiputusio kalvio: jis mane capt už kojos su replém! Iš tos baimės aš bégta prie krosnies, o čia guléta keturių bobų su karštuvaais — tos man puolė akis draskyt! Aš prie durų, o čia pečkurus man per blauzdas su karštu žarstekliu, kad net blauzdos spirga! Šiaip taip išsiritau į priemenę, čia kelių vyru kratinys kratyta: kaip nutvers mane su šakėmis, net kaulai braška! Išsiverčiau laukan, o ant skiedryno vyru malkos kapota — tie kaip ims man kapoti blauzdas! O kitų pašiūréje kulta — tie, išgirdę klyksmą, atbέgo su spragilais ir pradėjo žvanginti man per kuprą! Tai vis dar nieko, brolyčiai, nuo tų dar gyvas ištrūkau. Bet daugumos ant aukšto guléta — tie vis rékė: „Paduokit šen! Paduokit šen!“ Jau kad tenai būtų padavę, tai būtumėt manęs, brolyčiai, nebematę!

Žmogžudžiai, išgirdę, kiek daug tenai vyru, išsižadėjo savo trobelės ir pinigų ir visai išsidangino iš to miško. Trobelėje apsigyveno Maurikas ir gerai užlaikė visus dykaduonius vyrus.

TURINYS

Mildutė	5
Ragana ir Jonukas	10
Devyni broliai ir jų sesuo Elenytė	15
Auksaplaukis ir Auksažvaigždė	19
Eglė žalčių karalienė	25
Lekiantis laivas	30
Negirdėta neregėta pasaka	35
Stalelis, avinėlis ir lazda	39
Meškos trobelė	43
Jonukas ir Onutė	48
Lukošiukas	51
Apie du panašius brolius	54
Katė, vėtyklė ir karnų pundelis	59
Kaulinis senis ant Geležinio kalno	64
Nykštukas, Kalnavertis ir Ažuolrovis	77
Šimtas zuikučių	84
Našlaitėlis ir milžinas	88
Dailidė, Perkūnas ir velnias	90
Kaktoj saulė, pakaušy ménuso, iš šalių žvaigždės	95
Vandenų, Rankšluosčių ir Įnagių dvaras	102
Kaip kvailys raganas iškepė	106
Dvigalvis žirgas	109
Baltas vilkas	115
Devyniabrolė	121
Ruduolėlis	124
Mergaitė iš jūros	127
Stebuklingas akmeniukas	131

Karaliūnas ir varinis vilkas	135
Jaunikaitis su piktšašių kepure	139
Raganius ir jo mokinys	145
Karalaitė gulbė	149
Kodėl aš nieko neturiu?	152
Trys vandenų karaliai	156
Kuršiukas	162
Pavydūs broliai	167
Staltiesė ir tabokinė	171
Varguolio dalia	175
Karžygys karaliūnas	178
Dvylika brolių, juodvarniais lakstančių	186
Apie du brolius — sukčių ir teisingą	194
Kareivis, aukso paukštė ir marių mergelė	198
Kaip bernas poną supykdė	205
Žirninis Jonas	209
Trys račiai	214
Milžinas velnių malūne	216
Šalnos dovanos	219
Vargšas ir besotis	223
Seneliai ir pupelė	225
Velnio piršlybos	228
Kaip žmogus savo dalią atrado	231
Pasaka apie žvejį	239
Aukso tiltas	252
Paikutis	257
Trys broliai	262
Kareivis velnių karčemoj	267
Kaip čigonas žaltį priveikė	270
Karalaitė ant svarstyklų	274
Jonas kareivis	280
Gudrus ponas, žmogus dar gudresnis	289
Tinginė pati	292
Varguolio nelaimė	295
Trys nuotakos	297

Apsukrus pavargėlis	299
Kaip ponas bédos ieškojo	305
Jurgis Rastelis	307
Ūkininkas ir bernas	310
Tinginio darbai pragare	312
Senelis ir ožka	315
Dešimt vyru dykaduoniu	318

JAUNESNIAM MOKYKLINIAM AMŽIUI

ЛИТОВСКИЕ НАРОДНЫЕ СКАЗКИ

На литовском языке

Redaktorė D. Montviliénė

Dailininkas V. Valius

Techn. redaktorius G. Vinciūnas

Korektorė A. Dudzinskienė

Pasirašyta spaudai 1969.XII.9. Leidinio Nr. 6044. Tiražas 25 000 egz.

Popierius $70 \times 90^{1/16}$ —10,125 pop. l.=23,69 sp. l. 14 leid. 1.

Spaudė „Vaizdo“ spaustuvė Vilniuje, Strazdelio 1.

Užsak. Nr. 3104

Kaina 67 kp.

7—6—2

88—69 V

V.LF

Li-186